

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

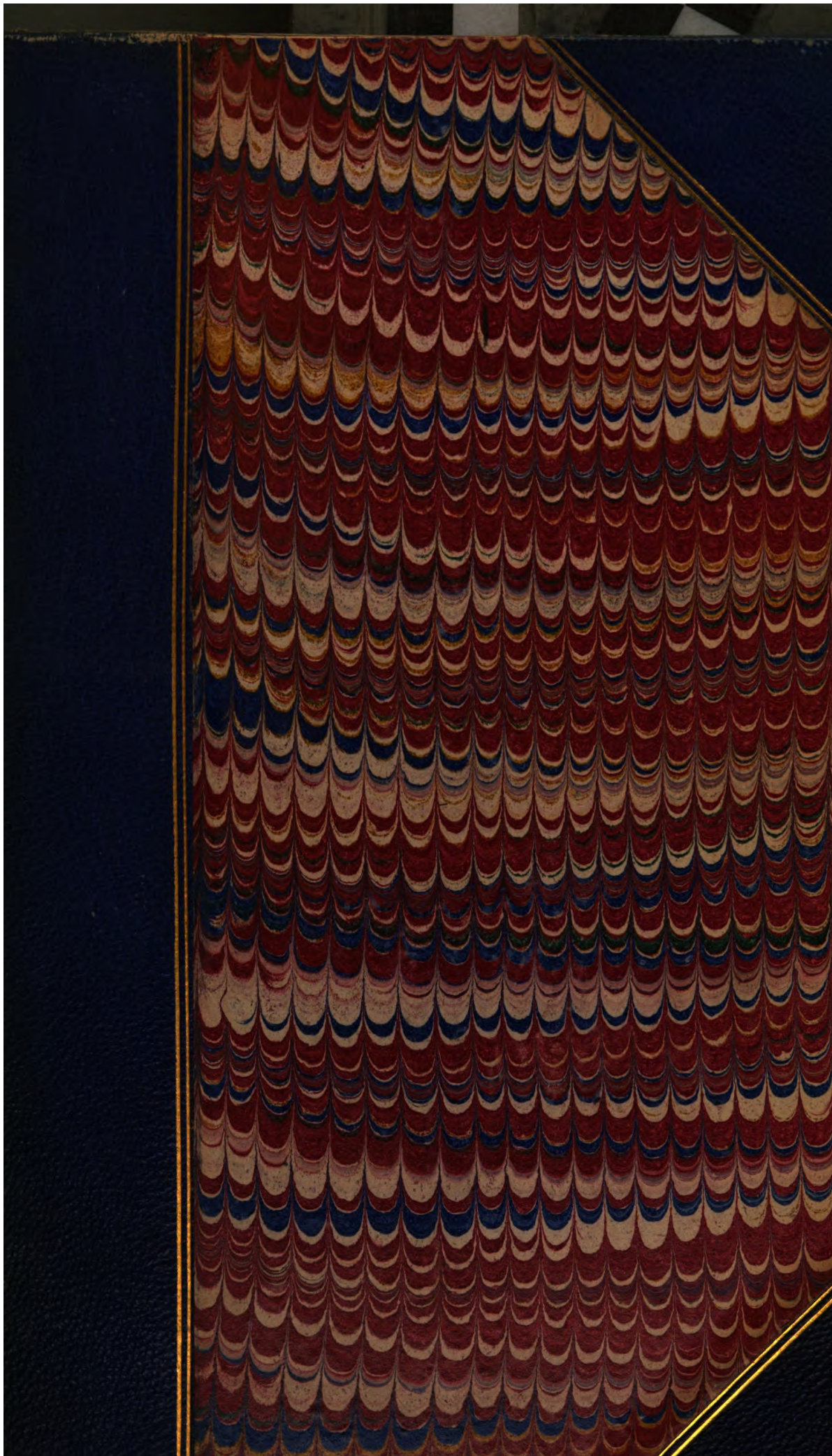
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

55.c.16

55.c.16

W E R K E N

UITGEGEVEN DOOR DE

V E R E E N I G I N G

TER BEVORDERING DER

OUDE NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE.

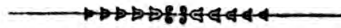
W E R K E N

UITGEGEVEN DOOR DE

V E R E E N I G I N G

TER BEVORDERING DER

OUDE NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE.

TWEEDE JAARGANG.

EERSTE AFLEVERING.

DER MINNEN LOEP.

EERSTE BOEK.

LEIDEN,

D. DU MORTIER EN ZOON,

1845.

55. c 16

Ieder Exemplaar is met de eigenhandige onder-
teekening van één der Hoofd-Redacteuren voorzien.

Moedvies

DER
MINNEN LOEP,

DOOR

DIRC POTTER.

UITGEGEVEN DOOR

P. LEENDERTZ, WZ.

EERSTE DEEL.

LEIDEN,

D. DU MORTIER EN ZONN,

1845.

DER MINNEN LOEP.

DER MINNEN LOEP.

H. Fol. I. r. a.
L. Fol. I. r.

Sint dat God op eerden hait
Gheschaper menigher konne stait
Ende sonderlinghe natuer der menschen,
Die hi na zijns selves wenschen
5 Recht natuerlic heeft ghebeeldet,
Den enen weeldelic gheweeldet (*)
Ende den anderen arm ghelaten,
So sijn des gheestes caritaten
Seder verre ende wyde ghevloghen
10 Mit heyten lichten vuerighen loghen,
Ende hebben verlicht der menschen sinnen,
Den eynen buten, den anderen binnen,
Mit konsten die menigherhande sijn,

Opschr. Hier beghint dat prologus van desen teghenwoordighen boec
ende is gheheten der Minnen Loep. Vs. 2. menighe coene staet. 7. arm
ontbr. 10. oghen. 11. verlichtet des m. s. 13. Mit ghyften.

(*) Vs. 4—6 volgens L. — H. heeft daarvoor deze twee regels:
Tot him natuerlic ghebeeldet naer wenschen
Den enen heeft weeldelic gheweeldet.

- Als alle der werlt is aenschijn,
 15 Daer hi mede woude gheliken
 Dem [l. Den] armen schemper bij den rijcken.
 Want heeft die rijke des schattes gonst,
 So heeft die arme den rijcken konst,
 Daer hijt den rijcken mede ontdoet.
- 20 Sij ghijft [l. ghyft] hem wijsheit ende oick moet;
 Hy wordt gheert in allen steden,
 Als die rijke mit ghiericheden
 Sit versmoert bij sinen schat
 Ende en gheert dit noch dat,
- 25 Dan ghelt, dat is al sijn begheringhe:
 Hy en wil konst, Latijn, noch leringhe,
 Noch der poeten lessen horen.
 Trouwen, sy waren hier te voren
 Anders ghesint, die vrome man,
- 30 Dier ic wael veel ghenoomen kan.
 Sij sochten konst ende hoghe lere,
 Des men him noch spreken eere
 Ende oick doen sal, also langhe
 Als die planeten gaen hoer ganghe.
- 35 Konsten die sijn menigherley.
 Mijn konst en prisc niet een eey:
 Doch donct my prisens weerdich wesen,
 Datmen kan scriven ende lesen
 Ende te maten Latijn verstaen.
- 40 Daer om heb ic ter scole ghegaen.

L. Fol. I. v.

Vs. 16. Den armen stompen. 18. des r. k. 25. dat is zijn begheren.
 26. Hi en conste noch Latijn leren. 27. der poeten boecken. 30. Die
 ic wel g. can. 31. consten e. h. leer. 32. D. m. noch spreket eer. 33. so
 langhe. 34. doen hoer ganghe. 35. menigherleye. 36. eye. 37. prijs
 waerdich. 38. D. m. scriven kan.

- Van logijck ende philosophie ,
 Als ic die rechte waerheit lye,
 H. Fol. I. r. b. So ist dat ic niet veel en verstaet ;
 Maer die goede oude gramatica
 45 Heb ic onthouden in minen brieff:
 Wist icse bet, het waer mij lieff.
 Poetryen ende oude gesten
 Heb ic zeer begheert te vesten :
 Want ander konsten sijn my te hoghe,
 50 Ic en can sye niet mit minen oghe
 L. Fol. II. r. Scouwen noch den sin gronderen.
 Die Godlicheit te contempleren,
 Dat laet ic den theologinen ,
 Ende den meysteren van medicinen
 55 Sullen der siecken nutschap roecken ;
 Den legisten laet ic hoer boecken
 Over studeren ende vesten
 Mit horen codicen ende digesten ,
 Ende der philosophien listen
 60 Bevele ic den constighen artisten ,
 Die allen [z. Dien alle] konsten te diensten staen.
 Dat wil ic tughen mit Peter Hispaen.
 Poeten ende historien zanck
 Sijn mijn sinnen wael ghemanck.
 65 Daer om so wil [ic] daer van dichten :
 Want mine ghenoechten moet ic stichten
 In allen ghenoechliken dinghen ,
 Die goede wiven vroecheden aen bringhen ,
 Op dat die minnentlike schone ,

Vs. 43. niet wel en verstaet. 44. goede *ontbr.* 54. Ende die m. *Beter.*
 58. M. h. c. ende yesten. 62. Pieter Pysaen. 64. minen. 65. ic.

- 70 Die aller vrouwen is ene croene ,
 Tijtkortinghe daer bij ghecrighe :
 Daer ic huden meer aff zwighe ,
 Want vesper is over langhe gheloot.
 God gheve haer dusentwerff saluut ,
 75 Die my den moet te hoghen plach
 Doet was misse tijt aenden dach.

- L. Fol. II. v. Ic , man ende scriver vanden bloede ,
 Die wile ic hadde die yseren roede
 Ende rechter was in svorsten lant ,
 80 Wart ic int hoghe rijck ghesant ,
 Om eenre ghewerff in stilre list ,
 Daer dackerman niet off en wist.
 Ic bleef daer langher dan een jaer.
 Alsoe wast my bewant aldaer.
 85 By wilen so ghinghe ic spasieren
 Op eenre lopender rivieren ,
 Om te verdriven melancolye.
 H. Fol. I. v. a. Des viel ic in een fantasie ,
 Dair ic ghinc inder werlt hoift
 90 Ende mijnre ghenoechten was beroeft ,
 Soe dat ic sach in eens gheestes wise
 Ene joncfrou van hoghen prise
 By my comen staen te hant.
 Si vloech mit vloghelen over tlant.
 95 Een bloedich speer ende een roit vuir
 Voerde di[e] schone creatuer.
 Hoer oghen waren verbonden beyde

Vs. 71. vercrighe. 79. int vorsten lant. 80. Wort. 92. hogher.
 94. over lant. 96. die.

Mit enen suveren witten cleyde.

Ghechiert was hoir hovet schone

100 Mit eenre costeliker crone.

Si ghinc tot my ende sprac ter stont:

» Segghe, vrient, bistu onghesont?

Wes truerstu? laet dijn sorghen yaren!

L. Fol. III. r. Die avontuer salt wail bewaren.

105 Du moets my doen een bede cleyne.”

— » Gheerne, ” sprac ic, » vrouwe reyn.”

— » Sich omme, ” sprac die wael ghedaen,

» Du machs hier sien veel tempelen staen,

Daer ic ende andre Goden ende Godinnen

110 Voertijts pleghen te wonen binnen.

Daer plachmen alrehande spele

Te hantieren, groit ende vele,

Van jonghen mannen ende maechden,

Die hem selven wael behaechden

115 Ende goede minne droeghen.

By wilen si in vroechden loeghen,

By wilen leden si torment.

Versin di wael ende denck omtrent.

Nym die poeten in dijn memori

120 Ende besich menigherconne histori,

Die si van minnen hebben bescreven.

Ic wilse di inden sinne gheven,

Op dattuse voert moghes berechten

Vrouwen, ridderen ende knechten,

125 Die niet weten wat minne sy.

Vs. 101. Si quam tot mi. 102. Segt. 103. sorghen. 105. moetste.
108. Du moechste. 109. ander. 118. Versinnet wael. 119. Nem
120. Ende sich menighe scone h. 125. Die niet wel en weten.

Ic bin Venus, die minne vrij.
 Beschrijft in dijn ghedichte voert
 Wat du van minne hebs ghehoert,
 Hoedanich is der minnen loep

130 Ende hoe vaste si bindet den knoep,

L. Fol. III. v. Wat sy voertijts heeft ghedaen
 Ende hoet den menighen is vergaen:

H. Fol. I. v. b. Op dat si leren moghen dair by,
 Wat liefde is ende wat minne sy.”

135 Doe my die scone vrouwe bat,
 Mocht ic hoir qualic weygeren dat,
 Ic en dade billicx hoer begheren:
 Want vrienden moghen dair by leren,
 Willen si den text versinnen,

140 Hoe si by maten sullen minnen
 Ende die liefde sedelic draghen,
 Ghetempert mit lijdsamighen slaghen,
 Op dat si gheluc ende heyl
 Daer an ghewinnen tot horen deyl.

145 Der vrouwe worde ic balde quijt.
 Alleyne brukede ic daer den tijt
 Ende wart denckende om ende om
 Na Gallum ende Ovidium,
 Die meystere waren van hoghen doen,

150 Appellee ende Anachreon,
 Coris ende Calimachijs,
 Tibullus ende Arathijs.
 Dese hebben vele van minne gheweten.

Vs. 131. W. s. hier v. 147. word denkende. 150. Appellex e. Anacheroen. 151. Cous ende Calmachus. 152. ende oeck Arachus.

Sapho en dochte niet vergheten:

155 Die was een edel joncfrou goet,
Van sinnen wijs, van consten vroet,
Die veel van minnentlike zaken
Scone gesten plach te maken.

L. Fol. IV. r.

Nu heb ic selver vast ghesien,
160 Hier van desen ende daer van dien,
Ende der dinghen veel besocht,
Eer icket haer toe heb ghebrocht.
Gheluckes weynich is my verbaert
Van liefsten ende van minlic aert;

165 Maer van lyden ende van node
Heb ic ghehouden die ghebode,
Die daer in te harden sijn.
Onheyl was alle weghe mijn.
Wes ic jaechde was onghevanghen;

170 Doch en ist niet al ontganghen.
Wort my gheen lieff, so creech ic leyt:
Wes ic begheerde was onbereyt.
Dus heb ic mede te danse ghegaen;
Mer onheyl doet my avestaen.

175 Hier van is nu ghenoech ghehoert.

H. Fol. II. r. a.

Die honden heeft die jaghen voert:
Ic wil tot dier materien gaen.
Den jonghen gheve ic te verstaen
Wat liefde is, als ic best kan,

180 Men sal gheloven den beproefden man.

Vs. 155. vroet. 156. goet. 158. yesten. 160. ende *ontbr.* 162. hier.
164. V. l. of. 172. onghereyt. 175. nu *ontbr.* 176. honde —
jaghe. *Beter.* 177. die.

- Doch wil ic nyemant ter minnen noden
 Noch te houden hoir gheboden:
 Want minne is een lastelic last,
 L. Fol. IV. v. Die minne draghet zelden rast,
 185 Ende is ene sorchlike zake
 Vol van nyde ende onghemake.
 Daer om een [l. en] darff ics nyemant raden;
 Moer wye mit liefde is gheladen
 Ende ymmer der minnen dienen wil,
 190 Dien radic tbest in allen til.
 Want na dat ic vinde in boecken
 Ende oick na mijns sels versoecken,
 Soe is liefde een hartelic bant,
 Ghebonden sonder voet off hant,
 195 Diemen niet ontbinden en mach
 Mit tanden, tanghe noch hamerslach
 Noch mit gheenrehande dinghen.
 Liefte can horen dragher dwinghen
 Sonder spreken, vele meer
 200 Dan meyster, vrouwe ofte heer,
 Vader, moeder off rechters dwanch
 Off papen predicken, cort off lanch.
 Minne is liefde ende liefde is minne:
 Twierleye woerden, ghelijc van sinnen.
 205 Wes men van liefsten wil ghewaghen,
 Dat wart der minnen toeghedraghen.
 Minne is een lastelic guet.
 Wye minne draecht in sinen moet,

Vs. 181. Doch en wil ic. 187. Daer om en dar ic n. r. 190. Mit
 tanden tonghen n. h. 200. Dat wort ter m. t.

Die laet alle dinghe varen

L. Fol. 210 V. r. Ende volghet slechts der minnen scharen.

Die minne maect hem alsoe mat,
Dat hi en weet noch dit noch dat.
Minne is blind ende blindet voert
Alle dat hoer toe behoert.

215 Ledighe luden moghen minnen;
Maer die sijn lijftocht moet winnen
Mit aernste ende mit hantarbeyde,
Wil die volghen der minnen zede,
So blijft hi slechts daer by verloren.

H. Fol. II. r. b.

220 Arme luden, wacht u daer voren!
Minne is van vele manieren.
Gode voer al te glorificieren,
Te vruchten, te eeren mit allen sinne,
Dat heten wi godlike minne.

225 Die ghelijct der caritate:
Een yghelic mensche, na sinen state,
Mi[n]t sinen vader ende moeder,
Omen, susteren ende broeder,
Neven, nichten, vrienden ende maghen:

230 Dat wercken der naturen slaghen.
Soe is een ander minne dan:
Want een yghelic, wijff off man,
Mint dat him ghenoechlic valt,
Rijcheit, lant, water ende walt,

235 Daer him nutschip off mach comen,
Goeden, die den menighen vromen,

Vs. 217. Mit cunste. 219. slecht. 220. Ghi arme luyden. 223. mit
allen zinnen. 227. Mit sinen. 228. suster.

4. Fol. v. v. Duerbair cleynoot, sulver, goudt,
 Ghesteynten, paerlen menichfout,
 Harnasch, cleder ende paerde,
 240 Wat schoen is ende van goeder waerde,
 Voghelen, honden ende ander diere.
 Dus is die minne menighertiere.
 Een yghelic mint oick sinen here
 Ende doet sinen meyster ere,
 245 Die hem doeghet heeft ghedaen.
 Van deser minne laet ic staen
 Ende wil vander ander spreken,
 Die menich herte heeft doen breken,
 Hoe vele wonders dat si werct,
 250 Als een yghelic siet ende merct;
 Soe dat dit boeckskijn heten moet
 Der Minnen Loop, dat donct my guet.

- Rechte mynnentlike minne,
 Die den menschen inden zinne
 255 Verwerret lecht ende ghestricket
 Ende sijn hert daer aff ghequicket,
 Dats een verbant der herten twee,
 Die mit wael ende oeck mit wee
 Malcander lieven ende minnen
 260 Mit voller gonst, mit allen sinnen,
 Mit allen datsi konnen ghedencken,
 In herte, in moede, sonder mencken.
 H. Fol. II. v. s. Die een in sanders herte leyt,

Vs. 247. van eenre ander. 252. Der minnen loept. 255. ghescicket.
 256. quicket. 260. mit vollen sinnen. Vs. 262. staat in *L. vóór vs.*
 261. 263. int anders.

- Si en hebben onderling gheen ghescheit,
 L. Fol. 265 Alle dinc is hem beyden ghemeyn,
 VI. r. Twee herten werden enich eyn.
 Dien dese minne rueret an,
 Dat sullen wesen wijff ende man,
 Die malcander lieflic dienen
- 270 Ende onvoirbroken liefde lienen
 Ende mit malcander avonturen
 Lijff, goet, zoete mitten zueren
 Ende sijn mit herten onverscheyden.
 Gheen discoort en is in beyden;
- 275 Dan des den enen wael ghenoecht,
 Daer toe him die ander vuecht,
 Dueghentlic, mit gueden sinne,
 Als temelic is in steder minne.
 Die liefde, daer si rechtveerdich si,
- 280 Sal wesen tru ende wandels vry.
 Wanneer si wandelt horen pas,
 So segghe ic dat dair minne was
 Ende is int wenden doot ghebleven.
 Dese minne doet vrolic leven,
- 285 Si doet sorghen, si doet singhen,
 Si doet troeren, si doet springhen,
 Si maect siec, si maect ghesont.
 Wyen si te rechte heeft ghewont,
 Soe ic my des bevroeden can,
- 290 Dat mach wael sijn een suchtich man,
 Is sie oick wijff ofte maecht,

Vs. 266. een eynich een. 270. onverbroken. 273. in harten. 274. in hem beyden. 275. Dan wes den enen. 278. stadigher. 282. datter m. w. 284. vredelic. 290. een drovich man.

- L. Fol. VI. v. Daer wert int herte duck gheclaecht.
 Menich suchten , menich lyden
 Wort ghehart an beyden zijden ,
 295 Daer si beyde ghelike quellen
 Ende him minnentlic verzellen.
 Als beyde lampen ghelike branden ,
 Soe moet die liefde in vreuchden wanden.
 Al valt lijden dicwijl groot ,
 300 Het is doch een ghevuechlic noot
 Alst ghelike ruert him beyden.
 Die liefde en mach oic nymmermeer leyden
 So langhe als si ghelike weecht
 Ende deen des anders wille pleecht ;
 305 Mer want [L. wan] si leven in twe ghedracht
 Ende deen den anderen niet en acht ,
 Wil deen cort , die ander wil lanck ,
 So valter dan een wisselganc ,
 H. Fol. II. v. b. Daer si mede worden ghescheyden.
 310 Bij wilen valt twisschen beyden ,
 Dat deen in truwen blijft ghestede
 Ende crijcht den coorts in alle sijn leden.
 Him waer beter wel die doot :
 Wantet lijden valt him alsoe groot ,
 315 Dat hi ten dode wert ghequelt.
 Des dander al in schimp vertelt
 Ende singhet van sijnre nuwer minnen ;
 Des menighe edele vorstinne
 Ende oick mede menich edel man

Vs. 292. Daer wert oeck i. h. d. g. 294. ghehoort. 300. ghenoechlic.
 305. Mer als zij l. i. twiedracht. 307. dander lanck. 309. worden mede
 verscheyden. 310. tusschen hem b. 312. een coerts. 313. Dat hem
 veel beter waer d. d. 314. alte groet. 315. wort.

L. Fol. VII. r. 320 Den doot gheworven heeft daer an.
 Daer omme ic u exempel scrive
 Van enen edelen truwen wive,
 Op dat een yghelic him bedare
 Ende wijslic minne sijn wederpare.

L. Fol. VIII. r.

325 Inder stat van Rodopee,
 Gheleghen opter wilder zee,
 So was ene coninghinne gheseten:
 Phillis so was si gheheten,
 Hovesch, lieflic ende guet,
 330 Scoen ende rijk, van sinnen vroet.
 Si regierde gheweldichlick
 Alle dat Rodopeyssche rijck.
 Het gheviel op enen pas,
 Doe Troeyen ghedestruert was,
 335 Dat Demofon quam ghevaren
 In enen schepe mit sijnre scharen,
 Als hi voer Troyen hadde gheweest,
 So dat int water viel tempeest,
 Dat hi te lande varen most.
 340 Doen hi quam an slandes kust
 Ende die vrouwe dat versan,
 Dat daer eens conincx zoen quam an,
 Is si hem eerlic teghen ghegaen
 Ende heefden vriendelic ontfaen,
 345 Als temelic was, in horen hove,
 Dat chierlic was van groten love.

Vs. 324. minne wyselic. *Na vs. 324, als opschr.* Van Phillis ende van Demophon. — I. 325. In die. 329. Hoesch. 330. ende *ontbr.* 332. Rodopeedsche. 341. vernam. 342. Datter e. c. z. an quam. 345. Als ghewoenlic was.

- Die storme duerde lang ende zere.
 Die vrouwe sach den groten here
 L. Fol. VIII. v. Mit minnentliken oghen an.
 350 So dede oick die edel man.
 Dat gheschut van sridders oghen
 Bracht die vrouwe in lieflic doghen.
 H. Fol. III. r. a. Die bant wort daer al duen ghewronghen,
 Daer ic hier voer off hebbe ghesonghen.
 355 Si wordens eens van herte ende sinne.
 Fillis, die edele coninghinne,
 Heeft Demofon te male ghegheven
 Hoer lijff, hoer guet, hoer sin, hoer leven.
 Onghemannet was si allene.
 360 Theseus, die coninc van Athene,
 Was vader van Demofone.
 Die minnentlike vrouwe schone
 Hantierde vriendelic horen gast:
 Daer en was sorghe, leyt, noch last,
 365 Die [wijle] dat hi bij hoer duerde,
 Datsi namaels zeer bezuerde.
 Si gheloefde hem lijfs ende eren:
 Sijn ghenoechte was hoer begheren:
 Elc den anderen guetlic dede
 370 Volle vriendschap ende vrede.
 Si zwoeren deen den anderen trouwe,
 So wail die vorste als die vrouwe:
 By sinen Goden ende bi eeren

Vs. 348. den vromen heer. 350. S. d. o. weder d. e. man. 351. Dat ghesicht van sinen o. 372. in heymelic doghen. 358. H. sin h. lijff, h. guet, h. leven. 365. Die wijle. 367. lijff ende alre eren. 373. Bi zijne eren.

Gheloifde hi dair weder te keren

375 Binnen vier manenschijn

L. Fol. IX. r. Ende hoir echte man te sijn.

Die storm verghinc na twaelff daghen ,

Dat weder begonde hem te behaghen ,

Dat meer wort slecht ende ghevoeghe :

380 Wat baet dat ic u veel ghewoeghe ?

Dair wort bereyt te schepe wait.

Die jonghelinc reyde sine vaert :

tAthenen wait was sijn begheren ,

Om sinen vader te visiteren.

385 Een scheyden musten si bezueren ,

Die hoich gheboren creaturen.

Dat viel him hart ende onghevoeghe :

Twater liep daer over doghen drueghe.

Vriendelic oirloff wart ghenomen

390 Van dien tween edelen ende vromen.

Doch bleeff die vrouwe in goeden hoip :

Als die tijt sinen ommeloip

Van vier maenschijn hadde ghedaen ,

So soud si weder troest ontfaen

395 Ende loon van hoirre minnen stam.

H. Fol. III. r. b. Mer doen die heelt te heyne quam ,

Dat harde verre was van daen ,

Heeft hi ene nuwe minne bestaen ,

Die him te punte was gheseten.

400 Die goede Fillis wart al vergheten ,

Als huden menich wert ghedaen.

Cort wil ict u overslaen :

Vs. 380. u ontbr. 381. wert. 382. bereyde. 384. visenteren. 387. vel.
388. doghen ontbr. en zal ook wel een bijvoegsel van den afschrijver sijn.
389. wort daer genoemen. 400. was al v. 402. ic.

L. Fol. IX. v.

Die schine vanden vier maenden
Ghinghen omme ende waenden.

- 405 Demofon was anghenomen,
Ende heeft vergheten twedercomen:
Van sijnre coomsten vernam men niet.
Des doechde Fillis zwaer verdriet;
Si ghen[c] spasieren bider zee,
410 Hair was utermaten wee,
Hair dochte hair herte woude breken,
Qualic conde si ghespreken.
Si claechde hoir leyt, als si best mochte,
Dat Demofon hoirs niet en rochte.
415 Si sprac: » O Demofon! o wach,
O wee, dat ic dy ye ghesach!
O valsche man, o onghehuyr,
O truweloze creatuir!
Schaemdi voer der Goden list,
420 Dien du meynedich worden bist.
Waer om doetstu den Goden schande?
Du hebbes opgherecht dijn hande;
Du lieghes, ende ic verderve.
O Pallas, Jupiter ende Meynerve,
425 Juno, Venus ende Dyane!
Vierwarff is die lichte mane
Hair ghecomen ende ghegaen,
Ende Demofon, heb ic verstaen,
Is mit nuwer liefde ghecleyt.

L. Fol.
X. r.

430 Dat brinct my in een sterfflic leyt.

Vs. 411. haert hart dat w. b. 412. conste. 419. voer den. 422. Du
hebste. 423. Du lieghest. 426. Vier warff om so is die mane. 429. Is
m. n. minne g.

Helpt my beclaghen, vrouwen, maechden,
 Die ye na rechter liefde yaechden!
 Bescreyt my als ic bin ghestorven!
 Dit heeft my Demofon gheworven.

435 Claecht al over den valschen man!

Ic sie veel schepen comen an;
 Mer sijn schip en coomt hier niet.
 O wee! wat is my nu gheschiet?

H. Fol. III. v. 2.

O Demofon, meynedich vorst,

440 Hoe sere mi na dijn liefde dorst,
 Du en wils niet comen hier tot mi:

Ic moet over die zee tot di.

O wee! ic bin alleen, ellendich:

Mijn lijff [*l. lief*] is wech ende nymmermeer wendich.

445 Het is om niet, al dat ic claghe.

Adieu mijn stadt, vrund ende maghe!

Die liefde brect mijn herte ontwee."

Mittien so spranc si inder zee

Ende verdranc, die edele vrouwe.

450 Daer wort ghedreven zwaren rouwe,

Als wail betamelic was ende reden.

Dats wail gheschiet tot anderen steden,

Daer minne wrocht alsulke daet.

Daer om scrivic u minen raet,

455 Dat ghi wiselic minnen sult,

Ende lyden een heymelic verdult

L. Fol. X. v.

Wanneer u ontrouwe wedervaert.

Die ziele moet ymmer sijn ghespaert.

Vs. 435. Cl. alle over d. v. n. 441. hier *ontbr.* 444. Mijn lief. —
 nymmermeer *ontbr.* 448. in die zee. 449. die edel v. 450. wert g.
 groten r. 451. tamelic.

- Om sulc wee tē bliven doot,
 460 Dat en docht mi sijn gheen noot,
 Na dat icker off heb onthouden,
 Op dat die ziele bleve behouden.
 Dat salmen minnentlic versinnen
 Ende dair mede den dwanc verwinnen.
 465 Men sal altoes een beter hopen:
 Die tijt mach alte misselic lopen.
 Dat huden misset, dat raket morghen.
 Laet wantroest hoerselven worghen:
 Mishopet niet, doer Goeds eere,
 470 Ende volghet in allen minen lere.

- Die ghene die sijn in jonghen daghen
 Ende volcomen liefde draghen,
 Den radic dat si scuwen ymmer
 Enicheit, wantsi brinct kommer
 475 In herte, in moede ende in sinne.
 Went ghise [/. Want ghi] moecht des worden inne
 Ende selver proeven bij ghelijcke:
 Hadde dese coninghinne rijcke
 Bij hoer ghehadt gheselschap goet
 480 Oft enen mensche, die hoir den moet
 Ghewandelt hadde mit soeten troest,
 Sy ware vander doot verloost:
 Want een mensche haddet wael benomen,
 485 Daer omme so scuwet eynicheit:
 Dat dair toe en ware niet ghecomen.

H. Fol. III. v. b.

L. Fol. XI. r.

Vs. 463. ynnentlijck. 469. doer God die Heer. 476. Want ghi möchtes werden i. 478. dese edel c. r. 484. Dattet daer toe niet en hadde g.

Want si brinct bij wilen leyt.
 Si wercket veel melancolyen,
 Sy doet ziele ende lijff vertyen
 Ende doet zere die zinnen crencken,
 490 Als een yghelic wael mach dencken.

Van minne boert my wael te spreken,
 Die menich herte heeft doen breken.
 Om dat wijslic te verhoeden,
 Sal ict u bi exempel vroeden,
 495 Die in voertijden sijn gheschiet:
 Op dat ghi scuwet ende vlyet
 Die onghetemperde, hete minne,
 Die soe verdorret des mensches sinne,
 Dat si soe onghedoechsaem sijn
 500 Vander liefden vuerighe schijn,
 Dat sy daer omme siele ende lijff
 Waghen, beyde man ende wijff.
 Dat schiede ooc meest inder Heyden tijden:
 Die mochten min dat sterven myden
 505 Dan wy: want si dat vast gheloefden,
 Wanneer si him hoirs lijffs beroefden,
 Dat si dan lijfflic alte samen
 In een ander werlt quamen.
 Wan[t] het is noch huden mede
 510 Over al Heydenscip ene zede,
 L. Fol. XI. v. Als coninc off hoghe vorsten sterven,

Vs. 486. W. s. b. onderwilen l. 287. Si doet veel melancolizeren.
 488. verteren. 494. ic u b. exempelen. 498. verdoert des menschen.
 503. in heydenen tijden. 504. der st. m. 505. dat *ontbr.* 507. lief-
 lijk. 509. Want.

So plachmen him daer bij te werven
 Horen heymelicsten camerlinc
 Ende merrryen melck , dits ware dinck :

515 Die graeftmen mede mitten here.

Dat houden si voer grote eere.
 Want si meynen , twaer grote schande,
 Dat hoer heer in enen anderen lande
 Comen soude sonder ghesinde

520 Ende sonder dranc diemen minde :

Want melc van merrien houden si daer
 Voerden edelsten dranck voirwaer ,
 Diemen den heren schencken mach.
 Nu come ic weder op mijn gheclach ,

525 Te spreken vander minnen aert ,

II. Fol. IV. r. 2. Die menigherhande ghevonden waert,
 Gheoerloefde , goede ende ongheoirloft
 Ende ghecke minne , die heeft becoft
 Menich edelinc hier te voren ,

530 Als ghi namaels wael sult horen ,
 Ende hier voer wael hebt verstaen ,
 Hoe dat mit Fillis is vergaen.

Daer bij so machmens sijn ghewis
 Dat ducke een ghecke minne is ,

535 Die nochtan wael gheoerloft si.

Fillis was van mannen vry ,
 Ende wes si dede , heeft si ghedaen

L. Fol. XII. r. Op trouwe , die daer was ghegaen ;

Mer dat si dede , onlovelic wast :

540 Want si verliefde op enen gast ,

Vs. 512. pleechtmen. 524. ghelach. 531. hier *ontbr.* 533. mach-
 men. 536. minnen.

Den si hoer lijff ende have boot
 Ende en wiste cleyn noch groot,
 Wye hi was ende hoe gheheten.
 Oick was hi hoer so verre gheseten,
 545 Dat him nimmermeer en stont
 Te comen op hoirs landes gront.
 Dair omme soe wast wael ghecke minne.
 Dat heeft die waerde coninghinne
 Mitten live dier becoft.
 550 Dit heeft Venus aldair ghewrocht.
 Des speels can si wael wercken mee.

L. Fol. XII. v.

Colcos leghet opter zee,
 Ende [is] nu Rodes gheheten.
 Daer was voertijts ingheseten
 555 Een coninc, Oetes was sijn name.
 Hi hadde een dochter zeer bequaem,
 Lustelyck, scoen, van rijcker konst;
 Want sij bijder Goden gonst
 Van nygromantien meester was.
 560 Altois studeerde si ende las
 Die wile si was in svaders hoff.
 Verre was des conincx loff,
 Om eenre zaken wil, vermaert.
 Enen schat, duerbair ende waert,
 565 Hadde hi besloten ende vast bemuirt,
 Den menich goetman hadde besuirt
 Ende tlijff gheset in groten verliese.
 Het was een ram mit enen gulden vliese.
 Dat hadde die coninc doen besluten,

H. Fol. IV. r. b.

Vs. 547. so ist al g. m. Voor vs. 551, als opschr. Van Jason ende Medea. — II. 551. wael ontbr. 555. Thetis. 561. int vaders.

- 570 Mitter nygromancschen virtuten,
 In also stercker vryer hoede,
 Dattet nyemant tot sinen goede
 Ghewinnen en mocht, als ic versta,
 Dan allene Medea,
 575 Des coninex dochter, daer ic aff scrive.
 Daer worter menich vanden live
 Beroift, die wouden avonturen
 Tylies te winnen uter muren.
 Want wye den schatte soude ghenaken,
 580 Die most vechten teghen draken
 Ende teghen ossen, die vuer bliesen,
 Dat dede den heelden tlijff verliesen.
 Noch wasser veel meer wonders aen,
 L. Fol. XIII. v. Dat mi te lanc is te verslaen:
 585 So datter nyemant an en quam,
 Hi en moster bliven doot off lam
 Ende mit schanden van dane varen.
 Die gheduerde langhe jaren,
 Datmen dit vlyes uut allen hoecken
 590 Om wael daet plach te versoucken.

In Thesalyen, die rijcke stadt,
 Een groot gheweldich coninc sat,
 Ende was gheheten Peleus.
 Op een tijt bedocht hi hem dus:
 595 Hi hadde wael over vele daghen
 Van den gulden vlyes horen (*) ghewaghen

Vs. 580. teghens twe draken. 581. teghen *ontbr.* 583. was daer.
 596. Vanden gulden vlies horen sghen.

(*) *Het HS. heeft*: had horen, beide woorden later doorgehaald.

- Ende om te crighen dat selve vlyes,
 Dat dair in stack groot verlyes;
 Want wye hem des ye onderwant,
 600 Die verloes sijn lijff te hant.
 Nu hadde hi enen neve goet,
 Jason, die frissche wail ghemoet,
 Die starc ende vroom was ter wapen.
 Alle die ridderen ende knapen
 605 Vanden rijcke die minden hem zere
 Ende daden him waerdicheit ende eere:
 Soe doeghende was hi talre tijt.
 Des hadde die coninc grote nijdt;
 Doch dede hi sijn schone ghebare,
 610 Recht off him lieve daer toe waire.
 Jason, dese ridder schone,
 Was recht erfnamen vander crone;
 Want die coninc was van hogher waerden
 Ende en hadde ghenen zoon op aerden.
 615 Dus haddi alle weghe ducht,
 Dat him Jason verdriven mucht,
 Ende ghinc visieren talre tijt,
 Hoe hi Jason mocht werden quijt.
 Op een tijt so was daer ghehovet,
 620 So dat een yghelic him belovet.
 Vrouwen, heren, waren daer vele
 Ghecomen tot des conincx spele.
 Daer was menich vromel man.
 Doe sprac die coninc Jason an.

H. Fol. IV. v. 2.
L. Fol. XIV. r.

Vs. 597. dat gulden vlyes. 600. Hi v. s. l. al t. h. 603. van wapen. 605. die *ontbr.* 607. duechdelic. 609. dede hi hem. 613. hogher *ontbr.* 623. vroem.

- 625 Voir alle die heren van groter machte.
 Dat dede hi uut valscher ghedachte,
 Om dat him Jason soude schamen
 Voerden heren ende vrouwen tsamen,
 Ende seyde vriendelic: » Neve Jason ,
 630 Ghi sijt jonck, starck ende schoon,
 Uwe vromicheit is wide vermaert.
 Een dinc mijn herte zeer begaert:
 Mocht ghi dat bringhen in onsen rijck,
 Soe en waer nyemant uwes ghelijck
 635 Van vromicheit ende waeldaden,
 Ende souden u comen te staden
 Namaels; want dat rijcke mijn
 Sal na mijnre doot u zijn:
 Want icx doch nyemant bet en gan.
 L. Fol. 640 Ende moechdi mi daer helpen an,
 XIV. v. Dat mijn begheerde warde vervult,
 (Als ic hope dat ghi wael sult,
 Want ghi sijt so wael ghedaen,
 Dat u gheen dinck mach wederstaen),
 645 Up dat ghi wilt ghenenden des,
 So ghelove ic u alhier ghewes
 Voer alle die ghene die hier sijn,
 Dat halff dat conincrijcke mijn
 U sal sijn die wile ic leve,
 650 Dat zweer ic u, mijn lieve neve:
 Na mijnre tijt ist doch al uwe.”
 A[y] hoert die valsche ontruwe

Vs. 631. vromicheit. 635. ende van w. 636. Ende soude u
 oeck t. s. 644. gheen dincg en mach. 645. wilt annemen des. 648. Dat
 halve c. m. 649. Uwe. 652. Ay hoirt hier die onghetruwe.

Van desen ongehuyren coninc,
Die den edelen jonghelinc

H. Fol. 655 Brenghen wil in alsulker noet,
IV. v. b. Daermen te werven plach den doot,
Ende spreect hem aldus hoechliken an
Voer alle die vrouwen ende hoghe man.

Jason sprac, die (*) vrome coen:

660 »Heer oom, ic wilt al gaerne doen,
In dien dat ghi mij berecht
Scepen, ridderen ende knecht,
Als sulke reysen toe betaemt.»

— »Neve, hoe ghi dat selve raemt,

665 Sal ic u doen volcomelic,»
Sprac die coninc gheveynsdelic.

L. Fol. XV. r. Mit corten reden wil ic u tellen,
Hoe Jason voer mit sinen ghesellen
Te Colcos, om dat gulden vlyes.

670 Hi was vrolic, jonc ende ries
Ende sorchde luttel voer den stoot,
Die hem bringhen mocht ter doot.

Die coninc Oetes wortes ghewaer,
Dat vreemde gasten quamen daer.

675 Him wart gheseit in sijn pallas,
Datter eens conincx zone was.
Hij ghinc hem teghen hoefschelic
Ende ontfincken vriendelick.

Vs. 654. desen. 655. sulker. 656 plech. 657. guetlic. 660. alte. 661. wilt be-
rechten. 662. knechten. 663. reyse. 664. selver. 671. die stoot. 672. mach.
673. Tethes wert. 675. wort. 676. een c. z. ghecomen was. 677. hoghelijck.

(*) *Het HS. heeft het woord die tweemaal.*

- Medea, die suverlike maecht,
 680 Heeft Jason alrede verlaecht
 Ende hi hoer weder mitter minne.
 Daer sijn sijs eens worden van sinne.
 Si pogheden beyde [om] sulken list,
 Dat Jason wael hoer camer wist.
 685 Si was vol eren ende doecht
 Ende hoir ontfarmede sijnre joecht,
 Dat him die draken soudon ontliven.
 Snachs plach hi bi hoer te bliven
 Heymelic, alst avontmael
 690 Was ghegheten inden zael.
 Daer dreven si al hoer ghenoecht,
 Als sulken jonghen luden vuecht,
 Nader ghewoenten die was doe.
 L. Fol. xv. v. In groter weelden waren sy vroe.
 695 Een yghelic socht des anders vrede,
 Wes deen begheerde dander dede.
 H. Fol. v. r. a. Sy gaf hem crude ende meesterye,
 Caractere ende toverye,
 Daer hi mede soude stormen
 700 (*) Die helsche ossen ende wormen
 Ende wijsde hem alle die weghe,
 Dat hi dat gulden vlyes ghecreghe.
 Dus halp si hem an svaders schat,
 Ende daer toe alle dat
 705 Si crighen conde, dat namsi mede

Vs. 679. suver. 682. gheworden. 683. om s.l. 690. inder. 695. Yghelic. 698. tovernien. 700. Teghen die ossen e. helsche w. 702. creghe. 705. dat *ontbr.*

(*) *Voor dit vers is later geplaatst tegen, gelijk ook L. heeft.*

Ende voer mit Jason uuter stede.
 Daer liet si vader ende lant,
 Ende nam him menich duerbair pant,
 Die schone stadt ende alle dat rijck,
 710 Daer si off was rechtveerdelijck
 Erfghenaem van alre boirt,
 Ende voer mit horen gasten voert,
 Heymelick inder duuster nacht.
 Dit wracht aldaer der minnen cracht:
 715 Dat hoir ten quaetsten na verghinc.
 Want sie dede een ghecke dinck,
 Doe sy inder minnen last
 Soe haestelic ghinc mit horen gast
 Ende liet vader, moeder ende vrende,
 720 Om enen die sy niet en kende.
 L. Fol. XVI. r. Hoet hoer ten lesten is vergaen,
 Suldi hier after wael verstaen:

Groet ghebrec daer dicke of coemt,
 Dat den menschen luttel vroomt
 725 Ende worter alinghe mede gheschent,
 Als daventuir ten quaetsten went,
 Dats een haestich anevanc
 Ter minnen. Ach! wat quader ganc
 Gaet die menighe mit sienden oghen,
 730 Dat hi him brinct in scharpen doghen,
 Ende meynt te bouwen enen sconen gaert,
 Daer dicke een netelbusch of waert.

Vs. 711. Erfnaem van volre gheboert. 712. gast. 713. in een-
 re. 714. D. w. al der m. c. 724. mensche. 725. a. om g.
 730. Daer.

- Mit oirloff spreke ic tot den vrouwen :
 Want ic doet in goeden trouwen ,
 735 Om die te waernen van onghelimpe.
 Menich vroukijn spreect in schimpe
 Tot enen jonghen geckelijn:
 » Vrient ! du moets mijn boelkijn sijn ,
 H. Fol. v. r. b. Desen Mey ende langher niet.”
 740 Soe is daer liever wael gheschiet.
 Wanneer si heeft enen somer gheck ,
 So gaet sijn lijff al queck , al queck ,
 Ende bringhet hoer dan een meyen rijs ,
 Recht off hi seide : » Wildijs ? wildijs ?”
 745 So gaet hi , als die jonghen plien ,
 Ende wil sijn nuwe vrienden sien.
 Hem is tot sinen nuwen heemde
 L. Fol. XVI. v. So lieve , ende him is so vreemde ,
 Dat hi den boel ghecreech so wel.
 750 So heeft hi dan een heel ghesel ,
 Die van Sottighem is gheboren ,
 (Want ic heb dicke segghen horen ,
 Dat ghelike mint ghelike)
 Den seit hi dan al heymelike ,
 755 Hoe dat hi een boel heeft ,
 Die al na sinen wille leeft.
 So wil hi darwaert hene gaen ,
 Off hise erghent mach sien staen ,
 Die harde weynich na him waect.
 760 Siet hise dan , soe ist wael ghemaect ,
 Dan isser alte wael ghepepen.

Vs. 735. ware. 737. gheckekijn. 738. moest. 740. der. 742. al
 q. en q. 746. vriendinne.

So sal hi dan sijn gheselle gaen slepen
 Inden wijn; daer ghaen si sitten.

Die wile hi zweeft in deser hitten,

765 So werpt hi sijn arm in die lucht
 Ende maect een heerlic gherucht:
 »Wy hou! ic heb minen boel ghesien!
 Huden en mach mi niet misschien!”
 Vrolic is hi mit ghesanghe.

770 So vraghen die ander also langhe,
 Dattet die heelghesel al seit,
 Wair dat Hannen sin op steit.
 Des wondert den ghesellen dan
 Ende segghen: »Is Hannen alsulken man?”

L. Fol. XVII. r. 775 Ende dat hoert Hannen alte gaern,
 Dat die ghesellen der taveerne
 Weten van sijnre minnen staet,
 Dat hi so schonen boel haet.
 Dit gaet dan voert doer alle die stadt.

780 Hoe luttel weet die joncfrou dat! ‘

H. Fol. V. v. 2. Die mit boerteliken woerden
 Ghecomen is in sulker oerden,
 Dat si int gherucht moet staen.
 Nu moet sijt ymmer hebben ghedaen,
 785 Weder si schulde heeft ofte gheen.
 Dus wortet na ghekeert in ween,
 Dat sij lachende heeft ghesproken,
 Ende wort an hoer te recht ghewroken,
 Dat si mit doren omme gaet.

Vs. 762. So gaet hi sinen ghesel dan s. 766. eerlic. 767. Wie.
 769. is hi oec. 772. Hannynig sijn sin. 773. der. 774. sulck een.
 775. Ende *ontbr.* 776. inder. 778. schoen en buelkijn. 784. si.

- 790 O eerbaer wiven! dat verstaet :
 Wye him neder werpt inden slijck,
 Hi wart vul slikich bij ghelijck.
 Wye mit zwinen wil omme gaen,
 Daer leert hi wael gnorren aen.
- 795 Wye mit ghecken leven wil,
 Die moet hantieren ghecken spil.
 Wye mit kynder levens pliet,
 Kintscheit brinct hem int verdriet.
 Slaet die doren van uwer hant,
- 800 Wildi behouden der eren pant.
 Die gheck en wil niet sijn ghedoret.
 L. Fol. XVII. v. Loefdi him wat ende hi dat horet,
 Dat suldi moeten houden vast,
 Of hi brinct u daer om in last.
- 805 Versiet u wel ende volcht mijn scriven.
 Ic hebt ghehoert van goeden wiven,
 Die daer sorchlic over claechden,
 Ende mi oick om raet vraechden,
 Hoe sij der ghecken worden quijt:
- 810 Want si volchden talre tijt
 Ende en lieten nymmermeer af,
 Om een goetwoert datmen him gaf,
 Dat sij him billicx niet en souden
 Aentrecken noch aen houden.
- 815 Die ghecken sijn lichtelic aen te vaerden ;
 Mer quijt machmense qualic waerden.
 Daer om so wilt die ghecken scuwen
 Ende den wisen u eer betruwen.

Vs. 791. int s. 792. vul *ontbr.* 797. sijn leven. 807. claeghen.
 808. raets. 809. soude worden.

Watmen mit ghecken wil bestaen
 820 Moet ymmer gheckelic vergaen.
 Dat scheen wael an die schone Perne,
 Die alte zonderlinghe ghaerne
 Mit enen gheck te boerden plach:
 Daer ic u aff sal doen verslach.

L. Fol. XVIII. r.
 H. Fol. V. v. b.

825 Men spreect ghemeenlic onverhopen:
 Mit stercken sotten is quaet folen.
 Dat suldi weten ende niet wanen;
 Want wijlneer was in Tuskanen
 Een schone maghet, seer bequaem,

L. Fol. XVIII. v.
 830 Perna was horen rechten naem,
 Van edeler aert ende rijk van guede,
 Lustelich ende frisch van moede.
 Een gheck, gheheten Thirobinus,
 Verkeerde veel tot horen huus

835 Ende plach die joncfrou boel te heten.
 In schimpe deedsi him oec weten,
 Dat hi alleen hoer boelkijn waer,
 (Des si doch niet en meynde een haer).
 Dus hadde Perna hoer solaes

840 Mitten groten jonghen dwaes.
 Het viel, dat Perna was ghegaen
 Afterwaert om hoir hoeft te dwaen.
 Die gheck quam daer ende vantse alleyne.
 Tehant sprac die goede reyne,

845 Die gheen arch noch quaet en dacht:

Vs. 821. Pairne en zoo overal. Voor vs. 825, als opschr. Van Tiri-
 bus ende van Pairna. — III. 826. ist. 828. Want ontbr. — so was
 in Tusschanen. 829. wel bequaem. 832. groot van moede. 833. Tyri-
 bus. 838. meynde niet een haer. 844. so sprac.

» Wane , boel ? wye heeft u hier ghebracht ?
 Wye seyde u dat ic was alhier ?
 Sit hier neder bijden vier
 Ende dient my thent ic hebbe ghedaen. »

850 Mittien is hi hoer toe ghegaen
 Ende dructse vast in sinen arm.
 Die goede joncfrou dacht : wacharm !
 Hoe vaer ic nu mit desen sotte ?
 Trouwen het ghinc daer uten spotte.

855 Mit crachte swanch hise totter aerden:
 Dair is die maghet wijf ghewaerden.
 Si riep ende dreeff groot ghelut ;
 Ten bate niet , die boert ghinc uut.

L. Fol. XIX. r.

Die joncfrou heeft een kint ontfanghen
 860 Ende die doer is wech gheganghen.
 Daer bleeff si sitten in groten leyde.
 Ten lesten ghinc si in Goeds gheleyde
 Ende streeck wech mit droevigher list ,
 Dat niemant vanden huse en wist ,

865 Wairwaert datsi nam een cynde.
 Langhe doelde si in ellende.

H. Fol. VI. r. a.

So si in vreemde lande was ,
 Ter tijt toe dat si skinds ghenas.
 In enen woude si ghelach ,

870 Dairt nyemant en wiste noch en sach ;
 Ende als si denckende wart omtrent ,
 Hoe si hoer selven hadde gheschent
 Ende so lastelic was voirdoert,
 So heeftsi eersten tkint versmoert

Vs. 848. bij die. 855. ter. 856. maecht een w. 857. Ende riep. 867. landen.
 868. tslijnts 873. lachterlijck. 874. eert [i. eerst] dat kint.

875 Ende hoir selven na verhanghen.

Dus ist hoir mitten dwaes verganghen.

Hadsi den gheck niet an ghelocket,

So en waer dat speelkijn niet gherockent.

O salighe wive! denct daer an!

880 Ende ghi, magheden sonder man,

Ende wacht u wel voer Thirobuus,

Dat ghi niet en wart confuus!

Laet die stompe doren lopen,

Dat ghi niet [en] derft wanhopen,

885 Als die guede Perna dede,

Die starff in onverduldichede.

L. Fol. XIX. v. Wanneer dat ghi ten danse gaet,

So siet wail om, wye bi u staet,

Ende neemt den ghenen bijder hant,

890 Die u in doechden is bekant

Ende u mach leren off ghi dwaelt.

Van him so wordi wael betaelt

Ende crijchter eer ende vreude bi.

Seg ic u recht, so volghes my.

895 Men mach mercken ende versinnen

Wat van ghecker lude minnen

Ghecomen is ende hoe menich leit

Ghesiet is bijder haesticheit.

Hadde Paris, di[e] jonghe man,

900 Enen wisen rock ghetoghen an,

Doe hi sijn ghecke sporen speen [l. spien]

Ende ymme[r] Helena woude sien,

Vs. 878. dit. 879. hier. 882. Ende *ontbr.* 884. niet en dorft. 888. omme
wie dat. 893. vruechde ende ere. 898. vander. 901. spien. 902. ymmer.

- Soe waer Troeyen , die edele stadt ,
 Onverderft ende onghemat ;
- 905 Sijn vader ende oick sijn moeder ,
 Hector ende alle sijn broeder
 Ende ander menich vorste guet ,
 Die daer om hebben ghestort hoer bloet ,
 Die waren alle te live ghebleven.
- H. Fol. VI. r. b. 910 Het was him doch te voren ghescreven ,
 Voer hi tot Menelaus an
 Ende naem Helena van horen man ,
 Dat Troyen daer om soude vergaen.
 Mer sinen ghecken dommen waen
- 915 Woude hi daer om niet laten aff
 Ende en achte nyemants raet een caff.
- L. Fol. XX. r. Alsoe en willen die dwase jonghe ,
 Die sijn in horen eersten spronghe ,
 Om nyemants wille laten bliven ,
- 920 Si en willen horen wille driven.
 Si en sorghen niet daer voren ,
 Ofs die vrouwen ghecighen toirn
 Of dat si in onvrede leven ;
 Dat coomt him al ghelijck ende even.
- 925 Weder si schanden hebben aff [l. off] eer ,
 Des en ruecken si min noch meer ,
 Op datsi werven dat si jaghen.
 Salmen die rechte waerheit saghen ,
 Het valt dicke bider vrouwen schulde ,
- 930 Dat si leven in onghedulde :
 Want ic kenne , die wijflijck list

Vs. 908. ghestort hebben. 919. en laeten bliven. 921. oeck niet.
 922. Of d. v. crighen t. 925. of.

- Soect alle weghe dat spillie ist ,
 Jonck ende schoen van aenghescouwe.
 Weder si guet sijn off ontrouwe ,
 935 Doren ofte wijs van sinne ,
 Huefsch off van loser minne ,
 Dorper ofte schamel man ,
 Dat en siet die wijflicheit niet an.
 Sint dat siet [l. sijt] , leyder, niet an en sien ,
 940 Soe moet bij wilen daer gheschien
 Dat beter after waer ghebleven.
 Wes daer bij tijden wert gheweven ,
 En weten die van Delf niet al.
 L. Fol. XX. v. God gheve him heyl ende goet gheval ,
 945 Die heymelic , huefsch ende schamel sijn ,
 Wanneer him boert der minnen schijn.

Niemant en straffe mine sprake,
 Dat ic die jonghe doren lake ,
 Om dat ic van daghen sij.

- 950 Ic bin doch aller minnen vrij:
 Wes ye gheleefde, dat is doch doot
 In mi; mer doe die tijt gheboot
 Dat ic mede ter heyden ghinc,
 H. Fol. VI. v. a. Doe dede ic als een jonghelinc.
 955 Mi docht, ic maectet alte wale;
 Mer had ic gheconnen dese tale,
 Die ic mit jaren hebbe gheleert,
 Ic woude wel bet hebbe ghekeert.
 Dus weet icket bij naturen ,

Vs. 932. Soec — spilliest. 952. An my. 958. Ic woude profitelic
 h. g. 959. Dus so weet ict.

- 960 Hoe die jonghen den tuyn bemuren :
 Want die twee weggen heeft bestaen ,
 Die weet wail , welc best is ghegaen.
 Daer om en verstatet niet in toern.
 Ic hebbe ghelaect den jonghen doren ;
- 965 Op dat hoer elc guet salich wijff
 Daer voren hoede ende houde stijff.
 Die jonghe wise en lakic niet :
 Want het is dicke ghesien ende gheschiet ,
 Dat een guet eerbaer jonghe
- 970 Meer wijsheit hadde in sin ende in tonghe ,
 Dan sulc die ouder was van daghen.
 So moghen dan die vroukijn vraghen ,
 Hoe sy die jonghen sullen kennen ,
 Die guet fijn [/. sijn] ende out van sinnen ?
- 975 Trouwen , daer om is voer ghesproken ,
 Dat haesticheit heeft dicke ghebroken ,
 Dat wael gheheel hadde ghebleven ,
 Haddet sinnicheit bedreven
 Mit goeden sinnen ende sacht.
- 980 Mit heymeliken vrienden wael bedacht
 Salmen wijslic zoecken raet
 Ende vernemen eens mannes staet.
 Niet verre van huus en salmen riden :
 So machmen weten tallen tijden
- 985 Ende vernemen van sinen ghevaerde ,
 Van sijnre coomst, van sinen aerde ,
 Weder hi goet si ofte boes ,
 Weder hi truwe si ofte loes ,

L. Fol. XXI. r.

Vs. 962. twelc b. i. te gaen. 969. Soe dat een. 971. sulcke d. o.
 waeren. 972. Mer so m. d. d. vrouwen. 974. zijn. 975. so is voersproeken.

Weder hi listich is off ront

990 Ende off hi heeft enen hoefschen mont ,
 Of hi enen gueden adem heeft ,
 Of hi in liefsten heeft gheleeft ,
 Of hi die vrouwen gaerne eert
 Ende wes dat hi meest heeft gheleert.

995 In gheselschap ende in spele

Salmen horen sinen kele ,

H. Fol. VI. v. b.

Of si hevet goet gheclanc ,

Ende off hi lijden mach bedwanck ,

Of hi milde ende eerbair si

1000 Ende off hi helen can daer bi.

L. Fol. XXI. v.

Niet lichtelic salmen anegaen ,

Voir datmen claerlic heeft verstaen ,

Of hi wetende is off geck

Of dat hi hevet enich ghebreck.

1005 Wairmen dan tghestant sulck vint ,

Dat hi billic sal sijn ghemint

Van vrouwen ende van goeden man ,

Den salmen vriendelic nemen an

Ende herberghen den waerden gast

1010 Ende sluten inder herten vast ,

Ten ware of hi worde onstedich.

So suldi u des maken ledich

Ende gheven hem vrilic sinen sack :

Soe doedi u selven groot ghemack.

1015 Want soudi quelen ende leven onsacht

Om enen die uwer niet [en] acht ,

Vs. 989. W. h. l. zij. 990. Ende *ontbr.* 991. Ende of hi. 993. Ende of hi. 1001. en salmen. 1005. dan *ontbr.* 1006. billicx. 1014. goet ghemack. 1015. quellen. 1016. niet en acht.

Als vele der vrouwen hebben ghedaen ,
 Dat soude u te leyde vergaen ,
 Als ghi van Fillis hebt ghehoert
 1020 Ende van anderen sult horen voert ,
 Die him lijfs ende goeds verdorven
 Ende in wantroiste storven.

L. Fol. XXII. r.

Een coninc was , inder ouder ee ,
 Gheseten tot Thiri opter zee ,
 1025 Machtich ende van schatte rijck.
 Hi hadde een wijff , was suverlijck ,
 Doeghend ende van goeder aert ,
 L. Fol. XXII. v. Die horen man hadde lieff ende waert :
 Dydo heb icse horen noemen.

1030 Op een tijt so is ghecomen
 Pymalion , die hoer broeder was ,
 Verlaechde den coninc op een pas
 Ende heefden daer ter doot gheslegghen
 Haestelic (*), als verraders pleghen ,
 1035 Om dat hi hebben woude den schat.
 Mer Dido vernam wail dat
 Ende vloich mitten schatte van dan ,
 Voir hoiren broeder , den tyran :
 Want si sijns niet en dorst verbeiden.

H. Fol. VII. r. 2. 1040 Si voer , dat God haer most gheleyden ,
 Ende si quam an , als ic versta ,

*Voor vs. 1023 , als opschr. Van Dydo ende van Eneas. — IIII.
 Vs. 1024. Tyri. 1025. v. state rijck. 1033. ter ontbr. 1034. Haestelijck.
 1035. Op dat hi. 1036. M. D. die vernam eer dat. 1039. Want zij
 hem n. 1040. hoer God m. gheyden. 1041. si ontbr.*

(*) *Het HS. heeft Lastelic.*

- Inden landen van Affrica ,
 Daer Serbas coninc was ende here.
 Si en dede min noch meer,
 1045 Dan si bleeff daer bijden cant
 Vander zee ende cofte lant
 Teghen den coninc , also veel ,
 Als een ossen huut al gheheel
 Omme soude moghen gaen.
 1050 Die coninc was in sulken waen ,
 Want een ossenhuut is cleyn ,
 Ende meynde , dat waer een luttic pleyn ,
 Dat een ossenhuut sloghe al omme
 Ende gaft hoer om een cleyne somme.
 1055 Daer deedse die huut omme snyden ,
 L. Fol. XXIII. r. Van den enen ende ten anderen siden
 Ende dede daer aff een ryemkijn maken ,
 So smal als men dat conde gheraken ,
 Daer si tlant mede omme mat
 1060 Ende tymmerde daer ene grote stadt ,
 Die Cartago wart ghenant.
 Daer na, doe Troyen was verbrant ,
 Quam Eneas mit sijne scharen
 Al dolende tot Cartago ghevaren ,
 1065 Also hi daer uut was verdreven ,
 Doe dander doot waren ghebleven.
 Hi woude wesen in Ytalyen.
 Dat lant en soude hem niet falien :
 Want die Goden dedent hem verstaen ,
 1070 Dat hi him daer neder soude slaen

Vs. 1052. het waer een luttel p. 1054. Hi gaft. 1065. Also dat h.
 d. u. wert v. 1069. deden.

Ende soude regneren in dat lant.
 Voer Dydo quam die maer te hant,
 Dat daer een vorste ghecomen waer,
 Te schepe, mit eenre groter schaer.

1075 Si heefden vriendelic ontfæen
 Ende sijn te samen op ghegaen.
 Daer wart een haestich anevanc
 Van liefden, die hem beyden dwanck
 Ende gheckelic wort bestaen,

1080 Als dicke vrouwen hebben ghedaen
 Ende oick mannen dier ghelijcke.
 Dat hoff was costelic ende rijcke,
 Dien om liefde wil wart ghehouden,
 Als sulke luden billicx souden.

H. Fol. VII. r. b.

L. Fol.
XXIII.
v.

1085 Die vrouwe heeft veel over [hem] ghedaen:

Want eerst heeft si den gast ontfæen
 In horen huse guetelic
 Ende dair na op hoer bedde rijck,
 Daer si mit vroecheden overdroeghen

1090 Ende vriendelic mit malcander loeghen.
 Dat duerde ene langhe spaci,
 Dat elck was doen in sanders graci:
 So heet waren der minnen glesten.
 Dydo meynde in horen besten,

1095 Dat Eneas daer bliven woude
 Ende hoer te wive nemen soude,
 So waer hi coninc daer ghebleven:
 Dat hadde si hem gaerne ghegheven.
 Mer neyn, ten was sijn meninghe niet.

Vs. 1077. haeste. 1080. dicwijl. 1082. Den hoff. 1084. Als die sulke b. s.
 1085. heeft veel ghedaen. 1093. yesten. 1095. soude. 1096. woude.

1100 Mit sinen vrienden hi him beriet,
 So dat hi in Ytalyen woude,
 Want hi daer regneren soude,
 Als him die Goden hadden gheseit.
 Die schepen worden toeghereyt:

1105 Die hoghe waghen ghinghen si snyden.
 Gheerne wouden [L. woude] si mit him tijden;
 Mar hoir gheselschap hi versmade.
 Dat dede hi bijder Goden rade.
 Een zwaert gaf hi hoir in die hant,

1110 Doe hi van daen ruymede tlant.
 Groet ghescrey ende misbare
 Dreef die minnentlike care.
 Wenende stoet si, sere bedruet.

L. Fol. XXIV. r. Hoe minnentlike hoer herte smuct

1115 Na horen lieven leyden gast,
 Dien si so lieflic ende vast
 Verkoren hadde bij Venus dwanghe!
 Si stont ende sach him nae soe langhe,
 Als si die schepe mochten sien.

1120 Van dane ghinc si doe mittien,
 So sere bedruet, dat alle man
 Groten jammer sach dair an.
 Doe si wail sach dat die here
 Tot hoer en dede gheen wederkere,

1125 Ende alle hope gaf verloren,
 Do[e] ghenc si haestelic op ten toern
 Ende dede stoken enen brant.

H. Fol. VII. v. 2.

Dat zwaert nam si in horen hant,

Vs. 1104. waren toe bereyt. 1106. woude. 1109. in haer hant.
 1114. bitterlijcken — sucht. 1120. so gincg zij m.

Dat haer Eneas selve gaf.

1130 Hoirs lijfs en acht si niet een kaff:

Want scheiden dede hoir sulken smart,

Dat si dat zwaert viel duer hoer hart

Ende storte mittien in dat vuer.

Daer bleeff die schone creatuur

1135 Verdorven doer der minnen bant,

Dat sy te pulver wort verbrant.

Dat dede onghedoechsaemheit,

Die inder bernerder liefde leyt

Ende hart is te wederbinden.

1140 Die wederbant is hart te vinden,

Ende off hi al ghevonden wart,

So is der rechter minnen zwaert

L. Fol. XXIV. v. Alsoe scharp ende stijff daer teghen,

Dattet niet ghelijck en is te wegghen,

1145 Ten si mit groter wijsheit dan,

Off daer en coemt niet anders van

Dan wanhoep, druck ende sorghe groot,

Daer den mensche off comt die doot.

In desen ende an anderen mede

1150 So machmen vinden die waerhede

Van den ic voren hebbe gheseit,

Als vander minnen haesticheit,

Datmen die voer alle dinck

Scuwen sal an elken rinck

1155 Ende verbeyden tijts ghenoech,

Ghelijck als ic hier voer ghewoech.

Vs. 1130. achte. 1136. Ende wort te pulver al v. 1144. Dattet niet en is ghelijck t. w. 1148. den doet. 1151. Van dat ic.

- Ende also ic den vrouwen rade,
 Soe radic (*) oick in rechten cade [l. rade]
 Allen goeden mannen mede,
 1160 Dat si hem wachten voer haestichede
 Inder liefden anevanck:
 Want die minnentlike dwanck
 Beloipt den mannen wail soe zere
 Als vrouwen, ende bij wilen mere.
 1165 Ende ymmer wacht u wael, ghi manne,
 Coemdi inder liefden spanne,
 Dat ghi u vroukijn wail leert kinnen,
 Off sy yet wanckel is van sinnen.
 Wanckels vele is inden menschen.
 1170 Had ict van Gode, ic woude wenschen,
 Waer si twee in liefden leefden,
 H. Fol. VII. v. b. Dat si beyde ghelijcke beefden
 L. Fol. XXV. r. Ende ghelike hetten droeghen,
 Ghelike truerden, ghelike loeghen,
 1175 Ende [of] den enen yet gheschiede,
 Dat dander him ten besten riede
 Ende droeghen beyde den last ghelijck:
 Soe waer alle die werlt rijck.

- L. Fol. XXV. v. Isis was een jonck Romaen,
 1180 Sedich, hoesch ende wel ghedaen,
 Van slechter burgher aert gheboren.
 Een joncfrou haddi uutvercoren,

Vs. 1163. die mannen. 1164. Als die vrouwen. 1167. vrouwe.
 1169 veel. 1175. Ende of d. e. y. misschiede. 1178. werelt. Voor
 vs. 1179, als opschr. Van Ysis ende Anazartes. — V.

(*) *Het HS. heeft radic ic.*

- Schoen ende guet, van edelre stam :
 L. Fol. XXVI. r. Si was gheheten, als ic vernam,
 1185 Anazartes, die zoete maecht.
 Ysis heeft hoer sijn noot gheclaecht
 Ende den brant te kennen ghegheven,
 Daer hi staets in plach te zweven:
 Dat was die brant van hoerre minnen,
 1190 Die him sijn hert ontstack van binnen,
 Soe dat him alle dinck was ontseit,
 Dan sorghe, verdriet ende hertelic leyt.
 Die minne die dede him wee ende banghe.
 Om ghenade volchde hi langhe.
 1195 Wat hi menichfoudelic claeghde,
 Die joncfrou luttel daer na vraechde.
 Hi sprac in truerliken done:
 » O Anazartes! wairde schone!
 Troost my, ic bin u eyghen knecht.
 1200 Troest ghi mi niet, ghi hebt onrecht.
 Wat baet comt u van mijnre doot,
 Daer mi toe brinct der minnen noot?
 Seker, tsterven is mi bereyt,
 Laet ghi my bliven in dit leyt.”
 1205 Die juffrou sprac: » Vaert als ghi moecht;
 Van my en wardi niet verhoghet.”
 Dus schiet hi onghetroest van daen,
 Ende si versmade den gueden man,
 Om dat hy hoer was onghelijck.

Vs. 1185. maeghet. 1186. gheclaghet. 1188. steeds. 1193. die *ontbr.*
 1200. Doe dijs niet ghi doet o. 1203. sterven. 1205. joncfrou.
 1206. wordi n. verhoecht. 1207. scheyde hi sonder troest. 1208. En-
 de *ontbr.*

1210 Menich suchten , menich versijck
Ghenc over sijn bedructe hert.

Des nachts alset duister wart ,

L. Fol. XXVI. v. Want hi so onghedoechsaem was ,
Ghinc hi allene sijnre gas

1215 Ende verhinc hem voer hoer poort. (*)

[Dit hebdij nu mede ghehoort ,

Hoe haestelijck dat Ysis

In onverdult ghevallen is ,

Om een wantroest, dat hem gheschiede.

1220 Mit groeter aernst ic u bediede

Dat gi u daer voer hoet ende wacht.

Al ist datmen u niet en acht

Ten eersten , ten anderen of ten derden ,

Ten vierden reys macht al goet werden.

1225 Die vrouwen willen zijn ghebeden.

Si hebben natuerlijck in van seeden ,

Dat sy hem somwijl droetich houden ;

Wanneer die tijt des wil ghewouden ,

So comter wael alsulken weder ,

1230 Dat zij ghetoghen worden neder.

Al zijn zij bi wylen derten ,

Het staet hem oeck wael inder herten.

Ter aventuer het mach gheschyen ,

Dat zij bi wylen segghen neen ;

1235 Si wouden dattet waer een ja.

Lieve vrienden , als ic versta ,

So en is gheen mensch so wijs op aerden,

(*) Hier ontbreekt in ons tekst-Handschrift een blad. Eene kleine strook papier, die is overgebleven, toont dat het er uit gescheurd is, nadat het HS. reeds was gebonden.

- Hy en verwandelt dic zijn ghevairden.
 Die vrouwen zijn doch menschelijck:
 1240 Al spreken zij huden misselijck,
 Des morghens zijn zij anders ghesint.
 L. Fol. XXVII. r. Het waeyt wel menigherleye wint,
 Eer die roeke utgancg heeft.
 Daer om, syet dat gy wijslijck leeft,
 1245 Ende wacht den tijt mit sachten moede:
 Het sal u wael vergaen te goede.

- Haesticheyte heb ic ghelaect,
 Ende haesticheyte ist, diet al maect,
 Dat die menschen doer die minne
 1250 Lijf verliesen ende sinne.
 Daer om so moetsij zijn ghelaeten.
 Haesticheyte maect groene straten:
 Haesticheyte brenct alle weghe
 Onspoet, ende selden seghe.
 1255 Goet verdrach doet safte slapen,
 Daermen veel sinnes mach raepen.
 O edele herten, wilt verdraghen,
 Ende leertet mit rypen sinne draghen.
 Merct hoe menich jagher doet,
 1260 Die zijne saken wael is vroet
 Ende weet hoe hijt beghinnen sal.
 Nochtans soe en vanghet hi niet al
 Ten eersten, daer hi rennet na.
 Het valt wel dicke, als ic versta,
 1265 Datmen drie reysen ofte vier
 Jaghet na enen wilden dier:
 Die vijfde reyse ist noch ontganghen;

Mer ter sester bleeft ghevanghen.

Denct doch om der sester loep ,

1270 Ende en valt in gheen wanhoep ,

L. Fol. XXVII. v. Of u ten eersten twilt ontgaet.

Een boem , die vast ghewortelt staet ,

En valt ten eersten slaghe niet.

Het lijt die menighe groet verdriet

1275 Eer hi werft daer hi na loept ,

Nochtans dat hi stadelijck hoept

Te ghecrighen sijnre harten sake.

» En dede hope , therte brake , »

Dat heb ic dicke horen saghen.

1280 Ic wiste eens vijff ghesellen jaghen

Bet dan drie jaer inden grase

Na enen wilden witten (*) hase ,

Daer zij na hesten , breet ende lancg ,

Ende leyden hem menighen nauwen ganck.

1285 Int vierde jaer so bleeff hi mat.

O lieve vrienden , denct om dat !

Vangdij ten eersten slaghe niet ,

Ende doet u tander jaer oeck verdriet ,

Ten derden jaer so macht al keren.

1290 Hi moet veel ghewins onberen ,

Die den arbeyt scuwen wil.

Ende [een] die werven wil wonnen spil ,

Een [l. Die] moet arbeyden ende ryden ,

Selden rusten , ende lyden

1295 Mit ancxste , mit sorghe , mit quale.

Wat leet Paertsevael doer den grale ,

Eer hi des gheweldich wert !

(*) *Er heeft eerst gestaan graeuwen.*

- Hem dunct, het valt hem veel te hart
 Wat sy nu lyden, dese jonghe :
- L. Fol. 1300 Si willen recht ten eersten spronghe
 XXVIII
 r. Vanghen twilt daer sy na ylen,
 Of zy willen hem bywylen
 In groten onverdulde verderven;
 So willen zy van rouwen sterven,
 1305 So gaen sy dan in rechten mismoede
 In een clooster onder die goede.
 Daer en misdeden sy nyet an,
 Stondet op een ander mate dan.
 Doch des en can ic hem niet laken,
 1310 Ende vallen [l. valle] weder op onse saecken.
 Wy en connen al gheen mongcken zijn.
 Mer dit is die lere mijn :
 So verre als gi, minnen sult,
 Dat gi ten eersten hebt verdult.
- 1315 Oft u niet en ghinghe te wensche,
 Lijt guetlic, gij zijt doch mensche,
 Wy sijn doch alle tot lyden gheboren.
 Laet u gheen wantroest verdoeren,
 Ende wacht den tijt mit wysen sinne.
- 1320 Ghi wervet entelic uwen wille.

- Des machmen mercken overlut,
 Dat minne soect die beste uut,
 Die edel zijn ende reyn van sinne.
 Daer wilsy altijd wonen inne:
- 1325 Want daer mach sij wat in wercken,
 Ende in desen groeten stompen stercken
 En mach zij winnen niet [e]en twinck.

L. Fol.
XXVIII. v.

- Want dit is een proefelic ding:
 Al waert dat een huusbacken jonghe
 1330 Mit sijnre ongheslepenre tonghe
 Yet guets worve an eenre vrouwen,
 Twaren, mit alte cleynen rouwe
 Soude hi verliesen den soeten vont.
 Hoe soude zijn herte worden ghewont?
 1335 Tfel is dicke, ten mach niet doer.
 Al worde hi al gheset ter loer,
 Ten soude hem dencken gheen verlies,
 Dat hi verlore dat gulden vlies.
 Die nutscap behaecht hem veel bat,
 1340 Dan roesen gaert ende bloemen scat:
 Die staen hem luttel in ghedachten.
 Een zwijn soude des weynich achten,
 Datmen lelyen trade int slijck.
 Van eenre vrouwen, groet ende rijck,
 1345 Sal ic u noch een saeck vertellen,
 Hoe hoir die minne dede quellen,
 Daer hoer oec haesticheyt toe bracht.
 Wiltet houden in uwe ghedacht,
 Op dat gy u lieve joecht
 1350 Te bet daer voer hueden moecht.

L. Fol.
XXIX. r.

Eeus (*) was een vorst doirluchtich,
 Ghecomen tAthenen zeer gheduchtich,
 Dair voirtijts die hoghe scole was

Voor vs. 1351, als opschr. Van Theseus ende Adriaen. — VI.

(*) *Het is niet te bepalen, hoe de afschrijver wil gelezen hebben, Eeas of Eeus. De a en de u zijn over elkander heen geschreven.*

- Ende men in allen kunsten las ,
 1355 Ghelijck men nu doet te Parijs.
 L. Fol. XXIV. v. Een edel jonghe , van kunsten wijs ,
 Die Androgonus was ghenant ,
 Wort van Creten aldaer ghesant.
 Conincg Minos was zijn vader ,
 1360 Die tlant van Creten hilt algader.
 Die jonghe wordt also kunsten rijck ,
 Dat die van Athenen ghemeenlijck
 Hadden in hoirre herten nijt
 Ende verwachteden op enen tijt ,
 1365 Daer hi op tpallas toren gincg ,
 Om te besyen die vreemde dinck ,
 Die daer stonden ghemaginiert.
 Daer worder sommighe toeghestiert ,
 Dien van boven worpen in die zee ,
 1370 So dat hi brac zijn hals ontwee.
 Minos heeft dese moort vernomen ,
 Ende is machtich over ghecomen ,
 Mit menighen ridder , stout ende scone ,
 Om te wreken sinen sone ,
 1375 Die so jammerlijck was vermoort.
 Hi dede omlegghen die starcke poort.
 Daer wort ghestormt dic ende vele :
 Het gout die menighe daer die kele.
 Langhe tijt so lach daer Minos
 1380 Ende verteerde menighen os ,
 Eer hi zijn wille creech aldaer.
 Ten lesten warden si in vair ,
 Die van Athenen , ende dochten
 Dat zijt niet wederstaen en mochten ,

1385 Ende ghinghen een dadinghe an

L. Fol. XXX. r. Mit coninck Minos, den hoghen man.

Hi ontfinse in ghenaden,

Mit voirwaerden, die zij hem daden.

Die voerwaerden sal ic hier bescriven,]

H. Fol. IX. r. 1. 1390 (*) Mit oerlove van allen gueden wiven:

Nochtan so waer my tswighen sochter.

Pasiphos dat was Minos dochter,

Ende hadde ghewonnen bij enen stier

Een kint, dat was een anxtelic dier:

1395 Minotaurus heeft sijt gheheten.

Hi plach menschen ende beesten teten.

Boven was hi een menschelic dier,

Ende beneden ghelijc een stier,

Groot ende wonderlic ghedaen.

1400 Daer en mocht nyemant voer hem staen:

Wat voer hem quam, wast cleyn of groot,

Hi moerdet al ende brachtet ter doot.

Hi stont besloten binnen muren.

Men brocht hem teten tallen uren.

1405 Minos begheerte ende sijn menen

Was, dat die van Athenen

Tot elker drie jaren enden

Vijff mannen souden senden

Tot Mynothaurus in Creten,

1410 Om van him te sijn verbeten,

Him te beteringhe ende te eeren,

Vs. 1392. Dasiphes. 1396. te eten. 1398. Beneden ghelijcken enen st.
 1400. hem *ontbr.* 1401. w. c. wast g. 1402. al *ontbr.* 1404. eten.
 1407. elken d. j. eynden. 1408. Hem v. m. 1410. Om t. s. v. h. v.
 1411. beteren.

(*) *Hier begint ons tekst-handschrift weder.*

Off hi woudse destrueren.
 Dat beloefden sij te hant
 Ende zwoeren daer op een verbant.

L. Fol. 1415 Minos is van daen ghevaren.
 XXX.

Doe plaghen si tallen drien jaren
 Luden te senden nader koir.
 Op een tijt viel een groot rumoir
 Tot Athenen in die stat :

1420 Want die ghemeynte woude dat ,
 Datmen lot worpe dair om ,
 Wye trecken soude tot Mynothaurum.
 Want die armen sendemen voert ,
 Die rijcken bleven binnen der poort.

1425 Ten bate coninc noch sijn ghebot ,
 Voertganc moste hebben tlot.
 Doe die jaren omme quamen
 Ende men ten lote soude versamen ,
 So ghebuerdet des conincx zone ,

1430 Die starck , vroem was ende schone.

H. Fol. Theseus was die name sijn.
 IX. r. b.

Hi moster een van viven [sijn] ,
 Die mede in Creten souden varen.
 Die guede coninc was out van jaren ,

1435 Hi dreeff rouwe ende hantgheslach ,
 Hi weende , hi truerde nacht ende dach
 Om sinen soen , dien hi minde
 Voer alle dat hi ye bekinde.

Vs. 1414. zwoerent op e. v. 1416. vijf. 1418. vil so gr. r. 1421. al
 daer om. 1423. arme sentmen. 1424. rijcke b. b. die p. 1432. een
 van viven sijn. 1433. soude. 1437. sone. 1438. allen.

- Hi voer van daen , die grote heer.
 1440 Die vader ghinc mede op dat meer.
 Mit gróten druc ende jammerhede
 Wort daer van beyden een ghescheide.
 Die hoghe zee ghinghen si snyden
 Ende seylden hene sonder myden ,
 1445 So dat si quamen an Creten lant.
 Daer so worden si gheleyt te hant
 Voerden coninc inder zale.
 Daer wordt bevolen den ammirale ,
 Datmen daer mede dede
 1450 Als ghewoenlic was ende zede.
 Die viere ghecreghen des dodes slach ,
 Elc bisonder op enen dach.
 Ten vijften daghe gheboerdet dan
 Theseus , den edelen man.
 1455 Om dat hi was van conincx bloede ,
 Soe wort hem ghedaen te guede
 Enen schonen [Z. Eenschone] camer , daerhi in lach
 Tot dattet quam anden vijften dach.

- Hier binnen soe heefden voirsien
 1460 Des rijckes conincx dochter een :
 Adriana was hoer naem.
 Si poechde zeer , hoe si best quaem
 Te spreken mitten schonen gast.
 Op enen avont heeft sijt ghepast
 1465 Bij des camerwaerde[r]s rade ,

Vs. 1441. jammerheyte. 1442. Was daer — ghescheyt. 1446. so ontbr.
 gheleet. 1447. in die sale. 1449. daer so mede. 1452. bi sonder.
 1457. Een scone. 1459. Hier en binnen — versien. 1460. rijcke.
 1461. horen. 1462. hoe hi. 1465. een — zij. 1465. der.

- Dat sy te gader mit goeden stade
 Malcander vriendelic onderspraken.
 Daer sloten si der minnen zaken,
 Mit gueden voirwaerden ende verbande,
 1470 Dat hise mit hem te sinen lande
 Voeren soude bij sinen live
 Ende nemen sie [l. se] ten echten wive.
 L. Fol. XXXI. v. Des leerde si hem alle die ganghe,
 H. Fol. IX. v. a. Hoe hi mit listen ende dwanghe
 1475 Minotaurus soude verslaen
 Ende selve mitten live ontgaen.
 Des vijften daghes, alst him ghebuert,
 Wort hi den [l. ten] Minotauro ghevuert.
 Sijn zwaert ende wapen nam hi mede:
 1480 Dat gondemen hem, want twas die zede.
 Hi wart besloten in dat parck.
 Sijn konst maect him die moet so starck,
 Die him die schone hadde gheleert,
 Dat him noch sorch noch anxt en deert.
 1485 Doe Minotaurus him teghen quam,
 Sijn swaert hi in die hande nam
 Ende ghinc him an mit sulken woerden,
 Als tot dier saken behoerden
 Ende him Adriana leerde,
 1490 So dat hi him van hem weerde.
 Daer sloech hi den onghehuyren doot

Vs. 1466. te samen. 1469. goede voirwaerde. 1470. tot s. l. 1472. nemense. 1474. liste e. mit d. 1476. selver. 1477. Den vijften daghe. 1478. tot Minotaurus. 1480. Dat gontmen hem om zijn edelhede. 1481. hi wort. 1482. Die kunst maecte. 1483. had. 1484. D. h. anxt noch leyt en deert. 1485. teghen hem. 1486. hant. 1488. Also daer toe behoirde. 1491. onghuere doet.

- Ende loste him selven uuter noot ,
 Danck heb die guede Adriane.
 Des nachts al stille voer hi van dane
 1495 Ende nam mit him die salighe vrouwe.
 Blijschap dreven si sonder rouwe
 Doe sy waren inden schepe.
 Men reyde toe die mast ende repe ,
 Si seylden hene doer den stranck.
 1500 Menich vriendelic ommeyanck
 Gheschiede daer mit groter vroechede.
 Ten was niet vreemd dat hi verhoechde ,
 L. Fol. XXXII. r. Want hi sijn lijff hadde ghevonden ,
 Dat ten dode was verbonden.
 1505 Doe sy inder wilder zee
 Hadden gheseylt drie daghen off mee ,
 Quamen si aen een eylant ,
 Daer sy ghinghen op te hant ,
 Om aldair te nemen ruste.
 1510 Daer was een busch van soeter luste ,
 Daer in wart him logijst ghemaect.
 Wat si des nachts bedreven naect ,
 Daer si laghen zoete ende sacht ,
 Daer en heb ic twaren niet op ghedacht.
 1515 Het was op trouwe wesmen dede.
 Tgheselschap was in groten vrede ,
 Dat zij daer rusten mochten so :
 Want sy der zee waren onvro.
 H. Fol. IX. v. b. Twee daghen namen sy den rust ,
 Vs. 1493. Adriaen. 1494. daen. 1498. die *ontbr.* 1501. vroecheden.
 1502. vreemde dat si verhoechden. 1504. totten. 1508. girghen si.
 1510. v. groeter l. 1511. logijs. 1515. datmen dede. 1516. groeter.
 1517. mosten also. 1519. die ruste.

- 1520 Ende leefden daer in soeten lust :
 Want het was somer dach ,
 Datmen daer veel ghenoechten sach :
 Berghe ende dale waren grone.
 Des derden daghes , nader noene ,
- 1525 So ghinc die edele kuussche smael
 Alleyne spaitseren in een dael ,
 Dair bloemkijn stonden menichfalt.
 Die zonne en had daer gheen ghewalt ,
 Om dat die lover dichte stonden.
- 1530 Een zuete stat heeft si ghevonden ,
 Dair sy hoir neder heeft ghestelt
 Ende ghinc rusten op dat velt ,
 Soe dat haer die vake bestoet
 Ende sliiep , dat Gode ontfarmen moet.
- 1535 Theseus dit vernam te hant
 Ende ghereyden schip ende ghewant.
 Vanden lande ruymde hi daer
 Ende liet daer bliven die zoete kaer ,
 Dien [l. Die] hi op trouwe hadde verraden
- 1540 Ende him gheleert hadde die paden ,
 Daer hi sijn lijff mede behelt.
 Nu lecht Adriane opt velt
 Ende en weet van deser reysen niet.
 Dat schip heen doer dat water vlyet
- 1545 Mit enen ghevoochliken winde.

L. Fol. xxxii. v.

Vs. 1520. luste. 1521. W. h. w. doe. 1523. Berghen ende dalen.
 1525. edel zoete smale. 1526. A. spacieren in enen dale. 1527. bloemen.
 1528. hadde. 1529 O. d. d. l. dicke st. 1532. E. g. zitten op d. v.
 1533. vaec. 1534. God. 1535. dit *ontbr.* 1536. dede ghereden s. e. want.
 1539. Die op tr. 1542. op dat. 1543. vander reysen. 1544. heen *ontbr.*
 1545. ghevoechlijcken.

- Die zee was smolt, dat weder was linde.
 Elck man ijde tot sinen hove.
 Dese eerbaer vrouwe van hogher love
 Heeft haer vanden slape bedaert
 1550 Ende is ghegaen ter haven waert,
 Daer si schip noch mensche en vant.
 Te richt heeft sy dat schip bekant,
 Daer sijt van verre int water sach.
 Groot gheween ende hantgheslach
 1555 Dreef die edele vrouwe guet:
 Dicke si int water woet
 Ende woude sinen schepe volghen.
 Half verwoet ende seer verbolghen,
 Clam sy boven op een clip
 1560 Ende sach na dat wrede schip,
L. Fol. XXXIII. r.
H. Fol. X. r a. Dat hoir so valschelijc was ontvaren.
 Si dreeff een jammerlic misbaren.
 In groten druck, in sorghe, in wene
 Stont dat edel hert allene.
 1565 Dien sy ghetruwede lijff ende guet
 Heeft ghewandelt sinen moet:
 Den sy gheloefde ganselijke
 Heeft hoer gehandelt bofelic.
 Al was hi conincx zone gheboren,
 1570 So hadde hi hoer doch trouwe ghesworen,
 Die hi lichtelic heeft vergheten.
 Tis onrecht datmen him sal heten
 Edel off van edelen name,
 Die van naturen is onbequame

Vs. 1546. smout ende linde. 1547. tsynen. 1548. D. edel vr. v. gro-
 ten love. 1549. slaep. 1551. mensch. 1555. edel. 1562. Ende dreeff.
 1563. I. g. d. ende in gheween. 1564. So stont d. e. h. alleen. 1568. boselijck.
 1569. eens conincx soen. 1570. had. 1573. naem. 1574. so onbequaem.

1575 Ende van daden is onedel.

Wat soudmen prisen een schoen vedel,
Daer gheen snaren op en sijn,
Die huer ghelut maken fijn?
Sulke edelheit ic prise

1580 Ghelijc die schoenheit van schoonre Lize,

Die huer eer verloren heeft
Ende alle mannen te dienste leeft.
Edelheit dats edel daet.

Het is een ghec, die anders raet.

1585 Dus stont die minnentlike schone

Ende riep in yammerliken done:
» O Theseus! bose man!

Wat is di hier ghelegghen an,

L. Fol.
XXIII. v.

Dat ic bij dinen schulde sterve

1590 Ende van minen live verderve?

O wee! heb ic dit leyt verdient?
Ic halp di als een trouwe vrient:
Du keerste vyantscip tot my.

Teghen minen brueder halp ic di,

1595 Daer du dijn lijff mede hebs behouden.

O wee! dat wort my wael vergouden!
Ic hebbe di volle liefde ghedaen:
Du laets mi hier alleyn staen.

O vrede man, o felle gast!

1600 Hoe laetstu mi in sulken last

Ende bist van my gheworden wendich!

Du laets my arm wijff hier ellendich,

Vs. 1575. so onedel. 1578. Dat hair gheluyt sout wesen fijn. 1580. schone Lyse. 1581. ere. 1582. man. 1583. E. is e. d. 1584. Tis. 1589. schulden. 1593. nu tot mi. 1595. hebst. 1597. hebdi. 1598. laetste. 1600. sulke. 1601. biste. 1602. Ende laetste mi hier arm wijff ellendich.

Inder zee, op een eylant,
 Dair man noch wijff en is bekant,
 1605 Ende du wail weets in dinen moet,
 H. Fol. Dat ic hier ymmer sterven moet.
 X. r. b. Och Venus, vrou verradinne!
 Waer om so dwong di mine sinne
 Te minnen den onghehuyren man,
 1610 Daer so vele onghetrouwe leghet an?
 Hi heeft verslaghen minen brueder,
 Ic heb ghelaten vader ende moeder,
 Mijn lant, mijn rijcheit ende vrende,
 Ende moet hier sterven in ellende,
 1615 Om dat ick volchde uwer leer!
 O wy! o wach! en mach niet meer!”
 Sprac dat minnenlike wijff
 Ende warp mittien hoer schone lijff
 I. Fol. Inder steylre rotsen neder.
 XXXIV. r. 1620 Die zee ontfinc dat lichaem weder
 Ende voerdet hene mitten vloede.
 Daer verdranck die hoefsche guede,
 Om dat si inder minnen pas
 So heet ende onghedoechsam was.
 1625 Des anevanghes haestichede
 Heeft hair ghebracht in sulken lede,
 Als ghi hier lesen hebt ghehoert.
 Ic bids u, weest soe niet verdoert
 Ende niet ijlt so seer ter minnen.

Vs. 1608. dwongdi. 1609. so ongh. m. 1610. veel ontrouwe lach an.
 1613. ende mijn vrienden. 1614. ellenden. 1615. volghe uwe. 1616. ic
 en mach. 1619. Vander steenroedse neder. 1621. Ende voer daer hene.
 1625. ane vancx. 1627. Als ghi hier nu hebt g. 1628. bid. 1629. niet
 en ylt.

1630 Wilt u te voren wail versinnen
 Ende kent den man eer ghi anegaet,
 Off ghi doet u selven quaet.

By reden soude ic gaerne spreken.

Ghi moecht hier selve nemen teken

1635 An Adriana, die wail gheleerde,
 Doe sy hoer van [hoer] vrienden keerde
 Ende sette hoer liefde doen ende vast
 An enen verren vreemden gast,
 Dien si en kende meer noch min,

1640 Weder hi hadde enen stadighen sin,
 Off dat hi wanckel was van herte
 Ende off hi kende der minnen smerte.
 Doe en wast wonder noch vremicheit,
 Dat hoer dair off quam groot leyt.

1645 Haddi weten sijn ghestant,
 Hoet him in herten was bewant
 Ende wat liefde hi te heyme droech,
 Die him van verre int herte loech
 Ende hoe hi aldair verbonden was:

L. Fol.
 XXXIV. v.
 H. Fol.
 X. v. a.

1650 Had si gheweten alle das,
 Si had hoer lichte bet beraden.
 Mer als een mensche so is beladen,
 Dat hi selve ghenen raet en weet
 Ende nyemant segghen en wil sijn leet,

1655 Die hem ten besten raden mocht,
 Mer selve volbrenghet sijn ghedocht,

Vs. 1631. aen gaet. 1636. Die van haren v. k. 1637. sette *ontbr.*
 1638. Leyde an eenen vreemden gast. 1639. Die. 1641. herten.
 1642. smerten. 1643. Doch en wast. 1645. gheweten. 1646. int her-
 te. 1650. haddi si. 1651. hadde. 1653. gheen. 1656. volbrenghen.

Weder het quaet sy ofte guet ,
 Dat is een zake , die ymmer moet
 Bij wilen een quaet eynde ontfaen.

1660 Die wise doen ons te verstaen ;
 Wes men zonder raedt ghenendet ,
 Wesel [L. Wesen] sal mit screyen gheendet.

Op dese zake wil ic wat thoeven :

Want my dunct dat sij behoeven

1665 Leren , troest ende gueden raet ,
 Die leven inder minnen staet.
 Al wort si dicwijl begonnen
 Lichtelic ende onversonnen ,
 Het valt wael ende tgheschiet oick vake ,

1670 Dat si mit groten onghemake
 Besloten wort in langher sorghe.
 Des sette ic reden tot enen borghe.
 Wes [een] selve hoert ende siet ,
 En can men hem ontvroeden niet.

1675 O wee ! hoe menich zoet behaghen
 Heb ic ghesien in sommighen daghen ,
 Dat so ghenoechlic was van smake

L. Fol.
XXXV. r. Int eerste beghinsel vander sake ,
 Daer ic cortelic na vernam ,

1680 Dat die zoete honichstam
 So zuer ende bitter was ghewarden ,
 Dattet nyemant en mocht gheharden !
 Ende dat viel al in corter stont ,

Vs. 1660. doen ons dus verstaen. 1662. Wort mit screyen dic gheeyndet. 1663. wat *ontbr.* 1669. ende schiet. 1670. in g. o. 1671. Ghesloten wort mit langhe sorghen. 1672. sette ic redene. 1673. Wes een selve. 1681. ende so bitter. 1682. mochte. 1683. Dat viel noch i. c. s.

- Dat si beyden waren ghewont
 1685 So zere, so doen, so hertelijck,
 Dat nyemant en sach des ghelijck,
 Ende worden beyde terstont ghesesen
 Ende schoten voert mit ander pesen,
 Elck in een bisonder lant,
 1690 Recht of si nye en hadden bekant
 Deen den anderen; dat docht mi vreemde.
 Seker ic segghe, dat cleyne scheemde
 Was him beyden inden sinne,
 Of die liefde was harde dinne.
- H. Fol.
X. v. b.
- 1695 Noch singhic voerwairt minen zanck.
 Om te schuwen den heten dranck,
 Die den mensche maect versmoort
 Ende in lieften so verdoert,
 Wil ic u gheven medicine
 1700 Teghen die verwerrede pine.
 Niet dat ic u ghesesen can,
 Off helpen uuter minnen ban,
 (Des soudic my bewinden node);
 Mer wildi volghen mijn ghebode,
 1705 Ghi sult u selven wael ontstelen
 L. Fol.
xxxv. v. Menich onghevuechlic quelen
 Ende menich hertzweer ende pijn.
 Soe is die rechte medecijn,
 Verbeyden, mate ende sinlicheit.
 1710 Hier off wil ic u doen bescheit.

Vs. 1684. beyde. 1685. So doen so zeer. 1686. Datmen nye en sach.
 1688. anderen. 1690. ghekant. 1691. dat *ontbr.* 1692. seg. 1699. me-
 decijn. 1700. verwerde pijn. 1703. soude ic mi behelpen node. 1705.
 selver w. ontstellen. 1706. onghevuechlic quellen. 1709. sinnicheit.

Als ghi den ouden hont hoert bassen,

Soe hoert ende siet tot allen gassen.

Wye beproeft is, den gheloeft.

Si di in sinnen so verdoift

1715 Ende ghi staet in sulken ghebu,

Dat ghi ymmer verre van u

Minnen wilt in vreemden steden,

So laet u doch dat sijn ghebeden

Ende settet wail in u ghedacht,

1720 Op dat ghi doch uwes selves acht,

Ende doet versoeken al te voren,

Wye hi is ende waen gheboren,

Van wat zeden ende manieren,

Off hi bois is off guedertieren,

1725 Huefsch off clapper off loghenaer,

Schamel off loes off drueghenair,

Sonderlinghe off hi yet heeft

Daer hi in liefsten mede leeft.

Dat is tmeeste datmen sal gronden:

1730 Want is hi mit yemande verbonden,

Dat him doet bruken vreuden spil,

Die en laet hi niet om dinen wil,

Al waerstu schoner veel dan sy.

Wairt oick dan also, dat hi

1735 Hoir om dine wille lyet,

L. Fol. XXXVI. r. So en dorfstu daer an twivelen niet,

H. Fol. XI. r. a. Hy en schiet di mitter selver strale.

Dair om salmen verbeyden wale

Vs. 1713. die gheloeft. 1714. in sinen dienst verdoeft. 1715. bu.
1717. vreemde. 1720. doch *ontbr.* u selves. 1730. yemant. 1731. Daer
h. d. b. vrienden sp. 1734. dan oeck.

- Ende volghen matelic den brant,
 1740 Tot dat die zeden sijn bekant
 Ende die manieren vanden mensch.
 Och! dat waer een hoghe wensch,
 Alsmen den mensche saghe van buten,
 Datmen dan al sijn virtuten
 1745 Ende sijn ghestande dair mede bekende!
 Die menighe in loesheit is behende,
 Die dan rechtveerdich soude sijn.
 Dat soude beletten menighe pijn,
 Die menich edel herte doghet.
 1750 Ghi, guede mannen, weest niet onthoghet,
 Dat ic [u] dus verzoeken doe:
 Want also wael spreke ic u toe,
 Als den gueden salighen vrouwen.
 Ghi sult mede al omme schouwen
 1755 Ende versoecken eens wives ghestant,
 Soe ic ghesproken hebbe te hant.
 Wes ic den vrouwen wise ende lere,
 Dat gheve ic u in gheliker were:
 Wanttet is te duchten, inden [l. in allen] tijden
 1760 Valt ghebreck in allen [l. beyden] zijden.

Als ghi dan den tijt hebt verbeit
 Ende alle dinc [u] is gheseit
 Van sinen wesen ende ghestande,
 Dunct hi u dan soe guederhande

Vs. 1739. Ende voeren. 1740. dat u die. 1741. mensche. 1742. het
 waer e. h. wensche. 1745. ghestant d. m. kende. 1749. Dat menich.
 1751. Dat ic u dus. 1752. spreec. 1755. wijffs. 1756. heb. 1758.
 gheef. 1759. Want tis t. d. in allen tiden. 1760. in beyden sijden.
 1761. dan *ontbr.* 1762. Ende u alle d. i. gh.

- 1765 Ende onverbonden vry alleyn ,
 Van zeden hoefsch, van monde reyn,
 L. Fol. Ende hi oec wijslic doet sijn dinck ;
 XXXVI. v. Twaren , dat is die jonghelinc ,
 Diemen in doechden minnen sal.
- 1770 Beveelt him uwe zaken al.
 Ghi sult van him bet sijn bewairt ,
 Dan off ghi selve schaffer waert.
 Hi sal altijd sorghe draghen ,
 Hoe hi eere mach bejaghen
- 1775 Ende uwe hulde vast ghewerven.
 Hi soude liever lives derven ,
 Dan hi enighe zake hantierde ,
 Daer ghi van truwen mede faelgierde ,
 After dien mael ende stonde ,
- H. Fol. 1780 Dat ghi mit hande ende mit monde
 XI. r. Sijt verbonden int ghelove.
 Waer hi coemt, in elken hove ,
 Maect hi der vrouwen ere breyt,
 U te eren ende waerdicheit.
- 1785 Hi en sal niet segghen wye ghi sijt ,
 Als die ghecke doet talre tijt ,
 Die sine minne maket condit
 Voer elkerlijc , ist cat , ist hont.
 Teghen u en wart hi nymmermeer koen.
- 1790 Hi ducht alle weghe te misdoen.
 Wat hi beghint ofte endet ,

Vs. 1775. Ende alle hulde mach verwerven. 1776. sijn lives. 1777. saecken. 1778. hi later veranderd in ghi. 1779. die. 1781. inden. 1784. ter e. ende ter. 1785. niet melden. 1788. Voer elcken man ist cat of h. 1790. Hi ducht altoes teghen u te misdoen.

Ghi en wort nymmer van him gheschendet.
Hi is altijd eren ghier.

Onderdanich ende goedertier

1795 Suldi him tallen stonden vinden.

Mit dien suldi u vast verbinden
Ende houden him een gans ghelove.

Een wijs man, guet ende rijck van love,

Die sal oick des ghenenden voert,

1800 Wair hi een wijff van sulker boort

L. Fol.
XXXVII. r.

Vindet, ende van sulker daet,

Als hier voer bescreven staet,

Dat hi him daer an houde vast;

Soc en brinct him wandel gheen gast [*l. ghenen last*],

1805 Dat leven heeft een groot behaghen,

Die ghenoechte sal overdraghen

Ende die minnentlike vrede,

Die deen den anderen telker stede

Bewizen sal in stilre waer.

1810 Heymelicheit sal wesen daer

Tusschen beyde vast ghesloten,

Om der nyderen anestoten,

Die nacht ende dach daer op schulen

In schalken laghen ende in kulen,

1815 Hi [*l. Hoe*] si die goede saken werren,

Ende ist, dat si yet sien van verren,

Daer sy nochtan niet off en weten,

So gaen si grimmen ende eten

Vs. 1792. G. e. wert van hem mymmermeer g. 1795. Suldinen.
1797. houden hem een vast ghelove. 1798. Een wijs man van ghelove.
1799. dat oeck g. v. 1802. ghescreven. 1804. ghenen last. 1810. Hey-
melic. 1811. T. hem beyden v. besloten. 1812. nyders. 1815. hoe zij
d. g. sake w. 1816. Ende *ontbr.*

- Ende verteren hoirs selfs lijff,
 1820 Ter tijt toe dat si een guet wijff
 Hebben gheschent off guede man.
 H. Fol. XI. v. a. So sijn si alte wael daer an,
 Als sy guet gheselschap scheyden
 Ende guede liefde doen verbeyden,
 1825 Die wail in doechden souden duren.
 Want si sijn sulc van naturen,
 Dat sy niet en konnen ghedoghen,
 Dat luden malkander vrienſcap toghen.
 Al waren si maghen onderlinghe,
 1830 Si souden quaet van tguede singhen.
 L. Fol. XXXVII. v. Ende wairwairts dat sy hene vlieghen,
 Altois vallen si op hoir lieghen
 Ende visieren nuwe mare.
 Die duvel grijpse bijden hare
 1835 Ende vuerse mit hem inder hellen,
 Alle die nyders mit horen ghesellen!
 Hoe mach dat valsche wolves saet
 Soe rechte boos sijn ende quaet,
 Dat si niet ghelijden en konnen,
 1840 Dat goede menschen malcander gonnen?
 Ende die scalke vos Reynaert,
 Die mit clappen toecht sijn aert,
 Die wil al segghen dat hi siet.
 Hi soude borsten, dede hijs niet:
 1845 Want lieghen, drieghen, dats al sijn lijff.
 Ghi, guede mannen ende salighe wijff,

Vs. 1819. selves. 1825. soude. 1828. luyde. 1829. maghe onderlin-
 ghen. 1834. grijptse. 1835. Ende werptse. 1838. recht. 1840. guede
 lude. 1843. al melden. 1845. is al zijn lijff.

Wildi uwer eren achten,
 Voer wolff ende vos moeti u wachten.
 Die wolff, dat is die nyder fel:
 1850 Die vos, dat is die clapper snel.
 Ende scuwet alle die ghene die roemen.
 God moetse alle drie verdoemen!

Dus seg ic, dat ghi sult verbeyden
 Ende niet lichtelicke scheyden
 1855 Dat opset dat ghi heb[t] begrepen.
 Ghi sultet wael an laten drepn
 Ende seylen, als ghi hebt den wint,
 Dair ghijt rechte diep wael kint.
 Nu heb ic van mate voergheseit;
 1860 Daer aff wil ic u doen bescheit.
 Ghetempert sal die liefde sijn.

L. Fol.
 xxxviii. r.

Onghetemperde maect venijn,
 Dat den mensche tleven neemt.
 Mate in liefde wail betaemt.

H. Fol.
 xi. v. b.

1865 Minne sal sijn te maten heet,
 Te maten cout, ende wail ghesmeet.
 Waer die brant is alte groot
 Daer blijft dat hert van hetten doot:
 Alte cout veryaecht die minne.

1870 Vrôu mate is een edel vorstinne.
 So wes een mensche by maten doet
 Dat moet bij reden wesen guet.

Vs. 1848. Voer wolf voer vos moet ghi. 1851. scuutse al die daer
 roemen. 1853. seg ic u. 1854. Ende oeck niet lichtelijck. 1855. heb[t].
 1859. hebic u van mate ghezeyt. 1867. altoes groet. 1869. verjaghet.
 1871. mate.

- O goet wijff, want [L. wan] du hebs verbeit,
 Dattu des mannes weselicheit
- 1875 Hebs wael ondervonden claer,
 So wil dijns selves nemen waer,
 Dat dat vuer in dinen herte
 Niet en brenghe so vuerighe smerte,
 Off die man waer sulker eerde,
- 1880 Dat hi diner niet en begheerde,
 Dat ment moghe blasen uut.
 Mer vindestu an sijn ghelut,
 Dat hi him tot di wil voeghen
 Ende leven slechts na dijn ghenoeghen,
- 1885 Soe latet vlammen ende vrilick brenden:
 Het wil dan al in vreuden wenden.
 Du, bederman, wil dat oec scouwen;
 Ic leerdi, ghelije den vrouwen.

L. Fol.
 XXXVIII. v.

- Noch straffe ic ene vrouwe guet,
 1890 Die schone was ende wail ghemoet,
 Edel ende van guede rijck
 Ende plach te wonen eenelick

L. Fol.
 XXXIX. r.

- Inden woude van Turkeyen.
 Horen name wil ic u lyen:
- 1895 Oenoene was sy gheheten.
 Niet verre van Troyen was si gheseten;
 Mer na ghewoente der ouder tijt,
 Soe woende si, des zeker sijt,

Vs. 1873. O du goet wijff — hebste. *In plaats van want stond er vroeger waen.* 1879. van s. aerde. 1880. gaerde. 1881. Dat ment wel mach. 1882. vintstu. 1887. Du man w. d. o. aenscouwen. 1888. Ic leerdi oick. *Voor vs.* 1889. *als opschr.* Van Paris ende Oenoene. — VII. 1889. straf. 1891. van haven rijck. 1894. naem. 1897. nader g.

In wildernisse ende in hagen.

1900 Hoer ghesinde stedelic plaghen
Scape ende ander beeste te waerden,
Die him inde[n] woude ghenarden.
Si was jonck ende sonder vader,
Ende gheen gheselschap alte gader

1905 So en hadde si mit enighen man,
Die ye ter werlt lijff ghewan.
Op een tijt gheviel een dinck,
Dat Pryamus, die Troyssche coninc,
Een kint ghecreech van Ecuba,

H. Fol.
XII. r.
a.

1910 Sinen wive, als ic versta;
Ende die wile dat sijt droech,
Was een prophete, die ghewoech,
Dat dat kint soude verderven
Troyen ende voert bewerven

1915 Sijns vaders ende sijnre broeder doot
Ende menighen ellendighen noet.
Doe dit kint geboren was,
Pryamus woude ernstelic das
Ende gheboet der moede[r] doen,

1920 Het ware dochter ofte soon,
Datmen[t] rechte voert versloeghe
Off inder wildernisse droeghe,

L. Fol.
XXXIX. v.

Daert mochte sijn verbeten,
Ende ghevent den beesten teten.

1925 Doe dat kint ter werlt quam,

Vs. 1901. Scapen - beesten. 1902 inden. 1905. had. 1906. Die ter werelt ye. 1907. so viel. 1915. S. v. ende broeders d. 1919. Ende gheboetet die moeder te doen. 1920. waer. 1921. Datment. 1922. Ende inder. 1923. moste. 1924. Vander beesten ende worden ghegheten. 1925. werelt.

- Die moeder dat seer qualic nam ,
 Dat hoer kint soude vergaen.
 Enen wisen knecht sprac si aen
 Ende bat him dat hi gheringhe
 1930 Inden woude daer mede ghinghe ,
 Op sulke doecht als si hem gan ,
 Ende bestedet enighe[n] man ,
 Diet op hielde tot sinen jaren :
 Ende wes dat kint mochte vertaren ,
 1935 Dat soude hi loven onghafaelt ,
 Het soude werden wel betaelt.
 Oec dede si den bode te weten ,
 Dattet Alexander soude heten.
 Die wise bode verstontet wel
 1940 Ende liep henen harde snel
 Ter woestenyen mitten kinde.
 Daer gheraecte hi an tghesinde ,
 Die Oenones quick bewaerden.
 Enen man vant hi van gueder waerden ,
 1945 Die nam dat kint an him , dat was schone ,
 Ende meynde te werven groten lone
 Van sijnre vrouwen om den vont.
 Hi lieper mede opter stondt
 Ende brocht[et] siner jongher vrouwen.
 1950 Doe si dat kint begonde te schouwen ,
 So dochtet hoir so suverlijck ,
 Dat sijt hilt ghestedelic ,
 Alt oft hoirs selfs hadde ghesijn.

Vs. 1931. ducht. 1932. enighen. 1935. si lonen. 1939. verstont dit.
 1940. henen *ontbr.* 1941. woestinen. 1943. Dat O. quijt bewaerde.
 1945. Die nam tkint om dattet w. s. 1949. brochtet. 1950. kint *ontbr.*
 1953. selvos.

- H. Fol.
XII. r. b. Alexander was die name fijn [L. sijn] ;
- L. Fol.
XL. r. 1955 Mer des en woude si niet weten
Ende heeften Paris gheheten.
Die wile dat hi was een kint
Heeft si him moederlic ghemint ;
Mer doe hi creech een manlic lijff
- 1960 Doe woude si selver sijn sijn wijff.
Menighe ghenoechte ende weydspil
Hantierde si dick ende vil.
Die bossche leerde hi wail kennen
Mit sijnre liever ghesellinne.
- 1965 Dicke sliepen si up tfelt
In blancken armen minnentlic gheselt.
Si versochten menighe stede
Om te meren vreuchde ende vrede.
Him beyde bloeyde der vreuden rijs,
- 1970 So wail der maghet als Parijs.
Si en sochten niet dan vreude ende jacht
Ende leefden vrolic dach ende nacht.
Mitten boghe leerde hi schieten ,
Das die dieren mosten ontnieten ,
- 1975 Die him int ghimoete quamen.
Menighe vreuchde hadden si tsamen.
Het dochte hem harde wael ghemaect ,
Dat hi an hoer soe was gheraect.
Hi hadse zeer lief ende waert ,
- 1980 Ende alle dat sijn hert begaert ,
Dat dede si mit zoeten sinne.

Vs. 1954. zijn. 1957. wilen. 1960. Doe *ontbr.* 1961. weyde speel.
1963. Dat bosch. 1964. ghesellinnen. 1965. int velt. 1969. beyden
bloyden. 1970. der. 1971. vroechden jach. 1972. nacht ende dach.
1974. Dats. 1975. te ghemoete. 1976. te samen. 1979. zeer *ontbr.*

Des droech hi hoer ghetrouwe minne
 So langhe als hi bij hoer duerde :
 Dat si namaels wail besuerde.

L Fol. 1985 Doe him meer jaren quamen aen
 XL. v. Ende die moeder hadde verstaen,
 Dat hi te manne was ghedeghen
 Ende was schoen ende volslegghen,
 So heeft si sulken raet ghenomen,

1990 Dat sy en tot haer dede comen
 Ende lieten den vader sien.
 Doe hij en sach, sprac hi mittien :
 »Dese vrucht waer qualick verloren.»
 Hi bleef daer ende began te horen

1995 Goet ende quaet ende leerde seer,
 Als wail bethaemde sulken heer.
 Alexander was vergheten ;

H. Fol. Mer Parijs plachmen te heten.
 XII. v. a. Hi wort ghemint ende wael gheacht.

2000 Altois hantierde hi die jacht.
 Bij wilen reet hi opten pas,
 Daer Oenoene woenachtich was,
 Ende vernuwede daer die minne,
 Die zeer koelde in sinen sinne,

2005 Mids dat hi nu tallen daghen
 Vrouwen sach ende schoen behaghen.
 Up enen dach is hi ghereden
 Mit sinen boghe in enicheden
 Daer hi sach enen tempel staen.

Vs. 1986. hadder. 1988. scoen was. 1990. si hem. 1992. hi hem.
 1993. quaet verloren. 1998. plachmen hem. 2000. pacht. 2005 doe
 tallen d. 2006. van sconen behaghen. 2007. Op e. d. dat hi reet.
 2008. enicheyt.

- 2010 Uuten tempel quamen ghegaen,
 Wail ghechiert betamelic,
 Drie Godinnen rijckelick.
 Een gulden appel was daer becant:
 Die gaven sij Parijs in die hant,
- 2015 Ende baden him dat hi dien
 L. Fol. XLI. r. Gave der schoonste van hem drien.
 Dit waren Venus ende Pallas,
 Ende Juno die derde was.
 Gave hi Pallas den appel ront,
- 2020 So soude hi tot alre stont
 Winnen ende behouden zeghe
 Ende in oirloghen hebben deghe.
 Waert dat hij en Venus gave,
 So soude hi winnen tot sijnre have
- 2025 Die schoonste vrouwe verre te voren,
 Die ye ter werlt wert gheboren.
 Waert dat hi Juno den appel dede,
 So soude hi hebben gheluc ende vrede
 Ende voerspoet totten groten goede.
- 2030 Hi docht in sinen overmoede:
 Hi woude Venus den appel gonnen;
 Want daer mede had hi ghewonnen,
 Dat hi soude hebben tscoonste wijff,
 Die ye ontfinck op aerden lijff.
- 2035 Dus was hi van herten blijde,
 Te quader tijt an sijnre zijde.
 Die guede salighe Oenoene

Vs. 2016. die. 2017. Dit was. 2023. hi hem. 2024. sinen. 2026.
 werelt. 2029. tot groeten. 2030. dochte. 2033. scoenste. 2035.
 Des.

Doeghede in herten minlic we,
Om dat Parijs in langhen tijden

2040 Nye en quam by hoerre zijden.

H. Fol.
XII. v. b.

Oenoene wert al vergheten.

Parijs die is op gheseten

Ende heeft die schepen doen bereyden,

Datten Venus soude gheleyden,

L. Fol.
XLI. v.

2045 Daer hi die schoonste vinden soude,

Dye hi ymmermeer hebben woude.

Doe [z. Hoe] hi doe van dane voer,

Hoe hi al Griecken brocht in ruer,

Hoe hi te Menelaus quam,

2050 Die him vriendelic inne nam

Ende dede him eer ende groeten vrede,

Wat valscheit hi hem weder dede,

Doe hi ontvoerde sinen waert,

Daer hi gheen golt en hadde vertaert,

2055 Sijn schone wijff, die hi wael loofde,

Ende hoe hi den rijcken tempel roefde,

Daer overgrote schat in was,

Ende sloech die lude vanden pas,

Die daer doot bleven legghen,

2060 Ende al sonder waernen ende ontsegghen,

Dat waer my hier te langhe te scriven.

Mer Oenoene moste bliven

Allene in der woestenyen.

Si stont opt water, hoer ic lyen,

2065 Doe Helena quam in ghevaren.

Vs. 2038. Doechde in haerre herte wee. 2042. die *ontbr.* 2044. Dat hem. 2046. ymmer. 2047. Hoe hi daer v. d. v. 2048. Doe al. 2049. Hoe dat hi tot. 2050. in. 2051. grote. 2054. ghelt en had. 2058. luden vander. 2059. aldaer. 2060. Ende *ontbr.* 2064. hoerde.

Si sprac: » God moetse al bewaren,
 Sonder Helena, die valsche brant,
 Daer Troyen by sal werden gheschant.
 Och! in wat rouwe ende ellende

2070 Sal dese blijscap nemen ende!

Dit ghescal ende dit festeren
 Sal noch al in tranen keren.

L. Fol.
 XLII. r.

An my en is niet veel belanck,
 Al maect my die minne cranck,

2075 Die my an Paris heeft ghehaect.

Van kinde heb ic di een man ghemaect.
 Had icken int wout laten legghen,
 Soen dorstic tleyde woert niet segghen.
 Och! ic sie die leyde braut,

2080 Die mijn ghenoechte blaset uut!

Och! ic ward van sinnen blint!
 Had ic bij mate nu ghemint,
 Soe moch[t] ic nu mit goeder maten

H. Fol.
 XIII. r. a.

Des valschen Parijs minne laten!

2085 Mer neen, ic ghinc so haestelic an.

Inne wiste niet wye was die man:
 Ic en wist niet, doe wy laghen int gras,
 Dat hi van conincx bloede was.
 Had ic ghekent den hoghen aert,

2090 Ic hadde mi anders wail bewaert." —

Kinder mijn! dus ist gheschiet.
 Hout mate in liefde ende en haest u niet.
 Laet u mijn lere bliven innich,

Vs. 2068. D. T. om. 2069. rouwen. 2071. dit *ontbr.* 2076. heb ic hem man. 2081. worde. 2082. maten. 2083. mocht. 2086. Ende en wiste. 2088. vans des conincx. 2090. anders het bewaert. 2091. mijn *ontbr.* ist hier g. 2092. H. m. i. l. of u *misschiet.*

Op dat ghi niet en wert ontsinnich,
 2095 Alst verghinc mit Oenoene,
 Die van groter minnen wee
 Rasende after die werlt liep,
 Om dat Helena bij Parijs sliep.

L. Fol.
 XLII. v.

Soe behoerter dan sinlicheit,
 2100 Op dattet lieve niet en werde leyt.
 Men sal mit gueden wisen sinne
 Draghen edele reyne minne,
 Vuerich, tru, mit ganser stede.
 Elck zal zuecken sanders vrede.
 2105 Niet lichtelic suldi gheloven
 Den ghenen, die gheerne liefde roven:
 Wantter dicke toern off coemt,
 Die den luden luttel vroemt.
 Wye alle gheclap gheloven wil,
 2110 Die doet hem selven toernes vil;
 Doch moet wael tusschen vrunden sijn
 Bij wilen een cleyn toernekijn.
 Ende wye sal dat zoenen dan?
 Dat sal die heymlike man,
 2115 Off een wetende wijff salt maken,
 Die heelghesel is hoerre beyder zaken,
 Dies men oic niet ontberen en mach,
 Daer ic u off sal doen ghewach,
 Wilt God, hier after, eer ict ende.
 2120 Hoe menich jammer en[de] miswende
 Sijn ghevallen inder minnen,

Vs. 2097. werelt. 2099. behoert d. sinnicheit. 2105. en suldi. 2106.
 gaern. 2108. Die den vrienden. 2114. Dat sal doen. 2117. Die men.

Die zonder mate ende wise sinne
Ruekelois wort anghenomen.

O wat isser off ghecomen

L. Fol. 2125 Jammers ende ongheluckes,
XLIII. r.

Groits leyts ende druckes,

Daer men int eerst niet op en ghisset,

H. Fol. 2125 Alsmen begrijpt der minnen list!
XIII. r. b.

L. Fol. 2125 Het heeft die menighe, daermen of leest,
XLIII. v.

2130 Van vrouwen duen ghemint gheweest.

Hadden si gheweten sijn ghebreke,

Sij waren ghebleven uuten streke.

Isiphile ene vrouwe was

L. Fol. 2135 Van Lempnes, ende coninc Thoas
XLIV. r.

2135 Was hoer vader natuerlijcke.

Doe Jason voer ten conincrijcke

Van Colcos, om dat gulden vlies,

Ende die wint him teghen blies,

So quam hi ander vrouwen lant.

2140 Die haven lach andes meres cant,

So dat hi daer den opganc dede.

Die vrouwe dede him grote vrede.

Grote liefde leyde sy him an:

Want si was noch sonder man

2145 Ende Jason was oick sonder wijff.

Hy dede aldaer een ghebliff

Van twee maenden, luttel meer;

Hi zwoer hoer truwe bij sijnre eer,

Vs. 2123. Rokeloës. 2124. Och. 2125. onghelucs. 2126. Groet lijden
ende drucs. Voor vs. 2129. als opschr. Van Jason ende Ysiphile. — VIII.
2131. gebrec. 2132. strec. 2133. een. 2134. V. L. een c. T. 2140.
meers. 2148. truwe ontbr.

Ende gonden him den Goden namen ,
 2150 Dat hij behouden weder quame,
 Hi soudse mit him voeren uut,
 Als wail betaemt eenre hogher bruut.
 Hi voer henen sijnre straten
 Ende heeft die vrouwe mit kinde ghelaten.

2155 Dat mocht wael ghecke liefde wesen!
 Nu hebdi voer wael horen lesen,
 Hoe hi an Medea quam,
 Die hoirs vaders rijkeit nam
 Ende voer mit him in sijnre aert.

L. Fol. 2160 Tlant van Lempnes heeft hi ghespaert
 XLIV.
 Ende heeft Ysiphile vergheten.
 Hadde die vrouwe goet gheweten
 Van Jasons onghestadichede,
 Si hadde ghelaten dat sy dede.

2165 Nu ghinc sy onberaden voert
 Ende gheloifde alle sine woert.
 Si en kende sijn zeden noch sijn ghebair,
 Weder hi loghen seyde off wair,
 Sijn ontrouwe sy niet en versan,

2170 Ende so sijt sonder raet began,

H. Fol. So ist verganghen Ysiphile.
 XIII. v. 2.
 Dat dede hoerre herten wee.
 Doe hi daer niet an en quam,
 Ende si alle tghestant vernam,

2175 Dat hi Medea hadde ghehaelt,

Vs. 2149. Ende gheraden hem der Goden name. 2150. b. over quame.
 2151. nemen uut. 2152. betaemde een hoghe b. 2155. minne. 2158.
 benam. 2161. al vergheten. 2162. goede vrou. 2165. ongheraden.
 2166. al zijn. 2170. Ende ontbr. 2171. vergaen mit Y. 2174. alle
 ghestant.

Sprac si: » Nu bin ic wael betaect
 Vander vrienſcap ende ghelove,
 Die ic him dede in minen hove.
 Medea, die daer mit him lijt,

2180 Die moet ſijn vermaledijt!
 After der werlt moet ſi noch lopen,
 Onzinnich ende in wanhopen,
 Ende van hoirre kinder bloet
 Moet ſi ſelver werden ghevoet!

2185 Van horen handen moeten ſi ſterven,
 Ende ſelve in ellende verderven!”

L. Fol.
 XLV. r.

Dese vloeke, die ſy hoir dede,
 Dat ſuldi weten voer waerhede,
 Dat die der ſelver Medea

2190 Alle gheſchieden, als ghi hier na
 Wael horen ſult, wildijt beſien.
 Yſiphile ghinc op mittien
 Ende ghenas cort daer na van kinde,
 Dat ſi mit gueder herten minde.

2195 Niet langhe en leefde die edele vrouwe;
 Mer cort ſtarf ſi van rechten rouwe.

L. Fol.
 XLVI. r.

Van anderen ſal ic u ſeggen voirt:
 Want als ghi vele dinghes hoirt,
 So ghedenctijs ymmer wat.

2200 Ghi coomt oick node inden pat,

Vs. 2181. der *ontbr.* werelt. 2185. moet ſi. 2189. Dat so. 2190. G.
 als ghi noch hier na. 2191. wildijs. 2192. die ghinc op. 2193. Ende
 bleef alleen mit twee kinderen. 2194. Die hoer m. g. h. minden.
 2195. edel. 2196. corts s. s. v. groten r. Voor vs. 2197. als opschr.
 Vanden conincg Minos ende van Cille. — IX. 2198. veel dinghen.
 2199. ghedenct mens y. bat.

Daer een ander qualic vaert.

Daer om seg ic u den aert

Van minnen, hoe si is ghestalt,

Ende wat bij wilen dair in valt,

2205 Op dat ghi u jonghe yuecht

Te bet voir onraet hueden muecht

Ende van roekeloze ghecke minne.

Voertijts was een jonghe vorstinne,

Die hadde enen vader, als ic lye,

2210 Ende was coninc van Achaye.

Nisis was die coninc name,

Ende die dochter zeer bequame

Was in Griexe gheheten Sille.

Op een tijt, bijder Goden wille,

2215 Gheviel een waerachtich dinck,

H. Fol. XIII. v. b. Dat van Creten die coninc

Minos quam mit volke groot

Ende dede voer Achayen stoot,

Daer veel luden worden verslaghen.

L. Fol. XLVI. v. 2220 Die stadt heeft hi al om belegghen

Ende duirde dair voir menighen dach.

Silla, die steeds int pallas lach,

Bij horen vader, daer si ruste

Ende wail hoir slevens luste,

2225 Greep op een tijt inden sinne,

Dair si stont op svaders tinne,

Dat sy die vesten woude ommegeaen

Ende sien dat heer van verren aen,

Vs. 2207. Ende voer r. m. 2209. had. 2210. een c. 2211. des c.
2213. Griexen. 2223. Bi hoir vader dat si ruste. 2225. in die sinne:
2227. veste.

Dat dair lach in hoirs vaders lant.

2230 Corts so worter een bestant

Gheraemt van enen helen daghe.

Wye dat brake verloir sijn craghe.

Dat wart an elken zijde ghecrieert.

Silla heeft hoer schone ghechiert

2235 Mit harde costeliken ghewaden.

Hoir dienare heerlic voer hoir traden,

Ende na hoir volchden vele vrouwen.

Opter muren ghinghen sy scouwen

Die vreemde gast, die daer laghen,

2240 Die oick veel naden vrouwen saghen.

Die ridderen, knechten ende goede man

Deden hem alle suverlic an.

Die heren hem oick andaden

Hoer beste clenoden ende ghewaden,

2245 Ende reden spelen bijder muren,

Om te sien die schone figuren,

Die dair ghinghen optie veste.

L. Fol. XLVII. r. Die coninc Minos ende die beste

Reden selve spelen daer.

2250 Silla wart te hant ghewair,

Dat die coninc selve was,

Die daer voer hoer reet int gras

Ende was so costelic toe ghereyt,

Datmen wonder dair off seit.

2255 Tehant so wort die vorstinne

Onsteken mitten conincx minne,

Vs. 2232. die cr. 2233. elcke. 2234. schoen. 2235. costelike. 2236. haer knapen. 2237. veel. 2239. gasten. 2240. na die. 2242. allen. 2244. cleynoet. 2246. schoen. 2247. op ter. 2251. Dattet. 2253. so ontbr. 2255. so ontbr. 2256. mit des conincs.

Ende poghede steeds van dier tijt voort,
Hoe sy beste an sconinx boort

H. Fol.
XIV. r. a.

Mit ghenoechten mochte raken.

2260 Dicke wandelde sij hoer zaken
Ende visierde menich gheraem,
Hoe sy heymelic bij him quaem.
Wes sy ghedacht en woude niet voert.
Hoer sinnen worden so ghestoirt

2265 Ende so heit in vuerighe minnen,
Dat sy dacht in horen sinnen
Ende zwoer by horen bloede,
Het verghinghe te quade ofte goede,
Si soude him te wille sijn.

2270 Ach! hoe starck was dat venijn,
Dat Venus schoet mit haren strale,
Ende dicke verkeert in groten quale!
Als deser Sille oick gheviel,
Die avontuerde lijff ende ziel,

L. Fol.
XLVII. v.

2275 Om enen man uut vreemden lande,
Den si levendich niet en kande,
Ende hoirs oick niet en achte een twinck.
Hier volbracht die minne hoir dinck
Ende is der maghet inghestammet.

2280 Hoir herte brandet ende vlammet
In heyten mynnentliker schine
Ende dede hoer so sware pine,
Dat si gheduren niet en konde.

Vs. 2257. die. 2258. best an des c. 2259. gheraken. 2261. menighen raem. 2263. ghedachte. 2265. van v. m. 2268. verging. 2271. schiet m. hoirre stralen. 2272. Ende wert verkeert in groter qualen. 2273. dese Gillen. 2275. vreemde lant. 2276. Die zij levende niet en kant. 2277. oick *ontbr.* 2279. in ghestampet. 2280. bernet.

- Si dacht ende raemde menigen stonde ,
 2285 Ende fantaseerde dach ende nacht ,
 Hoe sijt beste te wercke bracht.
 Wat si raemde en woude niet sluten.
 Ten lesten lietsi die wijsheit buten ,
 Ende liet varen doecht ende eere ,
 2290 Om dat si Minos , den groten here ,
 Te sinen wille woude behaghen ,
 In verderfnisse hoerre maghen ,
 Ende dachte , sy woude bij nachte gaen ,
 Ende horen vader thooft off slaen ,
 2295 Ende schencken dat den hoghen man ,
 Dien si in ghecker minne ghesan :
 So had hi doch alle sinen wille.
 Dit docht die jonghe verwoede Sille ,
 Ende meynde dan mit him te varen ,
 2300 Ende daer te bliven al hoer jaren
H. Fol. XIV. r. b. In vroecheden ende in groter weelde ;
 Mer davontuer dat anders deelde ,
H. Fol. XLVIII. r. Als ghi wael na sult verstaen.
 Silla is des nachs ghegaen
 2305 Ende heeft den vader te bedde ghesocht ,
 Dair sy hoir opset heeft volbrocht.

Des morphens ghinc si heymelic uut
 Ende boot den coninc groot saluut
 Ende seyde: » Mijn alre liefste vriend ,
 2310 Ic hebdi minnentlic ghedient.

Vs. 2284. tot menighen stonde. 2285. nacht ende dach. 2286. Hoe
 zijt best bij brenghen mach. 2287. ten woude. 2293. docht. 2296. Die
 2297. si. 2303. Ende ghi na wel s. v.

- Dat hoift van Nysus, die coninc vrij,
 Heb ick alhier; dat schencke ic dy.
 Du hebs nu doch dijn leyt verwonnen:
 Voer desen dienst so wil my gonnen
 2315 Dat ic blijffen mach dijn wijff.
 Het was mijn vader, dien ic tlijff
 Om dijnre minnen wil hebbe ghenomen.”
 Als dat die coninc heeft vernomen,
 Wart hi vervaert in alle sijn lede,
 2320 Om dat hi sach die hardichede
 Vander maecht ende dat hoeft,
 Dat sy horen vader hadde beroift.
 Him gruelde dat hise anesach,
 Ende alle dat volck, dat ghinder lach,
 2325 Verwonderden der onghenaden,
 Die Silla mit wreden daden
 Hadde ghetoicht an horen vader.
 Theer toech van daen allegader.
 L. Fol. XLVIII. v. Die coninc hadde sinen wille;
 2330 Dat hadde ghedaen die felle Sille,
 Die horen vader hadde ghedoot,
 Om enen, des sy nye en ghenoot.
 Die coninc deedse binnen leyden:
 Hy en woude hoir niet verbeyden,
 2335 Al hadde hi anxt voert bose wijff.
 Hi docht sy soude hem nemen tlijff,
 Voerde hise mit him sijnre vaerde,

Vs. 2311. den c. v. 2313. doch nu. 2314. wilt. 2317. heb. 2318.
 dat ontbr. 2321. maghet. 2323. gruwede dat hijt. 2324. al. 2325.
 Verwonderde. 2328. van dane algader. 2330. had. 2332. Om een die
 hoer nyt en had ghenoot. 2333. dedese. 2335. Hi hadde anxt. 2337.
 Hi was die haer niet en gaerde.

Sint sy horen vader niet en spaerde.
 Waer hy enighe sake dede ,

2340 Dier sy niet [en] waer te vrede
 Ende hoir wanhaechde tenigher tijt ,
 Soe waer hi sijns lives quijt.
 Die coninc was dies wael vroet.

H. Fol.
 XIV. v. a.

Wanneer een mensche een boesheit doet ,
 2345 Hy doetet wael ten anderen mael.
 Die derde reyse doot hi [l. doet hijt] oock wail.
 Bij wijlen volcht oick wail die vierde.
 Die maghet onverduldelic tyerde ,
 Doe sy die schepen zeylen sach.

2350 Mit groten rouwe ende hantgheslach
 Liep si int water totten schepen ,
 Ende hilt vaste by den repen ;
 Mer men dede hoer hande ofslaen ,
 So dat sij te gronde is ghegaen ,

2355 Daer sij ontfinck van hoerre daet
 Sulck loon als daer toe staet.

L. Fol.
 XLIX. r.

Ic hebbe van ghecke minne ghehoirt ;
 Mer nye en hoerd ic sulken woert ,
 Noch so overdwaelschen sin ,

2360 Als dese maghet hadde in ,
 Die om enen vreemden gast
 Hoir selven bracht in sulken last ,
 Dien sy nie en hadde ghesien ,
 Noch en wist oick mede van dien

2365 Weder hi hoir minde off niet.

Vs. 2339. Waer dat hi. 2340. Daer zij niet en waer in t. v. 2341.
 tot enigher. 2342. hi oec. 2344. mensche *ontbr.* 2346. doet hijt.
 2347. volghet o. d. v. 2357. heb. 2358. sulcke moert. 2362. sulcke.
 2364. wiste mede.

- Nu mercket wat hier is gheschiet
 Bij dwaser roekeloser minne.
 Had si den duvel inden sinne
 Niet ghehadt, die jonghe schone,
 2370 Si en hadde nimmermeer die crone
 Van horen vader also verdaen.
 O salighe wiven, denct hier aen,
 Ende versiet u wael, om God,
 Datmen van u gheen bespot
 2375 En scrive, soe men doet alhier.
 Weest sinnich, schamel, goedertier,
 Huetsch ende guetelic over al,
 Stede ende truwe daert wesen zal.
 Van nyemande saldi spreken quaet.
 2380 Weest oetmoedich int ghelaet,
 Van goeden woerden wel bewaert;
 Ende wyen ghi vindt van sulker aert,
 Dien suldi thueven ende letten
 Ende op een zaft cussen setten.

L. Fol.
 XLIX. v.

- 2385 Die ghene die minne willen draghen,
 Dien radic datsi tallen daghen
 Heymelic sijn in horen dinghen
 Ende him selven wijslick dwinghen,
 Dat si niet te vele en spreken

H. Fol.
 XIV. v. b.

- 2390 Ende wachten him voer melders treken.
 Elck wacht him oick van wanckelen wiven,
 Dat sij niet bedroghen en bliven.

Vs. 2366. wat hoir is. 2368. Hadde. 2372. wive. 2374. ghenen spot.
 2375. alhieren. 2376. goedertieren. 2378. trou. 2379. nyemant on.
 2382. vint. 2383. tonen ende letten. 2386. Die ra ic. 2388. bedwin-
 ghen. 2389. veel. 2391. E. w. h. voir w. w.

- Ghi vrouwen , hebt oeck vaste hoede
 Teghen der mannen loze roede ,
 2395 Daer sy bij wilen mede slaen.
 Mer een dinck doe ic hier verstaen ,
 Dats , mit oerlove vanden vrouwen ,
 Sij en sijn niet al ghelijc in trouwen.
 Der vroukijn sijn op deser tijt vele ,
 2400 Die him gaerne vueghen tallen spele
 Ende maken den meyster over al.
 Him dunckt dat billic niet sijn en sal
 Enich gheselschap inder stede ,
 Si en moeten daer wesen mede.
 2405 Sus rijden sij tallen banen in ,
 Ende dunct him roem in horen sin ,
 Dat sire vier off vive houden ,
 Die gheerne ontfanghen wesen souden.
 Elken gheven si vriendelic ja :
 2410 So sijn sijs nochtan even na ,
 Ende nyemant en heeft van hoerre minne :
 L. Fol. Want sijre gheen en heeft in sinne.
 L. r. Die minne en is gans noch gheheelt ,
 Alsmen die liefde in delen deelt.
 2415 Sy rijden heen , si comen weder :
 So scriven si mitter bloedigher veder.
 Die antwoerde hebben sy alle guet ,
 Dair sy aff worden wail ghemoet.
 Elck waent dat hi die liefste sy ;
 2420 Mer die hoer was leste by ,

Vs. 2394. loser. 2399. dese tijt veel. 2400. speel. 2402. billic
 ontbr. 2405. Dus. 2406. Ende het. 2407. vijf. 2409. Elc. 2416. mit
 bloedighe.

- Die heeft altois die liefste gheweest.
 Van sulken vroukijn valtet meest,
 Die sijn alsoe menichfoldich,
 Datmen him int leste wert sculdich
 2425 Enen schult, diemen hem soe betailt,
 Daer die ere bij faelt,
 Ende worden confuus ende verschoven
 Dat him gheen man en wil gheloven;
 Mer elck man schuwet si inden dans
 2430 Ende seit: »Slaet off, si en is niet gans.»
 O wee! wat heeft sy dan ghewonnen?
 Als tghelove hoir is ontronnen,
 Ende him elck guet man voer hoir wacht,
 Heeft sijt dan niet wail ghewracht?
 2435 Twaer zeker schade dat si het voere,
 Sij en hadde loen na hoirre voerre.
 Ghy mannen, wacht u mit ghelimp,
 Dat ghi blijft uut horen schimp.
 Ghi hebter u guet te hoeden voer:
 2440 Want waer ghi coemt, voer elken doer,
 Suldi van hoir vernemen wael;
 Want men kentse over al,
 Die so menichfoldich sijn:
 In cabretten ende opten wijn
 2445 Ende over al spreectmen daer aff.
 Mer des en acht sy niet een kaff:
 Sy bliven al opten ouden aert,
 Tot dat die eer veel is vertaert.
 Dat woert sprec ic mit droeven sinnc:

H. Fol.
XV. r. a.

L. Fol.
L. v.

Vs. 2422. vroukijns. 2426. Dat d. e. daer b. f. 2431. wee *ontbr.*
 2440. elcke. 2444. cameretten. 2446. achten. 2448. is veel.

- 2450 Te tughe neme ic die coninghinne ,
 Die moeder is ende maghet mede.
 God gonne ons dattet ghene zede
 Werden en moet int ghemeyne:
 Want waer dat der zeden eyne ,
 2455 So soude die edele wijflick ere
 Zwacken ende verganghen zere ,
 Dat God verhoede mitten besten!
 Dese lere suldi vesten ,
 Ende sien wael toe an allen zijden:
 2460 Eyn enich vrunkijn doet verblijden.

Wanckel ende dese ghebreke
 Van menichfolt dair ic [off] spreke,
 Ducht ich, vallen meer in vrouwen
 Dan men in mannen mach beschouwen.

- 2465 Ja vrouwen die sijn menigherhande.
 Men vint brueke in elken lande,
 Die goede sijn op aller vrist
 Sonder arch off zwacke list.
 Pollexina die vintmen wal:
 2470 So vintmen Thays over al.
 Penolipe mit duechden verwan:
 Certes hoonde menighen man.
 Fillis was van goeden speel:
 Athalanca gheckeder veel.
 2475 Cydipes hilt wel hoer woert:

L. Fol.
 Ll. r.

Vs. 2450. neem. 2452. ons *ontbr.* — datte ghene zede. 2455. edel wijf-
 lijcke eer. 2459. in a. s. 2460. vroukijn. 2461. Wanckele in d. g.
 2462. of. 2463. vallet. 2464. inden m. m. scouwen. 2466. in allen
 lande. 2468. Sonder erch ende zw. l. 2469. wael.

- Phedra heeft veel verdoort.
 Laodomia stont na eer:
 Simiramis was wandelbeer.
 H. Fol. XV. r. b. Heranone die trouwe kois:
 2480 Cenobea was van herten lois.
 Sara was van groten love:
 Clitemestra was van onghelove.
 Tisbes leefde in eren stijff:
 Lucrecia was een wanckel wijff;
 2485 Ende Hije was goet ende gheduldich.
 Dalida was menichfuldich.
 Hester was van dochden guet:
 Vasti hadde eenen valschen moet.
 Delbora was wijs ende edel:
 2490 Jezabel streec die bose vedel.
 Rachel bracht die doecht int lant:
 Pasiphos wort te mael gheschant.
 Cassandra was van gueden sinne:
 Semele was van lozer minne.
 2495 Suzannde hadde een reyn lijff:
 Orfennes was een boes wijff.
 Sibilla was een salighe vrouwe:
 Yota was boes ende onghetrouwe.
 Ysalde was truwe ende ghenadich:
 2500 Leda was licht ende onghestadich.
 Orianda stont in trouwen vast:
 Teldis wandelde menighen gast.
 Olimpia droech gesteden moet:
 Ralotidis en was niet guet.

Vs. 2479 tot 2508 ontbreken in L. Mogelijk zijn zij het werk van den eenen of anderen afschrijver.

2505 Sigonna was guet ende weerdich :
 Lupa was ontrou ende hoveerdich.
 Thamer was van edelre daet :
 Herodyadis was al quaet.
 Men heeft altois in ouden stonden

2510 Ontrou ende ghebrec ghevonden :
 So hebben oick altois die guede
 Ghedaen na horen edelen bloede.
 Die goeden en trecken hem niet aen
 Wes die zwacken hebben ghedaen.

L. Fol. 2515 Virgilius was die wijste een
 LI. v.
 Van konsten , die ye verscheen ;
 Doch konste hi hem ghewachten niet ,
 Een wijff [en] brachten int verdriet
 Ende dede hem ontru ende toern ,

L. Fol. 2520 Daer doch hoir eer by wart verloren.
 LII. r.
 Wat wansi doe ? dat vraghe ic u.
 Dat wil ic hier bescriven nu ,

H. Fol. 2525 Hoe Virgilius was daer an.
 XV. v. 2.
 Hi was een eerbair goetlic man ,
 2525 Van Rome eens vromen burghers kijnt ,
 Van mannen ende vrouwen wail ghemint.
 Hi was wijs van hogher konst ,
 Ende leefde in eenre joncfrouwen gonst
 Te Romen binnen , als ic versta ,

2530 Die was gheheten Lucrecia.
 Mit truwen oghen sach hise aen ,

Vs. 2513. des niet aen. 2517. Doch en konste h. h. wachten n.
 2518. en brocht hem. 2524. galic. 2525. Ende was een vroem. 2526.
 wail ontbr. 2528. vrouwen. 2531. oghen ontbr.

- Ende sy dede him oick verstaen ,
 Dat hi hoer herte hadde beseten.
 Ghi , eerbaer luden , sult dat weten ,
 2535 Men mach die vrouwen niet bedwinghen ,
 Nader manne wille te singhen ;
 Mer alst enen wive selve ghenoecht ,
 Dat sy hoer vriendelic heeft ghebuecht ,
 Te lieven enen goeden man ,
 2540 Seyt hi hoir yet in truwen dan ,
 Dat salsi billic houden vast ,
 Off sy valt in schandes last.
 Woerden sullen der daet gheliken
 Onder den armen ende den rijcken ,
 2545 Of die eer zal ghebreken.
 Nu willic van Virgilius spreken.
 L. Fol. Lucrecia was hoech van moede ,
 LII. v. Ende men heltse in strengher hoede ,
 Dat si selden uutghinc.
 2550 Virgilius die ploech een dinck :
 By nachte plach hi uut te gaen ,
 Ende ghinc onder enen toerne staen ,
 Daer die joncfrou te slapen plach.
 In hoir veynster sy dan lach.
 2555 Daer ghinghen vriendelike woerde ,
 Die Virgilius gaerne hoerde ,
 Soe dat si overdroeghen daer ,

Vs. 2534. lude. 2535, den vr. 2536. mannen. 2537. een wijff.
 2538. hoir selven heeft ghevuercht. 2539. Te leven mit een ghetrouwen
 man. 2540. zij hem. 2542. scande of in last. 2544. ghelijck den
 rijcken. 2545. ere selder breken. 2550. V. plach te doen een dincg.
 2551. so plach. 2552. den toren. 2554. haren.

Sij soude sijnre nemen waer.

Ene coerde soude si hebben bereyt,

2560 An eenre mande vast beleyt,

Daer souden hi in sitten sonder falen

Ende sy soude opwaert halen,

Op dat sy mit malcanderen muchten

Vredelic leven sonder suchten.

2565 Virgilius was der maren blijde.

Nauwe wacht hi opt ghetijde,

Ende alset quam ander stont,

H. Fol.
XV. v. b.

Datmen vinden soude den vont,

Soe quam Virgilius op die stede,

2570 Alsoe dat was sijn oude zede.

Die maghet heefden schier vernomen

En[de] is ten veynstere ghecomen;

L. Fol.
LIII. r.

Mer dien sy hadde in horen sinne

Bleeff verholen aldair binnen.

2575 Die mande liet sy neder gaen.

Virgilius ghinc daer inne staen.

Die maecht nam hulpe an horen gast

Ende haelde boven op den last,

Tot dat hi was ten halven weghe,

2580 Dat hi up noch neder en steghe.

Si lieten allene hanghen daer.

Hy nam vast des treckens waer

Na vs. 2558 deze twee verzen:

Op enen tijt als si in setten

So soude hi comen sonder letten.

Vs. 2559. Een. 2560. gheleyt. 2561. soude. 2562. soude hem. 2566.
N. docht hi op ghetide. 2568. soude. 2572. veynster. 2573. die —
sinnen. 2576. in. 2577. hulp. 2578. boven *ontbr.* 2580. seghe.
2582. vaste.

Ende waende opwert sijn ghetoghen ;
Maer sijn waen heeft him bedroghen.

- 2585 Hij meende dat sy moede was
Ende dat sy ruste enen pas:
Want hi ghetruwede hoir alre duecht.
Lucrecia heefter soe ghevuecht
Bij rade van hoir lieve vrenden ,
2590 Dat hi daer henck in miswende ,
Thentet inden daghe was ,
Dat alle man keerde bijder gas.
Daer henck die eersaem hoefsche knape ,
Alle der werlt te aencape ,
2595 Dat onbetemelic was enen man ,
Daer soe veel waerdicheit lach an.
Ten lesten wart hi aff ghelaten
Ende hi ghinc hene sijnre straten.
Die scande , die hi hadde behaelt ,
2600 Die most hi houden onghefaelt.
L. Fol. Hij docht , hi soudet alsoe wreken ,
LIII. v. Men souder eweliken off spreken.
Hij was een overkonstenair
Van nygramacien , weet voirwair ,
2605 Ende plach te wercken wonder groot.
Op een tijt , als die wet gheboot ,
So wast een naemkondich dach ,
Die men hoghe te vieren plach ,
Ende alle die lude , groot ende sempel ,
2610 Plaghen te gaen tot enen tempel

Vs. 2588. heeftet. 2589. haren lieven vriende. 2591. Thent also na
den d. w. 2594. Alle die werlt taencape. 2599. ghehaelt. 2600. mos-
te. 2602. ewelic. 2605. hi plach. 2608. hoech. 2609. alle *ontbr.* luden.

Bijden weghe van Lateraen ,
Daer sy Jupiter baden aen.

H. Fol.
XVI. r. a.

Een groot steen noch aldair steet,
Daer alle man lijdt ende gheet:

- 2615 Want ic hebben selve ghesien.
Wonder dede hi aldair gheschien.
Hij dede ene kenlike wrake ,
Al wast ene schandelike sake ;
Mer groten toern deet him bestaen ,
2620 Ende schaemte die him was ghedaen.
Mit oirlove alre goeder wive
Ist dattic die zake scrive ,
Op dat him ander vrouwen hoeden
Ondoecht te doen den gueden.

- 2625 Mit sijnre konst hi so vele dede ,
Dat sy naect quam op die stede ,
Ende opten steen so ghinc [si] staen.
Alle tvuyer was uut ghegaen ,
Dat op die tijt was te Romen.

L. Fol.
LIV. r.

- 2630 Daer mosten sij alle comen
Ende halen tvuyer uut horen lenden:
Ende om hoir te meer te schenden ,
So dede hi comen Berthamas ,
Die daer heymelic by hoir was
2635 Doe Virgilius in die mande
Henck in schaemten ende in schande.
Die liep daer onder alle die lude ,

Vs. 2613. daer noch. 2616. daer. 2617. dede daer een kenlic wraec.
2621. alle goede. 2622. dese s. bescrive. 2623. andere. 2624. alden.
2625. veel. 2626. Dat zi bi nacht q. 2627. ghinc zi. 2628. uut ghe-
daen. 2629. die. 2630. alle gader. 2631. enden. 2637. luden.

- Onghecleet, mit naecter hude,
 Also verwoet, onmenshelijck,
 2640 Ende werp Lucrecia mit slijck.
 Also Virgilius daer maecte.
 Dus was gheloont die ongheraecte
 Vander ontrouwe ende valschede,
 Die sy den onnoselen dede,
 2645 Die hoir alles goedes gonde
 Mit alles dat hi mocht ende konde.
 Ende ofsy sijne niet en achte,
 Waer om gafsy hem woerden sachte
 Ende meyndes niet in horen sinne?
 2650 Was hoir niet om sine minne,
 Waer om en hadsi niet gheseit:
 » Gaet wech, en bin noch niet bereyt, »
 Off » Icken bin soe niet ghesint,
 Dat ghi van my yet wert ghemint. »
 2655 Het is eerliker ende beter,
 L. Fol. Dat donct my, bij sinte Peter,
 LIV. v. Datmen seyt ten eersten in
 H. Fol. Wesmen hevet inden sin,
 XVI. r. b. Dan datmen schone woerden ghevet
 2660 Daermens int herte niet en hevet,
 Ende gaen lieghen ende segghen
 Dat wilde hazen eyer legghen,
 Ende dat nye wolff schaep en beet.
 Si segghen lieff ende menen leet,
 2665 Ende segghen ja ende menen neen.

Vs. 2638. huyden. 2639. Al. v. ende o. 2641. A. V. dat m. 2642.
 wert. 2643. ontrouwen. 2645. alle doeghet. 2646. Mit allen. 2647.
 Ende si sijne. 2652. ic en ben. 2655. eerlic. 2665. Ja segghen si.

- Heb sire vele, so en heb sire gheen.
 Wat sal die boverye ghedaen ?
 Daer om soe moeten sy ontfaen
 Bij wilen schandeliken loon ,
 2670 Alse Lucrecia , die schoon ,
 Hadde van horen lozen dade.
 Doch wast jammer ende shade,
 Dat sy so grote scande leet ;
 Mer ic woude wael , God weet ,
 2675 Dat sijt redelic hadde ontgouden ;
 Mer gramscap en wouts niet ghewouden.
 Wacht u , lieve vrouwen , voer dit ,
 Dat ghi u eer niet en besmit
 Ende en ghecket ghenen goeden man ,
 2680 Off u schennisse leyter an :
 Want wye den anderen beschaemt ,
 Die wert ghegecket , hoement raemt.
 L. Fol. E. en goetman die ghegecket waert
 LV. r. Sonder verdient ende ombewaert ,
 2685 Gheloeft my des volcomelic ,
 Hij denct bij wilen misselic.

- Soe moghen dan die vrouwen spreken :
 » Dese mannen sijn van lozen treken ,
 Sij ghecken oick die vrouwen duck.
 2690 Als een wijff waent hebben gheluck
 So en heeft sy nauwe [e]en hantvol zonnen.
 Si werden oick wail dick verwonnen

Vs. 2668. soe *ontbr.* 2669. scadelike lone. 2670. die selve schone.
 2676. woude des. 2678. uwe eer. 2679. goeden *ontbr.* 2680. uwe.
 2684. onbewart. 2688. loser. 2691. een.

Mit schonen woerden vanden man.”

Ay, dair is een antwoirde an!

2695 Wat sy daer off veel bewaghen,
Die vrouwen en hebben niet te claghen.
Het moet doch anden vrouwen staen.
Om hoerre lieft ist al ghedaen.
Si vermoghen veel ende meer.

2700 Twijff moet altoes wesen heer
Ende die man is altoes knecht,
Te spreken inder liefden recht,
Daer die minne slaet die clink.

H. Fol.
XVI. v. a.

In echtschap ist een ander dinck:

2705 Daer sal die man een voecht wesen.
Dat laten wy staen, ende voirt van desen
Dat onser materien ane trecket.
Als een man een wijff beghecket,

L. Fol.
LV. v.

Daer hi liefde mede pliet,

2710 Dats een dinck dat selden schiet.
Dair om heb ic voir gheseyt,
Dat inder minnen lusticheit
Beteemt zeer wael, dat doncket my,
Dat dat wijff die beter zij

2715 Van hoirre coomsten off van guede;
So leeft die man in frisschen moede
Ende hoept by hoer altoes te rysen.
Hoe hisé loven mach ende prysen
Ende verbreyden mach hoir eer,

2720 Daer toe voecht hi him altoes zeer.

Vs. 2694. antwoerd. 2695. veel daer off wagen. 2701. moet altoes wesen k. 2703. den cl. 2705. voeghet. 2707. onse. 2711. D. o. so wort u hier gheseyt. 2715. Van hoegher comst. 2719. breiden. 2720. voeghet.

- Altoes ontsiet hi horen toern ;
 Nymmermeer en zalmen horen
 Onhiefsch woerde uut sinen monde :
 Want hi ducht telker stonde,
 2725 Waer[t] dat hi anders dan wael dede ,
 Sy soud vernemen opter stede
 Ende soude hoir des toernen dan ,
 Soe waer hy een bedrucket man.
 Mar als die vrouwen snoder sijn
 2730 Dan die man , in liefden schijn ,
 Dair af coemt den vrouwen smarten.
 Hy denct altijd in sijnre herten
 Dat hij niet misdoen en mach.
 L. Fol. LVI. r. Wat dair in valt op sommighen dach
 2735 Dat en kan ich al gronden niet ;
 Doch ist dicwijlen wael gheschiet ,
 Dat een groot vorst ende heer
 Ene snode juffrouwe minde zere
 Ende brochtse in vorstinnen staet ;
 2740 Mer dat is ene vreemde daet ,
 Die van hondert dusenden eyn
 Nye en valt int aertsche pleyn.

- Doch soe waern ic elken man,
 Dat [hi] him wachte wael daer van ,
 2745 Dat hi niet en werde gherecket
 Ende van enen wive gheghecket ,
 H. Fol. XVI. v. b. Op dat hi niet en doe in toern

Vs. 2721. hi hem. 2723. Onhoische woirden. 2724. tot elcken. 2725. Waert d. h. a. darwaert dede. 2726. optie. 2731. smart. 2732. in zijn hart. 2736. dicke. 2738. joncfrou. 2740. staet. 2741. honder duysent. 2742. Niet. 2744. hi hem.

- Dat veel nutter waer ontboren.
 Ghi vrouwen, neemt dit voer goet.
 2750 Al valt datmen u ontrou doet,
 Daer en schiet niet off so grote wrake
 Alsset doet vander mannen zake.
 Een wijff die moetet heymelic lijden:
 Een man die wil ter wrake tijden.
 2755 Want daer mach veel leets off comen,
 Als ic in scriften hebbe vernomen,
 Meer dan van enen off van tween,
 Daer leyt of quam ende groot gheweent.

L. Fol.
 LVII. r.

- Hier voermaels, inder ouder ee,
 2760 Woende optie Mirtoische zee
 Ene moghende vrouwe, sijts ghewes,
 Ende was gheheten Orfennes.
 Die schalke Alamides was hoir vader,
 Wail bekent voer een verrader.
 2765 Sy was moedich ende schoen,
 Ende besat eens conincx croen.
 Sij hadde een schoon chasteel, voer trueren
 Wael ghevest mit marboren muren,
 Ghelegen optes meres kant.
 2770 Hoir schoinheit was wide bekant.
 Enen heymelicken vrient hadsi verkoren,
 Van slechter ridder aert gheboren,
 Die hoir int herte liefste was.

Vs. 2748. beter. 2749. dat. 2751. off *ontbr.* 2752. Alst. 2753.
 moet. 2756. scrifturen heb. *Voor vs.* 2759 *als opschr.* Van Orphenes
 ende Calistonijs. — XI. 2761. Een — zijt des. 2767. had. 2768. Wel
 bevest mit scoen muren. 2769. meers. 2771. Een heymelic.

Gheheten was hy Odolyas.

2775 Andander zijde vanden ghelfen
Woende die coninc van Philadelfen.
Die hadde enen enighen zoon,
Edel, doeghende ende schoon.
Sinen name vinden wy dus,

2780 Dat hi hiete Calistomus,
Ende was een dootlic vyant
Des Odolyas voer ghenant.
Hy was guetlic inder tael,

L. Fol.
LVII. v.

Alle sijn leven vuechde him wail.

2785 Alsoe hi weder ende voert
Van Orfennes hadde ghehoirt
Ende van hoirre schoonheit spreken,
Wort hi van hoirre liefde ontsteken.
Die brant him inder herten ghinck,

2790 Soe dat hi en dachte om gheen dinck,

H. Fol.
XVII. r. a.

Dan hij hair mocht comen bij,
Dichten ende scriven so conde hij,
Ende hadde veel goeder sinnen.
Suverlike brieven van minnen

2795 Screef hi hoer van sijnre quale,
Die sy ontfinck hare wale,
Ende den bode sy oick dede
Grote vriendschap ende vrede;
Mer heymelike seyde sy Odolyas,

2800 Wat inden brieve ghescreven was;
Van waen hi quam ende van wyen,

Vs. 2774. Ende gheheten O. 2775. vander gleffen. 2779. naem —
aldus. 2780. hiet. 2784. Al. 2791. hoe hi. 2792. so ontbr. 2794.
brieve. 2799. heymelic s. zijt. 2800. brief.

- Lietsy him allegader sien,
 Ende by Odolyas rade
 So dede sy grote onghenade:
- 2805 Want sy him schone woerden leende,
 Die sy int herte niet en meende,
 Daer sy den gueden mede verriet.
 Gode ontferms dat dat gheschiet!
 Sy dede him valschelic weder weten,
- 2810 Dat hij hoir herte hadde beseten
 Ende waer mit sijnre liefde ghebonden,
 Om dat sy tot veel stonden
 Van sijnre schoonheit hadde ghehoirt,
 Van sijnre duechdt ende hoghe gheboort,
- 2815 Ende woude wail dat hoir God gonde,
 Dat sy tsamen bij monde ende monde
 Vriendelic mochten onderspreken.
 Ay hoort dese valsche treken,
 Ende dat grote onghelimpe,
- 2820 Die dit wijff in bosen schimpe
 Den edelen vorst heeft an ghescreven,
 Dat beter achter waer ghebleven!
 Wat lach der valschen wive dair an,
 Dat sy an haer toech den man,
- 2825 Den sy hoir liefde niet en gonde?
 Die him dair voer hoeden conde
 En wert ter werlt nye gheboren.
 Alsoe soudmenre veel verdoren.
 Die wise bode te heyme quam
- 2830 Ende ghinck dair hij sijn heer vernam.

Vs. 2804. groet ghenade. 2808. G. o. dat ye g. 2813. seccenten.
 2814. hoech. 2816. te samen mont bi monde. 2819. die.

- Den brieff so las die edel heer
 Ende verblijde him harde zeer.
 Hij dede him selven te verstaen ,
 H. Fol. XVIII. r. b. Dat alle dinck was wel vergaen ,
 2835 Ende hoepte van sijnre troesterinne
 Loon tontfaen in goeder minne.
 Och hoe luttel sorchde hi
 I. Fol. XVIII. v. Voer die valsche boevery ,
 Die sy in hoirre herten droech !
 2840 Hy was ghetroost , hy sanck , hi loech ,
 Hi vreuchde him der goeder meerre ,
 Vroechden vol was sijn ghebeerre ,
 Dien brief den hielt hi weerdelick ,
 Ende was in hope moedes rijck.
- 2845 Daer na twaelff daghen of elve
 Ghinc hy sitten scriven selve
 Enen brieff uut sinen ghedochte ,
 Als hi suverlicste mochte ,
 Daer hi in roerde ende beghaerde ,
 2850 Oft ghenoechde der schoonre waerde ,
 Dat hy by hoir heymelic
 Mochte comen in horen rijck ,
 Ende dat sy selve raemde ,
 Hoe dat alre best bethaemde
 2855 Ende dat ymmer bleve verholen.
 Die knecht die heeft him wech ghestolen
 Wijsliken , mit snelre list ,

Vs. 2831. Die brieve las. 2836. van g. m. 2841. verheuchde. 2843.
 D. b. onthielt hi w. 2844. moedich rijck. 2845. twaleff. 2847. zija.
 2850. die. 2853. Ende si dat. 2856. die *ontbr.*

Datter nyemant off en wist.

Over tmeer is hi ghecomen,

2860 Dair hi die vrouwe heeft vernomen

Gaen spaetseren inden graze,

Allene buten den pallase.

Doe sine sach, ghinc sy him teghen.

L. Fol.
LIX. r.

Oetmoedelic is hi gheneghen

2865 Voerder vrouwen op sinen knyen

Ende gaff hoir den brieff mittien,

Dien sy las ende ghinc van daen,

Ende dede Odolyas verstaen,

Datter een bode waer ghecomen

2870 Van Calistomus den vromen.

Odolyas te hant daer quam,

Listeliken, datmens niet en vernam.

Heymelic was hij daer ende stille.

Die brieve besach hij tsinen wille,

2875 Die Chalistomus hadde ghescreven.

H. Fol.
XVII. v. a.

Odolias heeft so bedreven,

Dat die vrouwe hem weder ontboot,

Des sy en meynde cleyn noch groot,

Dan omden gueden te verderven

2880 Ende hoirs vriendes wille te werven.

Si ontboot him dat hi quame

Ende enen dienre mit him name,

Sonder meer, ende heymelic.

Stede ende stonde dier ghelijc

2885 Heeft si him bescheiden wael,

Vs. 2862. die. 2872. Lichtelic. 2873. lude ende stille. 2874. Den brieff. 2877. weder *ontbr.* 2880. Ende oms hoirs vrients. 2882. voer hem name.

- Ende al mit schoonre loser tael.
 Die bode maecte him optie vaert
 Ende snelde tsinen here waert.
 Als hi quam te sinen lande ,
 2890 Calistomus, die goederhande ,
 Sachen mit goeden oghen ane
 L. Fol. Ende heefden vriendelic ontsaen.
 LIX. v. Him ghenuechde wail die antwoirde :
 Want hi gheloefde hoer woerde ,
 2895 Die sy mit valschen pennen screff.
 Odolias by hoer steeds bleeff,
 Ende dede sijn dinck alst him ghenoechde.
 Calistomus hem naerstelic vuechde
 Te trecken heymelic bijder vrouwen.
 2900 Die bode die goet was ende ghetrouwe
 Was sijn knape ende anders gheen.
 Eens nachts, als die maen scheen ,
 Soe voer hi over, die edel heer ,
 Mit enen dienre , sonder meer ,
 2905 Op dat haer te bet mocht ghenoeghen.
 Wint ende weder waren ghevueghen ,
 So dat sy quamen ant ander lant,
 Daer him dat chasteel wort becant.
 Hi ghinc spaetsieren bijder stranghe
 2910 In enen woude, alsoe langhe
 Dattet [anden] avonde droech.
 Die bode ten chasteel sloech ,
 Daer hi die schone loze vant.

Vs. 2888. Ende voer tot sinen h. w. 2893. H. g. harde wael. 2894.
 Die antwoerde altemael. 2895. screff. 2896. steeds *ontbr.* 2897. als.
 2898. aernstelic. 2905. Op dattet hoer te bet ghenuechde. 2906. int
 ghenuechde. 2911. Des het anden avont d. 2912. castele.

- Sy nammen vriendelic byder hant
 2915 Ende vraechde him naden here sijn.
 Hi sprac: » Edele vrouwe mijn,
 Hy hout hier heymelic buten der vesten
 Ende rust allene onder den esten:
 Zeer mach him nae u verlanghen:
 2920 Alst u dunct tijt, so wil [ic] ganghen
 Ende segghen hem wes is u wille.”
 Orfennes sprac: » Ganc henen stille,
 Ende als die tijt soe is bekint,
 Dat die nacht den dach verwint,
 2925 So saltu mit hem comen hier,
 After in dat groen vergier,
 Dat lustelic steet opter zee.
 Sijn langhe beyden doet my wee.
 Daer sullen wy spreken onder ons beyden,
 2930 Ende dan sal icken boven leyden,
 Ende vueghen onse ghenoechte te samen,
 Als wy vriendelicste connen ramen.”
 Die knecht was vro ende ghinc te hant
 Daer hi sijn here allene vant,
 2935 Hopende, in enen gruenen angher.
 Der goeder maren wart hi zwangher.
 Hi verwachte den lieven tijt
 Mit groter vroecheden ende jolijt.

Alst quam anden avontstonde,
 2940 Dat die duisterheit begonde

Vs. 2915. him *ontbr.* 2916. edel. 2917. bijder v. 2918. esken.
 2920. ic. 2924. die dach den nacht. 2926. dit. 2929. ons *ontbr.*
 2931. tsamen. 2934. zijnen.

Des daghes gleston te verdriven,
 So began die vroechede te clyven
 In Chalistomus ghedachte.
 Harde listelic ende sachte

2945 Ghinc hi inden schonen gaert,

L. Fol.
LX. v.

Daer him die vrouwe off hadde verclaert.
 Hi vant open poorte ende brugghe.
 Sijn knecht volchde him opten rugghe.
 Dat water liep ghelijc enen pijl.

2950 Daer saten si enen gueden wijl

Ende saghen der rivieren vlucht.
 Die mane scheen, claer was (*) die lucht,
 Vol sterren was des hemels troen.
 Ten lesten quam die vrouwe schoen

2955 Mit rijcken abijt toe ghemaect.

Sy vant den ridder wel gheraect
 Sitten daer hi hoers verbeyde.
 Si druecten in horen armen beyde,
 Ende leende him den roden mont

2960 Meer dan vijff ende twintich stont

Seer vriendelic, ende sprac him an:
 » Weest willecoem, alre liefste man!

H. Fol.
XVIII. r. a.

Ghi sijt mijn lieflic enich oirt.”
 Wopen over dat valsche woert,

2965 Dat uuter herten niet en quam!

Den edelen bijder hant sy nam

Vs. 2945. inder scoenre gaert. 2950. Daer si saten. 2952. maen —
 was. 2955. rijcke abijten. 2956. daer die hoirs. 2957. hoir. 2961.
 S. v. sprac zij. h. a. 2963. enich lieflic. 2964. moert. 2966. zi bi der
 hant nam.

(*) *Het HS. heeft als.*

- Ende leyden guetliken daer boven ,
 Daer sy heymelic plach te hoven ,
 In eenre camer suverlic ,
 2970 Als wael betaemt den heren rijck.
 Een rijckelic bedde hi daer sach,
 Daer Odolyas onder lach
 Ende wachte opten edelen man.
 Daer wiste hi harde luttel van.
 2975 Die knecht bleeff [buten] ende was die vroomste
 Om te wachten sijns heren coemste.
 In vruechden vielen sy te samen
 Opten bedde , daer sy namen
 Elck van anderen sulc ghenuecht
 2980 Alst plach te wesen daert wel vuecht.
 Die ridder alle sijns leits ghenas ,
 Ende als die sorghe minste was
 Te richt stont Odolyas op
 Ende sloech den ridder opten cop
 2985 Mit enen hamer, dat hi bleeff
 Ende nye brieff daer na en screeff.
 Daer gheschiede die valsche moert
 Daer ich ye off hebbe ghehoirt.
 Odolyas , die wrede tyran ,
 2990 Heeft ghedoot den edelen man
 Ende heeft tweerehande wrake
 Volbracht mit eenre zake.
 Noch en was hi niet te vreden ,
 Ende ghinc van boven tot beneden ,

Vs. 2967. hem guetlijc. 2970. betaemde den here. 2975. bleeff buten.
 2983. Te rechte. 2984. op zijn cop. 2992. Al volbracht. 2994. Hi
 ghinc.

2995 Ghecleet ende in sulken schijn,
 Off hy camerline hadde ghesijn.
 Den knecht dede hi verstaen,
 Dat hi opwaert soude gaen.
 Si ginghen beyde dair waert tsamen,

3000 Ende als sy opter brugghe quamen
L. Fol. LXI. v. (Sonder hoede ghinc die knecht)
 Odolyas heeft him te recht
 Vander brugghe neder ghestoten,
 Daer hi ter zeevaart is ghevloten.

3005 Des ridders lichaem haelde hi mede
 Ende werpt in terselver stede.
H. Fol. XVIII. r. b. O wee der armer ghecker minnen,
 Die die vorste droech in sinne,
 Op eenre onghenadigher vrouwe,

3010 Die loos was ende onghetrouwe!
 Had hi mijnre lere ghedacht,
 Daer ic hier voer aff hebbe ghesacht,
 Ende hadde wael doen ondersoeken
 Hoor ghestant in allen hoecken,

3015 Ende hi gheweten hadde te voren
 Dat sy enen anderen hadde vercoren,
 Soe hadde hij ander[s] sijns bedacht
 Ende voerden harden slach verwacht.
 Nu ghinc hi gheclie daer toe

Vs. 2995. Ghelijc e. i. s. s. 2997. Die knecht. 2999. darwaert beyde. 3004. Dat hi. 3005. Des heren l. 3006. E. w. daer oock ter selver stede. 3008. in sinen sinnen. 3010. Die boes was. 3011. leer. 3012. Die ic hier voer h. g. 3013. E. had wel over doen soecken. 3015. had. 3016. had. 3017. So had hi hem anders bedacht. 3018. ghewacht. 3019. gheckelic.

3020 Ende en wist selve wat noch hoc.
 Sonder [raet] ende sonder sin
 Proefde hi sijns heyls ghewin,
 Dat him gheckelic is vergaen.
 Wacht u, wacht u wel voert aen,

3025 Lieve vrienden, wacht u wael
 Voerder wiven schone tael,
 Die loesheit inder herten draghen!
 Pijnt u altoes te bevrighen,
 Wye si is ende hoe ghedaen,

L. Fol.
 LXII. r.

3030 Ende ymmer hoet u voerder waen,
 Die u rasch bedrieghen mach.
 Wacht u voer des wijfs gheclach,
 Die uwen vyande is sibbe.
 Men vint menighen quaden dribbe,

3035 Mocht sy horen toern so wreken,
 Sy soude u vriendelic aenspreken
 Mit zueten liefliken woerden;
 Mer si help u liever moerden,
 Saech sijns wech off hadde sijns macht.

3040 Elck man daer hem voren wacht.

L. Fol.
 LXII. v.

Neemt exempel an Achilles,
 Die vroemste, ende die meer willes
 Hadde bedreven int Troissche heer,
 Dan enich ander vorst off heer.

Vs. 3021. Sonder raet. 3024. Wacht u mannen hier wel voert aen.
 3025. Hier wacht u vrienden over wael. 3026. vrouwen. 3030. hoet
 u ymmer voerden w. 3032. des wifes slach. 3033. u viande. 3034.
 menighe quade. 3038. Mocht zijt toe brenghen men soud u moerden.
 3039. had. 3040. hem daer voer. *Voor vs. 3041 als opschr.* Van
 Achilles ende Pollexina. — XII. 3043. In voertijden gheleden eer.
 3044. Hadde bedreven in Troysche heer.

3045 Hi hadde Hector doot gheslegen.

L. Fol.
LXIII. r.

Daer na wort hi vast beleggen
Mit vuerigher minne in sijn horte,
Die him dede menighe smarte ,

H. Fol.
XVIII. v. a.

Van der schoenre Pollexina.

3050 Sijn liefde stont hoer in liefden na.

Hectors suster so was sy,
Schone , guet ende wandel vry.
Die historie waer te lanck
Hier aff te maken een gheclanc ;

3055 Doch seg ic u op deser stede ,

Hoe Achilles volghen dede
Oetmoedelic an hairre moeder ,
Die der saken wel was vroeder ,
Ende begheerde seer mittien

3060 Die schone Pollexina te sien

Ende te spreken mit goeder stade :
Want hise bijder moeder rade
Te wive woude nemen gaerne.
Hecuba ghinck sonder saerne

3065 Ende sloot mit Parijs horen raet.

Te richt sy totten bode gaet
Ende sette Achilles stede ende stonde ,
Want sy hem vast gheleyde gonde
Voer hoer ende voer elken man ,

3070 So dat hi comen soude dan

Inden tempel van Jupitaer ,

Vs. 3046. wort die vorst beleggen. 3047. in zjnre herten. 3048. grote smerten. 3050. Sijn herte stont daer in liefde na. *Beter.* 3052. Schoen — wandels. 3053. veel te lanc. 3055. Doch ghesiet tot deser stede. 3056. Dat. 3060. schoen. 3061. goeden. 3064. schaerne. 3066. Mittien zy. 3070. soude comen.

Daer soudsi sijnre nemen waer
 Ende oick Pollexina, hoer dochter.
 Achilles sliiep doe veel te sochter

L. Fol. LXIII. 3075 Ende verhuechde him die lieven stonden.
 Him docht, hi was van sorghen ontbonden,
 Doe hi die goede maer vernam.
 Cort daer na die tijt omme quam,
 Dat hi heymelic soude gaen,

3080 Daer him Hecuba dede verstaen.
 Hi ghinc mit vroecheden daer ter stede
 Ende nam Patroclus mede,
 Die was sijn heymelic ghesel
 Ende ghetruwede hem in allen zaken wel.

3085 Hi was truwe ende van goeder wise
 Ende conde zwighen wael van prise.
 Hecuba wachte oick den tijt,
 Ende droech oick in haer herte nijt.
 Valsch ende quaet wast dat si raemde,

3090 Dat gueden wiven qualic bethaemde.
 Ernstelick sy tot Paris sprac,
 Ende seyde: » God gheve di onghemac,
 Oftu Achilles niet doot en stekes

H. Fol. XVIII. v. b. Ende Hector dinen broeder wrekes.

3095 Hi sal hier comen inden tempel
 Sonder bannier ofte wimpel,
 Sonder wapen ende sonder weer:
 Siet dat hi niet weder en kere.

Vs. 3072. D. soude zij hem nemen waer. 3075. ter selver stonden.
 3076. dochte. 3077. mare. 3078. Corts — om. 3082. Patroclus.
 3083. heymelic heel ghesel. 3084. ghetroude hem alre. 3085. trow.
 3088. E. d. altois int h. n. 3089. was. 3090. goede vrouwen. 3091.
 Heymelic zij. 3095. Die sal. 3097. Of sonder enich ander weer.

Neemt die beste uwer maghe

3100 Ende schiet u heymelic inder laghe.

Als ghi en teghen mi spreken siet,

So set hem toe ende en lates niet

Ende doet als ic hebbe ghesproken,

^{L. Fol.}
^{LXIV. r.} Dat onse toern worde ghewroken.”

3105 Aldus heeft Paris valsche daet

Ghedaen bij sijnre moeder raet.

Doch heet sij goet onder den wiven;

Mer daer en willix niet bi bliven:

Want wes te voren was gheschiet

3110 Dat en salmen hier weggen niet.

Hector was doch vele min

Dan alle die werlt, in minen sin.

Nu seitmen doch al opelick,

Dat een guet wijff erentrijck

3115 Om alle die werlt gheen quaet en dede.

Seker, was dat ghene quaethede,

Soe en weet ic niet wat quaet[heyt] es.

Want ic bin seker ende ghewes,

Als een wijff es soe moertdadich

3120 Ende so boes ende onghenadich,

Dat si verraderie doet,

Daer een vorst om stort sijn bloet,

Om te wreken horen toern,

Ic segghe u alle dat te voren,

3125 Dat si nymmermeer en mach sijn

Goet noch eerbair, trou noch fijn.

Vs. 3100. u selven heymelic. 3102. So tiet hem toe en lates niet.
3103. heb. 3107. hiet. 3111. veel. 3112. werelt. 3113. openbaer-
lijck. 3115. werelt. 3116. en was. 3117. quaetheyt. 3120. Ende so
valsch ende so o. 3126. G. n. e. noch oec fijn.

Ende soe sy beter is van aerde,
 So sy snoder is van waerde:
 Want soe een mensche beter sy,

3130 Soe hem bet betaemt daer bij
 Dat hi reckelic sij ende edel.
 Doet hi loesheit als een snedel,
 So is hi so veel meer gheschant
 Als hi hogher is becant.

L. Fol.
 LXIV. v.

3135 Een steen die hoghe is ghestelt
 Valt veel zwaerre op een velt,
 Dan een steen die laghe leecht.
 Den wisen es ghenoech gheseecht.
 Achilles ende Patroculus

H. Fol.
 XIX. r. a.

3140 Quamen beyde stille ende sus
 In Jupiters tempel ghegaen,
 Daer sy Hecuba vonden staen.
 Ten eersten, als ghewoenlic es,
 So knielde neder Achilles

3145 Ende bat den Goden an.
 Paris, die hoveerdighe man,
 Die al die Troissche stat verdarff
 Mit sijnre brunt die hi ghewerff,
 Heeft Achilles, den ridder goet,

3150 Van after ghestoten in sijn voet,
 Dair sijn doot wonde [an] lach.
 Doch sloech hi daer na menighen [s]lach,
 Ende die guede Patroculus
 Maecte menighen man confuus,

Vs. 3131. redelic. 3132. boesheyt als een snoedel. 3133. hi veel.
 3147. alle. 3148. verwarff. 3149. die. 3151. an. 3152. Noch —
 slach.

3155 Doe hi sijn eynde sach ghenaken.

Wat Achilles mochte raken ,

Dat ghinc tot sijnre lester vaert.

Alle die laghe wort meest vertaert ,

Sonder Parijs ende noch een ,

3160 Die bleven daer onder hem tweën ,

L. Fol.
LXV. r. Daer grote wrake om wort ghedaen ;

Maer daer en leyt ons hier niet aen.

Dit dreeff een wijff van goeden name ;

Mer sy docht my onbequame

3165 Ende valsch , dat seg ic lude ende stille :

Elck man segghe wat hi wille.

Al was sy van oncuusheit reyn ,

Tander was veel groter eyn.

Wat seg wy dan van goeden wiven ?

3170 Ic en darre niet meer aff scriven :

Want sullen dat goede wiven sijn ,

Die brouwen connen sulck venijn ,

Soe en weet ic niet wat segghen voirt.

Om God laet schuwen sulken woert !

3175 Boesheit nyemant en is bequaem.

Noch prisc bet een vrouwen naem ,

Die zedich waer ende goederhande ,

Ende truwelic dro[e]ghe der minnen bande ,

Ende van nyemant arch en sprake ,

H. Fol.
XIX.
r. b. 3180 Maer saghe an hoirs selfs zake ,

Ende hadde een weynich overghetreden

Der eren pat in menschelicheden

Vs. 3155. Doe hise sach hem ghenaken. 3158. A. die laghen worden.
3161. wort om. 3164. mi zeer o. 3166. dat hi wille. 3169. segghen.
3170. Ic en darf niet daer van scriven. 3174. sulcke moert. 3178.
Ende gheen archeyt en bekande. 3180. selves. 3181. had.

- Mit enen vrunde ende niet meer ,
 Dan datmen bewisen soude eer
- 3185 Eenre valscher lozer verraderinne ,
 Die wreet ende nydich waer van sinne ,
 Ende oick soe hatelic waer ende wanschappen
 Dat nyemant en begheerde bij haer te slapen.
 Der duvel woude hoorre doecht!
- L. Fol.
 LXV. v.
- 3190 Off sy in eren hout hoer yoecht ,
 Als nyemant hoirs lijfs en begheert ,
 Hoe veel danckes is sy weert ?
 Ten is gheen wonder dat een boem ,
 Die nyemant heeft ghenomen goem ,
- 3195 Noch mit bilen men hout daer aen ,
 Dat hi langhe blivet staen.
 Bij hem selven en valt hi niet.
 Soe en doet dat wijff die heeft verdriet.
 Hier van is ghenoech gheseit.
- 3200 Ghi , goede mannen , weest ghemeyt ,
 Siet wat goets tot uwen live ,
 Ende overdeynct dat ic hier scribe.
 Overslaet mit scharpen oghen ,
 Hoe David ende Salomon werden bedrogen ,
- 3205 Sampson , Loth ende oick Adam ,
 Dat al van vrouwen toe quam.
 Ghi vrouwen , heb dy oick ghebreck ,
 Dat selden valt , so siet u speck
 In goeden water van rivieren ,

Vs. 3183. of mit meer. 3184. soude bewisen. *Beter.* 3185. Ene valsche v. 3187. waer *ontbr. te regt.* 3188. en gheert. *Beter.* 3189. Die — joecht. 3191. Ende n. haers en b. 3192. dancs is zy dan waert. 3194. en heeft. 3195. m. b. en hout. 3201. Siet om wat goets dat u blive. 3202. ic u scribe. 3204. H. D. S. wert b. 3209. guede.

3210 Dat die vule stinckende dieren
 Nyet en hebben voert ontreynt.
 Doedijs niet, ghi namaels weynt.

Also ic te voren hebbe gheruert
 Van minne, die dicke wert bezuert,

3215 Alsmense gheckelic aenvaet
 Sonder voerdacht ende beraet,
 Die den menighen heeft ter doot
 Ghebracht of in strengher noot
 Ende in groten jammers druc,

L. Fol.
LXXVI. r.

3220 So val ic noch op tselve stuck,
 Ende waerschu alle goede manne,
 Dat sy hem wachten voor die panne
 Dair die ander in sijn ghepijnt.

H. Fol.
XIX. v. a.

Besiet u als die (*) sonne schijnt
 3225 Ende alle die werlt is verlicht,
 Waer ghi u fundament op sticht.
 Set ghijt op een lozen gront,
 Wes ghi bouwet valt terstont.
 By nacht en radic u niet te striden,
 3230 Noch mit blinden paerden te rijden.
 Verwacht altoes den claren dach,
 Ende rijt dan uut om u beyach,
 Dat ghi u claerlick moecht versien
 Eer ghi mit desen off mit dien

Vs. 3211. voer. 3213. A. ic hebbe voer g. 3215. zo g. 3218. in
 groter n. 3219. Off in grote. 3221. Te waerne. 3227. lose. 3230.
 blinde. 3231. den graeuwen dach. 3232. E. r. al omme o. u. b.
 3233. besyen.

(*) H. heeft: schone sonne.

- 3235 In minnentlikèn banden treet ,
 Ende wacht u ymmer voer dat leet ,
 Dat den menighen wedervaert ,
 Dair ic u veel off hebbe verclaert.
 Ymmer wacht u voer Hecuba
- 3240 Ende voer die lose Lucrecia :
 Wacht u voer Orfenes ganck ,
 Ende voerder meer minnen zanck ,
 Die die schipluden veel bedrieghen :
 Ende voir die wive die gaerne lieghen
- 3245 Suldi u wachten , ghi goede man.
 O edel vrouwen , so wacht u dan ,
 Dat ghi niet bedroghen en wert
 Vanden mannen van loser aert.
 Wacht u van Eneas droch ,
- 3250 Van Demofon , ende hoet u noch
 Van Jason ende van Theseus ,
 Ende sonderlinghe voer Tyrobus ,
 Den gheck , die Perna heeft verraden.
 Wilt u der lichter mannen ontladen ,
- 3255 Die wanckel sijn in horen moet. -
 Volcht minen raet , het wart u goet.

Ic heb gheseit int voer ghescrichte ,
 Daer op fondeer ic mijn ghedichte ,
 Als vander liefden vier manieren ,

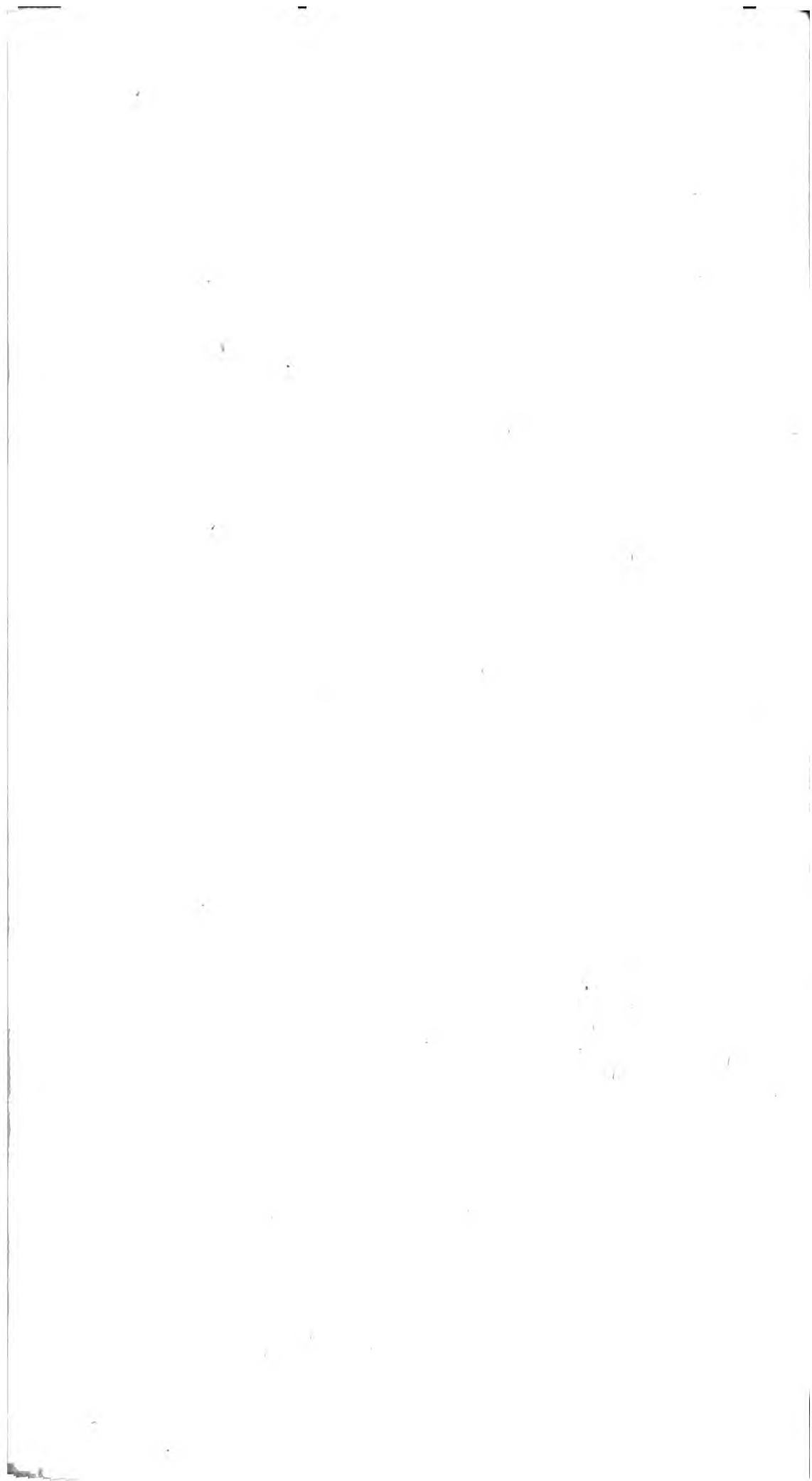
3260 Daer ic gaerne off soude dictieren ,

Vs. 3235. minnentlijcker. 3239. Wacht u wel v. H. 3240. bosc.
 3241. u wel. 3242. mereminnen. 3243. den scippers. 3244. wiven.
 3246. O e. v. wacht u daer van. 3249. voer. 3250. ende wacht u noch.
 3251. ende Th. 3257. Ic heb gheset in vuerigher minnen stichte.
 3259. in v. m. 3260. of gairne.

- Dat nutte waer voer den ghenen
 Die der liefste hoer herte gheven [4. lener
 Vander ghecker minnen stuck
 Heb ic ghescreven veel ende duck,
 3265 Ende watsy onraets heeft gheploghen.
 Nu willic bringhen hier voer oghen
 Van rechter, goeder, edelre minnen,
 Die goede menschen inden sinne
 Lieflic draghen mit reynen moede.
 3270 Daer om so heit si minne goede.
 Da[e]n beghint onse ander boeck.
 Ten derden wil ic nemen roeck
 Van ongheoirlofde minne te spreken,
 Al soudmense bi[l]lijcx laten steken;
 3275 Doch donct my dat niet en schaet,
 Datmen leest bede goet ende quaet.
 Ten vierden, oft Goids wille sy,
 Willic spreken van minnen vry,
 Die gheoirloft is over al,
 3280 Also als in echtschap wesen zal.
 Vander ghecker heb di ghehoirt.
 Die wil ende can mach lesen voirt.

Vs. 3262. D. in liefste h. h. lenen. 3267. edelre goeder minne. 3270. Daer of zoo heetment m. g. 3271. Daer of beghint o. anderde
 3275. dattet. 3276. bede *ontbr.* 3280. als *ontbr.* 3281. Vanden gheck
Na vs. 3282: Hier vol eyndet dat eerste boeck der Minnen Loep bi
 Claes Willemsz.

W E R K E N

UITGEGEVEN DOOR DE

V E R E E N I G I N G

TER BEVORDERING DER

OUDE NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE.

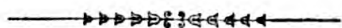
W E R K E N

UITGEGEVEN DOOR DE

V E R E E N I G I N G

TER BEVORDERING DER

OUDE NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE.

TWEDE JAARGANG.

DERDE AFLEVERING.

DER MINNEN LOEP.

TWEDE BOEK.

LEIDEN,

D. DU MORTIER EN ZOON,

1845.

55. c. 10 91.

Ieder Exemplaar is met de eigenhandige onder-
teekening van één der Hoofd-Redacteuren voorzien.

M. J. J. J.

HIER BEGHINT DAT ANDERDE BOECK ALS
VANDER GOEDER REYNRE MINNEN.

L. Fol.
LXVIII. r.

Reghel, oirde ende leringhe
Verchieren tijtlike dinghen,
Soe wael als die gheestelike,
Ende elck na sijn ghelike.
5 Want also een gheestelick man
Suldich is te houden an
Reghel, disciplijn ende oirde,
Wil hi scuwen schandes boorde,
So sal een yghelick waerlic man,
10 Die lijff ende sinne ye ghewan
Ende oick ele doeghende schamel wijff
Hoir rechte reghel houden stijff
Ende die oerde van goeder minne.
Ja die sulck sijn van sinne,
15 Dat sy liefde moeten draghen
Off dair in setten hoir behaghen
Ende van naturen sijn ghestelt

Titel. Hier beghint dat anderde boeck ende tracteert van edele reyne
minne. Vs. 2. alle t. d. 7. Regule discipline e. o. 8. scuwen. 11.
oick ontbr. 12. Die r. r. 13. v. rechter m. 14. zijn so v. s.

- Minne te draghen mit ghewelt.
 Die menighe him dair toe gheeft,
 20 Des hi int herte niet en heeft.
 Die en gheefter niet omme goet [L. hoet] vaert.
 Al dwaelt hi uuten rechten aert
 So keert hi weder sinen moet:
 Die beteringhe donct him wesen goet.
 H. Fol. 25 Mer dat en donct den ghenen niet,
 XX. r. a. Die daer wee off is gheschiet.
 Soudet daer altoes op staen
 Alsmen mit wanckel hadde misdaen
 Ende men alle den somer uut
 30 Gheplucket hadde een vreemd cruut,
 Datmen dan des winters soude
 Weder comen also houde
 Ende plucken die matelieven?
 Trouwen, trouwen, sulke dieven
 35 Stelen dair sy moghen gaen.
 Maer ick en raets[e] niet te ontfaen.
 Ghi vrouwen, ernstelick daer op ghist:
 Heeft hi mit wille eens ghemist,
 Hi speelt dat spil wel anderwerff.
 40 Menichfolt noch nye en sterff.
 Wye dat eenwerff heft gheraest,
 Sijn aensicht staet altoes verbaest.
 In deser minne van soeter roke
 Daer wy aff dichten dese sproke,
 45 Daer moet wancke sijn verdriven [L. verdreven].

Vs. 20. Des si. 21. Die een en ghifter niet om hoet v. 27. altoes daer. 29. die somer. 30. vreemde. 36. raedse. 43. roecke. 44. D. ic of dichte. 45. wanckel.

In steder truwen moetmen leven.
 Alle die sinnen ende ghedachten
 Sullen oetmoedich ende sachte
 Staen in reynre schamelheit.

50 Dit is die minne, die wael leit
 Druc ende sorghe can verdriven.

L. Fol.
 LXIX. r.

Dese minne staet op een bliven:
 Tscheyden dat is hier verwaten.
 Dese en loopt niet after straten

55 Met enen lydekijn om broot.
 Tfondament is starck ende groot,
 Daer sy so vestentlijck op staet,
 Dat sy niet van steden en gaet.
 Si leyt int herte besloten vast,

*60 Daer sy so suetelick op rast
 Ende soe vriendelic wert ghevoedet,
 Dat sy en wagghelt noch en woedet.
 Dat is die rechte edele minne,
 Die bloeyet inder gueden sinne,

65 Die elck anderen truwelic dienen
 Ende onverscheiden liefde lienen,
 Die beyde in hoirs herten lant
 Draghen den minnentliken bant,

H. Fol.
 XX. r. b.

Even vuerich ende even vast.

70 Sinnich [Z. Enich] is hoer beyder last.
 Die lampen branden daer ghelijck.
 Si sijn oick beyde even rijck,
 Al wair sy van eens conincx croon
 Ende hi dan waer eens coopmans soon.

Vs. 46. In steed ende trouwe moeten zij l. 47. sinne ende gedachte. 58.
 vander. 59. besloten int herte. 63. edel. 64. goeder. 65. ander.
 70. Enich. 71. barnen.

- 75 Dese minne gheliket al:
 Si maect van enen berghe een dal
 Ende die dalen can si hoghen,
 Dat machmen daghelix sien mit oghen.
 L. Fol. LXIX. v. Wes den enen doncket goet
- 80 Dat prijst die ander in sinen moet:
 Wes deen den anderen niet en gan
 Daer en wil die ander oick niet an.
 Si en hebben nimmermeer gheschil:
 Wes doen [l. deen] begheert dander wil:
- 85 Elck is den anderen wael ghemick.
 Aldus plaghen mijn brout ende ick
 Elck mit anderen eens te leven.
 Vreuchden veel cond sy mi gheven:
 Ic leefde vro in soeter hopen.
- 90 Daer na wort si soe moede van lopen,
 Dat haer na nuwer spisen luste.
 Doe viel ic neder op die ruste
 Ende liet ander luden jaghen,
 Die vorsche honden te bringhen plaghen.
- 95 Ic stack van lande minen schuut
 Ende voer thuus; mijn tijt was uut.
 Hoe wael si mijnre hoer ontsloech,
 Nochtan gondic hoer dat si loech,
 Ende reet te velde om nuwe lust,
- 100 Sint icker doch ontbereren must.
 Mijn tijt en was niet ewelic durich.
 Ic was in tijde vro ende vuerich,
 Doe die sonne lichte scheen;

Vs. 84. deen. 87. Mit malcanderen. 88. conde. 91. nuwe spise.
 93. andere. 94. versche. 100. ic hoer. 102. in tijden.

Mar zeder dat die maen green
 105 Ende Ave Mary was gheloot ,
 Doe wort dat vuer ghegoten uut
 Int leste vanden avontstonde ,
 Soe dattet nye sint en conde
 Weder branden noch verlichten.

L. Fol.
LXX r.

110 Nu wil wy voert van saken dichten ,
 Die onser materien roeren an
 Ende vertellen u een ghewan
 Van tweeden edelen gueden minschen ,
 Die rechte minne nae allen wischen

H. Fol.
XX. v. 1.

115 Ghelijcke droeghen inder tijt
 Ende worden beyde hoirs lives quijt.
 Dat dede die craft der groter minne ,
 Daer sy truwelijck leefden inne.

L. Fol.
LXX. v.

Voirmaels , inder ouder stont ,
 120 Upter zee van Ellespont ,
 Soe woende een coninc van Abiden.
 Over die zee , ter ander zijden ,
 Woende die coninc van Sestoen.

L. Fol.
LXXI. r.

Die van Abijden had enen zoen ,
 125 Scoon , starck ende wael gheraect ,
 In doechden zedich ende volmaect :
 Leander was hi gheheten.
 Die ander coninc , suldi weten ,
 Had een dochter suverlijck ,

Vs. 104. mane. 105. Maria. 108. zeder niet en c. 109. ghelichten.
 110. willen wi. 111. onse materie. 112. ghespan. 115. Ghelijck.
 117. van g. m. Voor vs. 119, als opschr. Van Leander des conincs
 zone van Abijden. — I. 122. syde. 123. Thescoen. 134. hadde een
 soen. 127. L. so was h. g. 129. Hadde.

- 130 Doerluchtich , schoon ende doechdentlijk.
 Dese twee waren so ghesint ,
 Dat elc anderen heeft ghemint
 Mit ziele ende mitter ganser doecht.
 Elck was van anderen zeer verhoecht.
- 135 Sij branden beyde van groter minne ,
 Die sy droeghen in haren sinne.
 Die liefde en mocht niet beter sijn ,
 Alsoe sy deden wael aenschijn.
 Die zee was diep ende niet te wijt
- 140 Ende Leander , des zeker sijt ,
 Was so machtich inden leden ,
 Dat hij die zee tot sulken steden
 Mit sinén armen over zwam ,
 So dattet nyemant en vernam
- 145 Dat die liefde in beyden was.
 Want twas een ghemeen repas ,
 Vandaen mit schepen over te varen :
 Tvolck plach daer mit groten scharen
 Te vergaderen op dat zant
- 150 Ende voeren over in Zesten lant.
 Leander en wort daer nye ghesien ,
 Dat hi over voer mittien
 Off mit desen tenigher ure.
 Die schone wijflike creature ,
- 155 Die van veel doechden hadde prijs ,
 Hadde enen knecht , gheleert ende wijs.

L. Fol.
LXXI. v.

Vs. 132. elc den anderen. 133. Mit ziele, mit live, mit gonsten doecht.
 135. in gueder minnen. 136. inden sinnen. 137. Als zij. 139. nietste
 wijt. 140. Ende *ontbr.* 142. tot sommighen steden. 145. in hem bey-
 den. 146. Want het was een ghemeen pas. 147. Van danen. 148. daer
 bi. 150. Chesten. 154. tot enigher.

H. Fol.
XX. v. b.

Als hoir die minne maecte banghe,
 Ende die ridder merrede langhe
 Dat hij niet en quam tot haer,
 160 Sende si den bode aldair
 Mit eenre bootschap die sy maecte,
 (Dat konde wael die waelgheraecte)
 Ende als hij den bode vernam,
 Des nachts hi dan over zwam
 165 Tot sijnre minnentliker vrouwe,
 Die hi minde in ganser trouwe,
 Sonder enigherhande fael.
 Des zo ghetruwede sy hem wael
 Ende dede hem alles des ghelijck,
 170 Wes hi oick gheerde op eerden rijck.
 Na dat sy vermocht in eren
 Deed sy him guetlic sonder weren:
 Want hoir meninghe ende die sijn
 Die stonden in gheliken schijn
 175 Ende alle hoer zaken waren goet
 Ende onverscheyden inden moet.
 Nu ghevielt eens, dat dat meer
 Van stormen was verbolghen zeer
 Ende wayde een onverdrachlic wijnt,
 180 Soe dat hi niet en was ghesint
 Over te waden in dier noot,
 Want hi beyaghen mocht die doot.
 Doch duyerde die storm so langhe,

L. Fol.
LXXII. r.

Vs. 160. So sende sij dien b. a. 162. kende. 164. Des snachts. 166.
 Die h. m. i. goeder t. 168. zo *ontbr.* 169. al d. g. 170. op aert-
 rijck. 172. Dede si guetlijck. 174. Die *ontbr.* 175. Ende *ontbr.* 178.
 In storme. 179. overdrachlic. 181. O. t. w. inder vloet. 183. Doch
 so gheduerde.

- Dat him sijn herte wert so banghe ,
 185 Dat hi szwemmens woude bestaen :
 Want sijn herte docht him ontgaen ,
 So zeer beghonde him te verlanghen.
 Sijn armen liet hi int water hanghen :
 Al naect spranck hi in die baren bloot.
 190 Die storm was zwaer, die stroem liep groot.
 Haddet gheweest ghevuechlic weder ,
 Hi haddet ghezwommen ghins ende weder ;
 Mer nu en condijs niet ghelengen :
 Die stroom en woudes niet ghehenghen.
 195 Die waghen sloeghen hem inden mont
 Ende hij verdranck in corter stont.
 Hier binnen wert dat water linde
 Ende tweder stillede vanden winde.
 Die maecht mit hoerre zoeter hant
 200 Screeff een brieff ende heeft ghesant
 Horen trouwen bode over tmeer
 Tot Leander den groten heer.
 Den brieff, dien sij hem oversende ,
 Also Ovidius hoer legende
 205 In epistolen heeft bescreven ,
 Die hout aldus ghelijck ende even.
 Die sin daer off is recht aldus.
 » Den minnentliken Abydeus
 Sende ic, Adonis van Zesten rijck ,
 210 Dusent grueten guetelijck.
 Du alre liefste salich man ,

H. Fol.
XXI. r. a.

L. Fol.
LXXII. v.

Vs. 184. int herte wort. 185. hijt zwemmen. 186. vergaen. 189. in dat waeter diep. 190. Die stroom was hoghe ende zeere liep. 191. een g. w. 193. const hijs. 202. d. goeden heer. 203. Dien brieff die. 205. In eenre e. 211. salighe.

- Hoe moechstu wesen nu daer an,
 Dattu so langhe hebs ghebeyt
 Te comen daer dijn herte leyt,
 215 Daer du dijn ruste plagues te zoecken?
 Als du comes uut dinen hoecken,
 Als alle dijn leden sijn moede ende mat
 Ende du van twater bist worden nat,
 Ghedenck hoe ic dan plach te comen.
 220 Als ic dijns zwem[m]ens hebbe vernomen,
 Dattu bis te comen ant lant,
 So come ic lieflic alte hant
 Bereyt mit drueghen blancken laken,
 Dijn zuete leden druuch te maken:
 225 Ic druck di vriendelic in minen armen,
 Dijn schone lijff te verwarmen:
 Goede cleyder, te maken [l. maten] heit,
 Heb ic di alle weghe bereyt.
 Soe gaen wy op die camer schoon,
 230 Ghechiert als een conincx troen.
 Twee lieve minnentlike monde
 Versamenen him wel menighe stonde.
 Al die ghenuechte, gunst ende vrede,
 Die ye wijff enen goeden man dede,
 235 Doe ic mit zueter lusten di.

L. Fol.
 LXXIII.
 r.

Vs. 212. Hoe moechstu daer wesen an. 215. plaechs. 216. coemst.
 217. Ende a. d. l. 218. van watere. 219. Ghedenct. 220. dijn zwem-
 men heb. 221. Datstu ghecomen bist an l. 223. bl. dr. 224. lede
 droghe. 226. lichaem. 227. te maten. 229. op een camer. 231 Twee
 vriendelijke rodermonden. 232. Versamen — menich stonden. 233.
 Alle d. ghenoecht. 234. een goet man. 235. goeder lusten (*).

(*) *Lusten*, zoo staat duidelijk in het HS.; niet, gelijk BILDERDIJK
 las, *listen*.

- So de[e]stu lieflic weder my.
 Die ene borst verwarmt den ander.
 Waer blivestu, mijn trute Leander,
 Dattu nu dus langhe marres
 240 Ende my dijn waerde lieff [L. lijff] ontverres,
 Daer alle mijn troost ende toeverlaet
 Ende alle mijn salicheit an staet?
 Ach, wat mach die sake sijn,
 Dattu verghetes die havene mijn,
 245 Die du tot so menighen sommen
 Manlic over hebs ghezwommen?
 Off di dijn vader aldaer lettet
 Om enighe saken die hem ansettet?
 Off toern, off siecte, off enich verdriet?
 250 Off nuwe minne? des en ghelove ic niet.
 Die stede ongheveynsde truwe
 Ende vast ghelove, die ic buwe
 In dy, ende du oick in my,
 Die blive ghedurich sonder sij,
 255 Sonder ymmermeer te breken.
 Nu en weet ic meer wat spreken.
 O Leander, liefste man,
 Du mach wel wesen [bet] daer an
 Dan ic allene salich wijff.
 260 Ghi, mannen, hebt doch tijt verdrijff.

H. Fol.
 XXI. r. b.

Vs. 236. deetstu lief w. m. 237. die een — die ander. 238. W. bistu alre liefste L. 240. lijff dus ontverres. 244. vergheets die haven. 245. so menigher stonden. 246. Willichlick o. h. g. 247. Of di dan d. v. 248. Of ist bi tweder dat is ontsettet. 249. Of siecte toren o. e. v. 250. mer des en g. i. n. 251. stadighe. 254. blijft. 256. niet meer te spreken. 258. Du moechste wel het wesen d. a. 259. Dan ic arm onsalich wijff.

L. Fol.
LXXIII. v.

- Ghi rijdet mitten honden jaghen,
 End mitten voghelen tallen daghen:
 Nu sidi inder oefeningh der wapen,
 Isset mit leyen ofte papen:
- 265 Ghi stichtet ymmer een ghelach,
 Daer ghi mede verdrijft den dach:
 Ende ick, scamel jonghe deerne,
 Soude bij wilen lachen gheerne;
 Mer sint my niet ghebueren en mach,
- 270 Dan stille te sitten alle den dach,
 Soe en weet ic niet beters op eerden,
 Dan minne te draghen, macht mi weerden,
 Als ic hope dattet zal:
 Want mijn ghetruwen settic al
- 275 In di, Leander, zonder wanch,
 End oick en gheer gheen wissel ganch.
 So en doestu oick, dat weetic wael.
 Des nachts sit ic in onser zael
 Mit onser moeder Romadis,
- 280 Die onser minnen heelster is.
 Si helpt mi waken alden nacht,
 Als ic dijnre coomste wacht:
 Si troest my, als ic mismoedich bin.
 Bij wilen coomt my inden sin,
- 285 Dat my donckt dat ic wat hore:
 So lopic gherade totter dore
 Ende meyne dattu bist ghecomen.

Vs. 262. mit voghelen. 263. Of in oefeninghe. 264. Ist mit leken ist mit p. 265. Of ghi hebt een g. 274. W. ic set m. g. a. 275. wanc. 276. Ende en gheer oeck nymmermeer wisselganc. 277. Ende so en d. 287. histe.

Als ic dan niet en hebbe vernomen ,
So valt mijn hert in drucke zwaer ,

290 Ende alle weghe heb ic vaer ,

H. Fol.
XXI. v. a.

Dat di leyde mach gheschien ;

Ende om dattu teyken moghes sien ,

L. Fol.
LXXXIV. r.

Soe doe ic altoes sonder letten

Opten toerne een kaerse setten ,

295 Alsoe ic hebbe van ghewoent ,

Op dattu blives onghehoont.

Als my die vake dan bestaet

Ende twater an die mure slaet ,

Soe waen ic alle weghe dan

300 Dattu daer biste , mijn liefste man.

Wat ic lope en vinde niet.

O wy! wat is my gheschiet!

Ic wachte , ic wake , twort my zuyer ;

Ic sitte dromende bijden vuyer :

305 My donct dan dattu by mi bist ,

Dat alle gader niet en ist.

Als ic dan weder wakende werde ,

So sitte ic noch bijden haerde

Ende droghe die schone sachte doecken.

310 O wy! ic mach dat water vloeken ,

Dat so onstuyer heeft gheweest

Van groten storme ende tempeest.

Du , soete lieve waerde ridder ,

Al soud my vallen noch so bitter

Vs. 288. heb. 292. Ende *ontbr.* moechste. 298. muer. 300. lieve.
301. Wat ic nu lope ic e. v. n. 302. mijns. 303. Ic wake ic wachte
het w. m. z. 304. drovende. 305. dattu dan. 306. algader niet en is.
307. ic *ontbr.* 308. S. s. i. echter b. d. h. 309. scone witte doecken.
312. groter.

315 Ende so hert dat langhe beyden ,
 Soe en wil doch vanden lande niet scheyden
 Eer die zee saftmoedich wort :
 Want al valt my theyden hart ,
 Ic beyde liever noch een jaer ,

L. Fol.
LXXIV.
b.

320 Dan di misschien van een haer.
 Mijn lijden waer een lijdelic noot ;
 Mer dattu werven souds den doot ,
 Daer waer ic ymmer bij bederft.
 Mij donct al rede mijn herte sterft

325 Van anxte dat ic des ghewaghe.
 O menschen [z. mensche] liefst! verwacht die daghe,
 Thent die waghén sijn ghezoetet.
 Mijn herte di dusent stonde gruetet.
 Ic bidde dijnre waerder manheit ,

330 Sint du mij gheves cont ende leyt ,
 Dat goede antwoerde worde my
 Ende dat Leander die bode sy.”
 Dit was die sin van horen brieve,
 Die si sende horen lieve.

335 Daer mede toech die bode vandaen ;

H. Fol.
XXI. v. b.

Mer nyemant en heeft den brief ontfæen.

Doe die bode over quam ,
 Van Leander hi niet en vernam.
 Tot Abyden ghinc die maer ,

340 Dat Leander verloren waer.

Vs. 316. van lande. 320. enen. 322. verwerven s. die doot. 323. verderft. 324. alrede dat ic sterff. 325. dat ghewaghe. 326. O lief blijft wacht d. d. 327. Thent dat weder is ghesettet. 328. hert — dusentfout gr. 330. Sinstu mi ghevanghen heit. 332. Ende datstu selver d. b. z. 333. Dat w. den s.

Si meynden , dat ene Godinne
 Aen hoer hem ghetoghen had bij minne
 Om dat hi soe goedelijck was.
 Elck man truerde int pallas.

345 Die vader dreef oic groten rouwe.
 Hier en binnen is die joncfrouwe

L. Fol.
 LXXV. r.

After uutten hove ghegaen
 Wanderen op des meres baen (*),
 Ende Roemadis hoir voetster mede.

350 Daer quamen sy op ene stede,
 Daer hi doot was anghecomen.
 Als dat die juffrou heeft vernomen,
 Die yammer screy, die sij daer teelde,
 Dat zuete lieflike beelde,

355 Ende dien rou dien sy daer dreeff,
 Die wanic dat nye clerck en scre[e]ff.
 Die leyde claghentlike woerde,
 Die sy sprac eer therte schoerde,
 Dat onverduldich hande wriven,

360 Dat waer veel te lanc te scriven.
 Tgheclach was groot ende over groot.
 Si sprac: » O wy! du hebs den doot
 Om mijnre liefden wil beyaecht,
 Dat allen Goden si gheclaecht:

365 Hoe soude mijn herte nu ghedoghen,
 Dat ic voert soude leven moghen
 Sonder di in deser tijt!

Vs. 341. datten een. 342. hem *ontbr.* 343. suverlijck. 345. oic
ontbr. 353. Dat — dat. 354. wijlijcke. 355. rouwe die. 358. eer
 haer herte. 360. veel te veel. 362. hebste. 364. alle. 366. leven soude.

(*) Vroeger heeft er gestaan *kant*.

O wy, o wy! mijn herte splijt!"

Sprac die roede suete mont.

370 Si custen meer dan dusent stont,

Den doden lichaem, daer hi lach.

Dicke riep sy: »o wy! o wach!

L. Fol. LXXV. v. Wat sal ic doen? off waer? off hoe?"

Der moeder sprac si truerlic toe,

375 Om dat sise quyt woude wesen,

(Want mit sterven woud sy ghenesen)

Ende beval hoer op te gaen

Ende den luden te doen verstaen,

Dat si quamen sonder falen

380 Om den lichaem in te halen.

Die moeder volchde hoir gheboden.

H. Fol. XXII. r. 2. Te hant nam sy den doden

Ende droechen, als een rasende wijff,

Daer die stroom was diep ende stijff.

385 Daer spranc sy mit hem in dat meer

Ende loonde hem mit gheliker weer.

Also si hadde[n] ghelijc ghemint

Ende altoes waren ghelijc ghesint,

So woudsy ghelijc hem sterven

390 Ende nymmermeer nuwe minne werven.

Die rouwe, die daer wert ghedreven,

Die en is hier niet bescreven:

Want elk mach dencken wel,

Wat rouwe in dat lant ghevel.

Vs. 369. suete roedermont. 370. hondert. 374. rouwelic. 376. woude. 378. doen te. 380. dat l. 381. ghebode. 382. die dode. 386. Mit Leander den doden heer. 387. hadden. 389. woude si. 392. niet al b. 394. W. r. dat daer int l. g.

- 395 O edel vrouwe ende goede man ,
 Hier salmen' truwelic deyncken an.
 Hier liet truwe truwe bliken.
 Der truwen en woude sy niet bezwiken.
 Die wile si leefden waren sy
- L. Fol. 400 Onverscheiden ende wandels vry :
 LXXVI.
 r.
 Dus sijn sy inder lesten noot
 Onghescheiden ghebleven doot.
 Daer wrocht Venus den rechten aert.
 Nochtan waer beter tlijff ghespaert ,
- 405 Also als ic voer hebbe bescreven.
 Men mach wel in liefsten leven
 Ende leven in rechtveerdighe minne
 In live , in herte , in moede , in sinne ,
 Ende dat elc draghe groten laste
- 410 Mit sijns herten liefste gaste ,
 Sonder , off die ene storve ,
 Dat die ander slijfs verdorve.
 Trouwen , dat en prisic niet.
 Nochtan ist wel meer gheschiet.
- 415 Die avontuyer ghehenghet vele ,
 Dat den menighen ghelt die kele.
 Den menighen schiet in minnen leet
 Mit onsinnigher haesticheit ,
 Den menighen bij onverdulde.
- 420 Sulc en betaelt niet sijn schulde
 Als hi soude na liefden lopen :
 So valt die ander in wanhopen.

Vs. 395. edele. 396. salmen ymmer d. a. 399. wijlen. 403. wrochte. 405. als *ontbr.* voren h. ghescreven. 407. leven *ontbr.* rechtvaardighen minnen. 407. draghe ghelijcke l. 416. menighe. 417. van minnen. 418. Bi o. h. 420. sine. 421. lieven.

Mistroest den menighen doet gaen
Als hi liever bleve staen.

425 Sulke saken brenghen voort

H. Fol.
XXII. r. b.

Dat deen danders herte moert ,

L. Fol.
LXXVI. v.

Ende sonderlinghe bose tonghen ,

Die altoes nydelic hebben ghedronghen

Goeder minne , waer sise wisten.

L. Fol.
LXXVII. r.

430 Merct wat sochte si bosser listen ,

Van Bourgoigne die hartoghinne ,

Opten ridder , die goede minne

Droech in herten wanckels vrij

Ter burchgravinnen van Virgi.

435 Die edele maghet ende joncfrou

Minde den ridder mit sulker trou ,

Dat si voer alle der werlt vrie

Te wesen koes sine amye.

Ende hi diende haer suete ende sochte ,

440 Mit alle der truwen dien hi mochte ,

Heymelic in stilre list ,

Datter nyemant off en wist.

Si leefden mit ghenoechlicheiden ,

Mit groter lust ende vrede ,

445 Tot dat ene leyde tonghe brack

Hoir liefde , blijschap ende ghemack.

O wee , valsche tonghen blat ,

Dat altoes snepper is ende rat

Vs. 423. M. doet den menighen g. 426. Dat dat tsanders h. m. 428. ghesonghen. 429. Goede minnen. *Voor vs. 420, als opschr.* Van die Burchgravinne van Virgij. — II. 433. int herte wandels. 435. Die edel wael gheboren vrouwe. 437. die werelt. 438. Koes te wesen zijn amy. 440. der *ontbr.* die. 443. Ende leefden. 444. In groten rust ende in vreden. 447. dat valsche. 448. D. a. snel is e. r.

Te spreken arch van goeden dinghen,
 450 Ende gheen goet en connen singhen,
 Al en saghē si nummer quaet!
 Wopen over dat valsche zaet,
 Dat so wijde wert ghesaeyt
 Ende nummer en wert off ghemayet!

L. Fol.
 LXXXVII.
 v.

455 Doch bij wile so sterven sy,
 Soe lacht die edele minne vry.
 Dese moghende lantsvrouwe
 Sprac den ridder an op trouwe
 Heymelic om sijre minne.
 460 Die ridder dacht in sinen sinne,
 Het waer emmer een cranck room,
 Dat hi sijre minne bloom,
 Die so louter bloeyende stont,
 Setten soude op een ander gront
 465 Ende minnen sijns heren wijff,
 Die him ghetruede guet ende lijff:
 Soe dat hi hoer weder seyde
 Die liefte den si hem voren leyde,
 Ende en woud haer gheven gheen consent,
 470 Want hi waerre bij gheschent
 Alst sinen heer quaem te voren.
 Oick soud sijs hebben toern,
 Die liefste was in sinen moet,
 Dien hi om alle der werlt guet
 475 Niet en woude hebben vertoernt.
 Die vrou ghelijc enen stier ghehoirnt

H. Fol.
 XXII. v. a.

Vs. 449. goede. 450. Som gheen g. 451. nymmermeer. 454. off
 ontbr. 455. so ontbr. 456. edel. 462. minnen. 463. vloyende. 468.
 D. liefde die zij. 469. woude. 470. W. h. dochte hi waer g. 472.
 Oeck so soude hi h. t. 474. die — werelt.

- Ghinc van hem verbolghen zeer.
 Thoirnlic ghinc sy thoren heer,
 Den hertoghe van Bourgoingne goet.
- 480 Ene grote claghe sy hem doet
 Over den ridder erentrijck
 Ende beloechen valschelijck.
 Sy seyde dat hi hoer aen lach
 Van minne altoes nacht ende dach
- 485 Ende en lietse rusten nymmermeer.
 Doe dat hoerde die goede heer,
 Seyde hi: »Heeft hi dat ghesproken?
 Dat wort an sinen live ghewroken.»
 Die hertoghe kende den ridder wael,
- 490 Dat hi was goet alte mael;
 Hij deden heymelic bij hem comen,
 Ende seyde: »Ridder, ic heb vernomen,
 Dat ghi uwer vrouwen, minen wive,
 Wout hebben gheschent an horen live,
- 495 Had sijt u willen consenteren.
 Soudy so mijn wijff onteeren?
 Des en ghetruwe ic u niet toe.»
 »Ghenadighe heer, ic seg u hoe,»
 Sprac die ridder zeer beganghen,
- 500 »Hoe dat mit allen is verganghen,
 Sal ic u vertellen waerlijc.»
 Hij verantwoerde hem so claerlijck
 Ende ontschuldichde hem alsoe,
 Dats die hertoghe wel was vro,

Vs. 478. Toernich — tot haren. 479. hertoech. 580. So groete. 483.
 ane. 484. minnen. 489. hertoech. 490. goet was. 491. Ende deden:
 498. segghe. 503. ontsculde. 504. wel *ontbr.*

- 505 Ende bedancte den goeden man.
 Doch ghinc hi hem scharpelic an
 Ende woude weten sine minne,
 Up dat die hertoghe in sinen sinne
 L. Fol. LXXVIII. v. Hem des anders te bet verdroeghe.
- 510 Hi stont in zwaren onghevoeghe,
 Dat hi sine minne moste melden,
 Dat men pleecht te doen soe selden;
 Doch om te doden tquade vermoeden
 Woude hi sinen here den sin bevroeden,
 515 Ende voerden mit hem op eenre vaert,
 Daer hi der dinghen zeker waert
 Ende sach sijn nichte, ende oick den hont
 H. Fol. XXII. v. b. Die him der zaken maecte kont.
 Die hertoghe loefde him sekerlijck
- 520 Wel te hebben [L. helen] ewelijck.
 Haddet gheweten die cuyssche smael,
 Si hadde verganghen, weet ic wail.
 Nochtan wes die ridder deed,
 Was bij bedwanghe ende naersticheed
- 525 Vanden hertoghe sinen heer.
 Oick truerde des sijn herte zeer.
 Dair na als die hertoghe quam
 Dair hi sijn goede wijff vernam,
 Rechte voirt hi hoer verweet,
- 530 Dat sy lueghen hadde gheseet.
 Si seyde: »Heer, hoe weet ghi dat?»
 Hij sprac: »Ic weet wel hoe ende wat,

Vs. 512. plech. 513. dat quade. 514. W. h. den here b. 519. ghe-
 loefde hem loeflijck. 520. Wel te helen zekerlijck. 524. bi dwanghe
 ende aernstichede.

Ende waer sijn liefde is ghelegghen.

Tot u so en is hi niet ghenegghen ,

535 Noch en gheert niet uwe minne;

L. Fol.
LXXXIX. r. Mer mijn nichte , die burchgravinne ,
Heeft sijn hert ende is des machtich.

Mer ic zweer by Gode waerachtich ,

Die vander maghet wort ghebairt ,

540 Ist dat ghij dit openbaert ,

Off mijnre nichten dit verwijt ,

Ghij wert daer omme uwes lives quyt.”

Nu moechdi hebben wel ghehoert

Hoe die zaken eynden voirt:

545 Want tgheviel in enen hove ,

Dat die hertoghe van groten love

Mit rijcken kosten dede houden ,

Daer sy bij een dansen zouden ,

Soe verweet die hartoghinne

550 Der joncfrouwen van hoirre minne

Ende vergat hoirs heren woert.

Die joncfrouwe wart so seer ghestoert

Ende mismoedich vander dinck ,

Dat sij in eenre camer ghinck ,

555 Ende dreeff misbaer ende hantgheslach ,

Daer ene ziecke joncfrouwe lach ,

Die alle hoer claghe alleen hoerde.

Hoe sy daer in hoir sonden smoirde

Van groten minnentliken we

560 Dat hebdi lichte ghelesen mee.

Vs. 534. so *ontbr.* 535. uwer minne. 537. dat machtich. 538. Ende ic zweer u. 542. u lives. 543. wael hebben. 545. het gheviel. 547. coste. 550. Die joncfrouwe. 552. joncfrou. 553. vander. 555. Ende dreeff daer. 556. joncfrou. 557. allene. 560. licht.

- Die ridder dair na bij hoir quam ,
H. Fol. XXIII. r. a. Ende als hise doot vernam ,
L. Fol. LXXXIX. v. Soe dochte hi wane quam die zake ,
 Ende dede over hem selven die wrake.
 565 Een zwairt hy doer sijn herte viel.
 God hebbe hoire beyder ziel!
 Doe sy beyde te samen leefden ,
 In liefden sy ghelike zweefden ,
 Ende soe sy leefden enichlijck ,
 570 Sijn sy ghestorven beyde ghelijck.
 Dat was der vuerigher minnen dwanck ,
 Die beyde herten daer toe wranck ,
 Dat deen om sanders wille sterff
 Ende elck van anderen loon ghewerff.
 575 Ach hoe edel was die lieft!
 Hoe vast bezeghelt ende bebrieft
 Was sy! nochtan wert hoir leven
 Nye beseghelt noch bescreven ,
 Alsoe die menighe dat glosieren.
 580 Die hertoghe was goedertieren ;
 Mer hy wert fel als een serpent
 Doe hi hoirde dat fundament
 Van deser yammerliker zake.
 Zeer vertoernt ende tonghemake
 585 Ghinck hi daer hi vant sijn wijff
 Ende heeft haar ghenomen tijff
 Alsoe hi haer hadde ghezworen.
 Nu hebben dese drie tijff verloren.

Vs. 563. S. d. h. dat was d. z. 564. die *ontbr.* 566. heb. 571.
 Dat was een vuerich ane vanck. 572. D. b. die h. d. t. dwanck. 574.
 verwarff. 576. bezeghet. 578. en wort h. l. 581. worde. 582. ver-
 hoerde tfondament. 586. benomen.

Bij clappers tonghen wat doen wy dan?

L. Fol. 590 Daer voer wacht u, wijff ende man,

Dat ghi niet en coemt in schaden

Bijder valscher tonghen bladen:

Want men vint gheen soe boes venijn

Als rechte clappers tonghen sijn.

595 Tonde [L. Tonghe] breect doch lijff ende been.

Dat pleechmen te segghen int ghemeen,

Die veel clapt dat hi veel liecht.

Veel te lieghen zeer bedriecht.

Wye niet en wil sijn bedroghen

600 Die wacht hem vander clapper loghen.

Hoirre is so veel in allen straten,

Men canse leyder niet ghehaten [L. ghelaten]:

Want quaet saet heeft alle weghe

Wael te wassen goede deghe,

605 Ende tgoede wort vanden quade

H. Fol. 596 Veel verwonnen: dat is scade.

Tquade is so wijde versparret

Datter elck man an verwarret.

Van deser minne van goeder vrucht

610 Soude ic spreken; maer ic ducht,

Dat mij die ghene sullen begripen,

Die veel liever mit Metkijn pijpen

Ende gaerner houden after aen,

Dat sy mitter minnen vaen

Vs. 591. schade. 592. blade. 593. gheen quader venijn. 594. Dan.
595. Tonghe. 597. Wie veel clappet die veel liecht. 598. Ende
veel. 600. Die *ontbr.* voir der clappers l. 602. verhaten. 603. pleecht
alle weghe. 604. in goeden deghe. 607. ghesperret. 608. alle man in.
612. liever veel. 613. gaerne. 614. Dan of si.

- 615 Eerlic soude gaen te stride.
 Doch wat ic daer om lijde ,
 Ic prise der edelre minnen zaken
 Ende wouder noch wel meer off smaken [L. maken],
 Waer ic in konsten scharp geslepen.
- 620 Virgilius die wert begrepen ,
 Ende menich ander , in horen dichten ,
 Van vulen ongheleerden wichten ,
 Diet verbeteren niet en konden.
 Men heeft doch dick ende wael ghevonden
- 625 Dat die rued der wijnt verbaft
 Ende een gheck sijn wiser straft.
 Soudment daer om laten bliven
 Goede dinghen te bescriven ,
 Dat en docht my niet wesen nut.
- 630 Als ic oud bin ende verdut
 Ende die oghen werden bont
 Soe verde als my God tleven gont ,
 So en sallicx niet hantieren kunnen.
 Men sal mi ymmer billicx gonnen ,
- 635 Dat ic arbeyde op minen kost
 Die wile ic hebbe sin ende lost.
 Wye dese woerden niet en ghenueghen ,
 Die mach hem tanderen saken vueghen
 Ende laten dit liet onghesonghen.
- 640 Daer en is doch nyemant toe ghedwonghen
 Te lesen dinghen die hi laect.
 Ende zeker , wes ic hebbe ghemaect ,

L. Fol.
LXXX. v.

Vs. 615. souden. 616. omme. 618. noch veel meer of maken. 619. in *ontbr.* 621. andere. 624. doch wael dic ghevonden. 625. D. een ruede een wint verbafte. 626. Ende dat een — strafte. 627. Soudmen. 631. Ende mi die. 635. minen. 638. Wien. 640. doch *ontbr.*

Dats opt verbeteren al ghedaen
Den gheenre dies him bet verstaen.

L. Fol. LXXXI. 645 Ic houde my voer een menschelic romp,
Onverstandel, ruyde ende stomp,
Ende kenne een yghelic voer mijn wiser.
Mer die wetsteen maect een yser
Scarp: nochtan so en is hij

650 Selve niet scharp, dat doncket my.
Die wijngaert stam is ruyd ende groff:
Dies niet kende en gaefs gheen loff:

H. Fol. XXIII. v. a. So durre is hi ende onghemaect.
Nochtan soe worter off ghemaect

655 Die soete natheit vanden wijn.
Al bin ic stomp, vanden [L. van] ruden schijn,
Daer om en suldi my niet versmaden
Off u mijn sinnen tbeste raden.

Die soe edel sijn van herten,
660 Dat sy hem der minnen smarten
Vertroesten willen inder tijt,
Ende verwachten dat jolijt
Ende die ghenoechte die minne gheeft,
Die sullen verstaen wattet in heeft.

665 Want rude menschen van grover aert,
Die sonmighe volghen des ploeghes staert,
Die ten water varen visschen,
Die tvleysch houden opten disschen,
Smede die dat yser bluffen,

Vs. 644. die. 647. ken. 650. Self. 652. niet en kende en gaef hem.
653. ongheraect. 654. ghesmaect. 656. van. 657. my *ontbr.* 661.
ghetroesten. 663. Ende *ontbr.* 666. die ploech staert. 667. te watere.
668. Ende tleysch. 669. Smeden — blussen.

- 670 Spitter , delver mit horen muffen ,
 L. Fol. Monick , schipper , waghenaeren ,
 LXXXI. v. Tymmerluyden , molenaren ,
 Plackers ende die vetten die huden ,
 Ende anders vele der anbochtsluden ,
- 675 Van sulken en heb ic nye ghehoert
 Datse die minne ye heeft ghemoert ,
 Als sy die edel luden doet.
 Daer omme seg ic uut minen moet ,
 Dat minne , daer wy dus off lesen ,
- 680 Moet een edel zake wesen ,
 Wantsy mit nyemant ghemeen en heeft ,
 Dan mitten ghenen die edelic leeft ,
 Off daermen guede daden off hoirt ,
 Off die is van goeder gheboort ,
- 685 Off die van naturen edel sijn
 Ende van duechdentliken schijn ,
 Reyn , cuysch , subtyl van sinnen ,
 Die eerbaer sijn ende tru van binnen ,
 Lustelic , guet , van sinen [l. finen] aerde ,
- 690 Off bete[me]lijck sijn ten zwaerde
 Ende der wapen gaerne behaghen ,
 Off die hoir liefde heymelic draghen
 Ende huetsch sijn in horen manieren
 Ende die hem zedelic regieren
- 695 Mit wijsheit ende mit zueter list.
 Dit sijn sy , daer die minne op ghist ,
 Ende diese noot tot horen huse.

Vs. 670. Spitters delvers m. h. bussen. 671. scippers. 672. T. ende m. 674. der *ontbr.* 676. vermoert. 677. edele. 683. dade. 686. duechdentlijcken. 689. sijne. 690. Of die betamelijck. 693. hoir. 694. die *ontbr.*

L. Fol.
LXXXII. v.

Mar die gheburen (*) van groven huse,
Die mitten gueden altoes schimpen,

H. Fol.
XXIII.
v. b.

700 Ende spreken arch mitten onghelimpen
Van alre minnentliker doecht

Daer ons [L. en is] die minne niet off en [L. off] ver-
Want sy haten bloedelijck (huecht;
Alle die minnen doechdentlijck.

705 Des machmen exempelen nemen wael
Aen heer Nytert van Ruwendael.

Reyne minne, die stedelic blueyet
Ende in edelen herten grueyet,
Die salmen houden onbevleket,

710 Ende elck zal bliven onghegheket
Vanden anderen ende onbelistet.

Waer reyne minne int herte nistet
Daer off coemt alle reynicheit.

Waert anders, daer off quaem alle leyt.

715 Goede gunste ende suete woerde,
Vriendelic sien, ghelike accoerde
Houden die rechte minne staen.

Men salre niet veel naerre gaen.
Die eer sal ymmer sijn besorcht,

720 Datse onsuverheit niet en worcht.
Dese goede minne is wail bekant

Onder den gueden int Duuttsche lant;

Vs. 698. M. d. gh. van groeven gruyse. 699. altijd. 700. mit. 702.
Daer en is die minne niet of verhuecht. 705. nemen exempel. 706. Van
heren. 708. gloeyt. 710. Ende *ontbr.* 712. liefde. 713. Daer uut.
714. quame leyt. 716. Vriendelijck te zijn ghelije van accoerde. 718.
veel merren gaen. 719. ere. 722. die guede.

(*) *Het HS. heeft hier ende.*

Mer Lombaert, Engelsche ende Wael

L. Fol.
LXXXII. v.

Verstaen hem seldom sulker tael.

725 Hoir landen hebben een ander wet,
Dan ons die minne heeft gheset;
Doch moghen daer wel sommige sijn,
Die van herten sijn so fijn,
Dat sy wail die dueghet mercken

730 Ende na gherechte liefde wercken.
Mer over berch en sijn sij niet.
Si soecker thoen al bijden stiet.
Luttel droecht off reynicheit,
Luttel tru off stedicheit

735 Ende luttel waerheit suldi vinden
Onder der Ytalianen kinden.
Want ic kenne wel hoer manieren.
Die vrouwen sijn daer guedertieren,
Sedich, simpel ende devoet;

740 Mer reynicheit is dair al doot.
God gheve hem heyl ende goede sinne,
Die gaerne draghet reyne minne.

Minne die rechtveerdich is
Heeft vier graden, sijts ghewis,

745 Daer ic u off wil doen verstaen
Datmen wael moet opwerts gaen (*)
[Vanden eersten totten anderen,
Ende voirt totten derden wanderen.

Des hebben wij oirloff al ghenomen.

Vs. 723. Lombaerde — Wale. 724. sulke tale. 725. lande. 726. D.
die minne ons. 730. n. reyne l. 736. O. den Ytaelschen kinden. 741.
goeden sin. 744. sijt. 745. of doe verstaen.

(*) Hier ontbreekt aan ons teksthandschrift een blad.

750 Mer totten vierden grade te comen,

L. Fol.
LXXXIII. r. Dats verboden in onser wet,

Die reyne minne heeft gheset.

Totten vierden, hoechsten grade

En climmet nyemant sonder scade.

755 Daer om verbied ic daer te wercken.

Mer wort die prince vander kercken

Daer om versocht, als reden gheeft,

Die dan zijn brieve daer of heeft

Ende mitten hantvesten mach bewijzen,

760 Die mach wel vrijlic opwaert rijsen

Ende treden over den derden graet.

Seker het waer anders quaet.

Na dien dat ic van graden ruer,

So wil ic segghen die figuer,

765 Waer op dat die graden staen.

Die eerste is int anevaen

Van gueder minnen zuet ghewellet,

Dats als een mensehe so is ghestellet,

Dat hi den anderen gaerne siet.

770 Wairmen enich gheselschap pliet,

Indien dat zij is op ter stede,

So gaet hi daer gaerne mede.

Mit ghelate, mit lieflijc zyen,

Mit guetelijck spreken int ghemyen,

775 Of mit een drucken by der hant,

So wart zijs zeker ende becant,

L. Fol.
LXXXIII. v. Dat hem hoir minne wee beraet.

Van duechden zijs dan niet en laet,

Heeft zij niet anders inden zin,

780 Si en gunnet hem hoirre min

- Ende loent hem zijnre duechden daet.
 Dan crijcht die minne hoir eerste graet.
 Dese en heeft noch gheen ghewelt,
 Dan opter straten of op dat velt,
 785 Onder ander gheselschap ghemeen.
 Mer niet en comen zij alleen.
 Dan als men dus spacieren gaet,
 Die een sit, die ander staet,
 So treden zij ter zijden uut
 790 Ende spreken quanshuys over luyt;
 Mer als alle man lude spreect,
 Dan seyt hi hoir wes hem ghebreect;
 Mer die woirden en hoortmen niet.
 Te rechte hi dan omme siet,
 795 Of daer yemant is gheveynst,
 So spreken zij dan van Bouwijns heynst:
 Een vriendelic drucken bijder hant
 Wart hem beyden daer becant.
 Mit sulker vroecheden sceyden zij,
 800 Hoir ghelove so gheert hij.
 Verbonden so worden zij dan te samen.
 Onderlinghe zij dan ramen,
 Hoe zij bi wijlen mitten oghen
 Lieflic sien ende mercken moghen.
 805 So gaet hi openbaerlijck wanderen
 Sedelic mit enen anderen
 Voirden huys daer zij woent.
 Siet hi dan die hoghe ghecroent,
 So wast zijn hart in groter vroecheden,
 810 Ende zij oec in ghelijcken doechden
 Scencke [L. Scenckt] hem dan een lieflic wencken,

- Dat hi des nachts daer om moet dencken.
 Hier op zo zijn zij wael ghemoet
 Ende hopen twart noch alle goet.
 815 Sijn zij in kercken of in clausen,
 Die cat siet altoos na den musen.
 Dus draghen zij die lieve min
 In horen eersten aenbeghin.
 Oeck ghevalt bi wijlen wael,
 820 Dat zij van rechter minnen quael
 Bi horen segghen ende bi vraghen,
 Die malcander nye en saghen,
 Daer den menighen of is gheschiet
 Jammer, leyt ende groet verdriet,
 825 Alsmen wael vernemen mach
 By enen exempel, dat ghescach
 Enen vorste ende een vorstinne,
 Die leefden in alsulker minnen.

L. Fol.
LXXXV. r.

- Het was in tijden hier te voren
 830 Een edel vorst ende hoech gheboren.
 Hollant had hi mit recht beseten,
 Grave Florijs was hi gheheten
 Ende was in zijnre tijt vermaert
 Voer enen den besten in hogher aert,
 835 Die was inden kerstenre ewe.
 Aern, paeu, lam end lewe,
 Dien vier was hi wael ghelijck.
 Een edel vrou, van doechden rijck,
 Die van Cleermont was gravinne,

Voor vs. 829, als opschr. Van Grave Florijs van Hollant ende vander
 Gravinne van Cleermont. — III.

- 840 Van vormen schoon, van sueten zinne,
 Hadde so ghesint den vromen man
 Om rechte doecht die daer lach an,
 Dat zij last int herte ghecreech,
 Dat zij duechdentlijcke versweech.
- 845 Mer zij bracht daer toe haren heer,
 Dat hi doer zijns hoves eer
 Enen rijcken tornoy dede roepen.
 Die mare dede hi wyde loepen
 Mit erauden ende ander boden,
- 850 Die die vreemde heren noden,
 Also als dat is ghewoenlijck.
 Dit dede die vrouwe erentrijck:
 Want si kende den edelen grave,
 Van duechden so rijck ende van have,
- 855 Als hi den hoff hadde vernomen,
 Dat hi daer entelic soude comen:
 Want hi des plach in menighen rijck.
 Oeck screef zij hem duechdentlijck
 Den laste die hoir int harte wranck,
- 860 Dat hem oec meest te ryden dwanck.
 Hi trat in reynre minnen oirden
 Ende screef antwoerde mit sueten woerden,
 Dat hijt gairne ende vruntlijc dede,
 Wes hoir ghenuechte was ende vrede.
- 865 Die tijt quam, datmen reet te hove.
 Veel goeder mannen van groter love
 Bracht hi mit hem op dat velt.
 Hi sloech daer neder zijn ghetelt
 Mit groten coste bijder stat.
- 870 Des anderen daghes die grave op sat

Ende reet vorstelijk ter baen,
 Daer hijt so wael heeft ghedaen,
 Dat die vrouwen ghemeenlijck
 Gaven loff den vorste rijck

875 Ende spraken vele van zijnre doecht.
 Des wort die vrouwe zeer verhoecht,
 Dat zij den ghenen hoirde prijsen,
 Die hoir in vroecheden dede rijsen.
 Die grave van Cleermont lach aldaer

880 Bij der vrouwe: want hi was zwaer
 L. Fol. LXXXVI. r. Van live ende oec van daghen mede,
 Ende socht ghemac ende vrede;
 Mer wreet en airnst was hi altoos.
 Die vrouwe sprac wat rokeloes

885 Een minlic woerdekinj sonder hoede
 Vanden grave van frisschen moede,
 Die so ridderlijck tornierde,
 Des doch hoir harte te mael faelgierde
 Doe si hoir selven wael bedacht.

890 Op sulke dinghen die nyder wacht,
 Waer datmen eerbaerheit sal schaffen,
 Altijt hoe hise mach ghestraffen.
 Die heer selve dat woirt versan,
 Dat uutten edelen herte ran,

895 Ende heftet int quade ghekeert,
 Also die felle altoes begheert
 Vanden gueden te maken quaet,
 Daer guede vroechede zeer bi vergaet.
 Hi sprac der vrouwen airnstelic toe

900 Ende seyde: » Vrouwe, ic sye wel, hoe
 Ende op wyen ghij sijt ghesint;

- Mer die ghene die gij mint
 Sal huyden varen zijn leste vaert.”
 Die felle vorst ghincg nederwaert
 905 Ende dede oeck zijn wapen an
 Ende vergaderde alle zijn man,
^{L. Fol.}
^{LXXXVI. v.} Also hi selve daer here was,
 Ende verlaechde wael te pas
 Der Hollantscen vorst mit groten last
 910 Ende sloechen doet, den edelen gast,
 Die hi billijcken soude eren.
 Die [L. Des] toornde zeer den vreemden heren,
 Want het gheschiede mit snelre achte,
 So datter hem nyemant voir en wachte,
 915 Doch wort hij ridderlijck ghewroken.
 Hier of is ghenoech ghesproken.
 Die salighe hoech gheboren vrouwe
 Dreef in hoer moet so starcken rouwe,
 Dat mense na den selven dach
 920 Nye lachen noch verblyden en sach;
 Mer starf daer na in corter stont,
 Want si int herte was ghewont,
 Daer hoer of quam des dodes quael.
 Nochtan moechdi gheloven wael,
 925 Dat sy nie tot horen daghen
 Malcander en spraken noch en saghen],
^{H. Fol.}
^{XXIV. r. a.} (*) Dan hise scouwen mocht daer boven
 Die wile dat helmen stoven;
 Mer sy hem nye tot ghenen stonden,

Vs. 929. Men sy en sach hem.

(*) *Hier begint ons teksthandschrift weder.*

930 Hij en hadde die helm int hoeft ghebonden.

Nochtan so bleven sy dus int strick.

Nu merct hoe ende in wat stick

Ende in wat grade dat si sijn

^{L. Fol.}
^{LXXXVII. r.} Ghecomen in des dodes pijn.

935 Die rijke vorst van hoghen naem,

Die nie en dede der minnen schaem

Ende nye dan duecht en heeft gheyaecht,

Wort ten dode dus verla[e]cht

Ende is ghestorven doer die minne,

940 Eer hi ghecomen is daer inne.

My dunct dat hy nauwelic heeft

Der minnen eerste graet beleeft,

Want hem die wech wert ondergaen

Doe hi te clymmen hadde bestaen.

945 Mar daer die een den anderen scouwet

Ende mit verbande wort ghebouwet

Der minnen ene vaste zale

Mit mont, mit hant, mit zuete tale,

Daer wort die liefde mede gheent

950 Op een lustelic fundament.

Waer also die liefde staet,

Daer es sij inden eersten graet,

Daer duert sy oick bij wilen langhe,

Eer sy clymt ten hogheren ganghe

955 Ende sterft dicke in sulken staet

Eer sy ten anderen grade gaet;

Daer ich u nu wil aff beduden

Vs. 934. schijn. 936. der minnen en dede. 938. verlaecht. 940.
was. 941. duncket — en heeft. 945. die andere. 947. even vaste
saecken. 948. M. monde m. hande m. s. raecken. 954. clymmet. 957.
D. ic u off wil.

Exempel van twee jonghen luden,
 Die storven inden eersten grade,
 960 Dat waerlic yammer was ende schade.

L. Fol.
 CIII. r.

In ouden geesten van Babylone
 Heb ic ghelesen hystorien schone.
 Sonderlinghe so deynck ic nu
 Om ene: die wil ic segghen u.
 965 Twee hoghe vorsten vanden rijck,
 Die van coemsten waren ghelijck,
 Woenden beyde in een straet,
 Huus an huus, mit een plate.
 Die een had enen jonghen zoen,
 970 Die guet was, eerbaer ende schoen
 Ende was gheheten Pyramus.

H. Fol.
 XXIV. r. b.

Die ander, die int naeste huus
 Woende, had een dochter goet,
 Zedich, schoen ende wael ghemoet,
 975 Lustelijck en[de] zeer bequaem:
 Tisbes was hoir rechte naem.
 Dese twee malcanderen dienden,
 Dat nyemant en wiste van horen vrienden.
 Hoe sy elck anderen woenden bij,
 980 Soe en waren sy nochtan nye so vry,
 Dat sy malcanderen int ghemeen
 Dorsten spreken groot off cleen.
 Want als deen den anderen sach,
 So sloech vrou Venus haren slach,

Vs. 958. twee. Voor vs. 961, als opschr. Van Pryamus ende Thisbes. — IIII. 961. Inden. 962. historie. 964. een. 967. eenre. 968. eenre. 969. hadde. 972. die ander. 973. hadde. 975. ende. 977. malcander. 979. andere.

- 985 Dat deen off dander al verkeerde
 Ende sijn verwen al muteerde,
 L. Fol. So dat sijn daer om mosten laten
 ciii. v. Yet te spreken opter straten.
 Een cleyn veynsterkijn, wijt ende ront,
- 990 Dat twisschen beyden muren stont,
 Mit yseren tralyen vast ghewracht,
 Daer plaghen sy, alst was bij nacht,
 In heymeliker vergaderinghen
 Te vercallen haren dinghen.
- 995 Dat was alle die vroechede en[de] heyl,
 Die deen vanden anderen creech te deyl.
 Mit woerden ende mit lieflic sien
 Plach him beyden goet te gheschien.
 Dat veynster was so cleyn ende dick,
- 1000 Dattet hem was onghemick:
 Den mont en mochten si niet lenen.
 Des morghens scheyden sy van enen.
 Hoe lanc, hoe cout die nachten waren,
 Daer te staen was al hoir gharen.
- 1005 Sy en quamen nye ten anderen grade,
 Dat was yammer ende schade.
 Op een tijt sy noch versaemden
 Voer dat veynster, daer sy raemden
 Ende overdroghen mit malcanderen,
- 1010 Dat sy te samen wouden wanderen
 Des morghens vro buten der stede,
 Om te meren horen vrede,

Vs. 985. D. d. o. d. hoir mutierde. 986. E. s. v. a. verkeerde. 989.
 E. c. v. was ront. *Beter.* 991. was. 993. heymentlijcke. 994. hoirre.
 995. endc. 996. den *ontbr.* ye creech t. d. 997. aensien. 999. so
ontbr. 1002 henen. 1003. nachte. 1007. versamenden.

Tot ene fonteyne, die daer stont
In enen bossche van bloemen bont,

L. Fol. 1015 Also alst was in sMeyes tijt.
CIV. r.

H. Fol. Des morphens vro, des zeker sijt,
XXIV. v. a. Also als hair verlanghede zeer,
Was Thysbes vroe indie weer
Ende meynde Pirus wair voir.

1020 Liselicken sloetstu [L. sloetsi] die doer
Ende lyep tot dier fonteynen
Haestelic: sy was alleynen.

Enen mantel sy om hoir sloech,
Sij en wist niet dat was so vroech.

1025 Als sy bijder fonteynen quam,
Uuten woude dat sy vernam
Ene lewinne, comende daer
Ende nam der fonteynen waer.

Te hant sach sy haer coomste wel

1030 Ende liep van danen harde snel,
Want sy ontsach des beestes moet,
Om dat haer tanden waren bebloet,
Dat was anxtelic an te sien.

Eer hoir die beste conde ghesien,

1035 Was si ghelopen alte hant

In een hol dat sij daer vant,

Een spelonca van ene steen.

Daer ghinc sy sitten in alleen,

En van anxte, die si leet,

1040 So ontviel haer haer overste clect,

Vs. 1013. fonteynen. 1014. In enen busch. 1015. A. a. w. een
meyes t. 1019. was. 1020 Lijssentlijck sloet zi. 1021. totter fonteyne.
1022. H. al moeder eyne. 1024. dattet. 1025. Also si. 1026. dat ontbr.
1027. comen aldair. 1031. beesten. 1037. Enen speloncken van enen st.

Also haestelic liep sij int gat ;
Sij en sorchde niet voer dat.

L. Fol.
CIV. v.

Als die lewinne hadde ghedroncken ,
Ghencsi vast al omme roncken

1045 Ende nam den wech te woude waert.

Thant so is hoir verbairt
Die heucke , die opten weghe lach :
Ende also vro als sy die sach ,
Ghinc sise schoren ende rijten

1050 Ende mitten bloedighen tanden bijten.

Si wreeffse duen teghen der aerden.
Daer mede ghinc sy hoirre vairden.
Tisbes was in groten vaer ,
Off die lewinne quaem tot hair ,

1055 Dat sij dan ymmer ware doot.

Dus en roerde sy cleyn noch groot
Ende hilt hoir stilre dan een muys.
Nu comt die goede Pyramus
Ende droech een zwaert van goeden oirde ,

1060 Als goede mannen toe behoerde.

Hij verhoechde hem dusen stont
Upten minnentliken vont ,
Die hi hoepte te vinden dair
Sitten bijder fonteyner claer ,

H. Fol.
XXIV. v. b.

1065 Off dat sy ymmer comen soude ,

Dair an hi twivelen niet en woude.
Als hy den clede quam ghehende ,
Dat hi harde wael bekende ,
Ende sach dat bloedich ende gheschoert ,

Vs. 1042. Dat zij. 1046. Te hant. 1047. Den mantel. 1048. Soc
houde als si die ghesach.

- 1070 Ende alle die sticken sicht ende spoert,
 L. Fol. Hij wart bleec ende onghemoet.
 CV. r. Van drucke wort hi halff verwoet
 Ende meynde datter hadde gheweest
 Een leeu, wolff off ander beest,
 1075 Die Thisbes aldair hadde verslonden.
 Groot jammer dreeff hi daer ten stonden,
 Hi nam die stucken vanden clede
 Ende vergaderdse op ene stede
 Ende kustse off sijt selff hadde ghesijn
 1080 Ende sprac: » och soete vriendinne mijn,
 Lieve alre liefste waerde maghet!
 Wat helpet nu seer gheclaghet?
 Dit yammer heb ic di gheworven,
 Dattu om minent wil sijste ghestorven.
 1085 Doer mijn vervolch, doer mine bede
 Bistu ghecomen hier ter stede,
 Daer du hebs den doot ghesmaect.
 Nu bin ic van vrienden naect
 Ende bin inder werlt alleen.
 1090 Wy leefden samentlic ghemeen,
 Hoe soudet nu voeghen my
 Allene te leven sonder dy?
 Neen, dair en mach niet off comen.”
 Mittien heeft hi sijn zweert ghenomen
 1095 Ende heeft hem doer sijn lijff ghesteken.
 Daer most dat edele herte breken,
 Daer hem toe dwanck die reyne minne,

Vs. 1070. So word alle sijn lijf ghestuert. 1073. dattet. 1074. of
 wolf. 1075. hadde aldair. 1078. een. 1079. Hi custese — self *ontbr.*
 1080. och *ontbr.* 1082. hier veel gheclaghet. 1084. om mine wil bist
 gh. 1089. werelt. 1096. edel. 1097. Dair dwanck hem toe.

Die hi droech tot sine vriendinne.

L. Fol.
CV. v.

Onlanghe als dit is gheschiet ,

1100 Thisbes al omme hoirt ende siet

Ende meynt dat dier is wech ghegaen.

Sij ghinc een stucxkijn voerwaert aen :

Daer sach sy Pyramus legghen doot.

Daer hieff [si] ghescrey ende jammer groot.

1105 Si wranck die suver witte hande ,

Hoir gheclach was menigherhande ,

Si custe den doden an sinen mont

H. Fol.
XXV. r. a.

Droeflic meer dan dusent stont.

» O wee, o wee, » sprac sy, die tsairt ,

1110 » Wat is meer [l. mi] , arme deerne, verbaert!

Ic hadde ghehoept up svroechdens stuck :

Nu vindic alle leyt ende druck.

Die liefste, die ye my ghewairt ,

Die is ghestorven op deser vaert

1115 Bij mijnre schult. Wat mach ic bet,

Dan mede te sterven onghelet ,

Op dat [ic] ewelick bij hem blive. »

Sij toech dat zwaert uut sinen live ,

Daer sy hoer lichaem mede doerstack ,

1120 So dat haer dat edele herte brack

Ende viel mit horen live opt sijn.

Dus gaf sy hoer selven medecijn

Teghen der bitter rouwen slach ,

Die hair so zwaer int herte lach.

1125 Och hoe edel ende volmaect

Vs. 1098. sinen. 1101. dattet. 1110. mi. 1111. vroechden. 1113. vinde ic. 1113. my ye. 1114. Die *ontbr.* 1117. ic. 1120. haer *ontbr.* edel. 1123. bitteren.

L. Fol.
CVI. r.

- Ende van alre zwacheit naect
 Was die liefde van desen paren,
 Die in haren reynen jonghen jaren
 Storven doer der minnen quael
 1130 Ende sijn ghedoot mit enen stael.
 Och hoe menich isser noch
 Ghebleven inden selven troch,
 Die ic niet al bescriven en can!
 O minne draghers, siet dit an,
 1135 Wat dene om des anders wille dede,
 Die onderlinghe soe luttel vrede,
 Soe weynich vroechden ye ghecreghen.
 Want ten was so niet gheleghen,
 Dat sy minlic ye te samen
 1140 Boven den eersten graet ye quamen.
 Ghi sijt al heter in uwen rade,
 Coemdi totten anderen grade;
 Ende wort u dan die derde niet
 Rechtevoirt eert u verdriet,
 1145 Soe donckt u dat ghi niet en wint.
 Waren die vroukijs soe ghesint
 Dat sy u langhe lieten lopen
 Ende ghechten u mit groten hopen,
 Na dien dat ghij dus haestich sijt,
 1150 Soe deden sy u rechte vijt.
 Mer zedighe mannen, die tallen tijden
 Entelick mitten vroukijs lijden
 Ende verbeyden langhe daghen

Vs. 1127. van dien paren. 1128. Die dair in reyne j. j. 1133. ghescriven. 1135. W. deen om tsanders. 1140. grade quamen. 1143 u. ontbr. 1148. Ende gecken u bi gr. h. 1150. S. d. s. die r. v. 1152. Guetelijc.

- Schamelick nader vrouwen behaghen
 1155 Ende bidden altoes huetschelic voirt ,
 H. Fol. XXV. r. b. Dier bede sal emmer sijn ghehoirt :
 L. Fol. CVI. v. Die vrouwen sullen dat aansien
 Ende laten hem wat guets gheschien.
 Die inden eersten graet vol langhe
 1160 Heeft ghestaen bij lieften bedwanghe
 Ende naden anderen oetmoedelijke wach[t] ,
 Die soude emmer bi[l]lijcx sijn gheacht
 Ende ten anderen werden ghevuyrt :
 Wat wye wail lijdet ende wail bezuyrt ,
 1165 Dien sal dat zuete mit rechte vromen
 Wanneer sijn tijt is omme ghecomen.

Die ander graet steet inden gairde.
 Daer gheet sy spelen, die zuete wairde;
 So comt hair vrynt erde tredet dair in
 1170 Ende gruetse mit enen zueten sin
 Ende sy hem weder vrundelijke.
 Die woerden vallen dair suverlijck.
 Malcanderen nemen sy bijder hant ,
 Dusent vroecheden werden dair bekant ,
 1175 Elck ghift te kennen sijn ghedwanck ,
 Die woerdekijs gheven zuet gheclanck ,
 Elck spreect wes dander gheerne hoirt
 Ende brinct dat also lieflic voirt
 Als hi dat best gheramen can.

Vs. 1156. worden gh. 1160. dwanghe. 1161. wacht. 1162. Die sal
 billix. 1163. Ende worden ten anderen grade ghevoert. 1164. veel lijt.
 1166. Als sijn. 1167. gairne. 1172. die vallen. 1173. Malcander.
 1174. D. v. zjn daer in tlant. 1175. ghevet. 1178. brenghet. 1179.
 best outbr.

1180 So plucken sy dair die bloemkijs dan
 Ende gheven malcander des teen gave,
 Dat sy ontfanghen voir rijke have.
 Dat vriendelic drucken bijder hant
 Mae[c]t van beyden enen bant.

L. Fol. 1185 Mit praten ende mit lieflic cozen
 CVILJ. Breken sy die rode rosen.

Dit nemen sy voer grote lust
 Ende yghelic hert dair wel op rust.
 Aldus so driuen sy haer ghenoecht,

1190 Ter tijt toe, dattet God soe vuecht,
 Dattet tijt is daen te scheyden.
 So spreken sij onder hem beyden
 Ende ramen ander daghe ende stonde.
 So varen sy ten roden monde

1195 Ende maken een vriendelijc ghescheyt,
 Dat him beyden doch is leyt;
 Mar wanttet ymmer wesen moet,
 So saften sy den truerighen moet
 Ende verhoghen hem opt weder comen.

1200 Mit dier hope soe wart ghenomen
 Oerloff ende scheyden dan
 Ende yghelic gaet in sijn gheban.

H. Fol. 1205 Daer op rusten sy alte wael,
 XXV. v. a. Ende elken donct, dat hi een grael

1205 Van grote salde ghewonnen heeft,
 So dat hi lieflic ende vrolic leeft.

Vs. 1180. dair *ontbr.* 1181. E. g. m. ene gave. 1182. Die nemen zij
 v. r. h. 1183. Dat *ontbr.* 1184. Maect. 1187. Die n. s. 1188. Een
 y. herte. 1191. danen. 1193. andere. 1194. ter roeder. 1196. Dat
 d. i. h. b. l. 1197. M. alst y. 1198. toornighen. 1199. vervroechden.
 1202. E. een y. g. in zijn van. 1204. elc. 1206. vro ende lieflijck.

- Him donct him en mach niet deren,
 Ende al dat him mach bezweren,
 Dat verghet hi doer dat pant,
 1210 Dat hi inden gairde vant.
 So spreect hi allen vrouwen loff,
 Doer die wonne, die inden hoff
 Hadde gheweest, doe hi daer was
 Ende die rijcheit vant int gras.
 1215 Dus heeft sijn hert een zuet verdrach.
 Als sy dan op enighen dach
 Comen elc anderen te ghemoete
 So condelic wert dair ene gruete
 Also hem elc voer anderen midet:
 1220 Want die natuer des niet [en] ghelidet
 Sij en moeten wandelen hoir ghelaet
 Ander verwe off anden ghelaet.
 Daer om een roeckeloes ghemoet
 In sulken dinghen dicwyl doet,
 1225 Datter sommighen wert bekant,
 Datter minne steit int lant.
 Want Ovidius heeft bescreven:
 » Die ghene die in minne leven
 En connen houden [gheen] ghelaet; »
 1230 Mer nochtan, dat wel verstaet,
 So is die een zedigher veel
 Dan dander is in sulken speel.
 Die luden en sijn niet even wijs.

l. Fol.
 cvii. v.

Vs. 1207. H. d. gheen dinc en mach hem deren. 1208. alle. 1211. alle. 1214. E. d. r. vaert i. g. 1217. Elc andere comen. 1218. condelijc. 1220. niet en lydet. 1222. A. verwen o. an der daet. 1223. omme. 1225. Dattet. 1329. gheen. 1230. M. ymmer n. dat verstaet. 1231. Sedigher is die ene veel. 1232. Dan die ander in s. sp. 1233. luyde.

- Daerom gheve ic der wijsheit prijs,
 1235 Die wael bedecket menighen daet,
 Des hem die gheck niet en verstaet.
 Van desen is ghenoech gheseit.
 Waer dus die liefde wart gheleit,
 Daer is minne inden anderen graet,
 1240 Daer sy dicke bliven staet
 L. Fol. **Menighen tijt ende langhe daghen,**
 CVIII. r. **Eer sy coomt tot hogheren slaghen,**
So dat die goede menschen duck
Sterven in dit selve stuck,
 1245 **Eer sy den anderen graet vernemen.**
Dier is veel tusschen [Bonnen] ende Bremen,
Die nymmermeer ander graet en werven
Ende willen gaerne dair in sterven.
Want tgheluck is so onghelijck.
 H. Fol. **1250 Het is die menighe op eertrijck**
 XXVI. **So duldich so wesmen hem an leyt,**
 v. b. **Het dunckt him guet, al waert een leyt.**
Des anders [L. andere] hebben dusen stuck,
Een wair him groot gheluck.
 1255 **Elken is die vroechede so groot**
Als sy him dunckt na sijn ghenoeet.
So grote vroechede heeft Peterkijn
Mit Metkijn off mit Nezekijn,
Als een hertoghe mit sijnre vrouwen,
 1260 **Die hem doet ghenoechte bouwen.**

In desen graet, daer wy off spreken,

Vs. 1234. die. 1236. gheeke. 1240. in bliven staet. 1241. Menighe. 1242. comen. 1245. den derden. 1246. Deser is v. t. Bonnen e. B. 1247. hogher gr. 1253. andere. 1256. Als hij denet n. s. g. 1258. Nysekijn. 1260. dunct.

So bleven die twee ghelieven steken
 Ende storven beyde ghelijck ,
 Dat was die burchgravinne rijck
 1265 Van Virgi , die schone joncfrouwe ,
 Ende die ridder vol van [t]rouwe
 Dair ic voer off hebbe gheseit.
 Nu soe bin ic voert bereyt
 Te spreken vanden derden graet ,
 1270 Up wat ghevaerde dat hi staet
 Ende wat vroechden hi can gheven
 Den ghenen die dair inne leven.

L. Fol.
 cviii. v.

Eerst beghintmen opter straet ,
 Daer na men inden gaerde gaet ,
 1275 Ten derden gaetmen daer bovæn ,
 Soemen in cameran plach te hoven
 Mit truwen vrienden heymelick ,
 Behouden alder eeren strick.
 Alssy in sulker vrienſcap staen ,
 1280 Dat deen wort minnentlic ontfaen
 Van sinen lieven wederpaer
 Ende wort in liefliker waer
 Mit volre gunste wel ontfanghen ,
 Mit sueten armen ombevanghen ,
 1285 Soe gaetet anden derden grade.
 Des en heeft nyemant schade ,
 Dan die valsche nydighe man ,
 Die nyemant der ghenuechten en gan.
 Want daer en wort nyemant , des ghelovet ,

Vs. 1266. trouwe. 1271. vreuchde. 1272. Die ghene. 1275. Ten
 derden mael. 1278. strijck. 1283. gunst. 1286. Des soe en. 1289. gelooft.

- 1290 Van ere noch van goede berovet.
 Up een koetskijn vallen sy
 Ende sijn alre sorghen vrij:
 Het dunct hem sijn een paradijs.
 Mer is enich van hem beyden wijs,
 1295 So meen ic datter sorghe is bij,
 Op [dat]ter sorghes nootlijck sy.
 Doch wes mit sorghen is ghestolen,
 Dat is zuet ende blijff verholen.
 Daer legghen sy in groter lust:
 1300 Menichwerff wart dair ghecust,
 Die lipkijsn werden gheconreydet,
 Vroechden meret, trueren beydet,
 Menich guetlic, lieflic woert
 Wort van beyden daer ghehoert,
 1305 Vriendelick drucken sy die armen,
 In gueder vroechden sy hem warmen,
 Lachende blencken dair die oghen,
 Elck anderen troest van allen doghen:
 Al waer hi sieck ende onghesont
 1310 Elck ghenase in sulker stont.
 Die witte kele ende wancskijn root
 Machmen handelen dair al bloot.
 Die borstkijsn machmen wel an stoten,
 Sijn sy niet te vast besloten,
 1315 Ende byeden hem gueden dach.

H. Fol. XXVI. r. a.
 L. Fol. CIX. r.

Vs. 1290. eren — goeden berooft. 1294. hem *ontbr.* 1295. meyne.
 1296. Op datter sorghe. 1297. sorghe wort. 1298. blijft. 1300. wort
 dair. 1301. worden gheconreyt. 1302. Vrenchde meerret, mer trueren
 leyt. 1303. lieflic guetelijc. 1305. Vriendelijcken. 1306. verwarmen.
 1308. andere. 1309. waeren zij. 1311. kelen — wanghen. 1312. h.
 wael a. b. 1313. anstoten. 1314. ghesloeten.

Daer off en sal men gheen gheclach
 Maken ander vrouwen zijden ;
 Elck sal anderen vollentlike blijden
 Ende doen mit gonsten uptien til

1320 Alle dat sijn vrunkijn wil ,
 Sonder te sterven als sy plaghen.
 Wes ic seg dat salmen waghē
 Altoes behouden lijff ende eer.

L. Fol. cix. v. Tgoet is gaende ende wandelbe[e]r.

1325 Al is machtich die penninc ,
 Minne verwint doch alle dinck.
 Woude daer yemant teghen segghen,
 Dien woud ic mit reden neder legghen.
 Dit is van minne die derde graet.

1330 Die vierde is op een ander maet.
 Mar eer daer off woerden luden ,
 So willic u noch eerst beduden
 Een corte historie van hem twien ,
 Die oick , na dat ic hebbe ghesien ,

1335 Liefden [L. Leefden] inder minnen staet
 Ende storven inden derden graet.
 Hadden die Goden hem ghegont ,
 Dat ghecomen hadde die stont ,
 Die hoirre twe by wilen gheren ,

1340 Sy hadden sonder wanch mit eren
 Inden vierden graet ghecomen.
 Mar valsche tonghen hebbent benomen ,

H. Fol. xxvi. r. b. Die sien altoes om haer beyach ,

Vs. 1318. Elc sel hem vollentlijck verblyden. 1320. Al. d. z. lieve
 vr. w. 1332. segghe. 1327. teghens. 1328. redene. 1333. Enc. 1335.
 Leefden. 1340. wanck. 1343. altoes zyen.

Daer ic u aff sal doen verslach.

L. Fol.
XCIII. r.

1345 Voertijts woende binnen Rome
Een rijck edelinc ende vrome,
Die machtich was, wy lesen dus,
Ende was gheheten Paulicius.
Mit corten reden seg ic u dat

1350 Hi wort verdreven uter stadt,
L. Fol.
XCIII. v. Bij zaken wantmen gaf hem solde
Dat die keyserinne solde
Mit hem te schicken hebben ghehadt.
Hi toech van danen sinen pat

1355 In Griecken, onder enen heer,
Dair hi bleeff in groter eer.
Want goets ghenoech ende groot ghesinde
Hadde hij, dat hij seer minde.
Die coninc, als ic can gheweten,

1360 Was Henedorius gheheten.
Hem was lieve tot desen gast:
Al quamer meer, hij naemse vast.
Goede, rijcke onderzaten
Cleden wel des heren straten.

1365 Hij regneerde int selve lant,
Daer Parys Helenen prant.
Paulucius, dese edel Romaen,
Had enen soen, heet Quintillaen,
Die lustelic, jonc ende lustich was,

1370 Schoen van leden ende wail te pas

*Voor vs. 1345, als opschr. Van Quintiliaen ende van Penella. — V.
Vs. 1349. redene. 1351. scoude. 1352. soude. 1358. zere. 1360. Ele-
dorius. 1366. Helena. 1367. die. 1368. Hadde — hiet Quintiliaen.
1369. Die lieflic j. 1370. Scoene.*

- Ende en was out mer twintich jaer.
 Nu was des conincx vrouwe aldair
 So rechte schoen ende suverlyc,
 Dat hoirs ghenoot in enighen rijck
- 1375 Niet en was, als ic versta
 Ende was gheheten Pernella.
 Hoghes daghes, als men vierde,
 So plach te comen die wael gechierde
 Inden tempel, daer sy stont
- 1380 Harde ant pallas, ende was ront
 Ghetymmert ende also ghewrocht,
 Dat zy uut hoerre camer mocht
 Altoes inden tempel gaen
 Sonder yemants weder staen.
- 1385 Up enen tijt alst was ghewoen
 So quam Paulucius mit sinen zoen
 Eerlich ganghen inden tempel.
 Die soen was sedich ende simpel,
 So schoen, so frisch in allen sijn wesen,
- 1390 Dat alle man om sach na desen.
 Penella, die coninghinne schoon,
 Sach oic den vader ende den zoon,
 Die beyde waren wail gheleert
 Ende rijckelijck ghehabitueert.
- 1395 Dese jonghe Quintiliaen
 Ghinc bij sinen vader staen,
 Dair hij die vrouwe mochte sien.

Vs. 1372. die c. vrou. 1374. menighen. 1376 en verder overal. Penella. 1377. die men. 1378. geschierde. 1379. die dair stont. 1380. Hard an tpallas. 1381. G. hi was also g. 1385. dach a. w. ghewoene. 1386. zone. 1387. gheghanghen. 1389. alle. 1390. sach om. 1392. S. den vader ende oec. 1394. gheabitueert. 1397. joncfrouwe.

- Sijn oghe liet hi dairwairts vlyen
 Sedelick, sonder wanghelaet,
- 1400 Als een die hem wail verstaet.
 Bij wilen sach sij opten jonghen;
 Mer noch en was sy niet bedwonghen
 Van liefsten van enighen man,
 Die ye menschen name ghewan.
- 1405 Wanneer die vrouwe op hem sach,
 So docht hem dat een vuerich slach
 Recht midts in sijn herte brande.
 Die vrouwe ten laesten wail bekande,
 Na dat sy ghemercken conde,
- 1410 Dat die jonghe man hair wail gonde.
 Dat viel te twee stonden ofte drien
 Datsi malcanderen plaghen te sien,
 So dat die vrouwe wert ghevanghen
 Ende heeft minnentlic ontfanghen
- 1415 Tgheschut, dat uut sinen oghen
 In hairre herten quam ghevloghen.
 Die brant wert starck ende lieflic brande,
 Si leefden ghelijck in liefden bande,
 Ende hi vernam oic wail ter stont
- 1420 Dat sij was int herte ghewont.
 Si was in menighen ghedachte,
 Wat weghe, wat liste sy best wrachte,
 Dat sy hem spreken moch[te].
 Hij leefde slecht in wanghedochte

L. Fol.
 XCIV. v.

Vs. 1398. oghen l. h. darwairt. 3399. Seedich sonder wanch ghelaet.
 1400. Als die ghene die h. 1403 mit e. m. 1404. naem. 1407. mid-
 den. 1409. bemercken. 1411. Dit vil tot t. s. of ten d. 1413. vrou-
 wer. 1417. lijslic. 1420. oec was int hert. 1423. hem best spreken
 mochte.

1425 Ende hij meynde dat hi nimmermeer deghe,
 Gheluc noch heyl van hoir en creghe:
 Want hi en dorstes niet ghenenden
 Bode off brieve an hoir te senden,
 Om dat hy hoer soe onghelijck was.

L. Fol.
 XCV. r.

1430 Penella op een tijt sat ende las,
 Datmen die liefde vordert wel
 Mit enen gueden heel ghesel.
 Nu so hadde die vrouwe een camer wijff,
 Den si ghetruwede eer ende lijff

H. Fol.
 XXVI.
 v. b.

1435 Ende was gheheten Balotides.

Penella seyde hoer die les,
 Hoe si int herte was ghewont,
 Ende si dede haer op die stont
 Zweren, dat sijs nimmermeer

1440 En melde, duer der Goden eer,
 Ende bat hair vriendelic aldaer,
 Dat sy des jonghen name waer
 Als sy heymelicste mochte,
 Ende seyde wes haer goet dochte,

1445 Dat hi inden tempel quaem
 Ende hoirre aldair waer naem.
 Sij dede dat haer die vrouwe heet;
 Mar het was haer int herte leet.

Nye van doechden; mer sy woude

1450 Dat sy enen anderen minnen soude,
 Daer sy bate off soude ontfaen.

Die bootschap heeft sy wail ghedaen.

Vs. 1425. Ende meynde. 1427. dorst des. 1428. an *ontbr.* 1430.
 sijt. 1444. E. s. hem dat h. g. d. 1445. quame. 1446. name. 1447.
 beheet. 1449. Niet.

Den tijt bescheyde si hem also ,
 Ende dat soud sijn voer daghe vro.

L. Fol. 1455 Die jonghe vorst ont der joncfrou wael
 XCv v. Ende dancte haer der zueter tael.
 Sijn hert was vro en[de] vreuchden rijc
 Ende verwachte den tijt oetmoedelijck
 Ende quam aldair op sinen dach

1460 Soe vroe dat nyemant des en sach ,
 Ende [si] wachte mede die stonde wael
 Als die oick van groter quael
 Woude nemen medecijn:
 Hoirre gheen en mochte blijder sijn.

1465 Twee monden, beyde zuet ende root ,
 Deden malcander vrienſcap groot ,
 Elck den anderen in armen dructe,
 Elck docht dat hem zeer wail ghelucte.
 Die zuete woirden die sy spraken

1470 En kan ic niet int ſcrite maken.
 Die tijt en mocht niet wesen lanck:
 Een ſcheyden daer him beyden dwanck.
 Die coninc, die daer droech die croen,
 Hadde eens broeders zoen ,

1475 Folkas was die name sijn.
 Dese valsche malandrijn
 Droech minne op sijns oems wijff,
 (Dat dede hoir minnentlic schoen lijff)
 Ende hadde Balotides gheseit

Vs. 1454. soude. 1455. D. j. verstont die. 1456. die zoete. 1457. ende. 1458. Hi wachte. 1461. Si wachte oec mede die st. wale. 1462. quale. 1468. Elc dochte dat hem wael. 1470. Wair nu te lang int ſcrite te maken. 1474. enen broeder z. 1476. maladrijn. 1478. min-lic scone.

1480 Dien bant, die hem int herte leyt,
 Ende sy gheloefde him, sonder waen,
 Si soudet der vrouwen doen verstaen.

L. Fol.
 XCVI. r.

H. Fol.
 XXVII. r. a.

Mair mids dat die coninghinne
 Anderswair hadde gheleit hoir minne

1485 Soe en dorst zij hoir dair van niet spreken
 Ende dus so liet sy dat zwaert steken.

Op een tijt vraechde hoir Folkas,

Hoe dattet mit dien dinghen was?

Sij sprac: »Heer, laet sijn u jacht.

1490 Het is om niet dat ghi veel wacht:

Mijn vrou is anders sins ghesint.

Mit enen jonghen dien sij mint,

Daer drijft zij hair ghenoechte mede.

Ic sal u segghen stont ende stede

1495 Wanneer dattes meer gheschiet.”

»Doet my dat ende lates niet,»

Sprac Folkas totten bosen wive.

Dese coninck, daer ic aff scribe,

Hadde een oirloghe in handen,

1500 So dat die beste van sinen landen

Een deel te velde souden tijden,

Ende Quintiliaen soud mede rijden.

Doe dochte hi in sinen moet:

»Oirloff ghenomen dat waer goet,»

1505 Ende pijnde dat hi sprac

Balotides, die valsche lack,

Die der vrouwen heeft gheseit,

Vs. 1480. Die bant d. h. opt. h. l. 1484. sinne. 1485. hoir *ontbr.*
 1486. Ende liet dat zwaert doe also st. 1489. Here. 1491. die is an-
 ders g. 1492. die. 1496. Segt mi dat ende laettet n. 1498. Desen.
 1501. soude. 1502. soude. 1503. docht. 1504. Oirlove.

Dat him Quintiliaen bereyt
Mede te trecken inden heer

L. Fol.
XCVI.
v.
1510 Ende dat hi hadde groten gheer
Hair te spreken, waert hoir ghenae.
Die vrouwe gheerde dat hi quaem,
Want haer daer na verlangede zeer.
Balotides dede enen keer

1515 Tot Quintiliaen ende seide him soe,
Dat hi quame des morghens vro.
Den tijt wachte hij behendelijck
Ende Penella des ghelijck.
Daer si inden tempel spraken

1520 Overdroghen si hoer zaken
Dat sij inder camer ghinghen.
Daer vielen soete handelinghen.
Sij hadden hondert dusent vouchden
In gueden minnentliken doechden.

1525 Hij swoer hoir trouwe onverbroken.
Des ghelijck heeft sij ghesproken,
Waer[t] dat hair die Goden gonden
Dat sij woirde ongebonden,
Si soude worden sijn echte wijff.

H. Fol.
XXVII.
r. b.
1530 Dat zwoer sy opter Goden lijff.
Dus laghen sy in groter weelde[n]
Lieflic mit malcander ende speelde[n].
Die vroechede brachtste in sulken ruste,
Dat hem beyde slapens luste.

1535 Balotides, die wrede rebas,

Vs. 1513. verlangede dair na. 1515. him *ontbr.* 1521. in die. 1525.
onverbonden. 1526. ghevonden. 1527. Waert dat. 1531. zueter weel-
den. 1532. Elc mit anderen lieflije speelden. 1533. sulker rust.
1534. lust.

Liep totten schalken Folkas

L. Fol.
xcvii r.

Ende seyde him alle dese dinck.

Folkas haeste him ten coninck

Ende seyde hem dese mere.

1540 Die coninc was in twivele zere ,

Want hi tsinen daghen nye en vernam

Dat sijn wijff na minne zwam ;

Doch hi volchde Folkas rade

Ende ghinc mede ten camenade ,

1545 Daer sise beyde hebben ghevonden ,

In lieven armen vast ghebonden :

Deen mont an dander druct.

Folkas te hant sijn mes uut ruct

Ende bij des conincx bevelen

1550 Doerstack hi beyde die suete kelen ,

Die nie en daden ander daet

Meer dan hier bescreven staet ,

(Wopen over tvalsche wijff ,

Die hi beyden nam het lijff

1555 Dat him God hadde ghegheven !)

Ende sijn dus samentlick ghebleven

Inder minnen derde graet.

Wacht u vrienden voer sulken raet ,

Wacht u voer valsche woerden mede :

1560 Goede hoede brinct goede vrede.

Vanden graden spreken wy voert.

Ghi hebt wail vanden eersten ghehoirt ,

Vs. 1538. haeste totten c. 1539. mair. 1540. zwair. 1541. in sinen.
1544. E. g. hem inder cameren nade. 1547. vast ghedruct. 1552. Dan
al hier. 1556. Dus sijn si. 1558. sulc verraet. 1559. wairde. 1561.
graet.

Hoe hi opter straten ghinck.

L. Fol.
xcvii. v.

Die ander men inden gaerde vint,

1565 In die camer die derde staet,

Die vierde opten bedde gaet.

Mar dat is anders (*) te verstaen.

Die in die derde grade gaen

Rueren tbedde wel bij tijden,

1570 Dat is ghedect in allen sijden,

Boven, midden ende beneden.

Dat machmen doen ende al mit reden,

Dat en is trechte bedde niet,

Dair die vierde graet toe vlyet.

1575 Die beyde sijn van twee sinnen;

H. Fol.
xxvii. v. a.

Deen is van buten, dander van binnen.

So wye dat gaet opt bedde van buten

Die en mach gheen minne sluten

Sij en blijft al inden derden graet.

1580 Daer en is arch noch misdaet.

Dat bedde van buten machmen bucken

Sonder yet dair inne te brueken;

Want eer die hout hoir crenskijn vast.

Mer die nyder brouwet last

1585 Ende die clapper bucket leyt,

Hoe wael het mitten dinghen steyt.

Sien sy sulver ende gout,

Si maker off (†) vermolsent hout.

Vs. 1563. zij o. s. beghint. 1564. Den. 1568. inden derden. 1575. Die bedden. 1576. Een is van buyten, een is v. b. 1581. kroeken. 1582. daer an te broeken. 1583. eer behout. 1588. maeken daer of.

(*) *Er staat an anders.*

(†) *Het IIS. heeft dit woord tweemaal.*

Wat goet is segghen sy voer quaet.

1590 Daer omme hoet u voer dat saet.

L. Fol.
xcviii. r. Den vierden graet en sal gheen man
Mit bescheyde hem nemen an,
Ten moet mit sulker voirwairde sijn
Als ons bescrivet dat Latijn.

1595 Dat bedde datten vierden maect

Is van allen decsel naect,
Begheerlic, zuet, zaft ende blanck,
Nieste breet, te maten lanck,
Bloot ende suverlijc bereyt,

1600 Daer gheen decsel op en leet

Van wollen noch van linnen laken
Noch bonte cleder vanden raecken
Noch camcaet noch syden doecken,
Dat gheen man en moet bezoecken,

1605 Ten sy den ghenen dan bekant

Die rechter is indes gheestes lant.
Verneme diet vernemen wil,
Ic en segghe niet meer op desen til;
Mar daer voer wachte hem elc ghepair,

1610 Dat dat bedde van hogher waer

Niet roeckelois en werde versocht.
Al waert oick datment werven mocht,
Niemant en zal des begheren
Ten sy mit rechte ende mit eeren.

1615 Het valt soe veel in menighen steden,

Wanneer soe dattet wort ghetreden

Vs. 1590. Daer om zo. 1592. hem *ontbr.* 1593. voirwairden. 1594. beschrijft. 1595. vierden graet m. 1597. zuet *ontbr.* 1598. Nietste. 1603. kamokaten noch van sydene d. 1606. gheesten. 1609. wacht. 1611. worde. 1616. Wanneer datter.

Over die derde gaet van minnen,
Dat dan die liefde beghint te dinnen

L. Fol.
xcviii. v.

Ende die zueticheit gaet aff.

1620 Dat schone coern wert een caff,
Die brant wort daer mede ghelesschet,
Die claarheit wort zeer aff ghewesschet,

H. Fol.
xxvii. v. b.

Dat weder wart duuster dan,
So volchter druc ende lijden an.

1625 Die vroukijns bliven inden sorghen,
Ende die mannen lopen hem vermorghen
Hier, aldair en[de] over al.

Hij verzoucket berch ende dal,
So langhe dat hi wat nuwes vint,

1630 Daer hi van nuwes op wert ghesint.

Dat eerste is dan al vergheten,
Dat heeft die vierde gaet verbeten,
Die der zueter minnen brande
Van eeren heeft ghebracht te scande,

1635 Daer hem billic een goet man

Naerstelic sal wachten van,
Ende my heeft zeker wonder groot,
Dat eens goetmans ghenoot
Hem der hetten niet en hoedet.

1640 Want natuer ons des bevroedet,

Als wy so verre ghecomen sijn,

Vs. 1617. Over den gaet van der derder minnen. 1618. Dattic. - 1620. coeren wordet caff. 1621. werter. 1622. wert. 1623. wert veel duysterre dan. 1624. druck ende sorch dan an. 1625. in die. 1626. Ende *ontbr.* 1627. Hier ende dair. 1628. Si versoeken. 1629. wat anders v. 1631. vergaen. 1632. ghedaen. 1634. van cersten h. g. ter. 1635. enich. 1636. Eerstelijc. 1638. eens goets mants. 1639. dier. 1640. des *ontbr.*

- Dat wy in minnentliken schijn
 Mit goeden wiven sijn verbonden,
 Sullen wy mit handen ende monden
 1645 Hoer gans ghelove segghen ende houden
 Mit herte ende sinne onghespouden:
 Alle dat hoir live begharen
 Sullen wy volleysten sonder sparen:
 Daer en sal nyemant liever sijn
 1650 Dan dien du hebste int herte dijn.
 Also salt sijn mit elken man,
 Die sinen live der eren gan.
 Hoe soude dan yemant sijn so bois,
 Dat hi die liefde die hy ye coys
 1655 Scenden soude ende makense quaet
 Die him so hoghe inden moede staet,
 Ende ontreynen dat schone yuweel
 Dat hij minde boven enich deel?
 Seker, dochten dit die gheen
 1660 Die hem stoten an desen steen,
 Si souden waerlic gaen besijden
 Ende enen beteren wech omme lijden.
 Reyne minne die is te prisen,
 Want sy doet alle vroecheden risen
 1665 Ende sy sijn vrij, van alre daet,
 Al spreect een bose nyder quaet.

Vs. 1644. hande ende mit. 1646. hart ende mit. 1647. begheert. *In*
plaats van vs. 1648 deze drie regels:

Dair in sal si worden gheeert
 Sullen wi volleysten sonder sparen
 Dit soe suldi doen intwaren.

1650. die. 1651. alle. 1652. sijn lief. 1654. die hi vercoos. 1656.
 in moede. 1658. voir e. d. 1659. ghene. 1660. steene. 1661. zeker
 g. b. 1665. sy *ontbr.*

Si sijn so vrij op hoirre duecht,
 Dat sy niet en worden onthuecht.
 Si bliven vro ende en achten niet

H. Fol. 1670 Die stralen die die clapper schiet.
 XXVIII. r. a.
 Al heeft die clapboghe grote macht,
 Die reyne liefde en slaets gheen acht.
 Een yghelic wacht hem quader daet.

L. Fol. Der loghentael wert ymmer raet.
 XCIX. v.

1675 Hadde Fillis, die vrouwe schoen,
 Des ghehoet mit Demofoen,
 Hadde Medea, die suete maecht,
 Van Jason niet ghesijn verlaecht,
 Hadde Adriana gheschuwet dat wack

1680 Doe Theseus hoer bedde brack,
 Hadde Dydamy ghesijn behende
 Doe Achilles hoer bekende,
 Hadde Oenoene verdocht die dinghen
 Doe sij ende Parijs te bedde ghinghen,

1685 Hadde Kanates ghebruuct wijshede
 Doe sij hoirs broeders wille dede,
 Had Mirra reyne minne ghedraghen
 Doe sij horen vader woude behaghen,
 Had Dido in hoer eer ghebleven

1690 Doe hoer Eneas woude begheven,
 Alle dese vrouwen voirnoemt
 Mochten hem des hebben beroemt;
 Mer sij hebbent selve bedorven
 Ende sijn van rouwe al ghestorven.

Vs. 1671. clapper. 1672. Reyne minne. 1673. zwacker daet. 1674.
 loghentale. 1676. Hoer des ghehoedet. 1677. maghet. 1678. verlaghet.
 1683. ghedocht. 1687. hadde. 1688. hoer. 1689. Hadde — hoeren.
 1691. voirghenoemt. 1693. Mer neen.

- 1695 Dit comter off van sulker marct.
 Als deen den anderen niet en starct,
 Mit rechte trouwe, die daer gheboirt,
 Soe is die melck te mael vergoert.
 Mer doetmen soe ic hebbe ghescreven,
 1700 So volcht daer een ghenoechlic leven.
 Na dat die luden sijn ghesint,
 Die ene schelt, die ander mint.

L. Fol.
C. r.

- Off my yemant woude straffen,
 Soe en wil ic niet dair tegen haffen,
 1705 Ic en wil des wel gheloven,
 Dat sij bij wilen treden boven
 Ende leven inden vierden graet,
 Daer nochtan liefde vaste staet
 In truwen, sonder wanckels leyt,
 1710 In gansen ghelove ende stedicheit,
 Ende leven heymelic in een,
 Soe dat nyemant, groot noch cleen,
 En weet van hoirre beyder zaken
 Of mense prisen sal off laken,
 1715 Ende nyemant en weet zeker des
 Off sij reyn off anders es,
 Ende meynen oick in horen moet
 Dat sij reyn is ende goet,
 Ende node malcander schenden soudent,
 1720 Want sijt voer reyne minne houden
 Daer die gonst vast is ghebonden

II. Fol.
XXVIII. r. b.

Vs. 1697. ghebuert. 1698. versuert. 1699. doet alzo. 1701. luyde.
 1704. woude ic daer niet. 1713. hoirren minnen saken. 1717. Si
 meynen. 1710. scennen. 1720. is vast.

- Ende bernende wasset tallen stonden
 Mit truer liefde sonder wanch
 Ende elc dient op heyls danck
 1725 Ende elc scuwet duen des anders leyt,
 Elc is tot allen tijden bereyt
 Te doen mit ganser herten vrij
 So wes des anders begheerte sy.
 Die man die meynt, so een guet wijff
 1730 Vorder over ghift hoer lijff
 L. Fol. Ende meer om sinen wille doet,
 C. v. Soe hi van rechten schulden moet
 Te duenre sijn tot hair verbonden
 Hoir te dienen tallen stonden:
 1735 Want men seit mit veel te lienen
 Machmen billic wail verdienen.
 Dat guede wijff meynt oick mede,
 Is hoir vrient van edelre zede
 Ende si veel doet om sinen wil,
 1740 Soe moet hi ymmer, lude en stil,
 Dat verd[i]enen ende over deyncken,
 Hoe sy hoer selven gheert te creyncken
 Om hem te starcken ende te hueghen.
 Sij meynen trouwen, tis al lueghen,
 1745 Seit yemant dat sij anders leven,
 Dan rechte minne heeft ghegheven.
 Si meynen dat hoir dinck is claer,
 Want sy malcander segghen waer.
 Si en willen mit woerden niet betalen,

Vs. 1723. truwe ende liefde. 1724. heyles. 1725. Ende *ontbr.* te doen.
 1726. Ende elc is talre tijt b. 1727. willen. 1728. So *ontbr.* 1732.
 rechter sculde. 1734. tot allen. 1735. wel te dienen. 1736. veel. 1737.
 die meynt. 1744. meynt. 1746. him rechte. 1748. malcanderen.

1750 Hoerre gheen en wil den anderen falen :

Lijff, guet ende alle dienstbairheit

Is den anderen altoes bereyt.

In deser opinien bliven sij

Ende meynen datse lovelic sy.

1755 Dat wy segghen van reynen dinghen

Houden sij voer queteringhen,

Ende dat reyne minnen oirde

Niet en is dan schone woerde,

II, Fol. XXVIII.
v. z. L. Fol. CI. r. Des elck man heeft soe veel te bat

1760 Als van enen verloren schat.

Dus leven si in hoir ghenuecht,

Ter tijt toe dattet God soe vuecht,

Dat sij ter echtschap moghen raken,

Want daer up doen sy dese saken,

1765 Dats al hoir antwoirde diemen vint,

Anders waer hoer sake blint.

Maer na dat ic my laet wisen,

So en salmen dat billicx niet prisen:

Dats als een wijff van goeden naem

1770 Hoir selven set in sulker taem

So moet ymmer die eer zwacken,

Ende off sijt alzo heymelic zacken

Dattet nyemant en gaet van monde,

So isset doch een dootlike sonde,

1775 Daerment billicx om laten sal.

Noch een sonderling gheval

Wetic, daer ment om sal laten.

Vs. 1754. loeflic. 1755. reyne. 1762. God *ontbr.* 1766. al blint.
1767. late. 1768. billix dat. 1769. Want als. 1770. sulcker plaem.
1771. ere. 1772. al. 1774. ist. 1775. zalle. 1776. ghevalle.

- Twee goede menschen , die hem saten
 Malcanderen minnentlike [te] dienen
 1780 Up sulke hope ende mienen ,
 Dat him God noch gonnen mach ,
 Te leven sulken blijden dach ,
 Dat sij malcander echte werden ,
 Dien waert alte zuer te harden
 1785 Ende thongerbeen te cluven
 Sonder spise over te prueven.
 Want alset dan ter maeltijt quaem ,
 So soudet sijn soe veel bequaem
 Die zuete [spise] mit hongher te eten ,
 1790 Dat alle die hongher dan wair vergheten ,
 Die ye te voren hadde ghesijn.
 Mit groter lust in lieven schijn
 Soudmen dan grote beten biten ,
 Van outs en soudmen niet verwiten ,
 1795 Alle dinck soud wesen nu.
 Om sulker vrechden seg ic u
 Datment soude laten mede.
 Mer oft hem so leecht in die lede
 Dat sijs laten niet en willen ,
 1800 So bid ic dat sijs guetlic stillen
 Ende houdent also heymelic ,
 Dat die ere blive rijck
 Ter werlt , al ist voer Gode zonde :
 Sij beterent na tot enighen stonde.

L. Fol. Cl. v.
 Vs. 1779. Malcander minnentlic te d. 1780. zulcken hoep. 1783. malcandere. 1784. worttet. 1785. Ende dat h. 1786. S. s. voirt te p. 1788. S. s. hem zijn so b. 1789. soete spise. 1795. zoude dan. 1796. vrechde. 1797. souden. 1798. inden. 1799. sij. 1800. zijt. 1802. blivet. 1803. werelt.

H Fol.
XXVIII. v. b.

1805 Sinte Pouwels seit int ghemeen :

» Wilmens dan niet coken reen

So latet doch verholen sijn.”

Mer dit is die lesse mijn,

Datmen tpruefsel aff sal laten :

1810 Het sal verbljiden ende baten.

Ic wil des gheloven wail,

Dat voertijts tot sommigen mael

Ganse liefde in truwen sijn

Tusschen den ghenen heeft ghesijn,

1815 Die stonden in dat vierde slot.

Elck dient bij sonder sinen God.

L. Fol.
CII. r.

Soe wael dient Gode Hein ende Han,

Ghelijck doet een begheven man,

Al staet die een in hogher scouwe.

1820 Ic wil van overdragher trouwe

Segghen, dair ic off hebbe ghehoirt,

Ende is een waerachtich woert,

L. Fol.
CXLIH. r.

Als ons die geesten claer belyen.

In ouden stont was in Suryen

1825 Een coninc moghende ende vry:

Demetrius soe hetede hi.

Dat rijck had hi in sinen handen

Ende was bekant in menighen landen.

Nu was dair een eerbair wijff,

1830 Die horen knecht beroefde tlijff;

Mer dat quam onnoselic toe

Ende ic wil u segghen hoe.

Vs. 1818. Als doet. Voor vs. 1823, als opschr. Van Sabina ende Floridamas. — VI. 1824. Inder ouder. 1826. hiete. 1832. Ende wil u dair om segghen hoe.

Dat guede wijff was nuwelijc
Weduwe gheworden ende was rijck.

- 1835 Sabina so was sij gheheten.
Van horen ghestande suldi weten.
Een weynich [*L. eynich*] vrunkijn hadsi vercoren,
Vrisch, niet rijck, maer wail gheboren,
Daer sij veel vreuchden mede dreeff,
1840 Want hi hoer tru ende stede ble[e]ff.
Ic versta wel dat hi was
Gheheten Floridamas.
Elck was den anderen wel te wille.
Sij hadden heymelic en[de] stille
1845 Malcanderen ghedient menigen dach:
Nu, sint davonture versach,
Dat si allene was ende vrij
L. Fol. CXLIII. v. Uten bande, so woude sy
Hoeren lieven vrient teen manne trouwen,
H. Fol. XXIX. r. 2. 1850 Ende dede enen schonen camer buwen
Ende dien costelijck bemalen,
Om hem rijckelick tonthalen.
Op een tijt sij daer boven ghinc,
Daer die wercluden deden hoir dinck,
1855 Ende raecte ymmer mitten voet
Enen bile, die beneden woet
Ende viel den knecht op sijn hoeft,
Dattet recht midden wert ghecloeft.
Die knecht most daer verliesen tlijff.
1860 Daer wort ghevanghen tgoede wijff.

Vs. 1837. eynich. 1840. trouwe e. s. bleeff. 1844. ende. 1845. Malcander g. menich. 1846. sint dat daventuyr. 1848. lande. 1849. te manne. 1850. een schoon. 1851. die. 1852. te o. 1855. mit hoeren. 1856. Ene b. die si b. w. 1858. So dattet recht w. g. 1860. dat goede.

Men leydse vast in sekeren banden :

Want naden recht vanden lande

So hadsi dat lijff verboert.

Floridamas was seer ghestuert,

1865 Sijn herte dochte hem al verganghen

Om dat Sabina was ghevanghen.

In groten druck en[de] sorghen

Ghinc hi wanderen alle morghen

Inden tempel ende bat den goden,

1870 Dat sij hoer hulpen uutten noden.

Hi en conde hoer helpen noch daren,

Want hi en dorst niet openbaren

Dat him int herte was so banghe.

Inden karker lach si langhe :

1875 Want, om dat si was vermaert

In eren ende van goeder aert,

^{L. Fol.}
^{CXLIV. r.} So en deedmen hoer gheen haestichede

Mit rechte an live noch an lede;

Mer haer leven lach dair an.

1880 Up een tijt sprac sij den man,

Die meyster was vanden ghevangen

Ende seyde: » Vrient, nu wilt doch ganghen

Totten coninc op desen til

Ende bidt hem, off hi comen wil

1885 Spreken mit enen ghevanghen wive.”

Die meester zwoer bij sinen live,

Na dien dat hoir dat was ghenaem

Hi soudet doen, watter off quaem:

Vs. 1861. bande. 1862. rechte. 1863. hoir l. 1867. ende in sorghen.
1870. uuter. 1876. van groter airt. 1877. S. en deedmen oec gh. h.
1878. Mit recht an hoir lijf ende lede. 1880 so sprack. 1882. Sich
vrient wilt d. g. 1886. mit zinen live.

- Si waer so dueghende ende so edel ,
 1890 Liet hi dat, hi waer een snedel.
 Dus liep hi totten coninc schier
 Ende seyde hem die manier
 Als hem Sabina hadde ghebeden.
 Die coninc lachende ghinc beneden
 1895 Dueghentlic ende woude horen
H. Fol. XXIX, r. b. Wat dat wijfkijn hadde voren.
 Hij vraechde, wat dat waer haer noot.
 Sij sprac: »Edel vorste groet,
 Al hebbe ic hier ghewoent mijn daghe,
 1900 Ic bin hier vreemt van maghe,
 Gheen kinder soe en heb ic mede.
 Ic wort gheboren van deser stede
 Omtrent viertich deser milen:
L. Fol. CXLIV, v. Ic woude gaerne darwairts ylen
 1905 Om te maken mijn testament.
 Mijn ouders woenen dair omtrent:
 Ic woude mijn stucken gheerne reyden,
 Dat sij mit lieve van ene scheyden
 Ende deylen mochten minen goede
 1910 Sonder twist off onghemoede.
 Woudi my uwen oerloff gonnen
 Tot dat vijftien daghe omme ronnen,
 Ic woude hier weder comen an
 Sonder twivel, ende sterven dan
 1915 Alst u docht wesen rechtens tijt.”
 Dit docht den coninc nuwe vijf,

Vs. 1889. gueghende. 1890. snedel. 1892. hem oeck. 1899. heb.
 1900. vreemde ende sonder maghe. 1909. mine. 1910. ende o. 1911.
 Woude ghi mi u. 1915. dochte.

Dat dit wijff dach woude gheren ,
Ende antwoerde haer half in scheren.

» Wijfkijn, » sprac die coninck goet,

1920 » Du biste selve des wail vroet,

Dat recht moet hebben sinen loop ;

Mer hebstu erghent enighen hoop

Off enich ghetru an enen vrient,

Die du so wail moechs hebben ghedient ,

1925 Dat hi een verbant ane ghinghe

Die wile du dedes dine dinghe

Ende quame voer di hier inder hecht ,

Ende soude dulden sulken recht,

Dattu selve soudes ghedoghen,

1930 Oftu niet weder en quaems voer oghen :

L. Fol.
CXLV. r. Vindes du sulken vrient int leven ,

So sal ick di oirloff gheven ,

Also du hebs begheert an my. »

Die coninc meynde wel, dat sy

1935 Nymmermeer die mensche en vonde ,

Die hem voer hair also verbonde.

Te hant heeft sij een bode ghesent

Om Floridamas haren vrent ,

Die dair tot hair quam te hant.

1940 Vriendelick nam sy hem bijder hant

Ende sprack hem toe van deser dinck ,

Die hoir wail gonde die coninck,

H. Fol.
XXIX. v. a. Op dat si enen vrient mochte vinden ,

Die him dair voer hair woude verbinden.

Vs. 1917. Dat dat w. 1920. bist. 1922. enighe. 1923. enighe trou an enighen vr. 1924. Dien — moecht. 1925. an. 1927. quaem — inden. 1928. dat selve recht. 1930. quaemste. 1931. Vintstu sulc een. 1933. hebste. 1935. mensch. 1937. enen. 1842. Dies. 1944. voir hoir daer.

- 1945 Die trouwe was so groot in beyden,
 Dat die zake was goet te reyden.
 Hij dede al dat sij hem bat
 Ende hij ghinc sitten daer sij sat.
 Die coninck gaff den wivekijn
- 1950 Vijftien daghen lanck termijn.
 Waert dat sy binnen dier tijt
 Niet weder en quaem, des seker sijt,
 So soude Floridamas tlijff
 Verloren hebben voer dat wijff.
- 1955 Och! hoe wael kende hi die trouwe,
 Die sy droech, die doeghende vrouwe!
 Hinc twivelde niet dair an,
 Si en souden wail verlossenen dan.
 Ende off des doch niet en viel,
- 1960 Soe was hi noch ghevreest sijn siel,
 Want hi liever hadde te sterven,
 Dan sy vanden live soude bederven.
 En was dat gheen ghetruwe da[e]t,
 Soe en weet ic niet waer truwe staet.
- 1965 Al waren sy in die vierde line,
 Noch prisc [bet] die lieve Sabine
 Dan Hecuba, die moerderinne,
 Off enighe ghelike hoerre sinne.
 Ic blijffs daer bij tot alre stonde,
- 1970 Dat manslacht, moirt, is me[e]rre zonde,

L. Fol.
 CXLV. v.

Vs. 1948. hij *ontbr.* 1949. die gaf dat w. 1950. daghe. 1952. quae-
 me. 1958. soude lossenen wail die man. 1959 *en* 1960. So was hi
 gheroeft van sijne sinnen Om lief, die hi hadde tot hoirre minnen.
 1962. van live soude verderven. 1963. Tronwen was dat gheen trouwe
 daet. 1966. Noch prisc bet. 1968. hoir ghelijc van sinne. 1969.
 hlive — allen stonden. 1970. meerre.

Ende verradelike daet,
 Die ans [L. an] smannes live gaet,
 Dan die natuerlicke ghenoecht
 Diemen oick in sonden vuecht.

1975 Daer en mach my niemant bringhen aff;
 Maer ic en prise niet [e]en caff,
 Datmen tproefsel mint [L. nimt] te voren,
 Daermen twachten heeft vercoren.
 Dat gaet daer hene. Nu is Sabine

1980 Ghelossent uut des karckers pine.
 Den dach heeft sy an ghenomen
 Ende is tot horen maghen ghecomen,
 Dien harde lede was te moede
 Om hoirre vanghenisse ende armoede,

L. Fol.
CXLVII. 1985 Dair sy onnoselicken in quam.
 Hoir erfnamen sy bij een nam
 Ende beschickede al hoir zaken
 Als sy bescheydelicste conde naken.
 Goets tijts voerden lesten dach

1990 Ghebuerde dair een groot beclach.

H. Fol.
XXIX. v. b. Si nam oerloff an horen bloede
 Ende keerde weder, die waerde goede,
 Ende woude lossenen haren vrient,
 Die hoir in trouwen hadde ghedient.

1995 Veel liever had zy tē sterven
 Dan Floridamas te derven.
 Doe sij weder quam inder stadt,
 Dat volck wort al van wonder mat.

Vs. 1972. an menschen live. 1976. een. 1977. een proefsel neemt.
 1985. onnoselic. 1986. ene. 1988. maken. 1990. So gheviel. 1992.
 die lieve goede. 1997. in die.

- Die mare ghinc thans voerden coninc,
 2000 Dien sere verwonderde van dese dinck,
 Want hi nye en hadde ghehoirt
 Van sulker truwen spreken voert.
 Sabina haeste haer ten hove
 Voirden coninc van groten love
 2005 Ende gheerde datmen Floridamas
 Lossede uut der va[n]ghenis kas,
 Want sy weder woude gaen
 Ende laten hair inden yser slaen
 Also sy danen was ghescheyden.
 2010 Die coninc hietse een luttel beyden
 Ende sachse mit goeden oghen an:
 L. Fol. CXLVI. v. Hi bedochte die trouwe vanden man,
 Dien hi dede sine vriendinne
 Ende als hi ghewoech die starcke minne
 2015 Die twisschen beyden stont so vast,
 Dat elck liever hadde den last
 Dan dander dair in waer ghebleven,
 Sprac hi: » Ic wil dit al vergheven,
 Wijff, dattu moechs hebben misdaen,
 2020 Up dat die minne mach bliven staen,
 Dairmen billic off spreken sal
 Ende lovent over die werlt al.
 Ic gheve di weder lijff ende leven;
 Mar du sals goede soene gheven

Vs. 1999. Die mare thant voir die conincg gincg. 2002. trouwe.
 2003. te. 2006. Loste uuter vanghen cas. 2008. in die ijseren.
 2009. van danen. 2010. lietse. 2013. Die. 2014. woech. 2015. hem
 beyden stonde. 2017. Dan dander in die last w. g. 2018. ic wilt u
 al. 2019. moghest. 2020. blivet. 2022. loven doer die werelt al.
 2024. selste goede zoene.

- 2025 Des doden maghen , na dat buert
 Ende van ghewoenten dat behoirt.
 Alsmen goede ghewoente doet,
 Mit recht dan nyemant claghen en moet.
 Wyen dat vol gheschiet mit recht
- 2030 Ende mit goeder ghewoente echt
 Die heeft billicx niet te claghen.”
 Floridamas wart uut gheslaghen.
 Sij waren beyde zeer verhuecht
 Ende danckeden den coninc sijnre doecht ,
- 2035 Die hi ghenadelic hadde ghedaen
 Ende sijn beyde thuus ghegaen :
 Want mit deser vreemder maer
 Soe worden hoir saken openbair ,
 Soe dat sy daer rechte voert.
- 2040 Malcanderen truweden in die poort.
 Hoer vrienden waren in vroecheden ru ,
 Die oude vrechde wart weder nu,
 Ende dreven menighe vrechden scijn
 Recht off het nye en hadde ghesijn.
- 2045 Daer was trouwe ende trouwe was daer ,
 Die minne was guet ende vrechden baer.
 Al was sy inden vierden graet,
 Soghedaen en was niet quaet.

Salighe vrouwen ende goede man ,

2050 Ontfanct dese woirden ende dey[n]cter an.

Vs. 2025. Des dodes maghen dair na voirt. 2026. Alst van. 2028.
 rechte. 2029. Wie. 2030. goede ghewoenten. 2033. Ende waren.
 2034. dancten. 2035. Die. 2040. Malcander. 2043. menighen. 2044.
 oft. 2046. Die minne was inden vreechden vair. 2048. Wel ghedaen
 e. w. nye q. 2050. denct dair an.

- Sluutse vast in uwen sinne,
 Wildi volghen waerlike minne.
 Want wildi dencken dese leer,
 Ghi en verdolet nimmermeer;
- 2055 Mer versmadi desen sanck
 Ende doet roeckelosen anevanck,
 Sekerlijc, tis seer te duchten,
 Ghi reyt u sorghen ende suchten.
 Ic heb u recht der minnen aert
- 2060 Eens deels bescreven onghespaert,
 Hoe groet, hoe diep si is ende lanck
 Ende waer op steet die hoechste ganck,
 Hoe verre datmen mit eren sal
 Wanderen inder minnen dal.
- 2065 Den arbeit doe ic voerden jonghen,
 Die daer lichte in sijn ghespronghen
 Ter minnen, sonder groot beraet,
 Dair veel leyts aff te comen staet
 Alsoe [z. Als sise] niet te rechte en draghen.
- 2070 Sonder wijsheit veel te jaghen
 Maect arbeit groet ende cleen ghewin,
 Ende dat bedrucket seer den sin:
 Want wie veel arbeyt sonder danck,
 Dien donct den tijt altoes te lanck.
- 2075 Hier om, dat sy hem dan te het
 Voersien van alles dat hem let,
 Soe hebbe ic desen vier graden
 Toe gheschicket vier wise raden,

Vs. 2056. rokeloes. 2058. bereyt u sorghe. 2066. Die lichtelic zijn op g. 2069. Als sijse niet te recht en d. 2072. b. veel d. s. 2074. die. 2075. op dat zij hem t. b. 2076 allen wes hem let. 2077. heb ic dese.

- Die hulpen sullen ende leren
 2080 Den, die hem ter minnen keren:
 Dat sijn vier volmaecte doecheden,
 Die rechte minne in volre vroecheden
 Risen doen up alre vaert.
 H. Fol. XXX. r. b. Elken enen graet bewaert.
 2085 Dat sijn mate ende wijsheit,
 Starcheit ende rechtveerdicheit.
 Mate hout den eersten graet,
 Wijsheit den anderen wel bi staet,
 Starcheit ghift den derden moet,
 2090 Rechtveerdicheit is den vierden guet.
 Soe wye in enich vanden graden
 Is, die neme te sinen staden
 L. Fol. CXLVIII. r. Den raet, die totten grade behoirt.
 Wye inden eersten ringhet voert,
 2095 Daer meest onsedicheit in valt,
 Die sal hebben in sijn behalt
 Mate, waer hi hene gaet:
 Want waer een dinck op maten staet
 Daer en can gheen onmaet hebben macht.
 2100 Valtet hem anders dan hi ghedacht,
 Hij en es onsedich noch onverduldich:
 Die schult, die hem die minne is sculdich,
 Die wart hem vrilic wail betaelt:
 Des hi van mate niet en faelt.
 2105 Huefscheit ghevoedert mit zedicheit
 Dat is maten omme cleyt.

Vs. 2080. Die ghene die. 2083. doet. 2084. Elc. 2090. ten vierden.
 2093. Den graet — graden. 2098. mate. 2100. heeft ghedacht. 2101.
 Wese niet onsedich. 2103. Die *ontbr.* 2104. maten. 2105. ghevoert.

Hier toe behoirt die verwe groen:
 Want mate is een hope coen,
 Ende mate doet hope vast houden
 2110 Ende alle haesticheit vercouden.
 Groen is doch een anevauck:
 Daer om so ist die rechte ganck,
 Waer nuwe minne wert gheleyt,
 Dat sy mit groenen sy vercleyt,
 2115 Salmen voldoen den rechten aert;
 Mer elck een sijn ghenuechte gaert.

Soe wye den anderen graet beleeft
 Die moet sien so dat hi heeft
 Wijsheit tot sinen hoghen rade:
 2120 Want als men gaet ten anderen grade
 L. Fol. cXLVIII. v. Soe behoeft men die meeste hoede
 Voirder clapper ende nyders roede,
 Die altoes legghen nauwe laghen.
 Condi dan wijsheit by u draghen,
 2125 Soe en sal u ghecheit niet verheren;
 Wijsheit sal u den wech wel leren,
 Ist dat ghi doelt buten pade.
 Daer om neemt wijsheit tuwen rade.
 Anxt, voerdacht ende heymelicheit
 2130 Dat sijn der wijsheit beste cleyt.
 H. Fol. XXX. v. a. Die sullen sijn van verwen wit:
 Want wijsheit die is onbesmit
 Ende wil dat men reyn coke

Vs. 2107. der verwen. 2108. in hope. 2109. Ende hope doet mate
 v. h. 2110. verouden. 2112. is. 2113. minne nuwelic. 2114. ghe-
 cleyt. 2116. elcman. 2118. so ontbr. 2119. hoghen ontbr. 2122. ny-
 der. 2124. dan ontbr. 2127. dolet. 2128. inden rade.

- Op dat die gheheit niet en smoke :
- 2135 Want soude gheheit smoken veel ,
 Die wijsheit smoerde in hoer keel.
 Daer om suldi die wijsheit draghen
 Mit reynre clærheit ombeslaghen.
 Hebdi ghemaect een ghec opset,
- 2140 Daer ghy mede moecht werden belet ,
 Dat sal u wijsheit mit horen cleyde
 Breken ende beter reyden.
 Daer schade off soude hebben ghecomen
 Dat heeft die wijsheit dick benomen.
- 2145 Wise mannen salmen soecken ,
 Die omme sien in allen hoecken
 Ende altois sijn wail verdacht
 Off enich melder op hem wacht.
- L. Fol.
 CXLIX. r. Men sal reyne mannen kiezen ,
- 2150 Die node eer ende loff verliesen ,
 Die heymelic sijn van wiser vormen
 Ende wael enen gaert commen formen ,
 Daer dat li[e]ve wederpair
 Sit ende neemt der coomsten wair.
- 2155 Wes men an heft mittie vroede
 Dat eyndet gaerne al int goede.
 Een edel man , wijs ende vroet ,
 Die hoesschelic draghet sinen moet ,
 Die scamel is , in dienste bereyt ,
- 2160 Die doechdentlijck na eren steyt ,

Vs. 2135. W. s. zij smoken vele. 2140. ghelet. 2141. cleyden. 2142. een beter. 2144. Dat *ontbr.* dicke. 2147. wail zijn voirdacht. 2149. reyne minne. 2150. lof ende eer. 2152. connen stormen. 2153. lieve. 2154. coemste. 2155. midden. 2156. altijd gairne. 2158. reyne moet. 2159. diensten.

Wail ghesien in elken hoff
 Ende altoes spreec den vrouwen loff,
 Dien salmen guetelic ontfaen,
 Wye hi is ende hoe ghedaen.

2165 Dat is hi die men sal bewarmen
 Inden lieven blancken armen.
 Aensiet die doecht ende niet die schoont,
 Off ghi wert daer bij ghehoent.
 Had Parijs die schoonte niet vercoren,

2170 Troyen waer noch onverloren.
 Laet die doecht hoirs selfs ghenieten:
 Dat en sal ny[e]mant verdrieten,
 Dan den ghenen, die doecht haten.
 Ghi, goede wiven, ghi moet u saten

2175 Emmer te minnen die edel goede

L. Fol.
CXLIX. v.

Bij eenre sake die ic bevroede.

H. Fol.
XXX. v. b.

Want ist dat ghi die goede ontfaet
 Ende schuwet die ghene die sijn quaet,
 Ghi sult alle die werlt doen groeyen

2180 In doechden ende in eren bloeyen.

Want als die zwacke dat verstaen,
 Dat ghij die goede trecket aen
 Ende gont hem uwer minnen croen,
 So sal elc man staen na loon

2185 Ende saten him naerstelike ter duecht,
 Up dat hi oec mach sijn verhuecht;
 Alle boesheit sal hi schuwen
 Ende in doechden hem vernuwen

Vs. 2163. guetlijc. 2164. of hoe gh. 2165. verwarmen. 2169. ghecoren. 2171. hoir. 2175. edele. 2177. aengaet. 2179. werelt. 2180. doen bl. 2183. liefden. 2185. aernstelijc na d. 2188. In doechden sel hi hem v.

Ende worden erentrijck ende goet.

- 2190 Besiet wat wonder dat ghi doet
 Ende hoe hoechlic dat ghi breyt
 U eer ende uwe lovelicheit,
 Als ghi tganse lant purgiert
 Ende alle man ter dueghet stiert.
- 2195 Des verdiendi Goeds hulde,
 Want sy worden bij uwer schulde
 Uut archeyt totter doech[t] ghestelt.
 Een predicker, die loopt after tfelt
 Ende predict in cloesteren ende in kercken
- 2200 En doet niet soe veel goeder wercken
 Als ghi doet mit sulker voeghe.
 Elcs guets mans hert mit rechte loeghe,
 Waert dat ghi dat wout beghinnen
 Die guede in sulker wijs te minnen
- 2205 Als ghi mit rechte wel doen sult.
 Hier om so lijt ende hebt verdult,
 Hout u vaste an die vroomste
 Ende en siet niet an die coomste,
 Mer siet die doecht die hem maect schoen,
- 2210 Laet hem verdienen der salden croen.
 Ghij mannen, doet oic des ghelije,
 So wordi salich ende vreuchden rijck.
 Kiest die doecht voer alle guet,
 Daermen eerlije draecht den moet.
- 2215 Wildi na die schoonheit kiezen
 Ende laten die doecht hoer loon verliesen,

Vs. 2192. Uwe eer e. u loeflicheit. 2194. mannen. 2195. Des zij ver-
 dienen Godes h. 2196. uwen. 2197. doecht. 2205. wil *ontbr.* 2207.
 bi die vr. 2210 der saken cr. 2215. scoonste.

Soe gaet ghi op een wanckel brugghe.

Die schone vintmen vele stugghe ,

Overdwaelsch ende hoevaerdich ,

2220 Onbekenende ende onwaerdich.

Goede mannen sy versmaden ,

Die niet en sijn van hoghen staden.

H. Fol.
XXXI. r. a.

Nauwelijck en willen sy hoirs ghelijck ,

Off sy en sijn dan over rijck.

2225 Die overschoen sijn ende jonck ,

Die sijn so druetich ende so pronek ,

Alle man dunct hem sijn te cleyn.

Soe maken sij hem dan ghemeyn

Mit heren die hoir beter sijn

2230 Ende krijgen dan een quaden fijn ,

L. Fol.
CL. v.

Daer sij een mantel off behouden ,

Die beter waer onghegouden.

Twaer seker shade voeren si bet.

Mij dunct , na mines sinnes wet ,

2235 Dat een gadelijck wijff hoveerdich

En is niet twe peren waerdich :

Want tis dat onbequaemste dier ,

Dat twisschen Rome is ende hier.

Sinte Gregorius selve bescreeft

2240 In eenre lessen die hi ons gheeft ,

So wye der hoverdyen min

Draghen off hebben inden sin ,

Soe wy suverlicker sijn bereyt

Totter minnen zoeticheit ,

Vs. 2223. en *ontbr.* 2224. Off hi en is. 2231. enen. 2234. mijns.
2238. D. t. Room is ende Lye. 2240. lesse. 2243. S. wie dat
suverlijck.

- 2245 Saftmoedicheit hoert daer bij,
 Hoedanich dat die minne sij.
 Al wair een wijff een hoghe vorstinne,
 Die lustich waer, van waerden sinne,
 Ende hadsi dan daer bij hoveerde,
 2250 So en waer haer duecht van gheenre waerde:
 Want hoveerdye stinct voer Gode.
 Mer oetmoet so soud ic laten node:
 Die voecht zeer wael den vrouwen goet,
 Die daer draghen frisschen moet,
 2255 Ende oic mannen van goeder waerde.
 Tscheelt veel oetmoet ende hoveerde.

Die inden derde grade woent,
 Tis seer ghevreest hi en wert gheloont.

L. Fol.
 CLL. r.

- Off hi en hout sijn wederpaer,
 2260 Regneert stancheit (*) niet aldair:
 Want alst meest is te doen,
 Salmen in stancheit wesen coen:
 Eer ghi naerre den vijanden sijt,
 Soe u meer ghenaket strijt.
 2265 In striden salmen wesen starck:
 Ic meen in deser minnen parck,
 Daer sy twee tsamen legghen bemueyrt
 Ende elck den anderen lieflic rueyrt

Vs. 2245. so hoort. 2248. D. lustelic wair van woirden ende sinne.
 2249. hadde zij. 2250. Tander en wair van g. w. 2251. Want *ontbr.*
 2252. homoet soude. 2253. Want het voecht wail v. g. 2256. homoet.
 2258. ghehoent. 2259. Of hi en hoent. 2267. Daerre twe te samen
 l. h.

(*) *Dit woord in het HS. tweemaal.*

H. Fol.
XXXI. r. b.

Met arm , mit mond , mit lieflic drucken.

- 2270 In desen minnentliken stucken
Salmen stark ende machtich wesen
Te wederbinden sulke vresen
Als dair off moghen comen voert.
Ghi hebt bij wilen wel ghehoert,
2275 A[1]st vuer is in sijn heetsten branden
So moet menre toe mit allen handen
Ende starckeliken weder staen ,
Off het wil al vorder gaen.
Ghecrijcht dat hert enen zwacken waen ,
2280 Dat sullen die sinnen weder staen.
Des menschen hert gheert dicke quaet
Dat hi mit crachte weder staet.
Dus salmen dat mit vlijte keren
Ende mit starcken moede weren
2285 Dat die brant gheen schade en doe:
Manlic salmen gaen daer toe.
L. Fol.
CLI. v. Teghen der sinnen ane vechten
Salmen een bannier op rechten ,
Die van schamelheit is ghemaect.
2290 Si is goet ende onghelaect
Ende heeft craft int wederstaen
Voer alle dander die omme gaen.
Blijschap sal daer wesen mede:
Want blijschap ende schamelhede
2295 Dat sijn die clede van verwen roet,
Die starckheit draghen inder noot.

Vs. 2269. arme — monde. 2272 weder vinden. 2275. Alst — zijn hartsten brande. 2276. hande. 2277. sterckelijck. 2279. Beerijght. 2281. herte. 2285 den br. ghene sc. 2287. anvechten. 2288. op ontbr. 2296. starcheit.

- Roit dat is een vrolic brant ,
 Die die minne bringt int lant.
 Wil crancheit uuten wege glijden
 2300 So sal blijshap daer teghen striden
 Ende nemen schamelheit te hulp,
 Soe en gavicker niet om een schulp
 Om al dat crancheit soude wercken.
 Blijshap doet die sinnen stercken,
 2305 Dat hij altoes vrolick leeft
 Wanneer dat hi gheen twifel en heeft
 An sijnre vrouwen reynicheit.
 Brinct dat hem gheens druckes leyt,
 So moet hij ymmer vrolic wesen:
 2310 Die vroechede starct hem in desen,
 Dat hi mit schamelheit verweert
 Datter nyemant en worde onteert.
 Wye dat vuer soe draghen can
 Dat hem nyemant en brandet daer an
 H. Fol. XXXI. 2315 Mer like wael blijft inden brande,
 v. 2.
 L. Fol. CLII. r. Die mach billic in elken lande.
 Root draghen mit ghelimpe:
 Want hi ten aernste ende ten schimpe
 Altoes vrilic voert mach gaen
 2320 Daer anderen souden bliven staen.
 Vanden vierden graet te spreken
 Laet ic hier op dese tijt steken;
 Mer ic sals u maken cont,
 Des my God dat leven gont,

Vs. 2303. alle. 2308. gheen. 2310. hem dan. 2312. wart. 2314.
 verbrant. 2315. bliven. 2318. aernsten. 2320. andere. 2322. Dat
 laet.

- 2325 Hier after in dat vierde boeck:
 Daer wil ich des nemen roeck.
 Want dat is gheoirlofde minne;
 Dair ick aff spreken wil mit sinne.
 Wye enich van desen graden vier
 2330 Beseten heeft, die soecke al hier
 Ende sie wat hulpe hem is nutte,
 Dair hi sijn liefde mede beschutte,
 Up dat hise te rechte draghe
 Ende vrolic leve al sijn daghe.
- 2335 Een, die mensch is ende man
 Ende emmer wil der liefsten an,
 Want menich is van sulker aert,
 Wat him daer in weder vaert,
 Hij mint ende wil oick minnen mede
 2340 So langhe hi lijff heeft ende oick lede,
 Ende sal die liefde mit hem vueren
 In sijn graff, ter lester uren.
 L. Fol. CLII. v. So si hem dwersch int herte leyt
 Off him dan tvolghen wort ontseyt
 2345 Ende si sijnre niet en acht
 Daer al sijn hert op rust ende wacht,
 Ic weet bij ander luden wail
 Dat hi dan leeft in zwaerre quael.
 Al gheert een man bij wilen een
 2350 Die hi begheert, hi spreect al neen
 Dat hi veel clopt ende waer gheerne in.

Vs. 2330. soeck. 2334. vreljck — alle. 2335. mensche. Vs. 2338
 voor 2337. 2340. als hi lijff heeft ende lede. 2346. alle. 2348. zwa-
 ren. 2350. die spreect.

Soe hebben die vrouwen oick een sin.
 Si en willense niet al in laten,
 Die daer volghen inder straten.

2355 Elck kiest gaern des hem ghenoecht,
 Ende off een hem also ghevuecht
 Dat hi clopt voer eens doven duer
 Ende staet jaer ende dach daer voer
 Ende verderft van hongher groot,

2360 Mocht hi niet liever wesen doot?

H. Fol.
 XXXI. v. b.

Daer om so ist een hart gheclach
 Te duken onder der minnen slach,
 Want si slaet so misselijck.

Dicke wert een in minnen rijck

2365 Ende verwerft des hi begaert:
 Een ander siel ende lijff vertaert,
 Hi bidt, hi jaecht jaer ende daghe,
 Hi soeket list ende nauwe laghe,
 Ende wat hi drijft, hi en kan doch niet

2370 Vercrighen des hi gaerne siet.

L. Fol.
 CLIII. r.

Soe is hi een onverduldich man,
 Die dan den sin muteren can
 Ende rijden up een ander velt
 Besien hoe dat dair is ghestelt,

2375 Oft hem daer yet bet ghelucket:
 Die heeft der wijsheit wel gheplucket.
 Vint hijt dan goet, hi blive aldair:
 Want dat hi minde hondert jair
 Daermen sijnre niet en wil,

Vs. 2352. den sin. 2355. gaerne. 2356. ene hem also voecht. 2357.
 eens dommen doir. 2361. gelach. 2365. bewerft dat hi. 2366. Ende
 een ander. 2367. Hi bidt, hi volghet j. e. d. 2368. Hi leyt list. 2370.
 dat hi. 2376. der wijsheit veel. 2377. dair.

- 2380 Soe waert al verloren spil.
 Die minne staet op avontuer,
 Ende wye dan lopen wil teghen die muyer
 Mitten hoofde, die machet breken:
 So soud men hem des schande spreken
- 2385 Totter scade die hi hilt,
 Minne is tam, bi wilen wilt,
 By wilen is si guet te vanghen,
 By wilen wil sy al ontganghen:
 Minne siet wail, al is si blint;
- 2390 Want si wil hebben dat si mint,
 Si en gheert niet die hoer minnen.
 Ic en conder nye ghewinnen,
 Hoe lustich ic ye was off jonck:
 Nye en dranck ich den zoeten dronck.
- 2395 Socht ic westweert off int zuut,
 Die goede vrou was altoes uut.
 Socht icse verre in orienten,
 So was sy emmer uut om renten.
 Sochtich an die noerder zijde,
- 2400 Soe verloes ic mijn ghetijde.
 Mijn vyant was die avontuyer:
 Ic sochtet soet, ic vant dat zuyer:
 Lieff zocht ich, ich vant dat leyt.
 Dus liep ich, arm man, lanch ende breyt.
- 2405 Ghinc ic opwaert, ghinc ic neder;
 Het was altoes een onstuyer weder.

L. Fol.
 CLIII. v.

Vs. 2382. teghens den muyr. 2383 macht. 2384. hem dan s. s.
 2388. Als zij crijcht hoir guede anghen. 2390. Want *ontbr.* 2392. conde.
 2393. listich. 2394. Nie soe en. 2395. westwairt. 2396. vrouwe.
 2397. of in. 2399. noortside. 2402. Socht ic tsoete. 2403. Socht ic
 lief ic vant leyt. 2406. een *ontbr.*

H. Fol.
XXXII. r. a.

Wat ich bat mit goeliken woerden,
 Die wint quam altoes uutten noerden
 Mit enen storm, die was so groot,
 2410 Dat hi sloech alle die bloemkijs doot,
 Daer ghenade uut plach te vloeyen.
 Had ic ryemen, ic mochte roeyen;
 Mer ich en mocht nerghen over varen.
 Dit mach den menighen oick verbaren,
 2415 Ducht ich veel in desen daghen,
 Die emmer willen sijn ghedraghen
 Ende si sijn te veel zwaer van ghewichte.
 Desen radic in mijn ghedichte,
 Dat sij zoeken over al.

2420 Misselije waer sy goet gheval
 Werven moghen mitter duecht.
 Des nu nyemant en is verhuecht;
 Mer men gheert nu al die schoont.
 Daer mede werden zij dick ghehoont.

2425 Want icker my niet voer en hoede:

L. Fol.
CLIV. r.

Ic hadde ghemeent, dat die goede
 Ander goeden hadden ghemint.
 Nu en vant icse soe niet ghesint.
 Duecht, oetmoedicheit noch smeken
 2430 En conde dair nerghent na ghereken.
 Vrienscap, eer ende schamelheit,
 Huefscheit, lieve ende dienstbaerheit,
 Lieflic bidden ende zucte woird
 En mochten nye werden ghehoirt.

Vs. 2413. mochte. 2414. oick *ontbr.* wedervaren. 2417. wichte. 2418.
 Dese. 2422. Die nyemant nu. 2424. D. m. so word ic ghehoont.
 2426. ghewaent. 2427. Andere guede hadde. 2430. kan. 2431. Hoesscheit
 lieve ende scamelheit. 2432. Vrienscap ere ende dienstbairheit. 2434. mocht.

- 2435 Eer meer ghevolcht , eer min gheworven.
 Ghenade ende troest waren al ghestorven
 Ende hebben langhe doot gheweest.
 Doe ich voelde dese tempeest
 Ende dat sy so langhe duyerde ,
- 2440 Beryet ic my ende lach ende kuyrde
 Ende meende in goeder wacht te staen
 Des tharde weder ware ghedaen.
 Dair na heb ic so langhe ghewacht
 Reghen , storm ende duyster nacht ,
- 2445 Haghel , wint ende luttel sonnen ,
 Dat my die daghen hebben verwonnen
 Ende hebbe so langhe opt mijn gheteert ,
 Datmen mijnre nu niet en begheert.
 Dus ist dat icket laten moet:
- 2450 Want my die tijt op zwichten doet.
 Waer ich gadelic , lustich ende schoon
 Ende ich kond singhen zoet ghedoon ,
 Waer ich rijck jonck ende spillich ,
 Fri[s]ch , als ic mocht wesen billich ,
- L. Fol. CLIV. v. 2455 Waert dat my God der salden gonde
 Ende ich dan schoon spreken konde :
 Mocht ich hoir dan berechten weer ,
 Men souden my dan licht achten meer.
 Ja waert my dan soe bekant
- 2460 Dat ic mocht soecken Venus lant —

H. Fol. XXXII. r. b.

Vs. 2435. ghewonnen. 2436. wair wech gheronnen. 2440. Beryde ic mi so dat ic cuerde. 2441. wachte. 2442. Wanthet harde w. wair gh. 2447. hebben — op mi. 2448. Dat nu nyemant mijns en gheert. 2452. Conde ic. 2454. Frisch. 2455. W. d. God my die saeken g. 2457. wee. 2458. Men gonde mijns lichte mee. 2459. bewant. 2460. sochte.

- Mer neen, ic wander neder waert :
 Die hoghe berghen sijn mi te hart
 Die overlanden te verzoecken.
 Ic moet my voert houden in hoecken :
- 2465 Want viertich jaren sijn gheleden.
 Ich moet bij graden neder treden
 Ende nymmermeer na minne staen.
 So leyde heeft si my ghedaen.
 Dus so heb ic u wat gheseit
- 2470 Van mijnre armen doricheit ;
 Mair du , wail lieve eerbair man ,
 Sin dit bat ende deynck hier an.
 Int verbeyden sultu ouden
 Ende tvuer sal wail vercouden :
- 2475 So wortstu vanden sorghe vrij.
 Weetstu niet bet , soe volghe my.

List ende behendighe zaken,
 Daermen liefde mede mach maken
 En sijn in minnen niet verboden.

- 2480 Die him daer mede wil beroeden,
 Mach mit list ende abele dinghen (*)
 Die vroukijns wael bi wilen bringhen
 Datmenre off ghewerft den zeghe,
 Des men anders niet wail en creghe ;

Vs. 2461. wandere. 2462. berghe. 2463. overlande. 2464. houden
 voirt. 2465. W. v. j. sien wel gh. 2466. Ic moet my bi. 2469. Dus
 hebbe ic. 2471. M. d. eerbaer lieve m. 2472. Sin dit wael ende denct
 dair an. 2473. An tverbeiden sulstu di houden. 2475. vanden laste.
 2480. becroeden.

(*) *Lezing van het L. IIS. Het teksthandschrift heeft: Men mach
 mit ende abelen dinghen.*

2485 Mer trouwen men en mach nyemant dwinghen
 Der minnen diskant te singhen,
 Want dats verboden ende quaet.
 Daer om elck man dat dwinghen laet.
 Wye mit crachte ende ghewelt

2490 Off mit dwanghe die vrouwen velt,
 Comter claghe vanden wive,
 Dat gaet den man an sinen live
 Nae Goedes ende des keysers recht.

L. Fol.
LXXXVIII. r.

Voertijts inder Yueden gheslecht,
 2495 Twee valsche papen hadden verlaecht
 Zuzanna, die men schone saecht,
 Ter stede dair sy was ghegaen
 Om hair hoeft aldair te dwaen
 Ende was in eynen schoenen boemgaert,

2500 Daer sij mit hoirre schalker aert
 Heymelijck waren in ghecomen.
 Als Zuzanna den heeft vernomen

H. Fol.
XXXII. v. a.

Was hoer harde wee te moede:
 Want sij docht, die schone goede,

2505 Dat sij emmer sloot die poort.
 Si gaven haer menich listich woert
 Ende gheerden wille van horen live.
 Mit corten woerden ict u scrive,
 Spraken sij mit woerden plat uut,

2510 Sij soude werden hoirre beyder bruut
 Ende soude doen al hoer ghenueghen,

Vs. 2485. men sal n. d. 2489. Die. 2493. Goeds. Voor vs. 2494,
 als opschr. Van Zuzanna ende vanden twee valsche papen. — VII.
 2496. Susanna die wel scone maecht. 2499. schoenen ontbr. 2502. dit.
 2506. listelic. 2509 Si seyden hoer daer plat uut. 2510. hoir. 2511.
 soude ontbr.

Ofsy wouden hair overtughen ,
 Segghen dat sise hadden ghevonden
 Mit enen man in sulken sonden.

2515 Suzanna stont in groten vresen.

^{L. Fol.}
^{LXXXVIII. v.} Si dochte: » doe ic enich van desen ,
 Soe bin ic doot off plat gheschent.
 Ic neme liever dat my God sent
 Ende weygher hem die dorpernye ,

2520 Oick wat torment ic dair om lye.”
 Hoir dreyghens set si hoir te vreden
 Ende seyde , dat sijs niet en dede.
 Si riep ende maecte ghelut ,
 Dat alle die naburen quamen uut.

2525 Nu waren dese papen wail gheloeft :
 Want sy waren der luden hooft.
 Daer seyden sy , dat si Suzanne
 Hadden begrepen mit enen manne
 Ende was after wech ghelopen.

2530 Dat volck quam daer mit groten hopen ,
 Om dat Suzanna was vermaert
 Voer enen wijff van goeder aert ,
 Soe dattet den luden zeer vervreemde.
 Daer most sij gaen in groter scheemde

2535 Alle die stat duer , ghevanghen.
 Daer quam Daniel gheganghen ,

In plaats van vs. 2512 de volgende drie regels :

Of si woudent anders voeghen

Ende hoer oec overtughen

Int ghemeen voir alle die luden.

Vs. 2513 Dat sijse alleen h. g. 2515. groter. 2516. docht. 2517. ende
 te mael gheschent. 2520. Oick *ontbr.* 2523. riepen ende maecten. 2524.
 Dat *ontbr.* 2529. achter uut gh. 2532. ene maghet. 2533. vrcemde.
 2536. Daniel die pr. quam daer gh.

Die heylighe prophète Goeds
 Ende him verdroot des groten noids,
 Daer die juffrou [in] was ghebracht.

2540 Hi was oick moeghende ende wel gheacht
 Ende alle guede wiven ende mannen
 Waren te doghen mit Suzannen.

L. Fol.
 LXXXIX. r.

Die papen ende die vander wet
 Wouden Suzannen sonder let

2545 Ghesteent hebben buten der stat.
 Daniel vraechde: » wat is dat? »
 Also hi daer was wail ghehoirt
 So tueden si alle na sijn woert:
 Al was hi jonc, hi was ontsien.

H. Fol.
 XXXII. v. b.

2550 Die papen seyden hem mittien,
 Hoe dat Suzanna int openbaer
 In sulker sonden ghevonden waer
 Ende dat so hadden sij beyde ghesien:
 Daer om so soude trecht gheschien.

2555 Als Daniel dit heeft ghehoirt
 So nam hi bij hem rechtevoirt
 Die rechthouders vander stede
 Ende sommige vanden besten mede
 Ende die twee papen dede hi scheyden
 2560 Ende nam den enen van hem beyden:
 Hij vraechde hem claerlijc om die stede,
 Onder wat boem dat si misdede?
 Hij seyde: » twas onder een pijn boem: »
 Want hi nam der zaken goem.

Vs. 2537 en 2538. Ende hem verdroet die groete moort, Die scande
 ende dat quade woort. 2540. wel *ontbr.* 2547. wael was. 2548. na
 dat w. 2551. Hoe dat zij int o. 2553. so *ontbr.* 2555. dat. 2559.
 Ende *ontbr.* 2560. Ende den enen tot hem leyden. 2563. onder *ontbr.*

2565 Dien dede hi an zijde gaen
 Ende ghinc doe den anderen aen
 Mit sulker vraghe als dander was.
 Hij sprac: »nyemant en twivel das,
 Onder een pruumboem was tgeheleyde

2570 Doe sprac Daniel ende seyde:
 »In uwen halze hebdijt gheloghen!»
 Hi dede Suzanna comen voer oghen
 Te segghen hoe dattet es gheschiet.
 Si seyde twaer ende en loech niet.

2575 Daer worden die valsche onghehuyr
 Ter doet ghebracht ter selver ure.
 Sij lijden daer alle haer opset
 Ende worden ghesteent al nader wet.
 Dus creghen sij hoir rechte loon

2580 Na hoirre valscheit ende hoon.
 Suzanna wart gheleyt tharen hove
 Ende bleeff in eren ende love
 Mit groter chierheit ende vreuchde.
 Dus ghenoot si hoerre doechde.

2585 Wacht u te dwinghen goede wijff,
 Wildi behouden eer ende lijff.
 Waer die minne wort ghedwonghen
 Daer wort dicwijl quaet ghesonghen.
 Parijs Helenen mit crachten wan

Vs. 2565. Dese dede hi an deen syde gaen. 2569. was gheleyde.
 2571. hals heb dij. 2573. Te segghet hoet daer was gh. 2574 loech
 hem niet. 2576. T. d. gheoordelt op dat vuer. 2577. S. l. oec al h. o.
 2578. al *ontbr.* 2579. horen rechter. 2581 en 2582. Suzanna bleef in
 eren ende in love Ende wordt gheleydet tot horen hove. 2588. dicke.
 2589. Helena m. crachten.

2590 Ende ontvoerdse haren man ,
 Die hem alle die vriendschap dede
 Dien hi conde , ende alle die vrede.
 Daer quam quaets aff also veel ,
 Dattet den menighen gout die keel.

2595 Doch wil ic wel gheloven das,
 Dattet int leste hoir wille was.

L. Fol.
XC. r. Men mach gheen wijff up ghenen thil
H. Fol.
XXXIII. r. a. Bringhen daer si niet wesen en wil,
 Heeft si tonghe , voet ofte hande.

2600 Wye des bestaet verwervet schande.
 Mer list ende minlike rade,
 Subtile vonden ende guetlike dade
 Moetmen vrilic ordoneren
 Om die sinnen te verkeren ,

2605 Daer die vrouwen soe duen staen.
 Ten donct my niet wesen misdaen
 Datmen goede woerden vorwet
 Daermen harde spise mede morwet
 Ende datmen rame medecijn

2610 Teghen onverdrachlike pijn ,
 Als een subtijl joncman eens dede ,
 Daer hi bij warff sijns herten vrede ,
 Des ic u nu wil maken vroet.
 Twas recht edel ende goet.

L. Fol.
CXII. v. 2615 Voertijts , inder ouder ee ,

Vs. 2592. Die — den. 2594. die menighe. 2599. of. 2600. die wervet. 2601. minnentlijcken. 2603. ordineren. 2605. D. du vr. s. d. in staet. 2606. mi wesen gheen misdaet. 2613. Des wil ic u m. vr. 2614. Het was. Voor vs. 2615, als opschr. Van Othonoius ende Tydopee. — VIII.

Was een maecht, heet Cydipe,
 Begheven in Dyanen tempel.

Si was schoen, guetlic ende sempel

L. Fol.
 cxiii. r.

Ende leefde dair in sulker wonne

2620 Volna als mit ons doet een nonne.

Een jonc man lustich ende bequaem,

Atonsius was sinen naem,

Die eerbaer was ende hoefsch van zeden,

Dese droech die minne in alle sijn leden

2625 So starck, so vuerich ende also vast,

So dat hi dach noch nacht en rast.

Dat dede hem dese joncfrou waert.

Si was van edelre rijcker aert

Ende hi was van slechter coomste;

2630 Mer wair hi was, hi was die vroomste,

So edel was hi van manieren,

Duechdelic ende guedertieren.

Langhe volchde hi haer in guete.

Dat kende wail die lieve zuete,

2635 Oick so en twivelde hoer niet,

Dat him hoir minne dede verdriet.

Si gonde him wael heymelijck;

Mer omme dat sy was gheestelick

Soe was si altois in vaer

2640 Dattet horen vrienden tondanck waer,

So dat si him altois weygherde;

Doch lach hi altoes ende heygherde

Omtrent den tempel ende dair bij

Ys. 2618. Ende was g. s. e. s. 2620. doet *ontbr.* 2622. zoe was zijn
 n. 2624. Dese *ontbr.* al. 2625. ende zoe vast. 2626. So *ontbr.* 2628.
 rijcke edelre. 2632. So sedich ende so g. 2633. mit guete. 2638. om
 2640. hoir. 2643. tempelle.

Ende visierde altoes, hoe hi

2645 Mochte comen hoir te spreken.

H. Fol. XXXIII.
r. b. L. Fol.
CXIII. v.

Daer omme visierde hi nauwe treken.

Somwyl, als die tijt ghelach,

Ghevielt wel, dat hise sach

Ende sprack hoir vriendeliken toe.

2650 Nu wil ic u segghen, hoe

Dat hi hem help uut sulker noot.

Hi nam enen schonen appel roet

Ende screff mit letteren aldair in

Twe veersen van deser sin:

2655 » Ic, Cydipe, ghelove dy,

Atonsius, mine trouwe vrij,

Dat zweer ic di bijder Godynnen,

Dyane, mine meesterinnen

Ende ic sal tot di comen uut

2660 Om te bliven dijn echte bruut.”

Desen appel warp hi ter stede

Daer si te doen plach hoer ghebede.

Op enen tijt als sij daer quam

Ende den appel schoen vernam,

2665 So dochtet haer een guetlic vont.

Die letteren las sy daer ter stont,

Die dair in stonden ghescreven,

Daer sy him trouwe mede heeft ghegheven.

Als sijt bedacht in haren sin

2670 Wat die woorden hadden in,

Doe dochtsi watsi hadde ghedaen.

Vs. 2646. om. 2649. vriendelic. 2652. een. 2654. desen. 2658.
Dyanen. 2663. een. 2664. Ende si. 2666. las sy opter stont. 2667.
stonden in. 2669. bedochte.

- Die woerden mosten te bande gaen,
L. Fol. CXIV. r. Off si most menedich sijn
 Dyanen, der Godinnen fijn.
- 2675 Cort daer na, als hi vernam
 Dat sij inder capellen quam,
 Pijnde hi hem by haer te comen
 Ende vraechde off sy yet hadde vernomen
 Van enen roden appel ront,
- 2680 Daer wat in ghescreven stont
 Ende off sijt yet hadde ghelesen
 Wat ghescreven stont in desen?
 Si sprac, » ja, » mit zueten woerden.
 » Soe maen ic u, by uwer oerden, »
- 2685 Sprack hi, » dat ghi doet voert aene
 Dat ghi ghezwoeren hebt Dyane.
 Ic hope, ghi sijt so voldedich,
 Dat ghi niet en wert menedich, »
 Si sprack mit sinnen onverkeert:
- 2690 » Ghi hebt u lessen wail gheleert;
 Ic en tijts nyemant dan minen oghen,
 Dat ic mit sien dus bin bedroghen
H. Fol. XXXIII. v. a. Dat ic den heilighen hebbe ghezwoeren.
 Dadics niet, ic bleve verloren.
- 2695 Ic come tavont, inder nacht,
 Tot uwen huse: daer mijnre wacht. »
 Dus creech hi mit sijnre list
 Hoer trouwe, eer sijt selver wist.
- L. Fol. CXIV. v. Dit te doen is onverboden

Vs. 2676. in die cappelle. 2684. mane. 2686. op Dyane. 2687. hoep — voldoechdich. 2690. lesse. 2691. Ende ic en ty dat n. d. mijn o. 2694. Dede icx n. ic waer. v. 2699. verboden.

2700 Ende wes men looft den goden
 Dat salmen houden sonder wanch.
 Noch weet ic een ander ganch,
 Die een goet man listelic dede,
 Daer hi ghecreech ene vrouwe mede.

L. Fol. 2705 In Griecken voertijts was gheseten
 CXXIII. r. Een coninck rijck ende was gheheten
 Enomaus in Griexscher tael.

Een dochter had hi, die soe wael
 Eene waghén [conde] toe bereyden
 2710 Ende so snelle voerwaerts leyden,
 Dat nyemant en was hoirs ghelijc
 In dat ganse coninckrijck.
 Dese joncfrou was, als ic versta,
 Gheheten Ypodomya.

2715 Si was te mael suverlijck,
 Wael ghedaen ende moedes rijck.
 Die coninc hadde uut doen senden
 Ende ghecondicht in allen enden,
 Soe wye dat mennén conde den waghén

2720 Ende se sneller voerwaert jaghen
 Dan sijn dochter jaghen conde,
 Die soudse hebben uptie stonde
 Ende behouden tot sinen wive.
 Nye en was man van moeder live

Vs. 2700. ghelooft. 2701. manck. 2702. enen anderen. 2704. een.
 Voor vs. 2705, als opschr. Van Pelops ende Ypodimya. — IX. 2705.
 E. rijck conincg was gh. 2708. hadde. 2709. Enen w. conde toe b.
 2710. Ende die so. 2711. hoir. 2712. Daer of in dat conincrijck.
 2715 te maten. 2719. So ontbr. 2720. se ontbr.

2725 Diet hoer off conde ghewinnen ,
 Also subtijl was sy van sinnen.
 Als sy horen waghē haestelic mende ,
 So bleven dander int afterende.
 Pelops, des edelen man Tantalīs soen ,

L. Fol. CXXIII. v. 2730 Was listich , moedich ende schoen
 Ende socht raet in alle hoecken
 Hoe hij die juffrou mochte vercloecken.
 Hij bedacht hem wail ende reet aldair.
 Nu hadde dese juffrou een waghēnair ,

2735 Die meester was van horen saken
 Ende plach den waghē toe te maken .
 Also dat sijt alle man ontdede
 Mit mennen tot enigher stede.

H. Fol. CXXIII. v. h. 2740 Altoes so want die juffrouwe dus.

2740 Dese waghēnair hiet Mirthous.
 Pelops sprac den wagheman
 Ende ghinc hem mit gheloften an
 Ende woude him gheven goets ghenoech ,
 Op dat hi him dat ghevoech

2745 Dede int reyden vanden waghē ,
 Dat hij der juffrou voer mocht jaghen.
 Die waghēnair hem weder zeede ,
 Dat hijs om ghelt niet en dede ;
 Mer op dat hi hem een dinck gonne

2750 Woud hi hem helpen dat hijt wonne.

Vs. 2725 en 2726. Noch van buyten noch van binnen Die hoir of conde ghewinnen. 2728. die ander. 2729. man *ontbr.* 2731. allen. 2733. wail *ontbr.* 2734. enen. 2736. die. 2737. Also *ontbr.* 2739. joncfrou. 2740. hiete. 2741. die waghēnair. 2742. mit gh. nair. 2745. rijden. 2746. der joncfrouwen voirt m. j. 2748. Dat hijs om gheen ghelt en dede. 2750. So woude.

- Pelops vraechde: » Wats die sake? »
 Mirthous seyde: » Hebdi die rake,
 Dat ghi verwint die vrouwe mijn,
 So wil ic selve brudegom sijn
 2755 Den eersten nacht al heymelic.”
 Pelops antwoerde: » Sekerlijck,
 Du sulter off hebben dinen wille.”
 Mirthous sprac: » Nu zwijch al stille,
 Ic sal u helpen dat ghijt wint
 2760 Ende [sult] vercrighen dat ghi mint.”
 Mirthous ghinc ende brack die asse
 Ende heeldse weder an mit wasse,
 Dat niet harde vast en helt.
 Des daghes als men quam opt velt,
 2765 Ypodomia en sorchde niet
 Dat hoir die loosheit was gheschiet.
 Elck ghinc sitten op sijn waghē
 Ende als sy begonden duen te jaghen
 So brack ontween Ypodomien as.
 2770 Pelops, die seer vrolic was,
 Yaechde vaste voert mit haesticheit
 Totter stede daert was gheseit.
 Mitten cortsten, hij wan den strijt
 Ende die coninck wart sijn dochter quijt.
 2775 Pelops creechse mit sulker list,
 Daer die vader luttel off wist.
 Had hise mit liste niet ghewonnen,
 Dat heyl waer hem al ontronnen.

L. Fol.
 CXXIV. r.

Vs. 2758. Nu *ontbr.* zwijcht ghi al st. 2760. sult. 2763. Dattet.
 2767. sitten ghinc op sinen w. 2769. ontween *ontbr.* 2771. Jaechde
 vast mit h. 2774. Die c. was der dochter q.

Mirthous, diese heeft vercoft,
 2780 Quam tot Pelops om sijn beloft.
 Pelops seyde: »Laet die ghenueghen;
 Ic sal di tavont bi haer vueghen.»

Pelops was starck ende groot;

H. Fol. XXXIV.
 r. s. L. Fol.
 CXXIV. v.
 Des avonts, als die tijt gheboot

2785 Datt Myrthous weder quam,
 Inden arm datten Pelops nam
 Ende warpen in een diep meer,
 Dat hi nye en keerde weer.

Noch is dat water, suldi weten,

2790 Die Mirtoissche zee gheheten.
 Pelops hadde wel meer beloof
 Eer hem dat cleynoet waer beroeft.
 Hi loofde hem veel, sonder falen:
 Want hi woude qualic betalen.

2795 Die schult stont oic op sulken pas,
 Dat hi quaet te betalen was.
 Onredelic eysschen van enighen dinghen
 Maect onredelike betalinghe.

Soe wye dat mit onreden menghet,

2800 Die avontuer dat gheerne henghet
 Dat onreden hem soe besletert,
 So dat hijs selden wort verbeteret.
 Die boeve en schaemde hem niet te gheren
 Eens conincx dochter te onneren.

2805 Danck moet hebben Pelops vleysch,
 Dat hi hem loonde na sijn eysch.

Vs. 2785. Ende M. 2786. In sinen arm dat hi hem nam. 2787. in dat diepe meer. 2791. ghelooft. 2796. zij. 2797. O. te eyschen enighe dinghe. 2799. Wie dat hem m. o. m. 2801. Dat die. 2802. So ontbr. 2806. sinen.

- Also hier voer ghescreven staet
 So sijn die vrouwen te dwinghen quaet;
 Doch en ist niet al te laken
- 2810 Een luttel dwanghes mit list te maken:
 Want Ovidius wil dat lijden,
L. Fol. CXXV. r. Dat jonghe maechden tsommighen tijden
 Werden ontscaect van goeden mannen
 Ende volchden harde node nochtanne,
- 2815 So worden sy in corter stont
 Van nuwer liefden soe ghewont,
 Dat sy te blijven sijn bereet,
 Het sij den ouderen lieff off leet.
 Al wasset hem int eerste banghe,
- 2820 Dat dede ontsich ende douder dwanghe
 Ende als si uut dier dwanghe sijn
 So leven si in blijden aenschijn.
 Men moet den sommighen helpen, daer
 Hi node is ende gheerne waer.
- 2825 Die willighe soude gheerne gaen;
 Mer ontsich doetse stille staen
 En dat ontsich is hart te breken;
H. Fol. XXXIV. r. b. Maer hulpe moet men daer om toespreken.
 Hulp breect sorghe ende ducht
- 2830 Ende werpt den anxt in gheenre lucht.
 Hulpe sterket den hoveerden.
 Met hulpe machet al goet werden,
 Dat sonder hulp in vresen staet.
 Goede hulpe is troest ende raet.

Vs. 2810. dwancx. 2812. te sommighen. 2813. goede manne. 2814. volgen. 2818. ouders. 2820. der ouder. 2821. den. 2822. schijn. 2825. wille. 2829. Hulpe. 2831. H. starct den vervairden. 2832. macht. 2833. vrese.

2835 Sonder hulp is een ellendich.

God, die schepper veel behendich,
Doe hi gheschapen hadde den man,
So sciep hi een wijff daer an:

L. Fol.
CXXV. v.

Want hi spract [*l. sprac*], ten was niet goet

2840 Alleen te wesen int ghemoet.

Hulp is een ontfanclie troest,
Die den menighen heeft verlost
Uut druc, uut sorghe ende uut leyde
Ende uut menighen arbeyde.

2845 By hulpe gaet menighe zake voirt,

Die sonder hulpe bleve versmoort.
Dus salmen dicke die vrouwen mede
Bij wilen lossenen van die stede,
Daer sy so duen ghevanghen staen,

2850 Dat si liever waren van daen;

Mer die hulpe sal emmer sijn
In duechden ende in eren fijn.

L. Fol.
CXXVI. r.

Achilles, die wile hi was

Frisch ende inder meecheden pas,

2855 Sonder baert ende suverlijck,

Was hi eenre vrouwen ghelijck.
Sijn ouderen hem besteden

L. Fol.
CXXVI. v.

Buten slands, bij eenre reden,
Te wonen mit Lycomedis,

Vs. 2835. hulpe. 2838. Sciep hi hem. 2839. sprack. 2841. Hulpe.
2843. sorghe ende uut lijden. 2844. arbeyden. 2847. D. salmen oeck
den vr. m. 2848. lossen. 2853. In eeren ende in duechden fijn. *Voor*
vs. 2853, *als opschr.* Van Achilles ende van Dydanya. — X. 2853.
wilen. 2854. inden joecheden pas. 2856. eenre joncfrouwen wael ghe-
lijck. 2857. ouders.

- 2860 Daer hi niet bekennt en is.
 Wijffs ghewaden droech hi an.
 Daer woende die jonghe man
 Ende nyemant en wist anders dair,
 Dan hi ene juffrou waer.
- 2865 Hi was so sedich int ghelaet,
 Dat hem nyemant en gonde quaet.
 Licomedis was over rijck
 Ende hadde een dochter suverlijck,
 Dydamya was sy gheheten.
- 2870 Op een tijt, dat suldi weten,
 Ghevielt dat daer veel gasten waren,
 So dat sy hem mosten paren.
- H. Fol.
XXXIV. v. a. Achilles die wort doer sijn duecht
 Bij Dydamia ghevuecht.
- 2875 Des nachts als sij te bedde quamen
 Ende laghen aldair naect tsamen
 Doe waren sij harde onghelijck.
 Achilles maectet onschamelijck
 Ende trat over den derden graet.
- 2880 Die juffrou wort daer omme quaet
 Ende was teghen hem onwaerdich
 Om dat hi hadde gheweest onaerdich;
 Maer sy en claechde over hem niet
 Noch sy en seyde wes hoer gheschiet.
- 2885 Cort daer na so quam Ulixes
 Om te soecken den vromen Achilles,
L. Fol.
cXXVII. r. Dat hij quaem int Griecsche heer

Vs. 2861. ghewade. 2864. Dan dat bi een joncfrouwe wair. 2873.
 A. die die wordt daer ghevoecht. 2874. Byder dochter die hem wail
 ghenoecht. 2876. te saemen. 2878. A. die maectet. 2880. worter om
 seer q. 2884. Noch en seyde wes hoir was gh. 2886. desen A.

- Om te wesen hoer overste eer.
 Het was hem overwair gheseit,
 2890 Dat hi wijfflic was ghecleyt
 Ende woende in Lycomedis huys.
 Ulixes die was zeer confuus
 Ende mit twifelen beseten,
 Hoe hij bescheydelic soude weten,
 2895 Wye Acchilles waer off niet.
 Nu hoirt hier, hoe hi hem beriet.
 Hij maecte hem in een coepmans wize
 Ende cofte van alrehande prise
 Cleynoden ende marserye,
 2900 Die den vrouwen waren nye.
 Voert so coft hi een schoon zwaert,
 Dat veel gheldes wel was waert,
 Ende harnasch van goeder smede.
 Dit nam Ulixes alle mede
 2905 Ende ghinc voer Lycomedis doer
 Ende ondede sinen crame daer voer.
 Daer quamen alle mannen ende vrouwen
 Om die marserye te schouwen.
 Elck besach dat hem ghenuechde.
 2910 Acchilles hem oic dair mede vuechde
 Mitten anderen vrouwen te gaen
 Daer die mersman was ghestaen.
 Die vrouwen besaghen die juwelen,
 L. Fol. CXXVII. v. Die behoirden thoren spelen.

Vs. 2888. heer. 2889. voirwaer. 2893. twifele. 2894. bescheyt.
 2896. hier *ontbr.* 2897. op een c. w. 2901. V. cofte hi. 2902. Dat
 oec veel ghelts was wairt. 2903. goeden. 2904. Dat n. al Ulixes m.
 2906. craem. 2910. A. die hem oec verhuechde. 2912. maerseman.
 2914. tot horen.

- 2915 Achilles trat ter syden waert
 Ende besach dat schone zwaert;
 Mer hij en dorstes niet wel handelen
 H. Fol. XXXIV. v. b. Ende sijn ghelaet begonde te wandelen,
 So groot ghenuecht had hi dair in.
- 2920 Ulixes docht in sinen sin,
 Die juffrou waer so groot van leden
 Ende so manlic van horen seden,
 Dattet Achilles moste wesen,
 Ende vraechde rechtevoirt mit desen:
- 2925 » Juffrou, behaecht u dit harnasch wael? »
 Achilles antwoerde in stilre tael:
 » Meester, het donct my wesen goet, »
 Ende hem veranderde al sijn bloet.
 Ulixes sprac tot him alleen
- 2930 Ende maenden upter Goden leen,
 Dat hi hem seyde rechte dair,
 Off hy yet Achilles waer.
 Achilles en dorstet laten niet
 Ende seyde al wes hem waer gheschiet.
- 2935 Ulixes die wert vro ende blijde
 Ende nam Acchilles uuter sijde
 Ende dede hem mannen clederen maken,
 Alst behoirde tot sinen saken.
 Hij was een die vroomste man,
- 2940 Die ye van moeder live quam.
 L. Fol. CXXVIII. r. Inden hove quam die maer,
 Dat Acchilles een man waer,

Vs. 2917. wel *ontbr.* 2922. in den zeden. 2925. dat. 2926. in sinen tael. 2928. verwandelde. 2931. trechte wair. 2932. Of hi doch A. w. 2937. cleder. 2938. Als. 2940. live ghewan. 2941. nyemaer.

- Die daer voer maecht hadde ghegaen
 Ende dat hi trecken soude van daen
 2945 Striden in dat Troyssche lant.
 Nu alder eerst ontstack die brant,
 Die Dydamy droech int herte.
 Dat lede woert dede haer smerte,
 Dat hi van dane soude varen.
- 2950 Doe berouwedet hair int waren,
 Dat sy hem onwaerde hadde ghedaen.
 Die liefde heeft hoir thert bevaen,
 Dat sy gheduren niet en conde
 Soe minnentlic alssy hem gonde.
- 2955 Achilles bleeff int dorp beneden
 Tot dat sijn cleder waren ghesneden
 Ende volmaect, dus bleeff hi daer
 Ende Ulixes die nam sijnre waer.
 Doe hij manlic was ghecleyt
- 2960 Ende te varen al bereyt,
 Ghinck hi boven inden hoff,
 Omme te nemen oerloff,
 An heren, vrouwen ende ghesinde.
 Dydamy, die was mit kinde
- 2965 Ende hadde him onwaerdich gheweest,
 Die dede hem vrienescap ende feest
 Ende hadde [gherne mit hem] ghevaren.
- L. Fol. cxxviii. v. Hi seyde: »neen, ic wil u sparen,
 Want ghi hebt mijn liefde ghespaert
- 2970 Ende hebt my gehadt onwaert

Vs. 2943. maghet. 2946. den br. 2949. danen. 2950. beroude. 2954. minnentlijcken zij. 2958. die ontbr. 2960. Ende hi t. v. was bereet. 2967. E. h. gairne mit hem gh. 2969. lieft.

- Seder dat ic u eerst diende.”
 Hij nam oirloff an die vriende
 Ende voer henen sijnre gas.
 Hoer liet hi bliven daer sy was:
 2975 Doe sy woude en woude hi niet.
 Des ghelijcs is dicke gheschiet.
 Dus valt wael, dat die vrouwen eerst
 Toernich sijn mit groten neerst
 Ende gaen biten opten toem
 2980 Die wile die man des neemt goom
 Ende brinct den man mit dier onwaerde
 Uut alre liefliker ghevaerde,
 Dat him alle dinck wert onsoet;
 Ten lesten wandelt sy den moet,
 2985 Als die man des heeft vergheten:
 So moet sy dan alleen gaen eten
 Om dat sy ghenen gast en heeft.
 In onghemoede sy dan leeft,
 Dat hoer onbekenthede heeft ghedaen,
 2990 Alsoet mit Dydamia is vergaen.
 Doe sijt so verre hadde ghebracht
 Dat liefde was uut sijn ghedacht,
 Doe minde sy hem in groter waerde
 Ende woude mit hem hoirre vaerde.
 2995 Doe loonde hi hoer onredelichede:
 Want het was mit onbescheide
 Dat sy die toerne op hem droech.
 Een luttel toerns is doch ghenoech

L. Fol.
 CXXIX. r.

Vs. 2976. dic. 2977. valt. 2978. grooter. 2979. op hoir toom.
 2980. nemet. 2981. die man. 2982. alle lieflijk. 2986. allene. 2989.
 Dat heeft hoir onbekentheit gh. 2995. mit o. 2997. dien toorn. 2998.
 Een luttel proncs.

Wanneer den vrouwen is misdaen ;
 3000 Mer dat en sal niet langhe staen ,
 Dats den man oick niet en verdriet.
 Doe die saken waren gheschiet
 Van Dydamya ende Achilles,
 Wat baet was doe veel gheschilles .

3005 Ende veel onghelaets te driven ?
 Het moste doch gheschiet bliven.
 Wat mochtsi doe bet hebben ghedaen ,
 H. Fol. XXXV. r. b. Dan dat sien vriendelic hadde ontfaen
 Ende hadden heymelic ghebleven

3010 In enen minnentliken leven ?
 Si hadden lichte an hoir ghetoghen ,
 Hij en hadde van haer niet scheyden moghen :
 Soe hadde sij in groten rusten
 Bij hem ghebleven in soeten lusten.

3015 Nu is hoir tgheluc ontronnen :
 Dat heeft sy mit onweerde ghewonnen.
 Nu ist hoir leet dat sijt ye dede.
 Doe sy der saken was te vreden
 Dat hi horen bedde nakede

3020 Ende gheen claghe daer off en makede ,
 Doe soude sij hem billic voertaen
 Vreuchde ende vrede hebben ghedaen :

L. Fol. CXXIX. v. Want alset staet in sulken schijn ,
 So en sal billic gheen ander sijn ,

3025 Daer men vriendschap off behoeft.
 Tis beter een dan meer gheproeft.

Vs. 3001. die man. 3004. an veel gh. 3011. Had zij hoir selven
 connen ghedoghen. 3013. So had zij in groeter rust. 3014. in sueter
 lust. 3018. Doe si hoir selven set in vrede. 3019. hoir b. ghenaiete.
 3020. maicte. 3023. alst.

Een mach billic wesen goet:
 Mer wye daer over set den voet
 Die wil der eren wech vergheten
 3030 Ende is qualic opgheseten.

Ghy, goede vrouwen ende eerbair wive,
 Slaet doch acht uwen waerden live,
 Weest guetelic, zedich alle mannen
 Ende volghet der edelre Suzanne,
 3035 Diet al verwan mit horen doecht:
 Weest upter wijfflicheit verhuecht.
 Die u bedrijcht mit valschen hoon,
 Vrilick, hi crijcht daer na sijn loon.
 Stadi mit yemant in belove,
 3040 Wildi sijn van goeden love,
 So hout hem sijn belofte vast:
 Want ghi beyde daer up rast.
 Mit anderen suldi guetelic leven
 Ende woerden om woerden gheven;
 3045 Mer in gheenre gheloefliker maten,
 Dat sy hem yet daer up verlaten.
 Daer ghij sijt, daer houwet stede
 Mit volre vriendschap ende vrede.
 Toecht an nyemant ghene onweerde;
 3050 Mer vindi yemant van quaden aerde,

Vs. 3028. Mer die. 3031. wiven. 3032. uwe waerde liven. 3033. zedich guetlijck. 3034. volcht. 3035. hoirre. 3036. de wijsheit, *later door eene andere hand veranderd in* der wijfflicheit. 3037. Wie. 3038. hi werft. 3039. gheloven. 3040. loven. 3041. So hout hem dan ghelove vast. 3043. guetlic. 3044. woirde om woirde. 3045. gheen ghelooflijcken. 3046. daer yet. 3047. blivet stede. 3050. quader.

Vlyet daer aff, schuwet sijn ghemoet.
 Ghi mannen, hebt oick frisschen moet
 Ende weest bij wilen [een] weynich coen

H. Fol.
 XXXV. v. a.

Te schaffen datmen mit eren sal doen

3055 Ende daer die eer int voerste staet.

Enen cleynen toern wort ymmer raet.

Een man bij wijlen ontscaect een wijff,

So toirnt sy hoer in al hoer lijff.

Daer na hoir herte so omme keert,

3060 Dat sy anders niet en gheert

Dan al te doen dat hem is lieff,

Ghelijc Dydamia screef den brieff.

Condijs anders niet ghebreken,

So moechdi const ende list toe spreken:

3065 Die sijn doch beter toe ghesproken,

Dan thert van groter wee ghebroken:

L. Fol.
 CXXX. r.

Als Neptanabus te doen plach

Ende Olimpia gaerne sach,

Des groten Alexanders moeder.

3070 Hi was in zwarten consten vroeder

Dan yemant anders diemen wiste.

Mit sijnre meysterliker liste

So werf hi sijns herten gheer

Ende verweerdet wijslic mitter eer:

3075 Want dat Olimpia wort verdult

Des gafmen den Goeden schult,

Ende wes doe die Goden deden

Na Fol. CXXIX. ontbreekt in L. een blad, dat aan de eene zijde zal bevat hebben vs. 3051—3066, aan de andere eene afbeelding behoorende bij het verhaal van Neptanabus ende Olimpia. Voor vs. 3067, als opschr. Van Neptanabus ende Olimpia. — XI. Vs: 3073. warf — herten. 3074. verwedet.

- Was goet ende eerlic tallen steden.
 Neptanabus uut Libien quam
 3080 In Grieccken lant, daer hi vernam,
 Dat was Olympia, die schone,
 Eens conincx wijff van Machedone.
 Hi wort te richt in al dat lant
 Voer enen wisen meester bekant,
 3085 Soe dat hi quam tot enen tijden
 Te sitten bijder vrouwen zijden,
 Die was soe utermaten schoon,
 Dat sy van schoonten droech die crone
 Voer alle die in Grieccken waren.
 3090 Hy begonde te verclaren
 Ende te spreken suverlijck
 Van groten zaken wonderlijck
 Ende wes den coninc soude gheschien.
 Doe vraechde die schone vrouwe mittien,
 3095 Off hij yet wiste van hoirre ghevairde
 Ende hoe sy in deser aerde
 Horen tijt soude regneren.
 » Vrouwe, » sprac hi, » mit groter eeren
 Suldi uwen tijt toe bringhen.
 3100 Die Goden hebben vreemde dinghen
 Mit u te schaffen inder tijt,
 Ic wil dat ghy des zeker sijt,
 Een God heeft u hert ende sin ghegheven
 Ende wil natuerlic mit u leven,
 3105 Ende hi sal in wonderliker formen
- Vs. 3078. Was eerbair ende goet tot a. st. 3080. lant *ontbr.*, doch is er door eene latere hand bijgevoegd. 3083. alle. 3085. tijde. 3086. zijde. 3094. Doe *ontbr.* vrou. 3095. hoir. 3099. uwe tijt. doer br. 3101. in deser tijt. 3103. ende sin *ontbr.* 3105. Ende *ontbr.* wonderlijcken.

L. Fol.
cxxx. v.H. Fol.
xxxv. v. b.

Te nacht in dese camer stormen ;
 Mer weest sonder anxt ende blijde ,
 Hij sal comen bij uwer zijde
 Ende winnen an u een kint ,

3110 Dat vanden Goden sal sijn ghemint
 Ende sal alle die werlt dwinghen
 Datmenre ewelic off sal singhen.
 Wanneer hi coomt, so swijcht al stille
 Ende laten doen al sinen wille.

3115 Die Goeden willen dattet gheschie:
 Want sulck wonder en gheschiede nye.”
 Die vrouwe sprac in soeten schijn:
 » Der Goden wille dat is die mijn,
 Dier en can ich niet weder staen.”

3120 Neptanabus is van dane ghegaen
 Ende verwachtte die avontstonde.
 Hij dede als hij zeer wael konde
 Ende verschiep hem vriendelic
 Tot enen drake coninclijk ,

3125 Groot ende schoen van alle ghebair ,
 Glymmende off hi gulden wair,
 Mit vloghelen als paewes vederen.
 Purpur, lazuer waren sine clederen:
 Sijn hoofd was menschelije, over schoon:

3130 Daer op had hi enen gulden croen,
 Gheschepen nae eens hanes cam,
 Zaft haer ghelijck een lam
 Ende al vergult oft waer een inghel.
 Des nachts quam hi over die chinghel

Vs. 3111. werelt. 3123. vreemdelyck. 3125. scone van allen ghebare.
 3127. paeuwen v. 3128. zijn. 3130. een.

- 3135 Ende stormde daer ter veynster in
 Omme te rueren der vrouwen sin.
 Daer ghinc hi bijder schoenre legghen
 Ende dede des ic en can ghesegghen.
 Sij waende dattet was een God;
- 3140 Mer neen, hi hilt mit haer sijn spot.
 Doch sulken kint worter off ontfanghen
 Als dair die woirden off waren gheganghen.
 Dus heeft hi mit list gheworven,
 Daer die menigh om is ghestorven.
- 3145 Hadde hijt mit consten niet ghemaect,
 Hi en hadder nymmermeer an gheraect.

H. Fol.
 XXXVI. r. a.

- List ende const sijn goet gheleert.
 Die menich worter bij gheleert [L. gheëert]:
 Schande worter bij verholen.
- 3150 Neptanabus heeft der vrouwen ghestolen
 Hoir eer ende bleeff schandes vrij:
 Want mitter selver list heeft hij
 Die zake ghedect ende bleeff in eren.
 Want doet [L. doe] tgherucht begonde te meren
- 3155 Over des coninx huysghesinde
 Dat die vrouwe was mit kinde,
 Doe ghinc tgherucht oick mede
 Dattet God selve dede,
 Ende wes die Goden plaghen te vueghen
- 3160 Daer lyet hem een yghelic mede ghenuegen.

L. Fol.
 CXXXI. v.

Vs. 3135. te veynsteren in. 3136. Om. 3138. segghen. 3139. S. w.
 het waer gheweest een God. 3140. hi dreef. 3141. wordt daer ontf.
 3143. liste. 3144. menighe. 3145. cunste. 3148. menighe — gheëert.
 3151. scande. 3153. ende zij bleef. 3155. Onder des c. 3157. oec
 tgherucht dair mede:

Hoir eer floreerde veel te meer.

Phillips toerde hem int eerste zeer;

Mer doe hi vanden Goden vernam,

Die zake hem doe wail bequam:

3165 Hi dochte, God deet hem te eren.

Dus plach hi die vrouwe te visiteren,

Die schoonste van al Griecken lant,

Ende wat hi dede, twas al bekant

Dat hoir die Goeden hadden vercoren.

3170 Hi lyet hem bij wilen sien en horen

Inder camer openbaerlijck

Als hi den Goden was ghelijck.

Hij quam eens inder camer ghegaen,

Daer Phillips selve was bi ghestaen,

3175 Oft een groet paeu hadde ghesijn,

Mit eenre croen van gouden fijn,

L. Fol. CXXXII. r. So chierlic, dattet was wonder groot

Ende leyde in horen schoot

Sijn hoeft ende dre[e]ff alte schoen ghelaet.

3180 Die coninc ende alle sijn raet

Waren vervaert ende stonden stille

Ende lieten hem doen al sine wille.

Si saghen wel, ten mocht niet sijn

Dan te recht een godlic schijn.

3185 Stille sonder enich ghelut

Maecte hi hem te veynster uut.

After dien was die coninck

Vs. 3161. ere. 3163. den *ontbr.* 3165. Hy meynde. 3166. visente-
ren. 3171. opentlijck. 3173. gaen. 3175. paeuwe hadde. 3176. cro-
ne van goude. 3178. inder vrouwen scoot. 3182. liet — zijnen. 3184.
een recht g. sch. *Eene latere hand heeft na een het woordje te bijge-
voegd.* 3186. Pacte hi hem. 3187. soe was.

Wael te vreden deser dinck

H. Fol.
XXXVI. r. b.

Ende dede der vrouwen grote ruste

3190 Ende lyet haer hebben wes haer luste,

Als wail betaemt der coninghinnen.

Dustanighe saken, wilt versinnen,

Sijn der vrouwen eer mede ghesterket.

Off ghi yet zwackes werct,

3195 Eert die vrouwen, waerde man,

Ende die su[l]ker konsten niet en can,

Als nyemant huden sdaghes en doet,

Die werde bedacht in sinen moet,

Dat hi der vrouwen ere wachte

3200 Mit anderen liste ende ghesachte,

Als men vele wel heeft ghevonden

Noch huden ende in ouden stonden,

Dier ic u een deel wil saghen;

Want zuete woirden doen behagen,

L. Fol.
CXXXII. v.

3205 Daer wy rade uut nemen moeghen,

Die te schimpe ende te aernste doghen.

L. Fol.
CX. r.

Te Romen in die stat heb ic ghesien

Enen groten ronden steen

Ende was na enen hoofde ghemaect.

3210 Mond ende tand scharp ghehaect

Hadde die steen, suldi weten,

L. Fol.
CX. v.

Ende is die steen des tuuchs gheheten.

Vs. 3188. van deser. 3191. betaemde. 3193. Dat ghi der vrouwen ere stercket. 3194. Oft valt dat gij y. z. wercket. 3196. sulker cunst. 3198. Die wese. 3201. men veel heeft. 3202. ouden. 3205. raet. Voor vs. 3207, als opschr. Van Pauline ende Romanelle. — XII. 3210. tanden. 3211 en 3212. H. d. st. ende is gheheten Die steen des tughes, suldi weten.

Als yemant in saken wort bedraghen
So en dorst mens nergent vorder vraghen;

3215 Mer voer den steen wort hi gheleyt,

Die men die sake aenseit,

Ende stack sijn hant inden mont.

Daer zwoer hi voer die zake ter stont.

Swoer hi dan enen quaden eet,

3220 Die steen die hant te mael off beet

Ghelijc sij aff ghesneden waer.

Op enen tijt so gheviel daer,

Dat een frisch jonc gheselle

Ende was gheheten Romanelle

3225 Minde ene suverlike vrouwe

Ende si hem in ghesteder trouwe.

Hoe verre si waren inden graden

Des en kan ic niet gheraden.

Paulina soe was si gheheten.

3230 Het wórt haren man ghedaen te weten.

Men hadde sulke ganghe ghesien,

Dat si seker minne moste plien;

Mer gheen bescheit en wisten sij.

Die manne woude wesen twivels vry

3235 Ende seidet sinen wive ane,

Si moster voerden steen om gaen.

Paulina sprac: » Verdraecht my des,

Wanttet seker lueghene es;

Doch wildijt emmer hebben ghedaen,

H. Fol.
XXXVI. v. a.

3240 So wil icker gaerne gaen.”

L. Fol.
CXI. r.

Vs. 3214. draghen. 3216. die zaecken ane seyt. 3217. in die. 3222. een — aldair. 3223. D. een gadelic j. gh. 3224. Dat was. 3225. een. 3226. ghestadigher. 3232. moste minne. 3234. Die man die woude. 3235. seyde. 3236. die.

Des avonts poechdesi sulken raet,
 Dat Romanel quam tot hoir laet.
 Daer seidese [L. seide] si hem hoet, was gheschiet.
 Hi troestese ende seyde: » Verslaet u niet:

3245 Ghi [sult] lossenen uwen hant
 Ende hi sal dair om werden ghescant.
 Morghen als ghi dair wart gaet,
 So sal ic lopen bider straet,
 Vermaect als een gheboren dwaes

3250 Ende doen den luden veel solaes:
 Ic sal my seer hatelijck
 Maken ende vule vanden slijck.
 Als ghi coemt daert [L. daer] tvolc is meest,
 So sal ic, als een dom beest,

3255 U bevaen in minen armen
 Ende ghi sult roepen dan: » Wacharmen!''
 Ic sal u cussen an uwen mont
 Ende lopen weder wech ter stont.
 Dan so suldi vrilic zweren

3260 Sonder verwe te muteren,
 Dat ghi nye man en waert bij
 Dan uwen echten man ende my.''
 Aldus ghevielt: die vont was claer.
 Romanel quam smorghens dair.

3265 Eer sy te zweren conde comen
 Heeft hise wel vierwarff ghenomen
 Ende ghedruet in sinen armen,
 Dat sy telken riep: » Wacharmen!''

L. Fol.
 CXI. v.

Vs. 3241. poechden zy. 3242. tot hoir quam. 3243. seyde. 3245.
 Ghi sult l. uwe h. 3252. vol van slijck. 3253. daer. 3254. domme.
 3257. uwe. 3261. mannen. 3263. A. so vielt. 3264. des morghens.

- Ende heeftse also dicke ghecust
 3270 Datmen daer off weren must.
 Sij stack hoir hant inden steen
 Ende zwoer daer, dat ne gheen
 Man hoer lijff hadde ghe-naect,
 Dan dien dwaes die daer liep naect
 3275 Ende hoirs selves echte man.
 Hoir hant soe haelde si weder an
 Ongheschaet ende onghebeten.
 Doe wort hoir man lelic verweten
 Van horen vrienden ende maghen
 3280 Ende wouden hem hebben gheslaghen,
 Haddent vrienden niet belet,
 Soe datter ene soene wert gheset,
 Dair die man doe zoende mede
 Voer die confuus die hi hoer dede.
 3285 Dus heeft die man den daet ontgouden
 Ende tgoede wijff hant ende eer behouden.
 Leefden sy eerlic off in sonden,
 Die list was emmer goet ghevonden,
 Daer sy hoer eer mede behilt.
 3290 Het is emmer een edel schilt,
 Daermen bij behouden mach
 Eer, lijff, goet, op enen dach.
 Ten is gheen wijff so onghestede,
 Waert dat sij anders dan wael dede,
 3295 Ic en gonde haer wael dat sij

L. Fol.
 CXXII. r.

In eren bleve ende schandes vrij:

Vs. 3269. dick. 3272. nye gheen. 3273. horen live. 3274. loept.
 3275. selfs. 3276. soe *ontbr.* 3278. worttet die man. 3280. E. w.
 ymmer hebben gh. 3282. beset. 3285. dier daet. 3286. Ende tgoede
 wijf heeft hoir eer b. 3287. edelijck. 3293. ontsteede. 3296. scande.

Het donct my doch so guetlic luden
 Datmen duecht spreect vanden luden.

L. Fol.
 CXVIII. r.

- Noch seg ic van enen vonde,
 3300 Daer ene vrou tot eenre stonde
 Mede ghebleven is in die eer,
 Die lieffde [L. leefde] inder minnen keer,
 Rackelic ende wail beleyt.
 In ganser liefden ende stedicheit
 3305 Had sy enen eerbaren man ghesint,
 Die was eens rijckes burghers kint
 Te Graen, in die goede stat.
 Wes die een den anderen bat
 Dat wort ghedaen mit loutren wille,
 3310 Eerlijck, huetschelick ende stille.
 Si was uter maten schoon:
 Voer alle die vrouwen droech si den croen,
 Die binnen Graen waren gheseten.
 Samyte soe was sy gheheten:
 3315 Astenborch so hiet die man,
 Daer veel doechden laghen an.
 Twisschen Schieren [L. Stieren] ende Hongheryen
 So leyt Graen, dat hoir ic lyen.
 Een wise heelghesellinne,
 3320 Dueghende ende scharp van sinne,
 Hadden si in horen saken,
 Den ich niet en can ghelaken,

Vs. 3297. doch *ontbr.* 3298. Datmen goet spr. *Voor vs. 3299, als opschr.* Van Samite ende Astenberch. — XIII. 3299. seg ic u. 3300. vrouwe. 3301. ghebleef in. 3302. Die leefde. 3303. Reckelijck. 3310. E. guetlijck ende st. 3312. den *ontbr.* 3317. Stieren. 3318. hoorde. 3319. Ene. 3322. Die ic.

Want icker duecht off hebbe ghehoirt.

L. Fol.
CXVIII. v.

Nu was een rechter inder poort

3325 Ende was gheheten Oldegheer,

H. Fol.
XXVII. r. a.

Die mit barnentliker gheer

Na Samiten liefde ranck.

Si woude in eens mannes dwanck

Leven, dien si was verbonden.

3330 Si was weduwij tot dien stonden

Ende was hem tru in steder pas,

Hoe wail dat hi ghebonden was.

Die rechter deder zeer na volghen.

Zij en achte des niet: hi wart verbolghen.

3335 Hi hadde wael heymelic verstaen,

Dat Astenborch, die wail ghedaen,

Zweefde in hoirre minnen pat

Ende dien was die rechter ghehat

Ende dochte, woud si sijns niet,

3340 Hij soudse schennen, hoet gheschiet.

Menighen raet heeft hi ghesocht,

Hoe hise best verderven mocht.

Twe valsche ghetughen heeft hi vercreghen,

Die seggen souden tallen weggen,

3345 Wes hi woude hebben gheseit.

Up enen nacht is hi bereyt

Ende is tot horen huse ghegaen.

Hi deedse vanden bedde op staen

Ende vraechde, waer dat waer hoir gast?

3350 Si sprac: » Ic heb alleyn gherast,

Vs. 3323. heb. 3324. in die. 3330. doe ter stonden. 3331. truwe.
3334. Si en achtet niet. 3337. hoeren. 3338. hadt. 3340. schenden.
3343. tughen h. h. ghecreghen. 3350. hebbe.

L. Fol.
CXIX. r.

Gheens gastes so en heb ic ghewacht.

Wat soecti hier dus inder nacht?"

Hij sprac: » Dat suldi wel verstaen:

Ghi moet ghevanghen mit mi gaen."

3355 Sy sprac: » Des name ic wel verdrach,

Heer rechter, wacht doch anden dach

Ende wilt my voer die luden beschulden."

Wat si most doghen ende dulden!

Si most gaen int ghevanghen huus.

3360 Des morghens dede hi hair confuus

Ende dede den luden te verstaen,

Dat hise in overspil hadde ghevaen

Mit sulken man ende dat hi woude

Over haer rechten, als hi soude

3365 Teerst dat die recht dach quame.

Laurina was der vrouwen name,

Die heelgheselle was van him beyden.

Op een tijt ghinc si hoer bereyden

Mit enen heucke over slaghen,

3370 Als doen die ghene die rouwe draghen,

Dat sij quaet was te bekennen.

H. Fol.
XXXVII. r. b.

Met spise ende dranc ghinc si vast mennen

Ende droech der vrouwen dat

Daer sy in die duusterhede sat.

3375 Si mocht gaen onghebonden,

Mar vast ghesloten tallen stonden.

Vs. 3351. Gheen gast en h. i. gh. 3354. Ghi sult. 3356. wacht waent anden dach. 3358. hoir doghen. 3359. vanghen huus. 3364. als zy zoude. *Later veranderd in hy.* 3365. Teerste. 3367. heelghesellinne was van beyden. 3368. Ghincg op een tijt hoir b. 3369. eenre h. over gheslaghen. 3370. doen *ontbr.* 3374. onder duysterhede. 3375. al onghebonden. 3376. besloten.

L. Fol.
CXIX. v.

- Het was oick so duuster daer ,
 Datter nyemant en mochte sien claer.
 Die knecht, die die ghevanghen bewaerde,
 3380 En sloech gheen achte op hoir ghevaerde
 Ende lietse tot hair inne gaen
 Ende bleeff buten voer die doere staen
 Om dat hise weder sluten soude.
 Stille sprac sy, als die boude :
 3385 » Beslaet u in desen mantel wel ,
 Off icket waer ende nyemant el.
 Gaet ghi recht uut also ic come :
 Ic sal hier bliven ende nemens gome.
 Draecht die sloetel ende die canne
 3390 Ende gaet zedeliken van danne
 Tot minen huse off icket wair.
 Gaet vrilic ende en hebt gheen vaer.”
 Sij dede also ende ghinc van daen.
 Die knechte lietse hene gaen
 3395 Ende en hoede him voerden wissel niet ,
 Die daer binnen was gheschiet.
 Si ghinc hoirre straten rechtevoirt
 Ende ondede Laurinen poert.
 Daer bleeff si in tot anden dach
 3400 Datmen daer te rechten plach.
 Doemen die vierschaer soude beslaen ,
 Alle die stat quam daer ghegaen ,
 Bedroeft ende in groten rouwen

Vs. 3378. sien aldair. 3381. Hi lietse — in. 3382. Ende hi bleef
 voer. 3385. dese. 3386. ict. 3387. uut *ontbr.* 3390. zedelijck. 3393.
 ende zij gincg. 3394. Die knecht die lietse. 3395. voir die. 3403.
 rouwe.

L. Fol.
CXX. r.

Om Samyte, der gueder vrouwen,
3405 Daermen nye anders off en hoirde,
Dan eer ende lovelike woirde.

Astenborch was uuter stede,
Om dat die rechter mede
Hem hadde bedraghen inder daet,

3410 Dat al valsch was ende quaet.
Doet quam ander tijt van rechte,
Soe ghinghen des bosen rechters knechte,
Om te halen dat goede wijff,
Diemen verwisen soude hoir lijff.

3415 Als Laurina ghinder quam
Ende mense wail sach ende vernam,
Soe verwonderde seer den luden.

H. Fol.
XXXVII. v. a.

Die rechter sprac: » Wat sout beduden?
Dit en is dat rechte wijff niet.»

3420 Die knecht die sprac: » Wat gheschiet?
Daer en is ander wijff en gheen.»

Doe sprac Laurina ende green:
» Wat wijff, valsch man, so bin ick,
Dattu my dus houdes in dijn strick?

3425 Ende wat wijff is Samitte,
Die nye van man en hoerde verwitte
Ende sij is die beste vander stede?

Om dat ic alle die waerhede
Desen luden sal doen bekant

3430 Soe bin ic hier van Marien ghesant.

Vs. 3404. O. Samiten die goede vrouwe. 3405. anders *ontbr.* 3408.
hem die. 3409. Hem *ontbr.* 3412. dese boese. 3419. trechte.
3420. Die knechten spraken. 3423. Valsch man wat wijf hen ick.
3424. Datstu my houdest dus. 3426. mannen. 3427. sy *ontbr.* van
deser. 3430. van Gode.

L. Fol.
CXX. v.

- Du biste ongherechtig ende loes.
 Dijn vule herte Samyten vercoes,
 Om dattu mit hoir woutste leven
 Boesliken ende in sonden sneven,
 3435 Ende om dattu van hoer worts versmaect,
 Hebstu ghevonden desen raet,
 Dattuse schennen woudes mit wille.
 Du quames bij nachte, heymelike, stille,
 Tot horen huse om hoir te vanghen:
 3440 God heeft voersien, si is ontganghen,
 Ic en weet hoe ick hier bin ghecomen.”
 Als dat die ghemeynte heeft vernomen,
 Wart dair een groot rumoer verbaert.
 Die rechter haeste te heyme waert
 3445 Ende reet heymelic uuter stede.
 Daer na die ghemeente so veel dede,
 Dat him sijn dienste wort verdraghen
 Ende wert daer na gheloont mit slaghen:
 Want Astenborch was machtich daer
 3450 Ende nam op een tijt sijnre waer
 Ende las hem sijn endel veers.
 Aldus betaeldmen hem sijn traveers.
 Wye mit valscheyden den anderen hoont,
 Die wort daer dicke mede gheloont.
 3455 Dus heeft die goede, wise Laurijn
 Samyten verloost van sdodes pijn

Vs. 3432. hart. 3433. woutste mit hoir. 3434. Boeslijc. 3435. Ende om dat zij dat heeft v. 3437. schenden. 3438. heymelic. 3440. hevet versien. 3442. Als die ghemeynte dat. 3444. haeste hem. 3447. dienst. 3448. Doe wort hi gheloont. 3450. Hi nam. 3452. Dair betaelde hi sijn trevairs. 3453. valscheit. 3454. Wort mit zwaarden dick gheloont. 3456. ghelosset van dodes p.

- L. Fol.
CXXI. r. Mit hoirre wijsheit ende list,
Dat nyemant daer off en wist.
Daer om donct my veel schelen
3460 Mit wisen luden te gaen spelen,
Bij dattet is mitten ghecken,
Die selve altoes die slapers wecken.
Al en woudent die luden weten niet
H. Fol.
XXXVII. v. b. Of him wat heymelicx ware gheschiet,
3465 So wil hi doch datment weet,
Want hi en versinnet niet dat leet,
Datter namaels off mach comen.
Mitten wisen raet ghenomen
Dat is oirbairlic ende goet;
3470 Mer wesmen mitten sotten doet
Dat plecht gheerne altoes te wanden
In druck, in schade off in schanden.

- Deser exempelen vintmen wel meer,
Die in behoudenisse wijflicher eer
3475 Uut cloecken sinnen sijn ghesproten.
Daer omme scrijff icse onverdroten,
Want icse den vrienden scheynck
Up dat een yghelic daer aen denck.
Die dese off ander listen wil leren
3480 Die machse wel int goede keren
Ende in duechdeliken wercken.

- L. Fol.
CXXI. v. Wat schaet leren ende mercken?

Vs. 3459. duncket. 3463. luyde. 3464. waer. 3466. voirsint. 3467. mocht. 3469. oirbair. 3470. mitten dooren. 3471. Dat plech gaern a. t. wenden. 3472. schenden. 3473. Dese e. vintment. 3474. behoudelijke wijflijke. 3476. om scrive. 3478. daer om. 3479. andere. 3480. wel anders keren. 3481. In goeden oirbairlijcken wercken.

- Ten was nyman van wiser list,
 Die gheen goet ende quaet en wist.
- 3485 Dese listighe, nauwe vonde,
 Daer ic u hier aff oirkonde,
 Sijn int beste dus gheraemt,
 Om dat vrouwen onverschaeamt
 Blijven souden ende gheëert,
- 3490 Die men gheerne hadde ghedeert
 Buten schulde, so deynck ick.
 So nauwe en deynck ic niet dit stick,
 Dat icker yet voer zweren wil;
 Mer ist openbaer off stil,
- 3495 Ic blive daer bi op alre vaert,
 Dat vrouwen eer is goet bewaert.
 Den goeden sijn wy schuldich dat
 Te eren voer gout ende alle schat,
 Want sy sijn waerdich alre wonnen.
- 3500 Den anderen salmen oic dat gonnen
 Om dat sy sijn van wives aerde.
 Die zuete wijflike gaerde
 Is so begheerlich inden mensch,
 Al had een alder werlt wensch
- 3505 Ende had hi gheen ghenoecht van vrouwen,
 Soe waert een huus ghemaect van rouwen.
 Sonder vrouwen en is gheen vreuchde.
 Sullen wy dan niet eer en[de] doechde
 Bewisen allen wijflike beelden,

L. Fol.
 CXXII. r.

Vs. 3483. nye man. 3484. Die nye goet noch quaet. 3487. aldus.
 3488. die vrouwen. 3490. onteert. 3492. en set ic niet dat st. 3497.
 Den goden. 3498. Die moeten wi eren voir alle schat. 3500. des gon-
 nen. 3501. zij sien. 3503. Sijn so. 3504. werelt. 3508. ende. 3509.
 alle wijflijke.

3510 Die in suker (*) lusteliker weelden

H. Fol.
XXXVIII r. a.

Houden die manlike staet ?

Ende off een dede een zwacke daet ,
Soudmen daer om die vrouwen schuwen,
Die alle die werlt in vreuchden nuwen ?

3515 Ic lijde datter vrouwen schoont

Heeft my meer dan eens ghehoont.

Soudic daer omme anderen wiven
Scaemt , schande off oneer scriven ?

Seker het ware grote onghelimp,

3520 Off my een vroukijn dede schimp ,

Waer alle die werlt dan gheghecket ;

Mer menich voghel is so ghebecket ,

Al en saghe hi nymmermeer zwacke daet

Hij songhe tallen tijden quaet.

3525 Doet hem een roeck een herrenscheit ,

Hij wenschet allen crayen (†) leyt.

L. Fol.
XCI. r.

Te Parijs, an die plaetse Mabbart,

Woende een man van go[e]der aert,

Die ene huetsche schone vrouwe

3530 Diende in minnentliker trouwe

Ende plaghen te samen in soeter lucht

Te leven , alst hem ghebueren mocht.

Vs. 3510. suker *ontbr.* 3513. Soude men daer om vrouwen sc. 3514. werelt. 3515. lydet. 3517. Soude ic — andere. 3518. Scaemte of sc. 3519. dat waer groot. 3520. een scimp. 3521. werelt. 3522. also. 3525. horenscheyt. *Voor vs. 3527, als opschr.* Hoe die ezel in die kist besloten was. — XIII. 3527. in die. 3529. een.

(*) *Lees sulker of sueter.*

(†) *Er stond eerst creaturen, doch dit is later, zoo het schijnt door de hand van den afschrijver zelf, veranderd in crayen.*

Tgheviel dat eens die jonghelinc
Voer der vrouwen dore ghinc

3535 Ende hadde gheerne sijn bij hair.

Die weert wart der ganghen ghewair
Ende vernam wael an sijn ghelaet
Dat hem therte ten huse wert staet.

Hij docht: » dese man meent mijn wijff. »

3540 Hij verclede hem als een ketijff,

Als off hij een knecht hadde ghesijn.
Hij riep den jonghen man stillekijn,
Dat hij in quame rechte voirt,
Want him bevolen was die poort

3545 Ende sijn vrouwe na him wacht.

Die jonghe man ghinc in, onverdacht,
Ende hoepte op een vreuchden vont.
Die waert die leyde hem ter stont
Daer after, daer sijn knechten waren.

L. Fol. XCI. v. 3550 Doe ghinct an een droeflijc misbaren,
Want het was inder paerden stal
Dat hem schiede dat ongheval.
Daer stont een ronde kiste groot,
Daermen die haver in besloet.

3555 Daer worpen sy den jonghen in.

H. Fol. XXVIII. r. b. Die weert en dede meer noch min,
Dan hi die kiste sluten dede,
Ende leyde die sloetel ter selver stede
Daer hi altoes te legghen plach.

Vs. 3535. ghezijn. 3536. die wort die ganghen waer. 3538. te huts-
waert. 3539. dochte — die meent. 3541. die knecht. 3542. H. r.
die jonghe st. 3546. jonghelincg. 3548. die *ontbr.* 3550. D. ghinct
daer an e. d. baren. 3551. Want *ontbr.* 3552. gheschiede dit. 3558.
Mer hi leyde d. sl. op die st.

- 3560 Hi haeste zeer in sijn beyach
 Ende liep tot horen maghen
 Om over sijn wijff te claghen.
 Binnen desen so comt die juffrou,
 Die hem beyden was ghetrou,
 3565 Ende sal den beesten tfoeder gheven.
 Die kist ontsloot si mitter even,
 Daer sij den jonghelinc in vant (*).
 Hi sprac: »Haelt u vrouwe te hant.»
 Si dede also. Die vrouwe quam daer
 3570 Ende was voer him in sorghen zwair.
 Hij toechde hoer vriendelic ghelaet
 Ende teelden enen corten raet.
 Enen ezel, die daer stont,
 Worpen si in die kiste ront
I. Fol. XCILr. 3575 Ende slotense vast weder toe.
 Een cleen ghenuechtkijn hadden sy doe,
 Want hem en dochte aldaer gheen beyden.
 Dus so sijn sy haestelic ghescheyden.
 Cort daer na so comt die man
 3580 Mit sinen zwagheren, Hein ende Jan,
 Wouter ende Claes mit sinen vrienden
 Ende meynen daer den man te vinden.
 Elck hadde enen groten stock ghevat,
 Daer sy hem mede wouden maken mat
 3585 Ende sijn ribben ontween stoten.

Vs. 3560. om sijn bejach. 3563. Binnen dese tijt comt d. j. 3566. mitte heven. 3568. uwe. 3570. sorgh en vaer. 3577. docht. 3578. so ontbr. 3579. Corts. 3581. mit horen vr. 3582. daer ontbr. desen man. 3583. had.

(*) *Ons teksthandschrift heeft*: Daer sij den even in vant.

Die waert die heeft die kist ontsloten.

Hy sprac: » Siet toe ende slater na ,

Dat hi ons emmer niet en ontgae.”

Als sy den ezel ghinder sien ,

3590 Ghinghen sy den zwagher toe mittien

Ende sloeghen wel te maten zeer

Ende seyden : » Dat ghi dese onneer

Onser nichten doet , den goeden wive ,

Dat suldi ghelden mitten live.”

3595 Hi riep ende sanck grote ghenade ,

Want hi des nymmermeer en dade.

Si lieten hem doe rusten voert.

Die mare ghinc wijde in die poort.

L. Fo
XCII. v.

Die man hads schande ende zeer

3600 Ende tgoede wijff bleeff in die eer.

Weder sy schulde hadde off en gheen

Daer toe en seg ic ja noch neen.

Waermen soe twivelt int sermoen

Salmen der eeren een hulpe doen

H. Fol.
XXXVIII. v. a.

3605 Ende sterken altois die ere voirt ,

Al waer si oic wail halff versmoort.

Dus wort dit mit liste gheworven ,

Dat die vrouwe bleeff onverdorven.

Is dat niet een salich raet ,

3610 Daer die eer bi bliven staet ?

Wat hadde yemant daer an ghewonnen ,

Dat si der eeren waer ontronnen ?

Vs. 3586. Die waert heeft. 3588. ons *ontbr.* 3592. Si seyden. 3593. uwe goede wijff. 3594. mit u lijff. 3595. groet. 3599. Die man die hadde scande zeer. 3601. ofte gheen. 3607. list. 3610. eer mede bl. st. 3612. hadde ontronnen.

L. Fol.
CLV. v.

Sulke list ende nauwe ganghe
Moetmen inder liefden dwanghe

3615 Bij wilen sueken ende vinden.
Die coninc sat boven inder linden,
Doe [die] coninghinne reyne,
Ysalde, sat opter fonteyne

L. Fol.
CLVI. r.

In soeter lust mit Tristram.

3620 Ende doe sij sconincx hoeft vernam,
Deedsi Tristram neder crommen
Ende wijsde hem waer die visken zwommen,
Daer sach hijt ende nam des goom
Dat die coninc sat opten boom.

3625 Die list vant daer die edele vrouwe.
Doe spraken sy van goeder trouwe,
Die elc man doen soude sijn heer
Ende hoe een yghelike vrouwe van eer
Horen echten man lieven soude.

3630 Tristram wenschede, dat hi woude
Dat die coninc dair bij hem waer.
Si spraken beyde openbair
Vanden coninck so veel doechde,
Dat hem die coninck zeer verhuechde

3635 Ende hadde afterdien goet ghetrouwe
Tot Trijstram ende sijnre vrouwe.
Die vrouwen sijn listich van vonde
Wanneer zij willen gaen ten gronde
Ende sijt mit naersten nemen ane,

Voor vs. 3613, als opschr. Van Tristram ende Ysalde. — XV. Vs. 3613. ganghen. 3614. dwanghen. 3616. boven ontbr. 3617. die. 3618. op die. 3620. zij des conincx. 3621. Dede zij. 3622. wiskijns. 3625. edel. 3627. sinen. 3628. hoe yghelic vrouwe. 3635. ghetrouwen. 3636. ende tot.

3640 Als Laurine heeft ghedaen ,
Die was listich ende ghetrouwe.

L. Fol.
cxxxiii. r.

Oick so was eens ridders vrouwe
In Hijspaengen , die seer minde
Enen jonghelinc van horen ghesinde

3645 Ende om dat si tquade vermoeden
Voer horen here woude verhoeden ,
So vantsi enen corten raet.

Op enen avont , dat verstaet ,
Als die beddeganc quam aen ,

3650 Deetsi horen vrunkijn vore gaen
In die waerderoebe heymelike.
Die heer , alst was ghewoenlike ,
Ghinc te bedde: so dede sy mede.

H. Fol.
xxxviii. v. b.

» Here , wildi mi ene bede

3655 Doen? ” sprac si , die waerde vrouwe.
» Ja ic , ” sprac hi , » bi mijnre trouwe . ”
» Maer u schiltknaep van uwen live ,
Waer ic gae off wat ic drive ,
En laet my nimmermeer mit vreden .

3660 Om liefde heeft hi mi ghebeden
Ende gheert dat ic hem weder minne .
Ic hads verdriet in minen sinne
Ende so ics niet en conde voergaen ,
So heb ic hem gheloofte ghedaen ,

3665 Dat ic tot hem sal comen te nacht

Vs. 3641. Die wijs was. *Voor vs. 3642, als opschr.* Van eenre vrouwe ende haer schiltknaep. — XVI. 3643. In Aspegouwen (*voor dit woord is later eene h gezet*). 3644. van hoghen ghesinde. 3646. Dat sij voir horen heer. 3647. Doe vant si. 3650. voir. 3651. waerderoop. 3652. here. 3653. ende si mede. 3654. Heer. 3655. si *ontbr.* 3656. ic *ontbr.* 3657. schiltknaep. 3664. beloft.

- Inden boomgaert , daer hi my wacht.
 Nu biddic u alte vriendelic ,
L. Fol. CXXXIII. v. Dat ghi u maket mijns ghelijck
 Ende doet mine cleder aen.
- 3670 Eenen doecke suldi opt hovet slaen ,
 So sal hi meynen dat icket bin.
 Daer suldi horen sinen sin
 Vander liefde dien hi tot my draecht.”
 Den heer dit alte wael behaecht.
- 3675 Hi haeste hem als een vrolic man
 Ende toech der vrouwen cleder an
 Ende bereyde hem als een wijff.
 Die vrouwe beval hem emmer stijff,
 Off hi ten eersten niet en quame ,
- 3680 Dat hi sijnre waer name ,
 Want hi emmer comen must.
 Hi sprac: » zwijcht al stille ende hout u rust.
 Ic sal na hem houden wacht ,
 Al soud icker sitten alle den nacht.”
- 3685 Die stede deetsi him oick verstaen ,
 Waer hi sitten soude gaen.
 Hi ghinc ter eenre doeren uut:
 Die vrouwe dander dore ontsluit
 Ende nam bij haer den lieven gast ,
- 3690 Daer si malcander groten rast
 Ende menighen vriendschap deden
 In groter ghenuechten ende in vreden.

Vs. 3670. E. doeck suldi op u hoofd sl. 3671. ict. 3673. die hi mi toe draecht. 3674. D. here dit seer wael b. 3680. wairre. 3682. al *ontbr.* 3684. al die. 3685. dede sij. 3688. die ander doer. 3690. malcanderen grote r. 3691. vrientscap menighe. 3692. Ende groote ghenuechte mede.

Doe sij tmeestendeel vander nacht
Ghebruket hadden zuet ende zacht,

3695 Doe seyde sy hem alle ghevaerde

L. Fol.
CXXXIV. r. Ende sprac: » Gaet ghi nu inden gaerde
Ende hebt enen omme wech gheraemt
Recht off ghi over die mure quaemt.
Gaet him₁ mit enen stocke toe

3700 Ende segghet: valsche vrouwe, hoe
Sidi soe coene, dat ghi hier coomt?
Ende spreket also dattet u vroomt

H. Fol.
XXXIX. r. a. Ende dat wy voert altoes
Vergaderen moghen sorghelois.”

3705 Die jonghe was starck ende snel:
Hi meynde, hi sout bewaren wel.
Vrolich was hi ende ghinc van daen,
Daer hi den ridder vant staen.
Hi sprac: » Ja vrouwe, sidi daer?

3710 Ghi hebt mijns wail ghenomen wair,
Ghi hebt uwen dach wael ghehouden;
Mer dat wart u wail vergouden.
Dit heb ic u op een prueven ghedaen.
Nu weet ic wat ghi sijt voert aen.

3715 Had my ter herten eernst gheweest,
Ghi en had den dach licht niet gheleeft.
Minen heer en wil ic gheen ontrou
Doen aen sijns selfs vrou,
Oft God wil, nu noch nymmermeer.

3720 Nu gaet weder tminen heer

Vs. 3693. zij dat meestedeel. 3694. ghebruuct. 3696. Si sprack.
3700. segt. 3701. Si gij so koen. 3702. spreect. 3710. mi. 3711 en
3712. Mer dat sal u wael zijn vergouden Dat ghi u aldus durt verbouden.
3713. u ontbr. 3716. ghelecest. 3717. Mijn here. 3718. selves. 3720. tot minen.

- Ende blijft bij uwen gueden man.”
 Mittien sloech hi den onsalighen an
 L. Fol. CXXXIV. v. Mit enen stock om sijn lijff,
 Dat hi stan als een siek wijff.
- 3725 Hi sprac: » Die duvel woude uwer eren!
 Aldus sal ic u comen leren
 Tot vreemden mannen inden gaert.”
 Die ridder liep ter camer waert,
 Die knaep volghede hem na mit slaghen ,
- 3730 Want hi en dorst niet ghewaghen
 Wye hi was , mer hi liep vast voort.
 Doe hi in was sloot hi die poort.
 Die knape over die mure clam ,
 Ende als die ridder boven quam
- 3735 Vraechde die vrouwe: » Lieve here, hoe soe?”
 » Ach vrou!” sprac hi, » Ic bin onvro ;
 Doch bin ich der maren blide.
 Mijn hoeft, mijn rugghe , mijn lenden , mijn zijde
 Sijn my al ontween gheslegghen.
- 3740 Die knape is een edel deghen:
 Hi is goet, rechtveerdich ende trouwe:
 Hi sal u dienen aldus, vrouwe,
 Ende u lijff ende ere bewaren.
 Aldus heb ic daer mede ghevaren.”
- 3745 Dit was een list van eenre vrouwen.
 Die man wort hardelic gheblouwen
 Ende si creech stonde ende rume stede

Vs. 3723. Mitten stocke. 3727. vreemde. 3728. Die heer die liep ter cameran w. 3729. knape volchde. 3730. dorste. 3733. Die jonghelinc. 3734. die here. 3735. vrou. 3736. Ach sprac hi vrouwe. 3738. M. h. m. r. ende mijn sijde. 3740. Die jonghelincg. 3741. rechtvaardich goet. 3742. dienen altoos vrouwe. 3743. eer. 3744. Also.

Te bruken haer ghenoechde ende vrede,
Daer si oic mede haer eer behilt :

3750 Want haer man was wael ghestilt,

H. Fol.
XXXIX. r. b.
L Fol.
CXXXV. r.

Dat hi hem zeer wail liet ghenueghen.

Scande comt van onghevueghen.

Onghevoech doet schant ontdecken

Ende doet slapende wolven wecken,

3755 Dat sy so verre ende lude hulen

Die daet en mach niet langher schulen.

Melden, lieghen dan gaen voren.

So heeft die eer hair macht verloren.

Mer alsijt beyde wijslic vueghen

3760 Dat hem alle man laet ghenoeghen,

Also dese twe hebben ghedaen,

So mochtet langhe verholen staen,

Ende also langhe alst heymelic sij

So is eer altoes daer bij.

3765 Die vrouwen weten list ghenoech:

Als sise bruken mit ghevoech,

Want hem een zake ter herten gaet,

So weten sij altoes goeden raet;

Mer alssi dan onwillich sijn

3770 So en weten si nau een radekijn.

Men seit, mit onwillighen paerden

Ist quaet ploeghen inder aerden.

Men moet bi wilen vinden raet,

Daer die minne bluete staet,

3775 Dat die eer an elke syde

Vs. 3751. zeer *ontbr.* 3752. vanden. 3753. doet list ontdecken. 3757. M. ende lieghen gaen dan v. 3762. So macht l. 3764. ere. 3766. ghebruyken. 3769. dan *ontbr.* 3774. min in bloete. 3775. ere an elken.

Niet en verliese hoir ghesmide.
 Die eer ende doech niet begheven,
 In wat grade datsi leven.

L. Fol.
 CXXXV. v.

- Doetmen anders dan ter reden ,
 3780 Worter erghent overghetreden
 Ende volchmen niet die rechte roede ,
 Dat vergheve God , die goede.
 Ic en cans niet ondersoecken ;
 Mer dien willic emmer vloecken ,
 3785 Die yemant schent , nacht of dach ,
 In dien dat hijt wel beteren mach.
 David socht enen nauwen raet ;
 Mer die was sondich ende quaet :
 Doch vertoornde hi onsen Heer
 3790 Om te behouden eens wives eer.
 Dat was Barsabee , die schone ,
 Daer hi by wan Salomone ,
 Als die Bibel dat beduut.
 Hier off so ist spreken uut.
 3795 Dit is gheseit van list te zoeken.
 Waer liefde staet in enighen hoecken ,
 Daer sulke [l. sullen] list ende wijsheit
 Altoes in hulpe sijn bereyt.
 Heymelicheit ende goeden raet
 3800 Hoghen zeer der minnen staet.
 H. Fol.
 XXXIX. v. a. Dese doen die liefde groeyen
 Ende in groter vruechden bloeyen.
 Heb dise niet so ist doch verloren:

Vs. 3778. sneven. 3785. ist nacht ist dach. 3788. die. 3790. hou-
 den. 3794. so is mijn spr. 3795. liste. 3797. Daer sullen list. 3799.
 heymelic. 3802. groeten. 3803. so ist al verloren.

Wanttet wort distel, al saydi coern.

3805 Mit liste doetmen menighen stucken,
Die anders niet wael en souden ghelucken.

L. Fol.
CXXXVI. r.

List doet oic op menighen dach
Des die cracht niet doen en mach.

Ghewelt maect vyantschap ende strijt:

3810 Mit liste soentmen menighen nijt.
Wes men mit ghewelde doet
Dat bringhet toern ende weder moet;
Mar dat [mit] liste wert ghedaen
Pleech wel lichtelic te vergaen.

3815 Want craft dat is hoveerdicheit;
Mer list die soect oetmoedicheit.
Wye gheweldelic hem gheneert
Dat is die gheen die strijdens gheert;
Mer list die soeket subtilen sinnen,

3820 Daer sy den moet mede mach verwinnen.
Hier om so schuwet ghewelt ende cracht,
Want si voeden vyantschap ende haft.
List wort dicke wail verdragen.
Men spreect doch, consten sijn goet te dragen.

3825 Is een man soe duen ghebonden,
Dat him die minne slaet grote wonden,
Ende hi hant noch voet en heeft,
Die hi tot enigher weer gheeft,
Noch oick en weet ghenen ract

Vs. 3804. Het wort distel zaeydi c. 3805. menighe. 3806. wael *ontbr.*
3810. soentmen groten nijt. 3813. mit. 3816. die *ontbr.* 3818. ghene
die strijdens. 3819. liste soect. 3821. so *ontbr.* 3822. W. s. v. viant-
schaft. 3824. M. sp. dat cunst is g. t. d. 3826. min. 3828. enighen.
3829. Noch en weet oeck gh. r.

3830 Hoe hise alder best wederstaet,
 Soe en wetic daer niet beters teghen,
 Dan dat ghi soect in allen weggen
 Enen goeden heymeliken vrient,
 Daer ghi off moecht werden ghedient,

L. Fol.
 CXXXVI. v.

3835 Tsy enen man off een wijff,
 Mer liever eens goeds mannes lijff
 Up dat ghi des sijt van stade,
 Die sal sijn subtijl van rade,
 Ghetru ende oick die ere mint,

3840 Heymelick ende wail ghesint,
 Die wail kent der minnen perkel,
 Wael spreken can ende mercken,
 Die wael wachten can den tijt,
 Ende die oick niet en is benijt

3845 Ter stede daer hi wanderen moet
 Ende die mit list sijn dinghen doet,
 Die oick vrienden troesten can
 Als sy cranckelic sijn daer an,
 Ende wail oick mede een soen can maken

H. Fol.
 XXXIX. v. b.

3850 Als verwerret staen die saken,
 Want hi mach vrilic gaen ende spreken
 Daer ghi moet duken ende smeken,
 Hij mach gaen tot allen tijden
 Daer ghi u schaemt den ganck te lijden.

3855 Waermen wil die minne zoeken

Vs. 3830. alder *ontbr.* 3831. gheen beter. 3832. hi soect. 3834. hi of mach. 3835. Het zij. 3836. mans. 3837. dat sijt van staden. 3838. raden. 3839. Trouwe ende die. 3840. ende die. 3842. W. sprekende ende merkel. 3844. die *ontbr.* 3846. Ende mit liste s. dinghen d. 3849. E. w. een zoene c. m. 3851. Want *ontbr.* 3854. die ganck. 3855. Waermen wille oec wil soecken.

Daer moetmen des gheselles roecken.

Hi is quaet al dair tontberen

Daerment schaffen wil mit eren.

Waermen comanschepe doet

3860 Dair is die middelaer alte guet.

Een doet bij wilen mit een ghesel,

L. Fol. CXXXVII. r. Hi en dedes allene nymmermeer wel.

Alle recht heeft hulpes noot.

Wat mach dan doen die minne groot,

3865 Die boven alle rechte staet?

Bi welker minne [z. Bi sulker hulp] die liefde staet,

Die bi wilen soude vergaen,

Soude dair nyemant tusschen gaen.

Achilles hadde doot ghebleven,

3870 Had him Patroculus niet gheheven

Ende troesten als hi mismoedich was.

Horrestis leefde in sulken pas,

Dat hi bi wilen was verwoet;

Mer Pallades gaf hem weder moet,

3875 Ende bi sinen wisen troost

Wert hi alte male verloost.

Elck denck selve hoe dat staet.

Wanneer dattet enen qualic gaet

Ende nerghent ghenen troost en vint

3880 Aen den ghenen die hi mint,

Wat mach hem beter sijn op eerden,

Ys. 3856. dese gheselle soecken. 3859. Waer datmen oeck c. d.
 3862. Alleen en dede hijt n. w. 3863. hulpe. 3865. rechten gaet.
 3866. Bi sulker hulp. 3868. Souder nyemant. 3870. Hadde h. Pa-
 troclus n. ghegeven. 3871. Troest als hi. 3874. weder *ontbr.* 3876.
 Wort hi te mael van daen v. 3877. dattet. 3878. W. dattet een ver-
 hijtelic g. 3880. die ghene.

Dan een vrient van goeder weerden ,
 Die him trou is totter doot
 Ende him gheeft troost in sulker noot?

3885 Want nyemant sonder troest en mach
 Volstandich sijn in dat ghelach.
 Wie dat enich is alleen

L. Fol.
CXXXVII. v. Die heeft weynich troost off gheen.
 Ymmer neemt die hulpe mede;

3890 Mer siet mit groter naerstichede,
 Dat ghi den ghenen kent voer guet
 In truwe, in list ende in steden moet,
 Dien ghi u heymelicheit beveelt,
 Dat hi u vroechede niet en steelt

3895 Ende aen hem niet en trecke
 Uwe pottaedse mitten specke.
 Want sommighe nemen bootscap aen
 Voer enen vrient aldair te gaen,

H. Fol.
XL. r. a. Hij verghet des vriendes woort
 3900 Ende helpt hem selven indie poort.
 Also dede Neufrades,
 Die mit sulker valscher les
 Sinen vrient in rouwen bracht,
 Die him alles goedes toe ghedacht.

L. Fol.
CLVII. r. 3905 Neufrades was schalc ende lois
 Ende dochte in sinen moet altoes,
 Hoe hi mocht wercken boverye,

Vs. 3884. gheeft *ontbr.* 3888. luttel tr. 3889. Mer ist dat hij neemt
 h. m. 3890. Ende siet. 3891. Dat hi. 3892. In trou i. l. i. st. m.
 3893. uwe. 3899. vrienden. 3901. Also als. 3903. S. lieven vr.
 Voor vs. 3905, als opschr. Van Amon ende van Siccula. — XVII.
 3906. moede.

- Valsheit ende verraderie,
 Ende int aensien vanden menschen
- 3910 Soe en condmen gheen beter wenschen
 Van rade, van dade, van zedicheit,
 Van sinnen ende van simpelheit.
 Soe wail gheleec hi den gueden,
 Datmen niet anders en conde vermoeden.
- 3915 Voir sulke luden hem nyemant en mach
 Verhoeden, noch voer sulken slach
 Als hi in Amons saken sloech.
 Twaer te segghen lanc ghenoech,
 Hoe Amon ende Siccola
- 3920 Malcanderen in liefden volchden na ;
 Mar die valscheit van Neufrades
 Sal ic u segghen, can ic des.
 Amon was een vrissche jonghe,
 Rijck, edel ende van hiefscher tonghe.
- 3925 Hi was vry ende onghewijft.
 Der minnen craft, die wonder drijft,
 Lach him so duen in sinen moet
 Van eenre die schoon was ende goet,
 Eerbair, salich ende oick rijck.
- 3930 Hoir herte had si des ghelijck
 Den goeden Amon al ghegeven
 In rechten minnentliken leven,
 Mit groter gonst, mit reynre sinnen,
 Alsoe die goede plaghen te minnen.
- 3935 Siccola was der vrouwen naem.

L. Fol.
 CLVII. v.

Vs. 3910. conde men. 3914. conden. 3916. Hoeden. 3918. Het waet.
 3920. Malcander. 3923. een abel jonghe. 3929. Eer salich ende oec
 rijck. 3931. D. g. A. weder ghegeven. 3932. I. reynen m. l. 3933.
 mit allen sinnen. 3934. pleghen.

- Menighen list ende menighen raem
 Wort gheraemt an beyden sijden.
 Ten bate niet, sy mostent lijden:
 Haer goede man en wouts niet henghen,
 3940 Dat veel luden tot haer ghenghen
 Off dat si oick veel uut quam;
 Mer Neufrades, dat valsche lam,
 Die was des goetmans naghebuyr
 Ende was van ypocrijts natuer,
 3945 Soe dats die goedeman niet en ghist
 Dat Neufrades volbracht sijn list.
 Hij was in dit minnentlic lijden
 Heel ghesel an beyden siden,
 Elck ghetruwede hem ganselijck;
 3950 Mer hij hem diende valschelijck.
 Also die lollaerts gaerne pleghen,
 So heeft dese vule onghedeghen
 Minne an Siccola gheleyt,
 Ende wes hi hem beyden seyt
 3955 Gheloefden sy mit goeder herten.
 Die minne begonde hem te smerten:
 Hi docht al om sijns selves sake.
 Up een tijt quam hi hoer te sprake
 Ende visierde lueghenen groot,
 3960 Hoe dat Amon hoer ontboet
 Sinen toern ende sine [on]minne
 Ende dat si was uut sinen sinne,
 Want hi van haer hadde ghesien

H. Fol.
 XL. r. b.

L. Fol.
 CLVIII. r.

Vs. 3936. Menighe list. 3937. Wort visiert. 3938. myden. 3939. wout. 3940. vele. 3942. die valsche man. 3947. minlick. 3950. diende hem. 3956. die liefde. 3957. selfs saeken. 3959. loghene. 3961. ende omminne.

- Daer hair schande off soude gheschien ,
 3965 Si waer een lois, ontruwe wijff
 Ende him was lede in al sijn lijff
 Dat si him ye dus lieve wart.
 Dus maecte hi den peper hart
 Ende ghincse mit groten lueghenen an ,
 3970 Daer sij so groten rouwe om ghewan ,
 Dat hair herte dochte breken.
 Dus en woude hi niet meer spreken.
 Op een ander tijt quam hi noch weder
 Ende maectet hoir noch leder
 3975 Dan hi te voren hadde ghedaen
 Ende maecte hoir te verstaen ,
 Dat sij Amon weder soude
 Sijn clennoten senden van goude,
 Die hi hoir lieflic hadde ghegont.
 3980 Siccola die gaff hem ter stont
 Die juwelen weder te bringhen ,
 Want sy gheloifde him alder dinghen.
 Si leet groten druck ende scheemde
 Ende het hadde hoir alte vreemde
 3985 Hoe dat scheyden quam so fel:
 Want si kende hoir selven wel
 Ontschuldich in allen saken ,
 Daer hi hoer mede mochte wraken ;
 Doch na dien dat him so waer
 3990 Te moede dat hij woud van hair

L. Fol.
 CLVIII. v.

Vs. 3965. ontrou. 3966. alle. 3967. so lief ghewart. 3969. ghincg
 hoer mit groete. 3970. so en om ontbreken. 3971. haer hoer h. duchte.
 3972. woudsi. 3973. Op ontbr. hi daer weder. 3976. E. dede h. 3978.
 Senden s. cl. v. g. 3980. die ontbr. 3982. alre. 3985. dit. 3988.
 Dair mense mede mocht besaken. 3990. woude.

Ende dat him hoir minne verdroet,
 So most sij lijden doch den noot
 Ende troesten hair selven mit ghemoede
 Als sy best conde, die waerde goede.

3995 Nu ghinc desen verrader boude
 Daer hi Amon vinden soude

H. Fol.
 XL. v. a.

Ende sprac daer sulck onghevoeghe,
 Hoe dat Siccola him verdroeghe
 Sulker minne als si te voren

4000 Him gheloeft hadde ende ghezworen
 Ende dede him noch veel meer verstaen
 Dan hi Siccola hadde ghedaen.
 Dit hadde Amon alte vreemde,
 Wantet ymmer niet en beteemde

4005 Te scheyden sonder sake off reden.
 Want hi en hadde te gheenre steden
 Nye ghesijn in enighen gheruchte
 Des sij hoir billix belghen mochte:
 Want oick sijn herte stont in eren

4010 Te leven altijd na hoir begheren
 Ende al te doen wes hair ghenoecht,
 Want davontuer dus heeft ghevuecht.

L. Fol.
 CLIX. r.

»Ic ducht oic dat ghijt hebt verdient,»
 Sprac die onghétrouwe vrient,

4015 »Ic hadde gaern ten besten ghesproken,
 Mer sij begonde mij te bestoken:
 Ic was blide dat icse liet.
 Gheloefdijs niet, nu, so besiet,

Vs. 3992. die n. 3995. dese. 3997. dair oeck sulcke o. 4003. Dat.
 4006. tot ghenen steden. 4007. enich. 4008. toirnen macht. 4009.
 oick ontbr. 4011. des h. g. 4012. heeft dus.

Hier sijn u cleynoden ende juwelen.

4020 Dese gaff si my dus an deelen
Ende hietse my u weder bringhen,
Want si en woude mit uwen dinghen
Niet becommert sijn voert acn."

Doe begondest eerst te gaen

4025 Aen Amons hertwerck ende pijn.
Doch seydi hi: » Moetet emmer sijn,
Soe moet ict heymelick liden dan
Ende troesten my als ic best kan."
Dat scheyden was him een zwaer dinck.

4030 Truerende hi afterwaert ghinck.
Hy sorcht, hi claecht, hi sucht, hi gist,
Die cleynoden wan hi uter kist,
Die si hem voermaels hadde ghegheven.
Die bode die dit heeft bedreven

4035 Namse heymelic onder sijn cleder
Om die hoer te bringhen weder.
Hi sprac: » Lieve Neufrades,

L. Fol.
cLix. v. Na dattet dus gheschepen es,
Dat sy my weder heeft ghesant

4040 Die cleynoden van mijnre hant,
Die ic hoer in trouwen gonde,
So gaet weder op die stonde
Ende brinct haer weder haer juwelen,
Die ic ye nam bij haerre bevelen,

4045 Ende groetse my, off sijt wil horen."

H. Fol.
xL. v. b. Neufrades liep vaste voren,

Vs. 4022. uwe. 4023. Niet meer. 4029. hem zware dincg. 4030. T. dat hi. 4031. Hi sorchde, hi clacchde, hi suchte, hi lyscht. 4032. D. cleyder wan hi. 4036. hoir die. 4043. weder *ontbr.* 4044. hoer.

Want hem blide was totter saken,
 Ende ghincket daer noch qualiker maken,
 So hi van woerden was behende.

4050 Hi sprac: » Der liefsten is een ende.

Hi beval my tot enen teyken,
 Dat ic u weder soude reycken
 Die ghiften die ghi hem eens sendet.
 Nu mercket off hi is ghewendet.”

4055 Doe wort hoir hert in sorghen rijck.

Neufrades troestse suetelic.
 Hi begonde haer an te legghen
 Ende van sijnre liefde te segghen,
 Want si waer van soe edelen stade,

4060 Twaer groot jammer ende schade

Zoudsi niet in minnen zweven:
 Hij woude truwelic mit haer leven,
 Wes sij woude dat soude gheschien.

H. Fol.
 CLX. r.

Hi sprac van desen ende van dien

4065 Ende gaf hoer menich vriendelic woort

Daer si zeder weynich na hoirt:
 Wanttet hoir niet en was te sinne,
 Meer te draghen enighe minne.
 Si hieten huefschelic thuuswert gaen;

4070 Mar hi en woude niet van daen.

Doe toechde hi sinen valschen aert
 Ende maecte dat goede wijff vervaert,
 Alsoe pleghen die ypocriten,
 Ende hi begonde hoer te verwiten

Vs. 4047. Hem was lieve tot sulcken saecken. 4048. Daer gincg hijt
 noch. 4050. dier liefsten. 4056. guetentlijck. 4058. liefsten. 4060. Het
 waer j. 4061. Soude si. 4065. vruntlic. 4066. Daer si soe seer w.
 4070. Ende hi. 4072. tgoede. 4073. Also. 4074. Ende *ontbr.*

4075 Ende sprac: » Weeti niet, Siccola,
 Dat ic altoes, voer en[de] na,
 Gheweten heb uwe heymelicheit?
 Dit wort uwen man gheseit,
 Dat ghi sijt ene valsche vrouwe

4080 Ende hem ghedaen hebt onghetrouwe
 Mit Amon van Damyatzen.
 Off ghi sult uwe onwaerde laten
 Ende vueghen u te minen wille,
 Off ic wil gaen te hant al stille

4085 Ende segghent uwen goeden man.”
 Nu isser Siccola qualic an:
 Want sij wist wael ende twas waer,
 Dat Amon was hair liefste kair;
 Mer in alder lieften staet

L. Fol. 4090 Was si onschuldich zwacker daet.
 CLX.v. Doch si kende hoirs mannes hoift,
 Dat hi Neufrades wail gheloeft
 Ende broecht hi hem an van overspél,

H. Fol. 4095 Off ewelic gheschant te sijn.
 XXI. r. a. Si was in zeer bedrueten aenschijn
 Ende sorchde welc dat haer waer tbeste:
 Doch bedacht sy hair int leste,
 Dat beter waer een heymelike zonde

4100 Dan an te gaen die dootlike wonde.
 Een van beyden most emmer wesen.
 Die valsche schalc creech mit desen

Vs. 4077. hebbe. 4079. een. 4080. Ende hebt hem ghedaen ontrouwe. 4082. Off *ontbr.* dese onw. 4087. ende *ontbr.* het was. 4089. M. in alle die l. st. 4093. hem *ontbr.* 4096. schijn. 4097. Ende sorghe-
 de welc dat wair hoer best. 4098. Wa[n]t si bedochte. 4099. heymelijck.

Alle dat sijn vule herte begheerde
 Ende ghinc van daen al sijnre veerde.

4105 Dus heeft die bose druut ghebrouwen
 Twisschen Amon ende sijnre vrouwen,
 Die malcanderen lieflic gonden,
 Dat sy van een nu sijn ontbonden
 Ende boetscap droech voer him selven.

4110 Schandelic moetmen bedelven
 Alle die sijn van sulker aert.

Wacht u wel, ghi vrouwen waert,
 Ende oic ghi, waildadighe man,

L. Fol.
CLXI. r. Als ghi den heelghesel neemt an.

4115 Neemt Patrokel ende Pylades;
 Mer wacht u nau voer Neufrades
 Ende voir Balotides, dat wijff,
 Die booste die ye ontfinck lijff.
 Si dede Penella ende Quintilliaen

4120 Jammerlijck moorden ende verslaen;
 Mair Laurina, die dede wail,
 Die halp Samyten unter quael,
 Daer si doot waer ghebleven
 Hadsi hoer ghenen raet ghegheven.

Vs. 4103. Al — vuyle hert. 4104. van danen sijnre v. 4105. heef-
 tet. 4107. malcander. 4108. sijn nu. 4109. Ende dede die boetscap
 v. h. s. 4110. moet mense. 4113. oic *ontbr.* *Tusschen vs.* 4114 en
 4115 heeft het *L. HS.* nog de volgende vier verzen:

Bekent hem ymmer wail te voeren
 Dat liefde en worde niet verloeren
 Bi sulcker boser loghentael
 Als ghi hier ghehoert hebt wael.

4116. M. wacht u vast. 4117. dat valsche wijf. 4121. die *ontbr.*
 4122. Si halp. 4124. Hadde si.

4125 O edel reyne wijfflick aert,
 Louter bloeyende, schone gaert,
 Daer alle lusten comen uut,
 Daer vreuchde menichfoldich spruut!
 O lieve, suete, waerde vrouwen,

4130 Laet die minlike oghen schouwen.
 O salighe wonnentlike beelden,
 Die alle die werlt hout in weelden,
 Al sijdi alre eren weerdich,
 Weest op tvoerdeel niet hoveerdich.

4135 Ic bidde u voir desen jonghen,
 Die leven inder yuechden spronghen,
 Want mijn tijt is veel gheleden,
 Dat ghise setten wilt in vreden
 Dien ghi weerdich vind der wonnen.

L. Fol.
 CLXI. v.

4140 Daer op weest altoes versonnen
 Mit list, mit wijsheide ende mit rade,
 Also ic u hier mit gueder stade
 Van punte te punte heb bescreven.
 Helpt die tijtlike luden leven

H. Fol.
 XLI. v. b.

4145 Die wile ghi staet inder tijt.
 Weest vriendelic, guetelic ende zonder nijt.
 Ondect die lieflike aenghesichten
 Ende wiltse niet te duen bezwichten,
 Datmen die zoete wangskijns root

4150 Schouwen mach in liefden noot.
 Laet die luchtende carbonkel
 Schieten vuerighe langhe vonkel,

Vs. 4130. minnentlike. 4132. werelt. 4135. dese jonghe. 4136. spronghe. 4138. te vreden. 4139. Die. 4142. A. ic hier voer mit goeden st. 4143. hebbe. 4146. ende *ontbr.* 4148. Ende en. 4149. wangelijn. 4151. carboncken. 4152. Sch. langhe vuerighe voncken.

- Dat dat ganse lant ontsteke
 Ende een yghelic hert in vroecheden queke.
- 4155 Daer willic vrilic raden toe,
 Op datmen der eren niet misdoe.
 Een meester van groter leren konstich,
 Die van rechter herten is so wangonstich,
 Dat hi nyemant voert en leret,
- 4160 Wat is hi van sijnre consten vermeerret?
 Hi sal sijn kunst breyden ende widen,
 Soe wort hi vermeert in allen sijden.
 Jonghe rosen inden knoppen,
 Frissch[e] maechden, die hem bestoppen
- 4165 Ende bewimpelen mit een cleyt,
 l. Fol. CLXII. r. Wyen gheven si vruechde off lusticheit?
 Och, laet die zoete luchteren queyncken
 Ende wilt trouwen vrienden ghedencken.
 Gheeft troest die wijl ghi machtich sijt
- 4170 Ende verdrivet mitten tijden den tijt.
 Weest ontfarmich ende ghenadich.
 Weest troestsamich ende gheradich.
 Lact u niet so langhe volghen,
 Dat dat zuete werde verzwolghen.
- 4175 Wildi lieven, so gaet aen,
 Off latet mit allen staen.
 Blijft op u woert ende hout ghestede.
 Bannet wanckel uuter stede.
 Mochtet na minen willen ganghen,
- 4180 Wanckel die waer langhe ghehanghen.
- Vs. 4154. een *ontbr.* 4156. niet en misdoe. 4158. rechter *ontbr.*
 4160. gheert. 4162. S. w. hi gheloest. 4164. Frische. 4166. listicheit.
 4168. truwe. 4169. wijle ghij. 4170. verdrijft. 4174. wort. 4177.
 stede. 4179. wille. 4180. die *ontbr.*

Laet goede mannen u gunste werven,
 Dat sij van leyde niet en sterven
 Ende ghij oic u leven hout.

Deynct al omme hoe menichfout

H. Fol. 4185 Dat sy bescreven staen hier inne,
 XLI. Die sijn ghestorven doer die minne.
 v. 2. Weest tru ende guetelic enen vriende,
 Also die zoete Amelye diende
 Den edelen Willem van Brabant,

4190 Stout, vroem ende wail bekant,
 Die stom was ende wort ghesteken.
 Sij dede hem meesterlike spreken

L. Fol. En[de] tyser, dat vanden spere brac,
 CLXII. v. Dat him langhe int herte stack,

4195 Toech si uut bijden enden
 Mit horen lieven witten henden,
 Daer hi ganselic off wort ghenesen.
 Dus suldi alle meysters wesen
 Ende gheven rijcke medecijn

4200 Teghen alle wantroestes pijn,
 Die menich hert ten dode jaecht.
 Sigonne, die duerluchtighe maecht,
 Die beter was dan sommich ander,
 Troeste den Symiate lander

4205 Mit allen guetesten die si mucht.
 Wat dede Ysalde, die edel vrucht,
 Die Tristram trooste in alre noot
 Ende bleeff selve mit hem doot?

Vs. 4181. uwe. 4188. Ancelye. 4192. Si deden m. spr. 4193. Eerz
 yser. 4195. ende. 4196. hende. 4201. doden. 4202. Sigomme. 4203.
 dan menich ander. 4204. Tr. den sconen Leander. 4205. Mit alle der
 gunsten.

Zybelye van Zweden zuverlijck

4210 Troeste Aetsert minnentlijck

Ende ghinc der rechter minnen pat.

Wat bate Anazartes dat,

Dat Ysus hem selven verhinck?

Het was een onghenadich dinck,

4215 Sint si hem tlijff had moghen behouden,

Dat sij des niet en woude ghewouden.

Wat baet is an een stueren sin,

Daer heil, salicheit noch ghewin

Noch gheenre leye goet off en comt

L. Fol. 4220 Ende gheen hoirre beyden en vroemt?
CLXIII.

Het valt bij wilen ende duck,

Datter veel vallen op een stuck.

Veel goeder mannen ringhen rive

Nader minnen van enen wive,

4225 Si salt hem allen weder segghen:

Ten lesten sal si liefde legghen

Anden snootsten van hem allen

Ende sal daer mede inder asschen vallen.

Dit sien wy daghelicx gheschien.

4230 Sulken onwille moet ghi vlyen

H. Fol. Ende houden u altoes ant beste.
XLI. v. b.

Een yghelijc mijn lessen veste,

Die ic hier voren hebbe ghescreven,

So suldi altoes in vroechden leven

4235 Die wijl ghi u ter minnen keert.

Wael ghevest is wael gheleert.

Ys. 4211. rechten. 4215. hadde. 4218. D. h. noch stadicheit. 4219.
N. gheenre ley vroechde. 4220. E. hoirre gheen of en vr. 4222. vele.
4223. Vele goede. 4228. Daer sal si mede in die assche v. 4229. Dat.
4230. Zulcken onwille. 4232. lesse. 4233. heb. 4235. Die wilen.

Nyemant en eppe dat voir onneer ,
 Dat ic den luden van minnen leer ,
 Die ter minnen sijn ghestelt.

4240 Een schaepharder leert opt [L. op] tfelt
 Ende leert fleuyten ende pypen maken ,
 Een smit spreect van sinen saken ,
 Een paep leert sijn ghetide lesen ;
 Mer een minre is ducke in vresen ,

4245 Die hem der dinghen niet en verstaet.
 Datmense lere donct mij goet raet.

L. Fol.
 CLXIII. v. Want vrouwen minne is altoes durich ,
 Si heeft altoes gheweset vuerich
 Seder der werlt eerste beghinnen ,

4250 Ende altois salmen draghen minne
 Ende sal staen in hogher weerden
 Also langhe als menschen sijn op oerden.
 Ic blive daer bij , als dat vergaet
 Dat dan die wer[l]t niet langher en staet

4255 Noch in eren noch in doechden
 Noch in schaemten noch in vroechden ,
 Ende manheit , wil ic vrilic segghen ,
 Moet dan emmer neder legghen.
 Sal minne vergaen , dat waer wonder ,

4260 So laghen alle die wise tonder :
 Want si segghen sonderlinghe ,
 Dat minne verwinnet alle dinghe.
 Sal sijt dan al verwinnen even ,
 Soe moet sijt emmer alle verleven.

Vs. 4237. uppe. 4240. die leit opt velt. 4241. Ende *ontbr.* 4242.
 die spreect. 4243. pape — ghetiden. 4244. dic. 4248. allentoes ghe-
 weest. 4249. werelt eerst beginne. 4254. werelt. 4264. al.

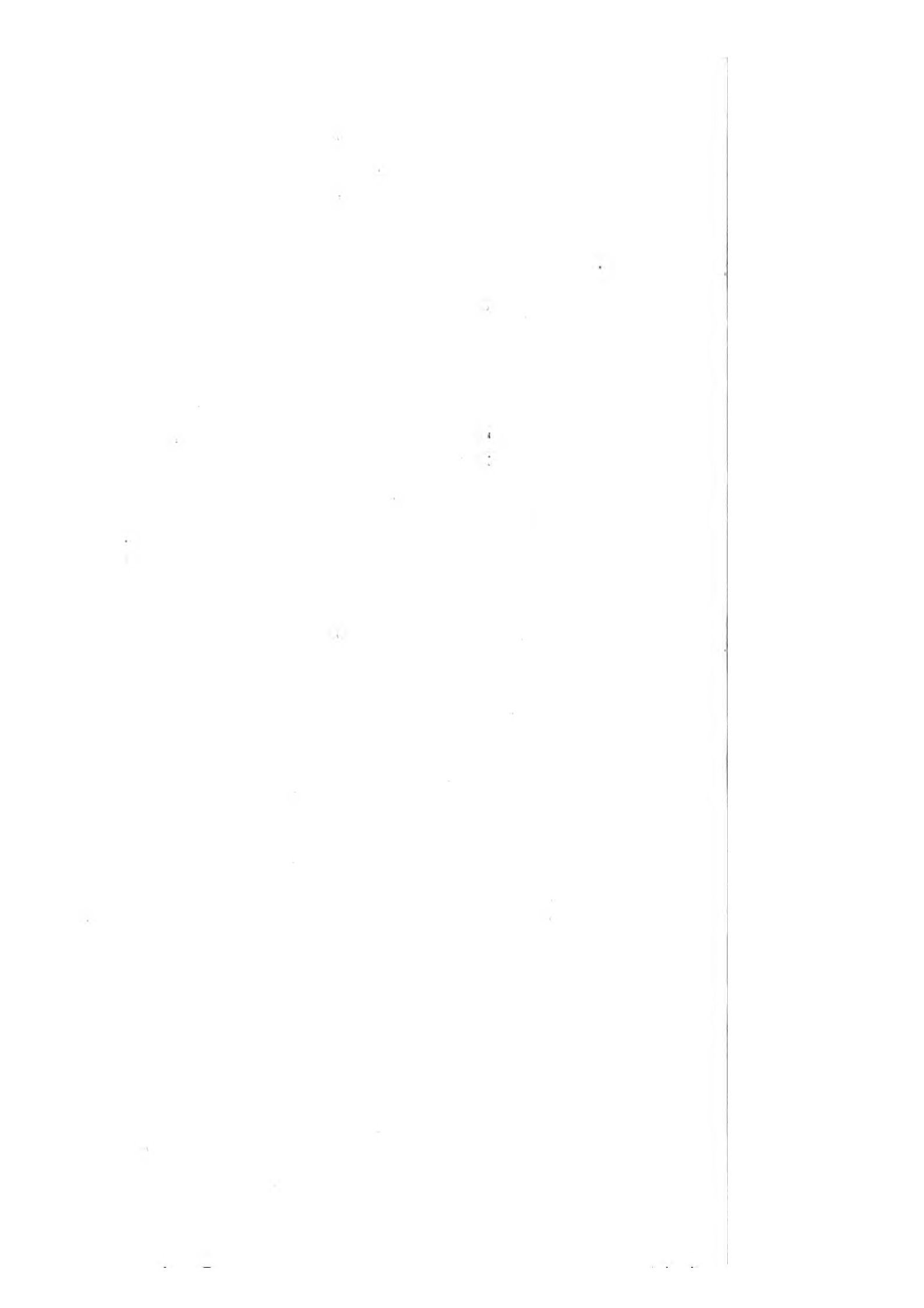
4265 Daer om seg ic u, wael versint,
Dat minne alle dinc verwint
Wes is off ye was off wesen sal.
Mar Goeds minne gaet boven al.

Explicit liber secundus
Sequitur vero tercius.

Vs. 4265. so seg ic w. v. 4267. Wes ye was. 4268. goede minne.
Na vs. 4268: Hier eyndet dat anderde boec der Minnen Loep bi mi
Claes Willemsz.

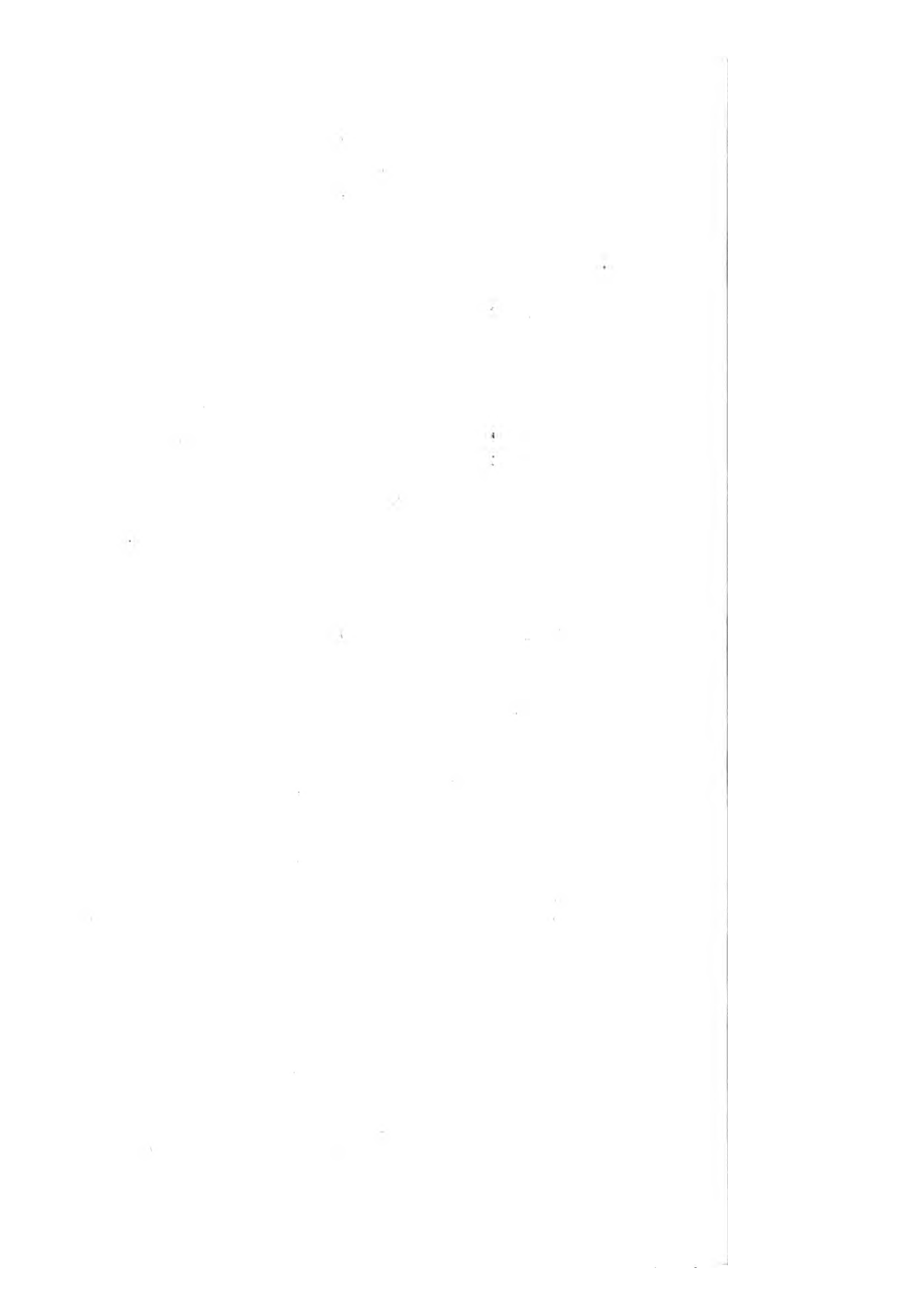
W E R K E N

UITGEGEVEN DOOR DE

V E R E E N I G I N G

TER BEVORDERING DER

OUDE NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE.

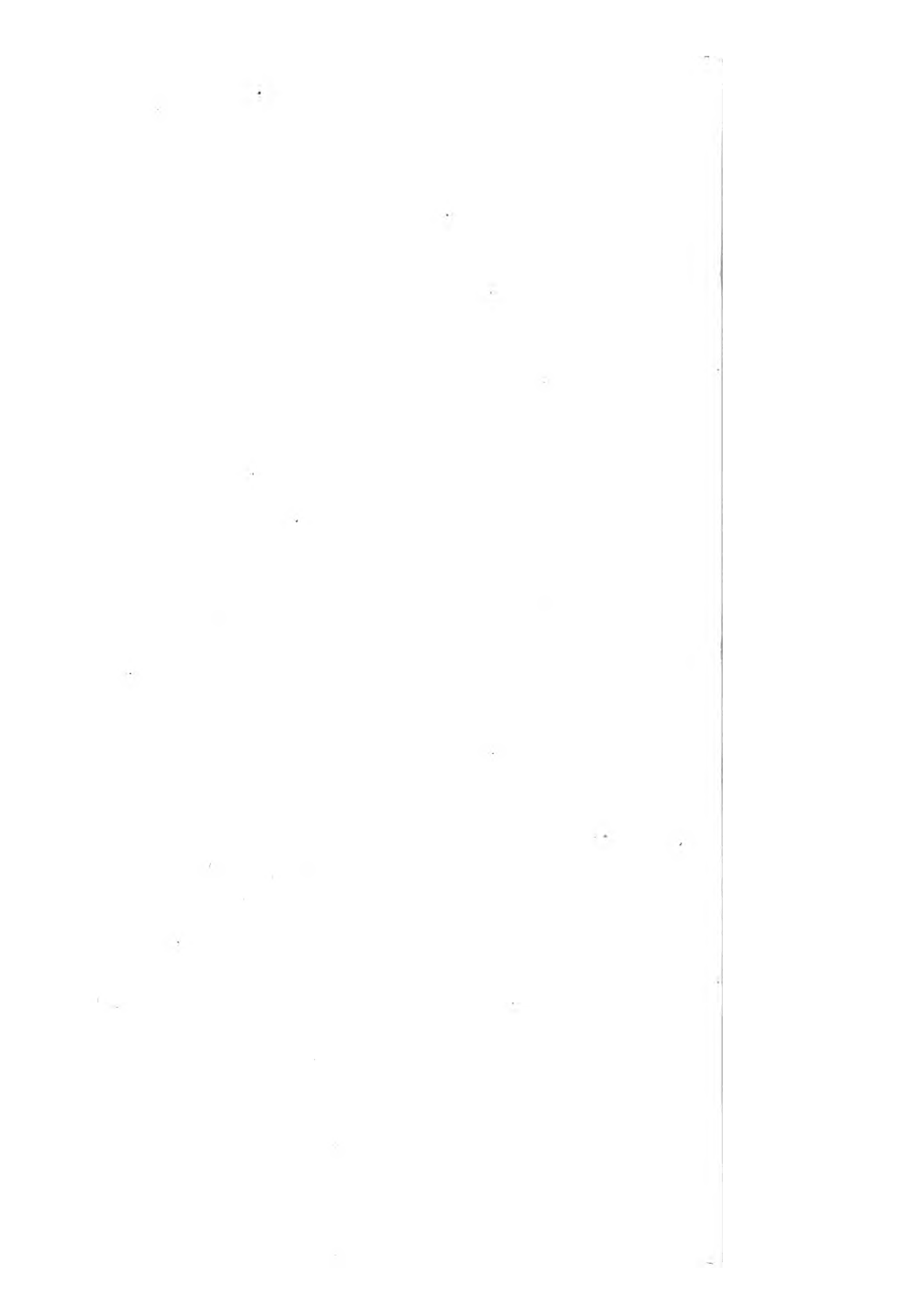
W E R K E N

UITGEGEVEN DOOR DE

V E R E E N I G I N G

TER BEVORDERING DER

OUDE NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE.

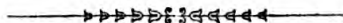
W E R K E N

UITGEGEVEN DOOR DE

V E R E E N I G I N G

TER BEVORDERING DER

OUDE NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE.

DERDE JAARGANG.

EERSTE AFLEVERING.

DER MINNEN LOEP.

DERDE EN VIERDE BOEK.

LEIDEN,

D. DU MORTIER EN ZOON,

1846.

55. c. 16⁰⁰

Ieder Exemplaar is met de eigenhandige onder-
teekening van één der Hoofd-Redacteuren voorzien.

W. J. van der

DER
MINNEN LOEP,

DOOR

DIRC POTTER.

UITGEGEVEN DOOR

P. LEENDERTZ, WZ.

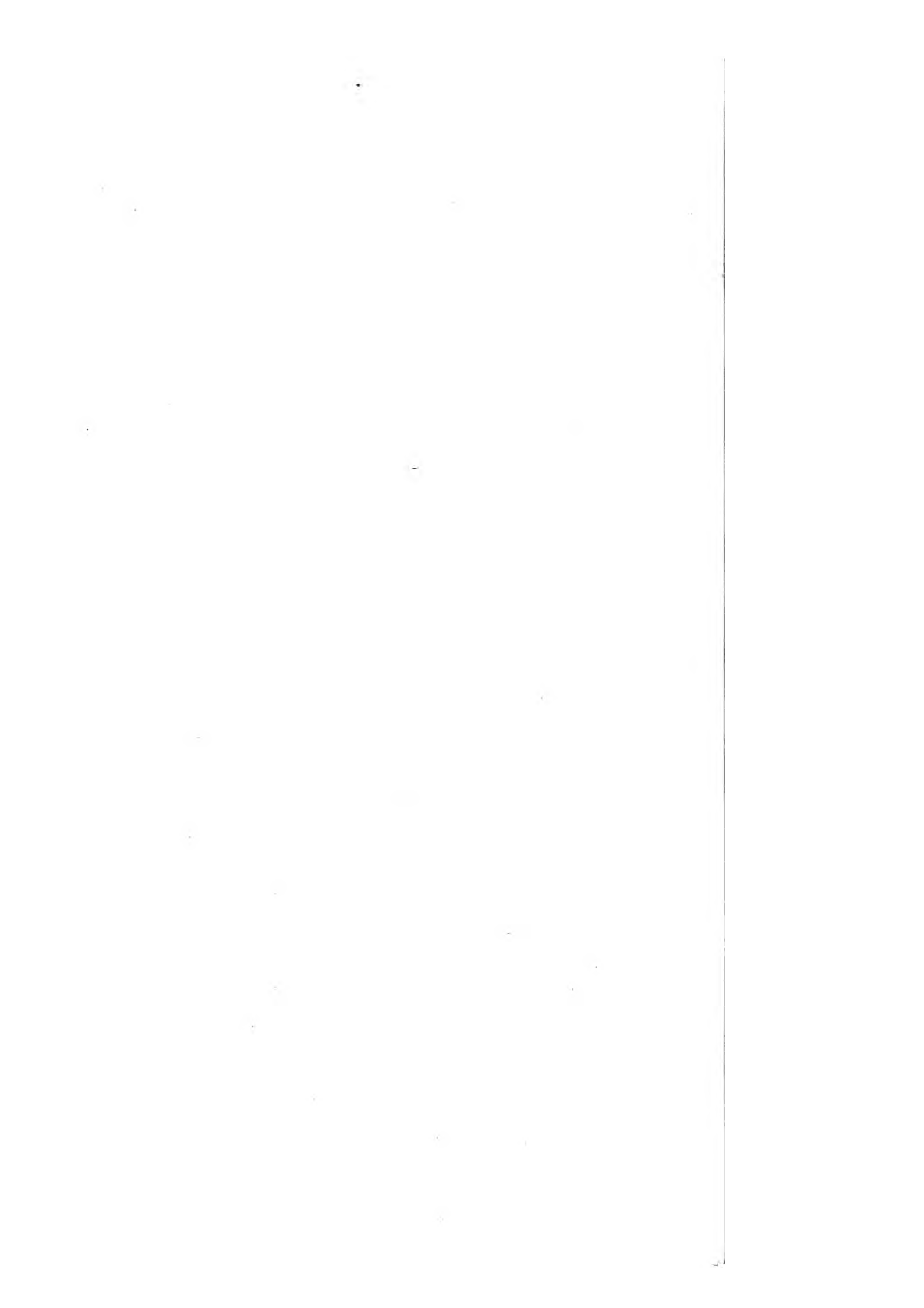
TWEEDE DEEL.

LEIDEN,

D. DU MORTIER EN ZOON,

1846.

Die scriven soude int openbaer

Dat elken mensche te wille waer,

Die soude vro op moeten staen.

God en heeft so nye ghedaen

5 Dat allen menschen wel ghenoechde.

Dat hi na sinen wille voechde

Dat en ghenoechde den menschen nye.

Dat vintmen wael in Genezie

Ende in Moyses ander boecken.

10 Wat woud icket dan verzoucken

Elken mensche te wille te spreken?

Die sorghe wil ic laten steken

Ende dichten na mijns selves sin.

Ist dat ic yet scrive hier in

15 Dat den enen of oec den anderen

Niet en ghenoecht, die mach gaen wanderen

Ende latent anderen luden lezen,

Dien dit donct bequamelic wesen.

Het en is niet onbequaem

Titel. Hier beghint dat derde boeck ende tracteert van ongheoirlofde minne. Vs. 2. elcke. 5. Dien alle. 7. mensche. 9. anderde. 10. woude ic dan. 13. selfs. 15. oec *ontbr.* 16. ghenoechde. 17. ander luyde. 18. Die.

20 Te scriven van eer ende van schaem ,
 Van goede te scriven ende van quade.
 Men moet van onraet ende van rade
 Ende van ghecken bi wilen scriven
 Ende oick van guede ende van quade wiven ,

25 Op datmen deen van dander scheyde.

L. Fol.
 CLXIV. v.

Men moet ymmer weten beyde ,
 Salmen teen voer tander kyesen.
 Men mach gheen eer daer by verliesen
 Datmen schandelike dinghen lest.

30 Hoe soudmen weten welc waer tbest ,
 Daer en most quaet onder sijn ?
 Waer alle dinck goet ende fijn ,
 Soe en soudmen nerghent vinden quaet.
 Mit allen dinghen dattet dus staet.

35 Had onrecht ye gheweest doot,
 Rechts en hadde ghesijn gheen noot.
 Waer gheen schande, so en waer gheen eer.
 Waer gheen knecht , so en waer gheen heer.
 Sal die doecht hoghe staen ,

40 Diltheit moeder onder gaen.
 Bij onghevoeghe kentmen tghevoech.
 Den verstandelen ist ghenoech
 Gheseit mit corten overlope.

H. Fol.
 XLII. r. b. 45 Ic en hebbe des ghenen hope,
 Dat ic dit werckskijn sal volbringhen
 Onghestrafft van zonderlinghen
 Menschen die van wille sijn.

Vs. 20. Van ere te scriven. 21. tgoede — tquade. 24. ende quade.
 25. dandere. 26. van beyde. 30. best. 31. moste. 34. M. a. d. het
 dus st. 35. Hadde. 36. So en waer recht ghenen n. 38. W. g. k. ten
 waer gh. h. 40. Ondoecht m. o. 41. ongevoech. 42. verstanden.

- Nochtan so meynt die redene mijn
 Van ongheoerlofder vulre minnen
- 50 Te spreken ende van wat sinnen
 Dat menschen voertijts hebben gheweest.
 Die vander quader niet en leest,
 Die en weet niet wat die goede is,
 Ende sal hi sgoets werden ghewis,
- 55 Soe moet hi ymmer tquade kennen
 Ende schuwent dan mit allen sinnen.
 Hoe salmen weten der minnen macht,
 Men en moet eerst weten hoer gheslacht,
 Hoe menich vierndeel dat si heeft
- 60 Ende hoe elc van vieren leeft?
 Dat moetmen weten by minen vermoede.
 Dat quade woent vaste bijden goede,
 Die schande woenet bijder eer,
 Onverstant woent bijder leer.
- 65 Sal goede minne werden beseten,
 So moetmen wel hoer zwacheit weten,
 Op datmen die mit naersten scuwe
 Ende hoer doecht vaste truwe.

Minne die ongheoerloft heet

- 70 Heeft ghewrocht wel menich leet.
 Si is in allen graden quaet.
 Daer om ist recht datmense haet.
 Twaer oeck schade ende yammer groot,
 Waer si niet arm ende ghinghe om broot:

Vs. 48. reden. 49. V. ongheoerloefde vulre minne. 50. sinne. 52.
 vanden quaden. 53. wat dat goede is. 54. tgoede. 58. Men sel eer
 weten. 59. dat *ontbr.* 61. na mijn vermoeden. 62. goeden. 67. aern-
 ste. 68. doeghet. 70. wel *ontbr.* 73. Het waer.

75 Want waer si rijk , sy schendet al ,
 Dat is off ymmer wesen sal.
 Si sijn doch alle vermaledijt
 Van Goeds monde , des seker zijt ,

L. Fol.
 CLXV. v.

Die sulker minne ye gheploghen

80 Ende al die daer om al smarte doghen.
 Want wye dat sulke minne drecht ,
 Die verboert sijn lijff mit recht ;
 Als God selver ons doet weten.
 Het en sal doch ghene minne heten ,

85 Want het is een duvelye.

Doch is sy van manieren drye.
 Die eerste is onsprekelike.

H. Fol.
 XLII. v. a.

Dander is bekant dier ghelijck.

Die derde is sondich ende quaet ;

90 Mer natuer werct die daet.

Die eerste is der naturen teghen :
 Daer om soe heeftse God verslegghen
 Menich ende menigherhande
 Mit vier , mit sulfer ende mit brande.

95 Vijff steden dede hi versincken ,
 Om datmens langhe soude ghedincken
 Ende anxe draghen voer die plaghe.
 Nochtan so doetmense alle daghe
 In Ytalyen openbaer

100 Ende en achten der schanden niet een haer.

Die sonde laet ic staen bezyden :
 God billic en souds niet lyden.

Vs. 76. ymmermeer. 78. Goedes. 80. Ende die daer om sm. d. 84.
 gheen. 88. bykant. 89. die is. 90. Mer sij is natuerlic dat verstaet.
 97. anxt. 98. N. so weetment a. d. 100. dier. 102. G. en soudet
 billijcx n. l.

Die valsche luden , die vule honden
Leven meest in sulker zonden

L. Fol. CLXVI. v. 105 Ende en schamen hem des niet.

Ter werlt en is gheen vulre diet.

Wiven te slaen dat donct hem eer.

Die mannen schelden ymmermeer ;

Mer sy en willen niet ten zwaerde.

110 Het sijn rechte ghieren van aerde.

Goet te gaderen tallen tijden

Ende hongher groot daer om te lijden ,

Hoeren nabueren oec te schenden ,

Dese dinghen sy doen mit ghenenden :

115 Ende nymmermeer te spreken duecht

Vander wijflicher yuecht ,

Dat hebben sy al natuerlic in.

Onghetru so is al hoer sin.

Si en sijn nerghent toe bereyt ,

120 Dan tot groter herrenscheit.

Verraet , verghiffenisse , loghentael

Ende roverye hebben die sale

Van Ytalyen al beseten.

Dat en wort hem nymmermeer verweten ,

125 Dan alle daghen ende alle uren.

Daer sijn die soonste creaturen

Van vrouwen , diemen vinden mach ,

Ende waer die meest sijn int ghelach

Daer sijn altoes die vulste mannen.

130 Tis wonder dat God van danne

Vs. 103. luyde — honde. 104. sonde. 106. werelt. 107. Wive.
108. en sch. nymmermeer. 110. Ende zijn recht ghierich v. a. 113.
nabuer. 114. mit *ontbr.* 118. so *ontbr.* 120. Dan tot alre hoerscheit.
121. ende l. 122. Ende roemers h. d. s. 125. ende tot allen u. 129. manne.

L. Fol.
CLXVI. v.

Ymmermeer sijn toern off haelt.

Doch si worden wael betaelt :

Want God plaechtse alle daghe

H. Fol.
XLII. v. b.

Mit menigherhande zware slaghe.

135 Sy en sijn nymmermeer, tot gheenre tijt,

Sonder oerloghe offte strijt :

Die een pertye dander yaecht :

Sy en sijn nymmermeer ongheplaecht.

Ten is gheen volck, dat donckt my,

140 Dat billicx meer te bescimpen sy :

Ende nu willen dese onwaerde sotten

Alle der werlt bespotten,

Dats him van aerde in gheboren.

Hier aff en willen wy niet meer horen :

145 Want die materi is hatelick.

Doch die vrouwen [sijn] suverlick,

Sedich ende bequaem te minnen ;

Maer men macher niet an winnen.

Si leven veel in onghemoede.

150 Dat doen dwanc sloten ende nauwe hoede.

L. Fol.
CLXVII. r.

Die ander maniere van deser minnen

En salmen oick voer gheen liefde kinnen :

Want het is een beestelic leven,

Dat oick niet lichtelic en is vergheven.

L. Fol.
CLXVII. v.

155 Het is in woerden ende in daden

Van kersten menschen te versmaden.

Vs. 131. off *ontbr.* 133. G. die pl. 134. zware *ontbr.* 137. Deen p. die ander j. 139. duncket. 141. Ende *ontbr.* dese onnamighe sotten. 142. A. d. werelt luyde b. 146. zijn. 148. M. m. m. gheen ghewinnen. 150. D. doet dw. sloten. Voor vs. 151 als *opschr.* Van Pasiphes ende den stier. — I. 151. manier. 154. D. o. niet en is te v.

- Het is den heyden bet ghelijck
 Dan den luden van kerstenrijck :
 Want die heyden ende die honde
 160 Kavelen even veel die zonde.
 Dat is mit beesten omme te gaen
 Ende liefden daer te legghen aen.
 Het is hier voertijts wael gheschiet
 Onder theydelike ghediet ,
 165 Want sy en houden ewe noch wit ,
 Dan dat him der ghenoechden sit :
 Dat doen sy na hoers selfs behaghen.
 Hier voertijts , in ouden daghen ,
 Alsomen inden geesten lest ,
 170 So heeft eens coninx dochter gheweest ,
 Die Pasipeus was gheheten.
 Haer vader was Minos van Creten.
 Pasypeus , dese creatuer ,
 Was van menschelijker natuer
 175 So onghetempert ende blindt ,
 Dat sy enen stier heeft ghesint ,
 Daer sy hoer ghenuechte mede dreef.
 Om dier vreemtheyt ic dit screeff ,
 Want het is een wonderlic dinck.
 180 Altoes si bijden stier ghinc ,
 In bosscher , in anger ende in weyden

H. Fol.
 XLIII. r. a.

Vs. 157. heydenen. 158. Dan. 159. ende honden. 160. sonden.
 161. Dit — om. 163. hier *ontbr.* 164. theydensche. 166. Dan wat
 hem ter g. set. 169. Als men. 171—174.

Hier voertijts in dat lant van Creten
 Die Pasiphes was gheheten
 Ende was van menschelijcken naturen
 Onghesint tot alre uren.

178. Om der vr. 179. W. tis een wonderlijke d. 181. In bosschen.

- L. Fol. CLXVIII. r. Ende plach hem schoen gras te bereyden ,
 Haver ende dat hem wael voede.
 Dus was die stier in haren moede.
- 185 Gheens mannes en roecte si
 Ende bleeff altoes den stier bi.
 So onnatuerlic was dat wijff,
 Dat si hoer menschelike lijff
 Voechde tot eens be[e]stes vrede.
- 190 Nu hoert wonder wat si dede.
 Die vrouwen en sullen hem toirnen niet
 Om dat ic scrive dat is gheschiet.
 Al dede dat wijff ontamelike daet,
 Ten zwacket niet die wijflike staet.
- 195 Off een man waer een verrader ,
 Dair om en sullen die mannen allegader
 Sulker ondaet niet ontghelden ,
 Wantmen dier ghelijc vindet selden.
 Dese Pasipheus dede maken
- 200 Van houte ende van linnen laken
 Een coe recht ghecontrafeyt
 Mit eenre coehuyt ombeleyt.
 Daer scickede si hoer selven in
 Ghevueghet na horen vulen sin.
- 205 Die stier, die hoer so stont in waerden
 Voer allen menschen opter aerden ,
 Bekende daer des beestes schijn
 Als off si levende hadde ghesijn :
- L. Fol. CLXVIII. v. Die vrouwe ontfinck daer opten pas.

Vs. 182. scone. 186. allentoes. 194. niet *ontbr.* 196. man algader.
 198. Want het zijn saken die vallen selden. 201. Ene c. r. conterfeyt.
 203 en 204. Ghevoeghet na hoir vuyte sin Daer schicte si hoir selven in.
 206. alle — inder aerden. 208 hi. 209. vrou.

210 Dus plachsi daghelicx hoer ghedwas
 Mitten stier also te driven
 Ende plach steeds by hem te bliven,
 Tot datsi der vrucht ghenas,
 Dat boven als een mensche was

215 Ende beneden als een stier
 Ende wort een gruwelic groot dier,
 Als ghi hier voer wael hebt ghehoirt,
 Dattet menighen man heeft ghemoert.
 Mar Thezeus ghinc hem aen

220 Bijder hulpe van Adriaen
 Ende heeftet ter doot ghebracht.
 Dit was een wonderlike jacht,

H. Fol.
 XLIII. r. b.

Die dit wijff int harte droech,
 Doe si hoer mitten stier beslocch.

225 Hadde[t] die duvel niet ghedaen,
 Sy en haddes nimmermeer bestaen.
 Maer twas al een duvelye.

Hoerre Goden ende heerscappie
 Ende alle datsi bedreven

230 Daer was die duvel bi bescreven.
 Die afgoden regierden trijcke:
 Daer om leefden si ghemeenlike.
 Ic hope dat huden opter vaert
 Nyemant en is van sulker aert.

235 Oft God wil so en isser nu ter tijt,

L. Fol.
 CLXIX. r.

Die leven mach in sulker vijt,
 Ten waer alleen in heydenisse.

Vs. 213. die vrucht. 216. Ende worde een groet viantlijck dier. 218.
 menighe. 225. Haddet. 228. Hoer G. ende hoir h. 230. duvel bi ghe-
 screven. 235. Oft God wil inder werelt wijt.

Die en staen niet in onse lesse:
 Want si en houden ewe noch wet,
 240 Dan een yghelic hem selven set,
 Anders dan si afgoden eeren,
 Daer die duvelen in regneren.
 Daer na leven si ghemeenlick,
 Want si sijn doch beestelic,
 245 Ende van beesten moetmen wa[e]l
 Spreken beestelike tael.

Alsmen van sulker leliker aert
 Spreect, wort elck man vervaert
 Ende hem gruwet altoes daer voren.
 250 Daer om soe en scatet niet te horen,
 Op dat die mensche in sinen moede
 Daer voer draghe starcke hoede.
 Want al hope ic dat des nyet en es,
 So salmen ymmer duchten des,
 255 Off die mensche woude tondegghen.
 Want die menscheit is ghenegghen
 Tot alre quaetheit ende sonde.
 Dat sprac God selver mitten monde,
 Doe hi Noe te maken beval
 260 Den arck ende doemde der werlt al.
 Wy sijn al van eenre roede,
 L. Fol. Mer elck van sonderlinghen bloede.
 CLXIX. v. Al leven wy onder eenre zonnen,

Vs. 238. onder onse lesse. 241. die afgoden. 243. Daer om so le-
 ven. 248. so wort elck mensche. 249. gruwelter altoes voren. 250.
 soe *ontbr.* 253. icx dats niet en es. 258. mensche. 260. die werelt.
 262. M. elck is van besonderen bl. 263. wij al — sonne.

Der luder sinnen sijn van menigher kunnen.

- 265 So was die onghehuyl Sarffan
 Van natueren een ghemelic man.
 Van sinen onreynen aerde
 Sal ic u segghen die ghevaerde.

H. Fol.
 XLIII. v. a.

L. Fol.
 CLXX. r.

Inder wildernissen van Cartagen

- 270 So woende in voerleden daghen
 Van Hanibals gheslachte een man,
 Van goeden rijck, ende hiete Farssan.
 Dese hadde een hinde vercoren
 Ende den Goden hadde hi ghezworen,
 275 Dat [hi] met anders ghene wive
 En soude leven in sinen live.
 Des dreven die Goden feesten:
 Want het waren bose gheesten,
 Dien daer mede wael gheholpen was.
 280 Waer hi bleef op enighen pas,
 Daer was die hinde hem altoes bi.
 Wanneer hi ruste so ruste si.
 Enen halsbant van finen goude,
 Als een coninck hebben soude,
 285 Hadde hi hoer om den hals doen maken.
 Daer an so had hi vast doen haken
 Een gulden ketten, te maten lanck,
 Daer hi die beeste mede dwanck.
 Hi placher natuerlic bi te sijn.
 290 Des dede hi enen quaden fijn.

Vs. 264. Der luyden sin sijn menigher kunne. 267. aerden. 268. ghe-
 vaerden. Voor vs. 269 als opschr. Van Farssan ende die hinde. — II.
 269. wildernisse. 272. goede — hiet. 275. Dat hi. 277. Doe dreven.
 279. Die. 281. hem ontbr. 286. D. an hadde hi. 287. kettene.

L. Fol.
CLXX. v.

- Op een tijt was hi opghestaen
 Ende soude met haer spacieren gaen
 Inden woude, daer twas wilt,
 Ende bij wilen die jagher hilt.
 295 Daer onstack sijn vule lust,
 Dat hi sijn dier bekennen must.
 Die wile hijt dede, quam daer ter stont
 Een yagher an mit menighen hont.
 Die honden hebben twilt voersien
 300 Ende setten hem toe mittien.
 Die hinde hadde gaerne ghevloen;
 Mer hi hiltse alsoe doon
 Metter ketten, dat si en mochte.
 Daer bleven si beyde int gheruchte.
 305 Die honden hebben dat dier te reten.
 Ende him die kele aff ghebeten.
 Daer bleeff hi legghen in ellende.
 Alle quaetheit heeft dus een eynde.

- Die derde manier is (*) oec te laken;
 310 Mer men macher wat off maken,
 H. Fol. XLIII. v. b. Want si volghet der naturen.
 Oick machmen leyden haer staturen,
 Op datsi inden derden graet
 Bliven sonder vorder maet.
 315 Maer waersi vorder gaen daer boven
 So en ist nymmermeer te loven:
 Want sy worden dan ter tijt

Vs. 296. Daer hi. 297. Dier wijlen. 299. dit wilt versien. 308. dus
 antbr. 310. waeken. 314. Bliven.

(*) *Het H.S. heeft dit woord tweemaal.*

- Van Gode slechts vermaledijt ,
 So Moyses scrijft, die prophete vroom ,
 320 Inden booc van Deutronoom.
 Dese mach wael heten minne.
 Al waersi beter uutten sinne
 Dan daer in, tis doch liefst ,
 Bij wilen doch harde doen berieft
 325 Ende wort so vestentlic ghehouden,
 Datmense niet en mach ontvouden
 Mit gheenre list noch gheenre boete.
 Wat sondich is dats ghaerne zoete.
 Dit is liefde die wart ghedraghen
 330 Van enes bloedes zibben maghen,
 Daer die maechschip soe na vlyet,
 Dattet hem selven billicx verbiet ,
 Off dat yemant minnet stijff
 Sijns vaders , ooms off broeders wijff
 335 Off sijns neven die hem bestaet
 Hinnen [l. Binnen] leden der rechter maect,
 Off dat een wijff is sulke van sinnen ,
 Dat si liefde draecht ende minne
 Tot hoirs mannes zibbes maghe.
 340 Daer slaet minne blinde slaghe ,
 Daer sy die luden lieven doet
 Daert by reden niet wesen en moet,
 Ende maectse van herten coen ,
 Dat ongheoirloft is te doen
 345 Ende grote schande is int gherucht :

Vs. 324. B. w. harde duen bebrieft. 325. so starck dic gh. 330. Van
 enes bloede of zijne maghen. 336. Binnen l. ter r. m. 337. sule,
 339. sibbe maghen. 340. die minne. 341. den.

L. Fol.
CLXXI. v.

Want die eer verliest hoer vrucht
 Ende die zonde is so groot,
 Datse die ziele slaet ter doot.
 Doch daer om en laetmens niet,
 350 Wanttet daghelicx meer gheschiet
 Dan oirbairlic is, dat ducht ic;
 Doch alre meest so vrucht ick,
 Off dat vuer yet wort so heet,
 Dat sy verliese[n] wize ende weet

H. Fol.
XLIV. r.a.

355 Ende treden vorder dant behoirt:
 Want hoirre is so vele versmoort,
 Die mit desen zwaren dinghen
 In voertijden omme ghinghen.
 Daer meen ic u wat off te spreken,
 360 Op dat ghi daer by neemt teken
 Ende u sulker dinghen wacht,
 Want si verderven ziele ende vacht.

L. Fol.
CLXXII. r.

Miletus was Phebus kint.
 Die heeft Menanders dochter ghemint,
 365 Die Tyana was gheheten.
 Daer wan hi by, dat suldi weten,
 Eenen zoon, die Caumis hiet
 Ende ene dochter, van sinnen heet,

L. Fol.
CLXXII. v.

Die Biblides was ghenant.
 370 Dese maghet droech enen brant
 In liefden wise op horen broeder,
 Dat sy bi wilen was verwoeder

Vs. 346. ere. 347. is oec s. gr. 351. oirbaer. 354. D. s. verliesen
 wit ende weet. 356. veel. Voor vs. 363 als opschr. Van Canus ende
 van Biblides. — III. 367. heet. 368. een. 369. ghenant.

- Dan hoerre eeren wael bethaemde.
 Si en achte schande noch schaemde ,
 375 Dan also veel myde sy,
 Selve hem te comen bi
 Om te segghen hoer meninghe;
 Mer si screeff hem alle dinghe
 So vriendelic als si conde visieren.
- 380 Caumis die was goedertieren ,
 Behendich ende wael ghesint
 Ende dochte, die zijn suster mint
 In sulker mate als sy hem dede,
 Die brake teghen Gode den vrede:
- 385 Ende om dat hi in horen brieff
 Wael kende, dat si hem hadde lieff
 In overminnentlike[n] brande,
 So woude hi breken sulke schande
 Ende woude haer niet onwaerdelic
- 390 Antwoerden ; mer haestelijck
 Reet hi in vreemden enden ,
 Off die lieffte yet mochte wenden
 Als sijs daghelicx niet en saghe:
 Want tghesicht leyt menighe laghe ,
- 395 Diemen wel veylich soude doergaen,
 Lictet ghesicht sijn schieten staen.
 Doe sy vernam, dat hi was voert ,
 So wort hoir hert so sere ghestoert,
- H. Fol. XLIV. r. b. Dat sy van groter minnen cracht
 400 En conde ghedueren dach noch nacht.

L. Fol.
CLXXIII. r.

H. Fol.
XLIV. r. b.

Vs. 384. D. braken jeghen die Goden vrede. 387. over minnentlijcken.
 389. Ende en woude. 391. R. h. van daen i. v. e. 392. O. d. l.
 mocht al enden. 393. Als si hem. 394. tghesichte. 395. wel *ontbr.*
 soude. 396. ghesichte. 398. Doe wort h. harte zeer verstoort.

- Sij liep hem haestelic na te voet,
 Als die ghene die is verwoet,
 So langhe dat si te male verdwaelde
 In enen woude, daer si betaelde
 405 Den lesten schult van horen daghen.
 Si hieff jammerlijck an te claghen,
 Dat sij so doolde inden woude
 Om enen, die si gaerne soude
 Voer allen mannen te wille sijn.
 410 Van groten druck ende bernender pijn
 Alsoe sij in wanhope viel,
 Soe verderff sy beyde, lijff ende ziel.
 Want sij en mocht niet langher lopen,
 An enen boom ghinc si hoir knopen
 415 Ende verhinc hoir selven daer.
 Vrienden, nemet deser zaken waer
 Ende wacht u voer die grote slaghe.
 Nu moetic vraghen ene vraghe,
 Off Caumis bet heeft ghedaen,
 420 Dat hi die daet heeft wederstaen
 Ende sij in wanhope is versmoert
 Bij sijnre sculde, als ghi wael hoert:
 Want hadde hi hoer te wille ghestaen,
 Die liefde had licht cort vergaen:
 425 Want soemen des speels meer hantiert,
 Eer die hetten meer faelgeert,
 Alsmen spreekt int ghemeen.
 Als dan die liefde waer worden cleen,

L. Fol.
 CLXXIII. v.

Vs. 403. mael. 406. Si began j. te cl. 408. die. 409. alle man.
 410. groeter. 411. wanhoep. 412. beyde *ontbr.* 413. niet vorder lo-
 pen. 414. een. 416. neemt. 420. die daet. 422. scult. 424. hadde.
 427. spreeket.

- So hadden sij des affghestaen
 430 Ende beyde penitencie ghedaen.
 Haddet dan yet beter ghewe[e]st
 Dat hi horen wille hadde volleest,
 Die [l. Ende] si in sulker onverdulde
 Niet en waer bij sinen schulde
 435 Ghecomen totten bitteren dode?
 Dese vraghe soude ic node
 Solveren, want icx niet en kan;
 Maer ic rade wijff ende man,
 Dat sy bedwinghen hoir natuer
 440 Teghen dat vyantlike vuyer:
 Want in sulken schijn te sterven
 Doet emmer ziele ende lijff verderven.

H. Fol. XLIV. v. a.
 L. Fol. CXV. r.

- Theseus, coninc van Athenen,
 Die Adrianam in groten wenen
 445 Sterven lyet op een eylant,
 Hadde enen zoen, wael becant,
 Scoen, ghelatich ende bequaem:
 Ypolitus soe was sijn naem.
 Die coninghinne van Amazone
 450 Was moeder van desen zone.
 Nu creech Theseus een wijff daer nà
 Ende was gheheten Fedra,
 Dochter conincx Minos van Creten,
 Ende Adriana, suldi weten,

Vs. 431. dan niet beter. 432. hi *ontbr.* 433. Ende zij. 442. lijff ende ziel. *Na vs. 442.* Van Ypolitus ende Fedra. — IIII. Dese voerscreven historie suldi vinden in dat anderde boec na tghetal van VIII. *Voor vs. 443 als opschr.* Van Ypolitus ende van Fedra. 448. zijn naem. 453. D. des c.

- 455 Was Fedren suster, deser vrouwen.
 Si was lieflic aen te schouwen
 Ende zeer schone voer anderen wiven.
 Si voerde den brant an horen live
 Van groter onghetemperder minne,
- 460 So vaste stont in horen sinne
 Ypolitus, hoers mans zoen.
 By wylen was hi ghewone
 Mit hoer te spreken int ghemeyn;
 Mer alssy hem hadde alleyn
- 465 So sprac si hem van minnen an
 Ende hi ghinc altoes van hoer dan:
 Want hi en wouder niet na horen,
 Hi scuwede zeer sijns vaders toern
 Ende oec die schande [die] daer off luut.
- 470 Op enen tijt soe was hi uut,
 Dat hi niet en quam ter zale.
 Si leet van liefde grote quale
 Ende screeff hem enen brieff te hant,
 Dat hi doch quame ints vaders lant,
- 475 Ende troesten toe zeer minnentlick,
 Hoe dat sy wael heymelick
 Te samen liefde mochten draghen,
 Want nyemant en soude daer na vraghen
 Om datsi was sijns vaders wijff,
- 480 Al hoir dinck ende hoir bedrijff
 Soude in eren worden vertelt,
 Want wes andere mit ghewelt
 Of mit liste mosten stelen,

L. Fol.

CXV. v.

Vs. 457. schoon v. ander. 459. minnen. 460. vast — sinnen. 462. hi wael ghewone. 469. die daer of l. 470. een. 474. in sijns vaders. 483. mochte.

Des en dorsten si niet helen.

^{H. Fol.}
^{xLIV. v. b.} 485 Ende waert datsi enen anderen minde,

Daer soude aff clappen dat ghesinde;

Mer mit him so mocht si wel

Openbaerlic driven spel

Ende leven in minnentliker vroecheden,

490 Wantmen hem tot groter duechden

Prisen soude in elker stede

Dat hi sijnre moeyen vrienſcap dede.

Si mochten leysten al hoir lusten:

Al waert dat si malcanderen kusten,

^{L. Fol.}
^{CXVI. r.} 495 Nyemant en soude dat bedencken,

Ende alsoe souden sy allencken

Alle hoir ghenoechte vorderen moghen:

Want hi mocht hem vrilic toghen

Ende by hoer comen alst hem lust,

500 Dat een ander stelen must.

Ende si en mocht doch niet leven,

Hi en most hoir sine minne gheven.

Des waersi mit gansen sinne

Altoes bereyt tot sijnre minne.

505 Dus screef si hem zeer guetelic,

Ende hi versmadet wijsſselic.

Want hi om alle die werlt gans

Niet en woude an sulken dans.

Doe si sach dat niet en bate,

510 Sochtsi weghe ende mate

Hoe si hem best verderven mucht.

Op een tijt quam si int [*l.* mit] gherucht

Vs. 485. een andere. 490. Wantment. 494. malcander. 502. sijn.
505. zeer *ontbr.* 507. werelt. 509. dattet. 512. mit gherucht.

Voerden coninc, sinen vader,
 Ende claechde hoe die verrader,
 515 Ypolitus, haer hadde misdaen
 Ende na hoerre minne hadde ghestaen
 Ende onneren woude sijns vaders wijff.
 Die coninc zwoer op sijn lijff,
 Dat soude hem te quade vergaen.

520 Hi dede Ypolitum tasten aen
 Ende heefden op een eylant
 In ewigher ghi[sel]schip ghesant,
 Om dat hi aldaer soude verderven
 Ende in ellenden soude sterven.

L. Fol.
 CXVI. v.

H. Fol.
 XLV. r. a. 525 Hi voer van daen in bedwanghe,
 Ende als hi quam bider zee stranghe,
 Viel die waghen van een steen
 Ende hi brack sijn leden ontween.
 Dyana maecten thant ghesont

530 Ende voerden mit hoer op die stont.
 Daer bleeff hij bijder Godinne:
 Want sy droech hem goede minne,
 Om dat hi schoen was ende bequaem.
 Si gaf hem enen anderen naem

535 Ende deden Byrbius heten.
 Der boesheit en woudsi niet vergheten,
 Die Fedra an him hadde ghedaen
 Ende deedse van enen donre slaen,
 Dat hoer den hals wort ghebroken.

540 Dus heeft Dyana dat ghewroken.

Vs. 516. Hy hadde na h. m. gh. 517. Ende woude onteren. 522. ghiselschap. 524. E. in ellende st. 525. van danen bi b. 527. enen. 528. zijaen. 535. E. dede hem Verbius h. 536. woude sij.

Sulke dinghen eysschen wrake :
 Want het was ene valsche zake,
 Dat sien brocht in sulck verdriet,
 Om dat hi sinen vader niet

- 545 En woude vertoeren mit ontrouwe.
 Sijn doecht wort hem gheloont mit rouwe,
 L. Fol. CXVII. r. Mit ellende ende mit verdriet ;
 Mer Dyana en woude des niet.
 Si heeft him der doecht gheloont
 550 Ende bij hoerre zijden ghecroont ;
 Mer Fedra creech alsulken danck
 Als dier zake buert om lanck.

L. Fol. CLXXIV. r. Aldus voer oeck Cenobeia ,
 Eens conincx vrouwe , als ic versta.
 555 Fineus hiet hi , verstaet dat.

Hi hadde te voren een wijff ghehadt ,
 L. Fol. CLXXIV. v. Daer hi twee sonen aff behielt.

- Chenobeia was van sinnen wilt
 Ende lyet hoer Venus so becoren ,
 560 Dat sy den enen leyde te voren
 Van heymeliker minnen dade.
 Doe die eerste dat versmade ,
 Sprac si den anderen des ghelijck
 Mit sueten woerden suverlijck ;
 565 Doch weerde hijt mit starcken sinnen ,
 Dat hire en woude niet bekinnen ,
 Want hi ontsach sijns vaders toorn.

Vs. 542. dat was. 550. hoiren zijde. 552. saecken. Voor vs. 553 ,
 als opschr. Van Fineus ende Cenobia. — V. 559. van Venus. 561.
 heymtlijcker. 566. Dat hij hoir niet en woude b.

H. Fol.
XLV. r. b.

- Doesi sach, dattet al verloren
 Was, wat si hem beyden bat,
 570 Wort sy den jonghen zeer ghehat
 Ende claechde den vader over beyde,
 Dat si hoir ter oncuusheyde
 Wouden dwinghen beyde gader.
 Dat vertoornde zeer den vader
 575 Ende dede hem beyden uutsteken
 Hoir oghen, sonder meer bespreken.
 Die Goeden en woudens niet ghehinghen,
 Dattie zaken soe verghinghen,
 Sonder wrake daer off te gheschien:
 580 Want Fineus verloos sijn sien,
 Om dat hi blint hadde ghemaect
 Ende sijn kinder valschelic besaect.
 Als hi vanden Goden heeft verstaen,
 L. Fol.
CLXXV. r. Dat hi onrecht hadde ghedaen,
 585 Sijns selfs wijff te hant hi sende
 Op een eylant in ellende.
 Daer starfsy cort in wanhopen.
 Dus mostse dier ondaet becopen,
 Als recht was ende redelijck.
 590 Daer om seg ic u naerstelic,
 Dat ghi u dier zaken hoedet,
 Want ghi dat selve wael vermoedet,
 Dat God des niet en wil ghetemen,
 Dattet goeden eynde mach nemen.
 595 Het mach wael ene wile staen;

V. 569. Was da zij. 571. over hem beyden. 572. tot oncuusheyden.
 579. daer ontbr. 582. Sijn kinder ende so mismaect. 588. die ondaet.
 590. Dat om soe seg ic u een stick. 594. een goet eynde. 595. een.

Mer altoes salt him evel gaen,
 Off sy worden ewelijck
 Verdoomt inder hellen rijck,
 Ist dattet him hier wael vergaet.

600 Om God, uwer dier zake ontslaet
 Ende seghent u voir sulken duvel:
 Want seker, ghi eet een quaet suvel,
 Wildi sulck werck hantieren.

Laet die heylighe daghen [te] vieren
 605 Ende breect die viere anders wair.

Laet vader, oom ende broeder thair
 Behouden, datsi houden moeten:
 Het staet op alte zware boeten
 Wairmen daer over treden wil.

H. Fol.
 XLV. v. a.

L. Fol.
 CLXXV.
 v.

610 Tis al naerst ende gheen spil:
 Want spil pleecht ghenoechliken te enden;
 Mer dit brinct een in zwaer miswenden.
 Doch oft inden sinnen si,
 Datmenre niet en mach verbi,

615 Stondet dan op een reyne maet,
 In doechden, sonder zwacke daet
 Ende si horen mannen hilden trouwe,
 So sloech ict noch ter bester vouwe:
 Want minne is blint ende vlieghet snel,

620 Dat weten wy allegader wel,
 Ende menich wert gheschoten schier
 Mitter heter minnen vier
 Eer hi weet waer hijt heeft,

Vs. 598. slijck. 600. u dier saken. 604. daghe te vieren. 607. behouden moeten. 610. aernst. 611. tenden. 612. in *ontbr.* 613. sinne. 615. een *ontbr.* 620. algader.

Soe dat hi moet leven ende leeft
 625 In liefden dwanghe lude ende stil
 Ende moet hem voeghen hoer te wil:
 Want hi hem selven niet en can
 Bedwinghen, als een ander man,
 Dien die minne niet en (*) dwinghet.
 630 Si mocht wel wesen onbevlinghet
 Ende vloeyen uut een reyne beke,
 Dese minne daer ic aff spreke;
 Mer si is nochtan best ghescuwet:
 Want die mene man niet en ghetruwet,
 635 Dat si in doecht floreren mach,
 Om dat so sondich is tghescach.

L. Fol.
CLXXVI. r.

So meynen si dat die vyant
 Veel meer bedrivet in dat lant,
 Dan in anderen slechten steden,
 640 Ende dat die brant van lusticheden
 Haestelic aldaer ontstect.
 Dits dat den luden veel ghebrect.
 Mer vele luden, jonck ende oudt,
 Sorghen voer tsgraven spithout,
 645 Des billix gheen node en dede.
 Die lude en willen horen vrede
 Niet laten om der luden baffen.
 Nochtan die rades wil schaffen
 Sal ymmer schuwen dat rumoir,

H. Fol.
XLV.v.b.

650 Datter ludet after ende voir.

Vs. 624. leven moet. 634. ghemene. 635. duechden. 636. tgheslach.
 645. Des hem billix. In II. staat achter des een h die naderhand is
 doorgehaald. 646. luyden. 648. wille. 650. Dattet.

(*) Het HS. heeft dit woord tweemaal.

- Wilmen die vroechede laten rijcken ,
 So salmen die gheruchten wijken
 Ende vinden heymelike vonden ,
 Datmen stoppe der clapper monde ;
 655 Mer die menighe is so dom ,
 Hi spreect: » Wat is my daerom ?
 En kan die clappers niet al ghestillen :
 [Si] segghen dat si segghen willen.
 Ic wil mijn ghenoechte schaffen
 660 Ende en laten dat om nyemants straffen.”
 Mer hoe doet dan die vrouwe waert ,
 Die in schanden wort vermaert ?
 Trouwen men sal so niet spreken.
 Ghi sult dat mit bedwanghe breken.
 665 Men moet bij wilen ymmer dinghen
 Laten om der clapper singhen
 Ende gheven hulp der heymelicheit ,
 Off die schande wart dicke breyt.

L Fol.
CLXXVI. v.

- Scuwet deser minnen last
 670 Ende jaechtse uut uwen sinnen vast.
 Grijptsi een stadt in uwen herten ,
 Ghi lijdt daer omme schande ende smarte.
 Absolon was qualic bedocht
 Doe hi sijns vaders bedde versocht
 675 Ende sondichde mit Davids wiven ,
 Alsoe die heilighe boecken scriven.
 Dat en verghinc niet ongheplaecht.

Vs. 652. den gheruchte. 653. vonde. 654. clappers. 657. Ic en can.
 658. Si segghen. 660. laeten des. 666. clappers. 668. ghebreyt. 670.
 E. jaghetse uut uwe sinne v. 671. uwer herte. 672. Ghij ljtter om.
 674. hesocht. 676. Ende alsoe. 677. verghinc hem.

Daer hi van Joab wort ghejaecht,
 Quam hi onder enen boom ghereden,
 680 So hi was lanc ende schoon van leden:
 Daer bleef hi mitten haer an
 Verwerret, die hoveerdighe man.
 Sijn paert ontghinc him, hi bleef hanghen:
 Joab selve quam daer gheganghen,
 685 Die hooftman was van Davids heer,
 Ende schoot Absolon drie speer
 In sijn herte, dat hi verdarf,
 Daer mede hi rechte loon verwarf.

L. Fol.
 CLXXXVII. r.

Noch suldi van ghelike horen,
 690 Hoe si hoir salicheit hebben verloren,
 Die him sulker minne bewonden:
 Want God plaecht gaerne die zonden,
 Ende dese is noch meer te laken,
 Dan die voer ghescreven zaken.

H. Fol. XLVI.
 r. a. L. Fol.
 CLXXXVII. v.

695 Een coninc in Arabien was
 Gheheten Cynaran, als ic las.
 Die hadde een dochter, schoon van leden
 Ende vuerich was in allen zeden.
 Mirra was hoer rechte naem.
 700 Si haddes int herte selve schaem,
 Dat sij ten vader liefde droech.
 Dicke sij hoir daer om versloech.
 Hoer sinne en woudts haar niet verdraghen
 Sij en most den vader minne draghen.

Vs. 683. ende hi. 686. mit een speer. 687. hart. Voor vs. 689,
 als opschr. Van Mirra ende Sanaray. — VI. 690. ghelijcken. 691.
 sulke. 698. was vuerich. 700. hadde — selver. 703. sin. 704. der
 vader.

705 Om alle die werlt so en dorst si niet
 Claghen hoer minnentlic verdriet.
 Op enen nacht is si op ghestaen
 Ende woude haer selven verhangen gaen.
 Hair voetster, die daer bi hoer lach,

710 Hoirde haer suchten ende hoir gheclach
 Ende vraechde wes haer mochte deren.
 Si seyde hoir hoirs herten gheren
 Ende altemael hoet mit hoer stont,
 Si waer van minnen al ghewont,

715 Si most bij horen vader wesen
 Off nymmermeer den doot ghenesen.
 Die voetster docht, doe sij dat hoerde:
 Dat dese maecht hair selven moerde

L. Fol. CLXXVIII. r. Waer quaet, mochtment ande[r]s voeghen.

720 Si sprac: » Mirra, laet u ghenoeghen:
 Ic sal u helpen, oft u vroemt,
 Dat ghi bij uwen vader coomt
 Ende hij en sal van u niet weten,
 Wye ghi sijt ende hoe gheheten.”

725 Daer mede sij te vreden bleeff.
 Die voetster dat alsoe bedreeff,
 Als die coninc allene sliep,
 Dat sij heymelic tot hem liep
 Ende seyde hem van eenre maecht,

730 Die hoir horen noot hadde gheclaecht
 Van minnen, die si tot hem droech.
 Doe sprac die coninc ende loech:

Vs. 705. werelt. 710. ende gheclach. 711. wat haer m. d. 714. v.
 m. so gh. 716. der doet. 717. dochte. 719. anders. 724. Wie ghi
 siet of h. gh. 730. Die horen noot hoir.

» Machse tot my comen hier? »

Die voetster sprac: » Sij comt wel schier;

735 Mer sy moet heymelic comen in.

Sy draecht op u soe starcken sin,

H. Fol. XLVI. r. b. Dat si hoer scaemt des onghelimpe.”

Die coninc sprac in soeten schimpe:

» Dat heymelic si ghenoecht mi wael.”

740 Sij quam bij duuster in die zael

Ende ghinc te bedde bijden vader.

Daer hadden si veel vroecheden te gader

In dien sondeliken vrede.

Daer na die coninc comen dede

L. Fol. CLXXXVIII. v. 745 Een licht, dat hise mocht besien.

Doen tlicht quam, sach hi mittien,

Dattet Mirra, sijn dochter, was.

Een zwaert vant hi daer te pas

Ende soudse hebben te hant versleghen;

750 Mer haestelijck ende onghereghen

Uter camer si ontvlo.

Die coninc was des seker onvro.

Des nachts toech si wech alleen

Ende behilt den buuck vol been.

755 In vreemden landen so doelde si,

Tot dat hoer tijt ghenaecte bij,

Dat sij ghenas van enen kinde,

Allene, zonder huusghesinde.

Dat kint leyde si te vondelinghe.

760 Het wort ghevonden wail gheringhe.

Twas zeer schoon ende wail ghedaen.

Vs. 737. die o. 739. Dattet. 743. die sondelijcke vr. 752. des
zeer onvro. 755. vreemde l. doelde si. 761. Het was.

- Rijcke luden nament aen
 Ende voedent op mit haren goede.
 Die moeder was oncuusch van moede
 765 Ende starf in openbaren sonden.
 Venus heeft dit kint ghevonden
 Doe hi was een jonghelinc.
 In hoerre minne si hem ontfinck
 Ende wort Adonius gheheten.
 770 Daer na wordt hi verbeten
 L. Fol. CLXXIX. r. Van enen beer in enen woude,
 Daer hi een wilt jaghen soude.
 Des was Venus zeer verwoet
 Ende verwandelde sijn bloet
 775 In eenre bloem, dat suldi weten,
 Die noch Adonius is gheheten.

Besiet al omme hoe dat vergaet
 Daer minne in sulker oerden staet.
 Die wrede doot die heeft verslint

- H. Fol. XLVI. v. a. 780 Beyde, moeder ende kint,
 Om die vule onnamighe zede,
 Dien si mit horen vader dede.
 Tis wail een vreselic woert,
 Datmen van sulken zaken hoort.
 785 Een rechtveerdich menschelijck lijff,
 Het si man off het sij wijff,
 Dien mach gruwen sulker saghe.
 Sal een minsche sijn sibbe maghe
 Off sijnre maghe wijff of man

Vs. 779. die *ontbr.* 782. Die. 783. het is w. e. vreeslic w. 786.
 Het zij man ofte w. 787. sake. 788. mensch. 789. maghen.

790 Minnen , wat is minne dan?
 Minne sal een lieflic schijn
 Tusschen vreemden luden sijn ,
 Datmen minnentlic sal draghen.
 Tis waer , tusschen lieven maghen

795 Soe moet ymmer liefde staen ;
 Mar dat is anders te verstaen :
 Ten is die rechte minne niet ,
 Die vroechede ghift ende oec verdriet ,
 Daer onse materie spreket aff.

L. Fol.
 CLXXIX. v.

800 Ghi vindt selden selck gheschaff,
 Ten wort ghekeert in schande ende arch.
 Jacob , die heylighe patriarch,
 Doe hi van aertrijck soude verscheyden ,
 Woude hi sijn testament verbreyden

805 Ende dede al sijn kinder tsamen
 Voir him comen. Doe si quamen ,
 Seyde hi elken sijn gheval,
 Hoet him in dit aertsche dal
 Na sijnre condicien soude vergaen.

810 Daer sij dus alle waren ghestaen ,
 Sprac hi tot sinen outsten zoon :
 » Ruben , du biste quaets ghewoen :
 Du en sult niet worden groot van maghen.
 Dijn slacht sal minderen allen daghen ,

815 Ghelijc water sullen si vervloeyen ,
 Dijn gaerde sullen qualic groeyen ,
 Om dattu dijns vaders camer
 Op sloeghes mit dinen hamer

Vs. 796. Mer dit is. 801. ende in arch. 804. bereyden. 810. al.
 813. sulste niet groot worden. 814. gheslacht — alle. 816. gaerden.

Ende hebs dijns vaders bedde ontreynt.”

820 Die heylighe scrifte niet en meynt,
 Dat Ruben alleen soude becopen;
 Mer alle die ghene, die daer in lopen,
 Om te vorderen sulke minne,

H. Fol. XLVI.
 v. b. L. Fol.
 CLXXX. r.

Die waren mede in Jacobs sinne,
 825 Doe hi sprac dat harde woert,
 Daert menich mensche heeft ghehoert.
 Dus so plaghen sy te varen,
 Die him mit sulker minne ghenaren,
 Ende ten is seker niet vreemde:

830 Want het is een grote scheemde,
 Daer grote schande ende schade of coemt.
 Eersaem liefde eerlick vroomt.

L. Fol.
 CLXXX. v.

Hoe wael dat sonde ende schande is,
 Soe was doch Semiramis,
 835 Van Babilone die coninghinne,
 So onghetempert inden sinne,
 Waer sy sach enen schonen man

L. Fol.
 CLXXXI. r.

Daer most si mit ghenoechten an
 Ende alssy sijne hadde ghenoech
 840 Bevalsy datmen doot sloech.
 Hier mede so en lietsi haer niet ghenoe[ghen],
 Si en most hoir noch tot dinghen vueghen,
 Die hatelic sijn ende onghewoen.
 Si hadde enen frisschen jonghen zoon.

845 Die wile hi was een jonghelinck

Vs. 819. hebste. 820. scrift. 821. allene. 822. daer na lopen. 827. so
 ontbr. pleghen. 831. D. g. s. of scaemte of c. 832. Eersamighe. Voor
 vs. 833, als opschr. Van Semiramis ende haren soen. — VII. 833.
 dattet. 841. so ontbr. 843. Die hatelic zien e. o. 844. had.

- Soe dede sy mit him hoer dinck.
 Hi wist wel dattet qualic lyet;
 Mer hi en dorst hoer weygheren niet.
 Bijde manlike lede
- 850 Mit yseren sine besluten dede,
 Om dat anders ghene wive
 Spelen en soude[n] mit sinen live.
 Een sloetel was ghemaect daer toe:
 Dien droech si allene doe.
- 855 Wanneer sy bij hem woude wesen
 So ontsloet si tslot mit desen
 Ende als si sijnre hadde ghenoten
 Most hi weder inden sloten.
 Dit waren duvelike sinnen,
 860 Te leven in alsulker minnen.
 Dit wijff was wail [van] sinnen blint,
 Dat si mit hoirs selfs kint
 In sulker wijs te leven plach,
 Dat nyeman des ghelijck en slach [z. sach].
- H. Fol. XLVII.
r. a. L. Fol.
CLXXXI. v. 865 Dus was die jonghe qualick daer an;
 Mer doe hi lancesam wart een man
 En woude hijs niet langher lijden
 Ende creech vrienden teren tyden,
 Die him holpen, so dat hi
- 870 Vanden sloten is worden vry.
 Hi reet van daen al dat hi mocht
 Ende verre vreemde lande versocht.
 Si volchde him na, waer sine vernam

Vs. 849. Sine m. l. 850. Mit yser sij b. d. 854. die. 858. So most hi weder zijn ghesloten. 860. in sulcker. 861. van s. b. 864. D. nye man des ghelijcs en sach. 868. tot enen. 871. van danen. 872. hi versocht. 873. waer zij vernam.

Dat hi in enighe lande quam.

875 Hy docht, hi soude so verre vlyen,
Dat syen nymmermeer en soude sien
Ende toech te Thrier indie stadt.
Doe Semiramis vernam dat,
Is si hem noch ghevolghet na.

880 Dit mach wel sijn, als ic versta,
Bet dan drie ende twintich hondert
Milen, oeck wyen dat verwondert,
Tusschen Thrier ende Babylone.

Doe sy quam bij haren zone,
885 Gheerde si noch sijnre voere
Ende dat hi noch mit hair thuuswert voere.
Sij ghinghen tsamen, na hoerre zede,
In eenre heymeliker stede
In alsulken minnen schijn,

890 Als ofsy vreudelic souden sijn.
Die zoen die moeder zwanck ter aerde
Ende doerstacse mit enen zwaerde.

L. Fol. CLXXXII. r. Sulken eynde creech die vrouwe
Van hoerre vulre minnen scouwe.

895 Dus was dat edel wijff verbaest
Ende op horen zoon verdwaest.
Nochtan was si so wijs ende vroet
Ende droech soe keyserliken moet,
Datsi allene regierde trijck

900 Als een coninc gheweldelijck
Ende ommemuyrde Babilone
Mit toernen ende poerten schone

Vs. 881. drieentwintich. 886. noch *ontbr.* 889. alsulker. 890. vro-
lic. 891. aerden. 901. E. muerde B.

So hoech, so starck, so rijckelijck,
Dat nye mensche en sach des ghelijck.

905 Si wan Carthage ende vele lande:
Dies menich coninc hadde schande;
Doch maecte hoir die liefde so sot,

H. Fol.
XLVII, r. b.

Dat sise bracht in sdodes pot,
Als ghi wael claerlic hebt ghehoert.

910 Een yghelijc mensche wacht him voert,
Alsoe wael die man als wijff,
Dat ghi niet en mint dat lijff,
Dat vanden uwen is ghecomen
Ende van u nature heeft ghenomen.

915 Het luut alte over hatelijck;
Mer waert so inder werlt rijck
Gheschepen, dattet oirbair wair,
So waert godlijc ende claer,
Alst bij Adams tijden was.

L. Fol.
CLXXXII. v.

920 Doe en was nyemant int aertsche gras,
Dan Adam, Eva ende hoer kinder,
Doe wast oirbaer ende gheen hinder:
Want het most doch wesen soe,
Datsi natuerlic waren vro

925 Mit malcander, suster ende broeder.
Dat leerde him vader ende moeder.
Dit woude die goede God ghehinghen,
Om die werlt te volbringhen.
Dus heeft die Godheit oick gheleden

930 Voer goet, dat Loths dochteren deden.

Vs. 905. ende menighe lande. 908. Dat zij hoer brachte. 911. alst.
914. Ende uwe natuer. 916. werelt. 920. wasser. 926. leerden. 927.
werelt.

Doe dat lant verzoncken was ,
 Doe meenden sy entelic das ,
 Dat alle die werlt verghinc te gader
 Sonder sy ende hoir vader.

935 Die moeder wart tot enen steen
 Verwandelt , want si int ghemeen
 Overhorich was horen man.
 Die maechden ghinghen den vader an
 Ende maecten droncken vanden wijn ,

940 Om dat hi onwetende soude sijn.
 Des nachts ghinghen sy by hem beyde
 Ende elck hoer biden vader leyde.
 Daer mede dede hi so sijn dinghen ,
 Dat sy beyde kint ontfinghen.

945 Dit deden si in meninghe goet ,
 Om dat dat menschelike bloet

L. Fol.
CLXXXIII. r. Niet te mael en soude vergaen :
 Want sy meynden sonder waen ,
 Datter nyemant en ware ghebleven

950 Dan si drie int aertsche leven.

H. Fol.
XLVII v. a. In sulker wise ist wael te prisen ;
 Mar die in quader boesheit rysen
 Ende tot sulker vulre daet
 Hem selven gheven, dats al quaet,

955 Sondelic , schandelic ende te schuwen.
 Elken mensche sal daer voer gruwen :
 Want tversoect in allen hoecken ,
 Overleest al u boecken ,

Vs. 931. Doe Zodoma v. w. 933. werelt. 941. ghinghen si alle beyde.
 945. Dat. 946. Om dattet. 947. Niet en soude te mael. 949. waer.
 951. I. s. wijs ist goet t. p. 955. Tis sondich , scandich. 956. daer
 van gr. 957. versoect. 958. O. oec alle die b.

- Ghi vindt dat si alle twaren
 960 Qualick ende vullick hebben ghevaren.
 Besiet die vyanttlike lesse
 Vander quader Herodyadesse,
 Die bij hoers mans broeder sat
 Ende infirmeerde hem daer toe in dat,
 965 Dat die guede sinte Johan
 Wart ghedoot, die heilighe man:
 Want si hoer dochter also leerde,
 Dat si sinte Jans hoeft begheerde.
 Want Herodes loefde haer,
 970 Wes sy begheerde dat hoir wair,
 Daer si om danste ende spranck.
 Dat duert horen erven vele te lanck.
 L. Fol. CLXXXIII. v. Die jammer, siecte ende quale,
 Die daer off bleeff, die sietmen wale
 975 Alle jaer in sinte Jans feeste.
 Die plaghe donct my sijn die meeste.
 God loont den gueden mitter doecht:
 Die quade laet hi onverhoecht.
 Sullen wy minnen in onsen daghen,
 980 Soe laet ons Gode liefde draghen
 Ende scuwen sondelike daet.
 Hij is wijs, diet quade laet.
 L. Fol. CLXXXIV. r. Eens coninx dochter van rijcken moede

Vs. 964. E. informeerde h. daer toe dat. 970. dattet h. w. 973. D.
 jammer die siecte ende die q. *Na vs. 976, deze twee regels:*

Naest dat evel van Sinte Cornelis
 Dat oec om sinen doet ghebleven is.

977. die guede. 980. guede liefde. *Voor vs. 983, als opschr. Van
 Macharius ende Canates. — VIII.*

Leefde oick in sulker woede,
 985 Dat si mit bernentlike minne
 Horen broeder droech in sinne.
 Canaces was die maecht gheheten.
 Hoer vader was, dat suldi weten,
 Een coninc ende hiete Colus.

990 Hoer broeder hete Machareus.
 Hi minde sijnre suster mede
 So ghierichlike als si hem dede:
 Het was in beyden even starck.
 Was dat niet eens duvels werck?

995 Canaces was vol alre duecht,
 So lieflijk ende van soeter yoecht,

H. Fol.
 XLVII. v. b.

Als wijf op eerden wesen mucht,
 Hadsi verseten dit gherucht.
 So langhe speelde si mitten broeder,

1000 Dat si wert eens kints moeder.
 Doe sij der vruchten was ghenesen,
 Hoerde die coninc ghelut mit desen,
 Als tgheween van enen kinde.

Hi sende te hant van sinen ghesinde,

1005 Om te vernemen daer off bescheyt.

L. Fol.
 CLXXXIV. v.

Doe wort him alle dinck gheseyt.
 Machareus die wert vervaert
 Ende reet van daen in vreemden aert,
 Ende als dit Colus vernam,

1010 Wert hi verwoet ende zeer gram.
 Mit erren moede ghinc hi tot haer

Vs. 985. barnentlijcker. 986. in horen zinne. 990. hiet. 992. So
 begheerlic. 994. niet wael eens. 1001. vrucht. 1002. van desen.
 1008. E. r. van danen in vreemder a. 1009. E. doe die coning dit v.

- Ende gaf hoer enen swaert aldaer.
 Mit naersten heeft hi haer gheboden,
 Dat si hoer selven soude doden
 1015 Ende dat kint dede hi int wout
 Draghen inder beesten ghewout.
 Dit zwaert sette si bi hoir al bloet;
 Mer eer sy hoer gaf totter doot,
 Screeff sy horen broeder ende lieff
 1020 So sueten vriendeliken brieff
 Ende so yammerlijck van woerde,
 Als ic ye in scriften hoerde,
 Na dat Ovidius doet verslach
 In sijnre epistolen, daer ict sach.
 1025 Te scriven waert vele moeyelijck;
 Mar sy badt him vriendelijck,
 Na dien dat hoer kijndekijn
 Verloren waer in sulken schijn
 Ende sy hem emmer volghen soude,
 1030 Dat hijt ghebeente gaderen woude
 Ende doense in enen tonne te samen,
 Daer si die ewighe ruste namen,
 Ende badt hem, dat hi hem hoede
 Voer sijns vaders onghemoede.
 1035 Dus bleven daer in jammers noot
 Kint ende moeder beyde doot.

Van desen saken meer te spreken,
 Wil ic hier mede laten steken;
 Mer noch een pointkijn is daer bij,

Vs 1012. een zwaert al baer. 1013. aernste. 1017. al *ontbr.* 1024.
 ic. 1025. veel. 1031. tomme. 1033. hem wael hoede. 1037. dese.

1040 Dat alle ongheerloft sy:

H. Fol.
XLVIII. r. a.

Dats cracht ende weldighe moet,
Die men an vrouwen ende maechden doet
Die is te schuwen ymmer zeer.
Dat en is minne noch lieflijk eer;

1045 Het is een boeflike ghenoecht,
Daer nyemant mede en is ghevuecht,
Ende si bringhet in groten nijdt,
Onvrede, oirloghe ende strijt,
Als wael scheen an Amone,

1050 Coninc Davids oudste zone;
Die mit crafte ende ghewelt
Thamer, sijnre suster, bij hem helt
Ende deder mede sinen hontschen aert,
Ende nader daet hadde hise onwaert.

1055 Ic en hoerde nye van vulre daet
Te spreken inder naturen staet:
Want hi hadde him sieck ghemaect,
Des quam tot hem die wael gheraect,
Die sijn suster natuerlijk was

L. Fol.
CLXXXV. v.

1060 Ende vande him inder siecten pas.
Guetic is si bi hem gheseten
Om hem te doen een luttel eten.
Sijn knecht dede hi buten staen
Ende vercrachte die wail ghedaen,

1065 Die zeer weemoedich van hem ghinck.
Hi stietse van hem, in waren dinck,
Mit groter onwaerdicheide,

Vs. 1040. D. ymmer o. zij. 1041. Dat is. 1042. of maechden doet.
1043. Dit is. 1044. gheer. 1047. E. zij inbrenghet grote n. 1051.
craften. 1052. zijn. 1060. vaande. 1063. knechten.

Dat hoir alre weeste dede.

Sij schoerde haer cleder ende weende zeer.

1070 Daer quam Absolon, die heer,
Die was hoir volle broeder,
Want si hadden ene moeder.
Hi vraechde Thamer, wat haer waer.
Sij seyde him die zake al claer.

1075 Hi sprac: » Suster, zwijcht al stille.
Coomt mit my: tis myn wille,
Dat ghi woont in minen hove.”
Op een tijt wast een dach van love,
Datmen die scapen soudn scheren

1080 Absolons, des groten heeren,
Ende op sulke daghen meest
Hilden si werscap ende feest.
Alle sijn broederen had hi ten eten.
Sinen knechten dede hi te weten,

H. Fol.
XLVIII. r. b.

1085 Als die maeltijt ware ghedaen,
Dat sy Amon soudn slaen

L. Fol.
CLXXXVI. r.

Ende anders der broederen gheen.
Si deden so, als dat wael scheen:
Want Amon bleeff dair legghen doot.

1090 Die ander en leden ghenen noot.
Dus wart die craft aldaer ghewroken.
Noch segghe ic, als ic hebbe ghesproken:
Tis onrecht, datmen hem beclaecht,
Want hi heeft een reyne maecht

Vs. 1068. weeste. 1069. screyde. 1072. ene. 1076. het is. 1077.
mine. 1080. Absolon. 1081. sulcken. 1083. hadde. 1084. Sine.
1085. waer. 1088. S. d. dat also alst sch. 1092. seg — heb.
1094. ene.

1095 Weder horen danck ghemint
 Ende was daer toe sijns vaders kint,
 Ende doe hi haer dus hadde ghenoten,
 Dede hise uter camer stoten
 Ende wort hoir onwaert after dien,
 1100 Dat hise nye en woude aensien.
 Dese boesheit was drierehande,
 Die hi dede mit groter schande:
 Te recht is dese wrake gheschiet.
 O vrienden, sulke dinghen vliet.

L. Fol.
 CLXXXVII. r.

1105 Sulke dinghen niet te vlyen,
 Daer moet onrecht af gheschien:
 Want craft ende dading van ghewelt
 Sijn so overdadich ghetelt,
 Dat sy niet en konnen vergaen
 1110 Daer en wort wrake op ghedaen.
 Want doe die werlt niet harde langhe
 En hadde ghestaen in horen ganghe,
 Doe wort wrake ghedaen daer op.
 Die heyligh[e] patriarche Jacop,
 1115 Doe hi quam inder Heyden lant,
 Sijn gheslacht worde wide bekant.
 Een stadt, gheheten Sychem,
 Stont niet verre van hem.
 Sijn dochter, die schone Dyna,
 1120 Ghinc wanderen bijder stat soe na,

Vs. 1095. Jeghen. 1103. T. r. so is die wr. gh. Voor vs. 1105, als
 opschr. Van Dyna Jacops dochter. — IX. 1107. ende dinghen v. gh.
 1108. overdanich. 1114. heilighe patriarck. 1116. gheslachte wort.
 1118. niet alte verre. 1120. by die stede Syna.

Dat die van Sychem quamen uut
 Ende haeldense in. Si sloech gheloot ;
 Ten bate niet : in sondighen schijn
 Most sy him daer te wille sijn.

1125 Oneerlic voeren si daer mede
 Ende lietense weder uutten stede.
 Mit ghescrey so quam si claghen,

L. Fol. CLXXXVII. v. Daer hoer broeders liepen jaghen,

H. Fol. XLVIII. v. a. Symeon ende oeck Levi,

1130 Ende claechde him, hoe dat si
 Te Sychem binnen hadde ghevaren.
 Si gaderden van horen scharen
 Ende ghesinde in stilre list,
 Dats die vader niet en wist.

1135 Levi ende Symeon
 Wouden wrake daer doen.
 Si meynden, dat die Sychemiten
 Him nimmermeer en souden verwiten,
 Dat hoir suster in sulken schijn

1140 Him te wille hadde ghesijn.
 Si ghinghen ruckeloes inder stede
 Ende en gaven nyemande vrede;
 Mar alle die mannen, cleyne ende groot,
 Sloeghen si mit zwaerden doot

1145 Ende streken weder thuus.
 Die vader was des zeer confuus
 Ende vertoernt om dat bedriven;
 Mer twas gheschiet, tmoste bliven.

Vs. 1126. uuter. 1127. claghende. 1128. jaghende. 1129. Simon.
 1130. dat *ontbr.* 1131. hadden. 1136. daer om doen. 1141. in die
 stede. 1142. nyemant. 1148. het moste.

Also si beyden hadden ghesproken,
 1150 So hadden si die craft ghewroken.

Also die daet was hatelic,
 So was die wrake schadelic.
 Dus heb ict u voer gheseit,
 Dat craft ende gheweldicheit

L. Fol.
 CLXXXVIII. r.

1155 Maken nijt ende grote veede
 Ende van lieven maken lede:
 Ende daer om salmense vlitelic laten
 Ende oick mit groten sinnen haten,
 Up datmen ghenen toerne en werve

1160 Ende die ziele niet en bederve.

Der sielen sterven is te verstaen
 Alssy ten ewighen dode gaen.

In deser ongheoirlofder minnen
 Salmen schuwen mit allen sinnen,

1165 Datmen gheen liefde voert en sette,
 Dan mit luden van Kersten wette.

Nyemant en laet hem verleyden
 Van enighen Yoden of van Heyden.

Een man die mint een Yoedsch wijff

1170 Ende natuerlic roert hoer lijff

Off een Heydens dier ghelijck,

Hi verdient rechtveerdelijck,

Datmen brande in een vier

H. Fol.
 XLVIII. v. b.

Ghelijck oft waer een beestelic dier.

1175 Des ghelijck een wijff verdiende,

Vs. 1150. Dattet soude worden gh. 1153. ic. 1155. veden. 1156.
 maken zij leden. 1157. Ende *ontbr.* billicx laten. 1158. E. mit allen
 s. h. 1160. sterve. 1163. minne. 1164. sinne. 1167. late. 1168.
 enighe. 1169. enen Joedschen. 1170. zijn lijff. 1171. eens. 1173.
 verbrant.

Die so den Yoeden off Heyden diende.
 So groten zonde ist ende schande,
 Datmense rechten sal mitten brande.
 Schuwet dat, ghi guede man.

1180 Ghi, eerbaer wive, sietet an,

L. Fol.
CLXXXVIII. v. Hoe groot dat die misdaden sijn,
 Diemen recht mit sulker pijn.
 Vlyet die hatelicke stucken
 Ende laet u eer niet ontplucken.

1185 Behout dat bloemkijn eer vast,
 Soe doedi uwer herten rast
 Ende bloeyt in loventliker wonne,
 Soe moechdi als die bernende zonne
 Claerlijck lichten, onbevlect,

1190 Ombewimpelt, ombedect
 Ende vrilic treden voert,
 Onberucht van yemants woert.
 Al ist dat die nyders baffen,
 Daer en hebt niet mede te schaffen.

1195 Des ghi der daet onschuldich sijt,
 So bloeyt u eer tot alre tijt.

In dusdanigher minnen stucken
 Doncket mi selden wael ghelucken.
 So ic meer hoir van haren zaken,
 1200 So si my meer staen te laken:
 Want ick en siese niet wel varen,
 Diet hoir in dat ghelach vertaren.

Vs. 1177. grote. 1178. mit. 1180. siet oec an. 1182. sulcken.
 1185. des bloemkijns ere. 1188. bernender. 1190. O. ende o. 1197.
 dusdanighen. 1200. staet.

- Waert so rackelic ende so guet
 Als edele liefde ende reyne moet ,
 1205 Die niet en gheren in horen spise
 Dan reyne cruden van goeden prise ,
 Sij en souden emmer so niet sterven
 Ende so yammerlijck bederven.
 Doch noch seg ic als ic seyde :
 1210 Leefden si in reynre weyde
 Ende lieten die grove stoppelen staen ,
 Daer sy die bloemkijn mede verslaen
 Ende dat menschelike cruut
 Niet en wyesse ter aerden uut ,
 1215 So mochtment noch verantwoirden wat.
 Noch huden sdaghes valt wel dat ,
 Dat manne ende maechdekijn ,
 Die malcander sibbe sijn ,
 Lichte wael malcander gonnen
 1220 In soeter minnentliker wonnen ,
 Die niet en wouden anders wenschen ,
 Dan te leven , als goede menschen
 In reynre liefde pleghen te doen ;
 Mer het is een vreemt faetsoen ,
 1225 Den soen te leven mitter moeder
 Off die suster mitten broeder
 Off die vader mitter dochter.
 Doch die wech is altoes sochter ,
 Scoonre ende bet ghetreden ,
 1230 Die gaet totter helscher stede ,

L. Fol.
CLXXXIX. r.

H. Fol.
XLIX. r. a.

Vs. 1203. reckelijc. 1205. hoere. 1207. also. 1208. verderven. 1212. bloemkijns. 1214. der a. u. 1217. maechdekijns. 1219. L. elc wael andere . 1230. totten helschen steden.

- Dan die wech ten hemel waert.
 Dat is een wonderlijck ghevaert.
 Altoes sijn wy meer gheneghen
 L. Fol.
 CLXXXIX. v. Boverie ende quaet te pleghen ,
 1235 Dan te wercken guede zaken.
 Nochtan souden wy gaerne naken
 Der schoenre stat , die hoghe staet ,
 Ende die moet al mit gueder daet
 Ghewonnen sijn , salmense vinden.
 1240 Dus lere ic mannen , wiven , kinden ,
 Dat wy lelike sonden vlyen ,
 Diemen naerstelike sal ontsien
 Ende so overhatelic luden
 Overal , int noert , int suden.
 1245 Sonde te doen is menschelic ,
 Die te beteren is godlic.
 Moetet emmer ghesondicht sijn ,
 Soe laet ons doen cleyn sondekijn ,
 Die men heet ghenadelic.
 1250 Ende wye van moede is so rijck ,
 Dat hi moet minnen van naturen ,
 Die minne doch sulke creaturen
 Als hi mit eren minnen mach
 Ende scuwe den groten blinden slach
 1255 Ende vlye dat hatelicke woert ,
 Daermen so vele leets off hoert.
 Ende moetet anders emmer wesen ,
 Soe bid ic vriendelic dien ende desen ,
 Dat sijt also heymelic schicken ,

Vs. 1233. ghesesen. 1240. m. ende w. kinnen. 1242. naerstelic. 1248.
 cleyne. 1254. Ende *ontbr.* 1258. S. b. ic u dien e. d.

H. Fol.
XLIX. r. b.
L. Fol.
CXC. r.

1260 Dat die melders niet en micken ,
Op dat die weelde blive verholen
Ende die sonde Gode bevolen ;
Maer punctet, off ghi moecht , daerbij,
Dattet sonder sonde si.

Vs. 1260. Dats. *Na vs. 1264*: Hier eyndet dat derde boeck der
Minnen Loep bi mi Claes Willemz.

HIER BEGHINT DAT VIERDE BOECK, VANDER
GHEOERLOFDER MINNE.

L. Fol. CXCI. r. **G**oede woerden ende reyne saken
En sijn billicx niet te laken,
Al en sijn si niet gheestelic.
God heeft doch der werlt rijck
5 Ende den staet ghedeylt in tveen;
Mer sonderlinghe wil hi dat die een
Tijtlke zaken zal ghebouwen.
Die ander sullen opwaert scouwen,
Ende wes sy van boven halen neder,
10 Dat sullen sy ons leren weder,
Nader ouder lerers sanck.
Doen sijt wael, so buert hem danck.
Wy, tijtlke domme ruden,
Moeten bliven aertsche luden
15 Ende bouwen werltlike dinghen.
Wy, die uuter aerden springhen,
Moeten aertsche nature pleghen,

Titel. Hier beghint dat vierde boeck ende tracteert van gheoirlofde minne. Vs. 1. woerde. 4. ter werlt. 5. an tw. 11. leraren sancg. 12. Doen wi w. so boert h. daneg. 13. Wij domme tijtlijke ruyden. 15. wereltlijke. 17. naturen.

Ende sint dattet is dus ghebleven,
Dat die werltlike scholen

20 Mannen ende wiven sijn bevolen,
Soe moeten sy dair in studeren
Ende der werlt staet hantieren.

L. Fol.
CXCI. v.

God wil die werlt hebben vervolt:
Want hi (*) sprac in sijn ghedolt,

25 Doe hi twee menschen hadde ghemaect
Ende si voer hem stonden naect:
» Wasset ende wordet menichfuldich.»
Sijn ghebode sijn wy sculdich
Vast te houden, soe doen wy wael.

30 Hi sprac in sijnre godliker sael:
» Dese menschen sullen sijn
In enen vleyssche twe schijn.

H. Fol.
XLIX. v. a.

Die man sal laten sinen vader
Ende sijn moeder alte gader,

35 Om te volghen sinen wive
Nader lust van horen live.»

Sint God selver sprac die woerde,
Wat mach dan sijn hogher oerde
Dan echtscap, die God selve raemde?

40 Ic weet wel, dattet niet en betaemde
Dat wy alle begheven waren:
Want so soude die werlt vervaren,
Oft souden sijn alle bastaerden
Die leven souden inder eerden.

Vs. 18. gheleghen. 19. wereltlijke. 25. had. 28. gheboden. 29.
Vaste te h. d. w. w. 30. tael. 32. ende tw. sch. 33. zijn. 37. sel-
ve — woerden. 38. oerden. 43. tsouden alle zijn.

(*) Dit woord tweemaal in het HS.

- 45 Hadde dat gheweest Goeds wille,
 Hi en hadde ymmer, lude of stille,
 Man ende wijff niet versaemt.
 Al ist dattet wel betaemt,
 L. Fol. CXCIIL. r. Datmen luden in oerden sent,
 50 Soe ist doch gheen sacrament,
 Als echtschap is een vanden seven.
 Diese gheestelike lude, die sijn begheven,
 Predicken die wiven van horen man,
 Ende doen hem te weten dan,
 55 Datsi in echtschap niet soe veel
 Verdienen als in reynen speel.
 Noch segghe ic ende hebbe gheseyt,
 Soude alle man staen in reynicheit,
 Soude niet echtschap sijn uutghedaen,
 60 Daer alle die werlt by mochte staen
 Ende God selver heeft gheset?
 Dit docht my sijn een vreemde wet.
 Sullen wy nuwe dinghen hantieren,
 Die menschen selve ordoneren,
 65 Ende laten die gheboden varen,
 Die God selver wilde claren?
 Laetse predicken! en wil niet kiven,
 Bij Goeds gheboden wil ic bliven.
 Dat God gheset heeft prisic mede.
 70 Het donct my sijn een lovelick zede,
 Dat man ende wijff malcanderen minnen

Vs. 46. en *ontbr.* lude ende st. 50. So en is doch. 53. wive. 56.
 En verdienen. 57. N. seg ic ende ic hebt gh. 59. So waer echtschap uut
 ghedaen. 60. bi moet st. 64. ordinieren. 67. Laet pr. ic en wil niet
 k. 70. Ende het — loeffijcke. 71. malcander.

Mit allen herten ende sinnen (*),
 Alssy in echtschap sijn verbonden:
 Want sy moeten tallen stonden

L. Fol.
 cXcii. v. 75

Te samen bliven ghenatuyert
 So langhe als him tleven duyrt.
 Sy en hebben gheen proevel jaer
 Als der begheven luden schaer.

H. Fol.
 xlix. v. b.

Daer sy sijn daer moeten sy bliven.
 80 Wel him die te recht bedriven!

Nu spreken wy vander minnen les,
 Die elken mensche gheoorloft es.
 Gheoirloft! O! hoe schoen luut dat,
 Alsmen treden mach enen pat
 85 Veylichlic ende onberoeft
 Ende sonder misdaet, des ghelooft.
 Vriic, wye dat mach gheschien
 En derff der melders tonghe niet vlyen.
 Hy en derff der avontuyr niet wachten
 90 Noch der nyders schimpen achten.
 Hy gaet vrylic daer hy wil
 Spade ende vro op allen thil,
 Op dat hi gaet den rechten ganck.
 Daermen van echtschap singhet den sanck,
 95 Daer mach hi vrylic hene gaen
 Ende grot[e] sorghe laten staen.

Vs. 72. M. a. h. mit allen zianen. 76. dat leven. 82. mensch. 84.
 den pat. 85. Veylich. 87. wien. 88. die melders t. 89 en 90. Noch
 der nyders scimpe niet achten Ende die avontuer niet wachten. 91. vri-
 liken waer. 92. op elken til. 96. grote.

(*) *Vroeger stond er:* ende mit allen sinnen.

- Sonden schuwet hy oick dair mede.
 Dit is billic ene goede stede,
 Daermen dus vrilic wanderen mach
 100 Tallen tyden, nacht ende dach.
- L. Fol.
cxciii. r. Hy en dar niet luusteren na dat hinnen,
 Noch brugghen noch muren overclymmen.
 Hi heeft enen effenen wech voerhande:
 Dien gaet hi sonder schade ofte schande.
- 105 Sijn scheen en stoet hi nerghent teghen.
 Hy en is van nyemande belegghen
 Noch ghewacht die him mach deren.
 Hy en darff him niet verveeren
 Voer der rueden aenbassen,
 110 Noch voer doerne, noch voer classen.
 Onder den drope te staen al bloot,
 Des en heeft hi ghenen noot.
 Den portier en darf hi niet versolden.
 Anxt en sals niet buten holden.
- 115 Hy mach mit meerre eer in gaen,
 Dan daer buten bliven staen,
 Ende bedriven alles des hem lust.
 Dat selve blijft altoes versust:
 Nyemant en ruert daer aff den mont
- 120 Noch nymmermeer en basset daer om hont.
 Die tot sulker liefden vlyen
 En dorven nymmermeer omme sien.

Vs. 97. Sonde. 98. Dat — een. 100. ist nacht ist dach. 101. niet *ontbr.* hennpen. 102. Noch hecken n. m. o. 103. effen. 104. Die — of. 106. nyemant. 109. Voirder grover luden a. 110. N. van d. n. van cl. 111. drop. 113. hi *ontbr.* 115. eren gaen. 117. E. driven al tijt dat h. l. 119. een mont. 120. en bast daer daer na h. 121. suleken liste.

H. Fol.
L. r. a. Daer off en coomt nymmermeer nijt
Noch vete noch vyantscap noch strijt.

125 Sy is vry van allen sorghen,
Ist openbaer off ist verborghen.

L. Fol.
CXIII. v. Men macher altoes wesen by.
Waer sy also nuwe als vry,
Alst wael is mit sommighen menschen,

130 Die niet en souden willen wenschen,
Dat hoirre enich sprake woerde,
Die die ander node hoerde,
Mer wes den enen wail ghenoecht
Daer toe him die ander vuecht:

135 Soe waer dat staet in sulker wijs,
Daer isset wael een paradijs
Ende die liefde is altoes nu;
Mair, voerwaer so seg ic u,
Dairt anders is, dair wart sy oudt

140 Ende der vruechden vuyer vercout:
Want als hoirre een him anders vuecht,
So ist al toern ende onghenuecht.
Doch die bant moet altoes blyven,
So wail den rijcken als den katyven,

145 Ter tijt toe dat coomt die doot:
Die breect die bande ende alle sloot.

Hier voer hebbe ic ghesproken veel
Van menigherhande minnen speel,
Hoe menighen graet die liefde heeft

Vs. 123. strijt. 124. nyt. 126. of verborghen. 136. ist. 138. so
ontbr. 139. waert. 140. Ende ontbr. wert vercout. 141 en 142. on
breken. 147. H. v. heb ic gh. wel. 149. dat l. h.

150 Ende hoemen dair in redelic leeft,
 Wat hulpe behoert tot elken grade,
 Hoe sy ghenoeemt sijn die rade,
 Wat cleyder dat him best behaghen
 Ende wat verwe datsi draghen.

155 Des hebdi vanden drien ghehoert
L. Fol.
cxciv. r. Veel bescheits ende goede woert,
 Die ic u screeff tot eenre ghifte
 Int anderde boeck van onsen ghescrijfte.
 Daer liet ic vanden vierden steken,

160 Om dat icker nu aff wil spreken:
 Want die vierde graet gaet aen
 Den ghenen, die in echtschap staen,
 Daer sy mit eren oick in blyven.
 Om dat so wil ict hier bescrijven:

165 Want naden vierden graets virtuten
H. Fol.
L. r. b. So dunckt my [al]hier best sluten.

Die inden vierden grade staen,
 Ende sijn alsoe daer in ghegaen,
 Alsoe behoirlic is ende eer,
 170 Die sellen hebben tot hoirre leer
 Rechtveerdicheit in horen zaken.
 Dese heeft twee cleyder doen maken,
 Dat sijn ghestadicheit ende trouwe,
 Ende als icse te recht aenschouwe,
 175 Sijn sy van blaewer verwen ghemaelt.
 Ic seg u, dat hi niet en dwaelt,
 Die in echtschap is verselt,

Vs. 152. Ende hoe. 154. verwen. 158. in o. gh. 160. O. d. icker na wil of spr. 161. W. de vierden gr. aen gaet. 162. staet. 163. Ende si. 165. na des v. graden. 166. alhier. 168. E. s. alsodaen in gh. 169. Als. 173. Dat is.

Dat hi sy altois ghestelt
In rechtveerdicheit te leven.

180 Wes hi voer heeft angheheven ,
Dat moet hi mit trouwen enden.
Ghestadicheit en moet niet wenden :

L. Fol.
cxciv. v. Want daer most ymmer sijn een blijff.
Mi[n]t een man een ander wijff

185 Off enich wijff enen anderen man ,
Daer gheen echtschip en is an ,
Die en dorven niet ghestede bliven :
Want ist dat sy om zaken kiven ,
Dat deen den anderen ontrouwe doet ,

190 So sal die andere sinen moet
Billic wandelen , op dat hi
Nyet allene in die perse en sy.
Wanneer hoer ene in liefden faelt ,
So valt dat elck van anderen dwaelt ,

195 So is stedicheit verloren ;
Mer daer echtschip is ghezwoeren ,
Ist lieff , ist leyt , ist quaet , ist guet ,
Dat is een dinck dat bliven moet
Ghestedelic ende onverbroken.

200 Twoirt datter is voer[gh]esproken
Moet vaste staen ende oick die truwe.
Al gheertmen [oec] bij wilen nuwe ,
Trou moet bliven opten stal.
Tghebrec valt veel overal.

205 Vernuwinghe heetmen een paradijs.

Vs. 183. gheblijff. 184. Neemt. 185. een ander. 187. ghestadich.
188. Mer ist. 189. ontrou. 190. ander. 192. int pers. 194. ander.
200. voir ghesproken. 202. oick b. w. nouwe. 203. Toude moet bl.
204. Tghebrecs. 205. V. hietmen tparadijs.

Diet laten conde, hi waer wel wijs.
 Ten is ter werlt gheen meerre vrede,
 Dan in truwen te bliven stede
 Daer men woenstat heeft verkoren.

L. Fol. 210 By wandel blijftmen veel verloren.
 CXCv.r.

H. Fol.
 L. v. a.

Fedra wandelde haren sin,
 Doe si vergat hoirs heren min,
 Ende gheerde die liefde van sinen soon,
 Om dat hi jonck was ende schoon.
 215 Het was al vuyl dat si begheerde,
 Daer sy hoer selven mede onteerde.
 Daer by so leet sy schande ende schade:
 Want sy dede valsche dade.
 Dat wrack Dyana, die Godinne,
 220 Doer des gueden Ypolitus minne.
 Van eenre donre wart sy gheslaghen,
 Als ghi wel voer hebt horen waghen.
 Die boesheit van quaden wiven
 Heeft menighen mensche doen ontliven,
 225 Ende ymmer so sijn die mannen bois,
 By wilen quaet ende truwelois;
 Mer want den vrouwen toe behoert
 Wijflicheit ende zuete woirt,
 Goedertierenheit ende ghenade
 230 Ende alle guetlike ghenade,
 Wanneer dat dan een wonder valt,
 Dat si worden also ghestalt,

Vs. 206. die wair wijs. 207. gheen *ontbr.* 208. ghestede. 210. Dair
 wr. 221. Van enen — verslaghen. 222. wel *ontbr.* saghén. 223. van-
 den. 225. loes. 227. die vr. 228. Wijsheyt. 229. ghenaden. 230.
 guetelijke daden.

Dat si quade verboden dinghen
Voert setten, ende sonderlinghen

235 Mannen te verraden ende te moerden,

L. Fol.
CXCV. v. So spreekt alle man van dien woerden.

Dat doet die mare veel wyder gaen,
Dan oft een manhoift hadde ghedaen:
Want mannen sijn bet ghewoen der daet

240 Die by wilen qualic staet.

Mannen hantieren zweerde ende wapen,
Sijn si ridder, sijn si knapen:
Vrouwen hantieren safte dinghen.
Daer om so stelen [*l. schelen*] sy onderlinghen.

245 Wan sy dan onghenadighe zaken

Onderwinden hem te maken
Ende overtreden buter pleghe,
So wert him selden eer off deghe,

L. Fol. CXCVI.
r. A. Fol.
CXXXVIII. r. Als Clytemestra is gheschiet,

250 Die hoirs mannes minne lyet,
Die wijl dat hi voer Troyen lach,
Daermen hem dicke striden sach.
Hi was der bester vorsten een,

L. Fol.
CXCVI. v.
H. Fol.
L. v. b. Die daer was int heer ghemeen,

A. Fol.
CXXXVIII. v. 255 Ende was een coninc verre becant.
Aghamenoen was hi ghenant.

Vs. 235. of te m. 236. die. 237. wel wyder gaen. 240. Dat. 241. zwaerden. 242. ridderen. 244. schelen. 245. Want. 247. E. hantieren buten pl. *Na vs. 248.* Dese navolghende historie van Egistus ende Clytemestra suldi oec vinden in dat anderde boeck na tghetal van XVI (*). *Voor vs. 249, als opschr.* L. Van Egistus ende van Clytemestra. — I; A. Van Egistus ende Clytemestra. 250. A. hoir. 252. L. wilen.

(* *De verschillende lezingen, welke daar gevonden worden, heb ik met de letter A geteekend.*

- Thien jair sy te velde laghen
 Ende binnen dien langhen daghen
 So en quam hi niet [tot] sinen lande.
- 260 Clitemestra dede hem schande,
 Want hi was hoir verre van,
 Mer leyde liefde an enen man,
 Die hoir te minnen was onghelijck,
 Mer hi was van goede rijck.
- 265 Egistus so was sijn naem.
 Si plach mit hem sonder schaem
 Ende hi mit hoir int openbair
 Staets te rijden haer en[de] daer
 Ende maecte confuus also groot,
- 270 Dattet alle der werlt verdroot.
 Al rede raemde[n] sy te voren,
 Hoe sy den coninc hoech gheboren
 Ter doot sullen moghen bringhen,
 Op dat si sonder sorghe hoer dinghen
- 275 Vrilick moghen staets hantieren
 Ende dat lant onder hem regieren.
 Sij ordoneerdent, als hij quaem,
 Dat sy Egistus bij hoer naem
 Heymelic ter eerster nacht,
- L. Fol. 280 Die daer op soude houden wacht,
 CXCVII. Ende als sy him slapen hoerden
 Souden si hem int bedde moerden.

Vs. 259. L. nye tot sinen; A. niet tot sinen. 260. L. Mer sijn wijf.
 262. L. Ende si leyde liefde op enen man; A. Ende leyde l. an e. m.
 264. L. goeden. 265. L. A. sinen. 268. L. A. Des daghes te rijden.
 270. L. A. die werelt. 271. A. raemden. 274. A. sorghen. 277. L. A.
 ordineerden. 282. L. A. vermoerden.

- A. Fol.
CXXXIX. r. Dit so docht him beyden goet :
 Hier op hadden si frisschen moet
 285 Ende deden malcanderen lief ende vrede
 Na hoirre vulre onnutter zede.
 Doe Troeyen ghewonnen wart ,
 Waren die Griecken dandre hart ,
 Om dat him tvolck vander stede
 290 Menighen groten schade dede.
 Mit groter wreder onghenade
 Daden sy den Troysschen schade.
 Alle hebben sise doot ghesteken
 Om Achilles wel te wreken
 295 Ende menich edel vorste groot ,
 Die daer waren ghebleven doot.
 Wive ende kinder ontgouden dat.
 H. Fol.
LI. r. a. Si destrueerden alle die stat,
 So dat sy grote ghenade songhen ,
 300 Beyde, ouden ende jonghen.
 Sonderlinghe der maechden scharen ,
 Die groter vorsten kinder waren ,
 Ende vrouwen van goeder zede
 Riepen ghenaden ende vrede ,
 305 So dat vele der Gri[e]xscher heren
 L. Fol.
CXCVII. v. Vrouwen ende maechden wouden eren.
 Sij deden hem ghenade groot
 Ende beschuttense voerden doot.
 Elck nammer twee , drie off meer

Vs. 283. L. Dit docht hem beyden dus wel goet; A. D. d. h. dus wel beyde g. 285. L. A. malcander lieve. 286. A. onnutte. 288. L. A. den anderen. 290. L. A. menighe grote. 296. L. D. d. om waren bleven d. 298. L. al. 300. L. onde. 305. L. A. veel. 308. L. A. E. beschermde voirdie d. 309. L. A. twe of drie.

- 310 Ende voerdense mit hem over tmeer,
A. Fol. CXXXIX. v. Dat si haer live mochten behouden,
 Dair sise oick eren wouden.
 Cassandra, die edele vorstinne,
 Pryamus dochter, wijs van sinne,
 315 Socht an Agamenon ghenade,
 Om dat hi die overste was van stade.
 In doechden deerden him hoir claghen:
 Hi voerdse met hem tsinen maghen.
 Nu heeft Clytemestra verstaen,
 320 Dat hoir hoir man is afghegaen
 Ende brinct een ander wijff te huus,
 Daer sy off worden soude confuus.
 Si sprac Egisto, horen ghesel:
 » Nu gaen onse dinghen wel.
 325 Ic heb ene redelike zake,
 Off yemant waer die op ons sprake,
 Dat ic mit reden minen heer
 Doden mach ende al mit eer:
 Want hi brenct een ander wijff,
 330 Daer hi mede versmaet mijn lijff.”
 Ay hoert des valsches wives reden,
L. Fol. CXCVIII. r. Hoe sy dat yser beghint te smeden
 Om te maken enen crommen naghel!
 Si en was rechtveerdich noch behaghel,
 335 Doe sy tymmerde dat opset

Vs. 311. L. Dair zij hoir leven. 312. L. Ende daer. 313. L. edel.
 314. L. P. d. was van sinne. 316. A. in stade. 317. L. A. van doechden.
 318. L. voerdese — tot sinen. 319. L. Nu h. zijn vrouwe v.
 321. L. A. thuus. 323. L. A. tot Egistum. 324. L. alte wel. 325.
 L. hebbe een. 326. L. ware. 331. L. dese valsche. 332. L. A.
 beghint dat yser. 333. L. Mede t. m. een cromme n; A. Om t. m. een
 cromme n.

Soe boesliken teghen der eren wet;
 Doch also sijt vat ontstack,
 So tap[te]sijt uut dat altoes lack,
 Daer en bleeff gheen doeghet in:

A. Fol.
 CXL. r.

340 Want vol venijns so was haer sin.

H. Fol.
 LI. r. b.

Die edele vorst quam tsinen hove
 Ende bracht die vrouwe van hoghen love
 Om hoir lieve ende eer te doen.
 Clitemestra was also koen,

345 Dat sy den coninc teghen gaet
 Ende toecht hem een vriendelic ghelaet;
 Mer dat was inder herten dorre.
 Wapen over die valsche snorre,
 Die wail wiste in waren dinck,

350 Dat hire wail mede ommeghinck
 Ende niet dan doecht en yaechde,
 Daer sy zeer luttel na vraechde!
 Want sy en liets dair om niet
 Si en dede dat die duvel riet,

355 Also si mit Egisto raemde.
 Snachs, alst bijder tijt bethaemde,

L. Fol.
 CXCVIII. v.

Dat hi rusten soude wat,
 So en was Egistus niet soe lat
 Hi en dede sijn dinghen mitten wive

360 Ende beroifden vanden live
 Den besten een die sporen spien.
 God gonne ons, dat wy moeten vlyen

Vs. 336. L. A. boeslic. 338. L. A. So tapte zijt. 341. L. A. edel.
 342. L. vrou van groten l. 346. L. A. Ende toech de h. v. gh. 349. L.
 A. ware. 350. L. Dat hi mit hoir in eren dinc ginc; A. Dat hijre mede
 ommeginc. 351. L. alle doechde; A. alle duecht. 353. L. lietet; A. lie-
 tes. 354. L. dat hoer die. 360. L. beroefde. 361. L. Den besten die ye sp. sp.

Sulke wiven ende sulken raet,
Daer niet [in en] is dan quaet.

- 365 Als een wijff hoer minne wandelt
A. Fol. CXL. v. Soe is die man qualick gehandelt:
 Wantsi beyde verliesen eer.
 Dats te verstaen in sulker weer,
 Alssy boverye hantieren.
- 370 Mair dat mannen hoir liefde mutieren
 Ende legghense ter ander stede,
 Al heeft dat wijff daer om onvrede
 Ende onghenuecht in hoirre herten,
 Hoer eer en lijt daer off gheen smarte.
- 375 Die man en wert oick niet geschint,
 Off hi in doechden erghent mint,
 Ende waert oick dat hi zwacheit dede,
 Op dattet waer tot sulker stede,
 Daer gheen eer en waer te breken,
- 380 So en soudmens him gheen schande spreken,
 Ende woudment him in schimp verkeren,
 Mit lachen mach hi dat verweren.
- L. Fol. CXCIX. r. Doch sijn sin des wel oircondet,
H. Fol. LI. v. a. Dat hi voer Gode heeft ghésondet;
- 385 Mer des en boert hem ghene schande,
 Te spreken naden eertschen lande.
 Nu sijn dijn [L. dan] die vrouwen menigherley
 Ende maken hier off groot gescrey
 Ende segghen: » Sal mijn man dat doen,

Vs. 364. L. A. Daer niet in en is. 367. L. A. hoer eer. 371. A. andere.
 372. L. A. een wijff. 373. L. Ende onghenoechte in hoir herte; A. herte.
 374. L. A. daer om. 379. L. A. gheen vier. 381. L. woudement —
 scimpe. 382. L. mach hijt al v. 387. L. A. dijn *ontbr.* 389. L. A. so doen.

390 So wil ic oick in dat sayson,
 Ic en wil lijden niet meer dit wee,
 Doet hijs een, soe doe ics twee:”

A. Fol.
 CXL. r.

Ende willent daer gheliken dan,
 Dat si scaffen ende die man.

395 Trouwen, tis een groot gheschil,
 Der mannen ende der vrouwen wil.
 Vander mannen onghestede
 En valt niet dan een onvrede;
 Mer onrechts groot ende veel rumoer

400 Comt vander vrouwen zwacke voer,
 Die boven horen echten man
 Enen vreemden trecken an.
 Mit oirloff so spreek ic dese leer,
 Behouden goeder vrouwen eer.

405 Winnet een man in oeverspel
 Kinder, luttel ofte veel,
 Die bliven bastaerde ende onecht,
 Ten erve en hebben sy ghenen recht;
 Mer der vrouwen sondighe zaken

L. Fol.
 CXCIX. v.

410 En moghen gheen onterfnisse maken.
 Een yghelic denc ende doe verslach,
 Waer meest quaets off comen mach.
 Souden him die vrouwen so saten,
 Te visitieren vreemde straten

Vs. 391. L. A. niet lyden meer. 392. L. Doet hijs een ic doets twee.
 393. L. A. Ende willent so gh. d. 394. L. als een man. 395. L. A.
 het is. 396. L. A. Der vr. ende der m. wil. 399. L. A. Mer onrecht
 veel ende groot onroer. 400. L. A. Comt vander zwacker vrouwen voer.
 401 en 402. *ontbreken* in L. en A. 403. A. Mit oirlove spreek ic; L.
 Mit oirloghe spr. ic. 407. L. A. bastaerden. 409. L. vrouwe. 410. A.
 En — gheen *ontbreken*. 413. L. also. 414. L. A. visenteren.

415 Ende gheselschap te hantieren,
 Als die mannen dicke visieren,
 Daer doch hoer eer niet bij en mindert,
 Soe waer die wijflicheit ghehindert
 Ende int ewighe slijck versmoert,

420 Wijflicke eer waer al verdoort,
 Goede wiven mit suveren doecken

A. Fol.
 CXL. v.

Waren dan verre te zoeken,
 Vrouwelic eer verloer den camp.
 God hoede ons voer sulken schamp!

425 Ach lieve vrouwen, die woerden laet:

Want als ghi selve te gronde gaet,
 Soe merct ghi selve wel ter oirden

H. Fol.
 LI. v. b.

Dat ghi missegghet in sulken woerden.
 Seyde[n] u die predicare

430 Uten boecken theilighe ware,
 Hoe ghi schuldich sijt den man

Oetmoedichlic te volghen an
 Ende hoe die vrouwen in menighen lande
 Leven inder mannen bande

L. Fol.
 CC. r.

435 Ende wat groter zonde ghij doet
 Als ghi daer teghen set den moet,
 Sonder twivel ghi soud u duck

Beraden in dat selve stuck,

Eer ghi mit wreden sinnen stout

440 Teghen die mannen spreken sout;

Vs. 415. L. Ende g. te visenteren. 417. L. A. doch *ontbr.*; L. vermindert. 420. L. A. verstoirt. 422. L. alte verre. 423. L. Vroulic; A. eere. 424. L. behoed; L. A. ramp. 425. A. woirde. 427. L. der oirden. 428. L. A. missegt; L. an s. w. 429. L. A. Seyden u al die pr. 430. A. dat heilighe; L. dat heylighen waren. 431. I. A. Hoe dat; A. ghi *ontbr.* 434. L. onder der. 439. L. sout; A. Eer my mit. 440. L. Teghen u mannen wesen so stout; A. Teghens die man.

Mer sommighe die, die cappen draghen,
 Castyen u al mit smekende slaghen
 Ende gaen den wech van rechte boeven,
 Om dat si uwer liefden behoeven.

445 Sy en wisen u niet den rechten vaert,
 Want sy soecken alle den aert
 Hoe si u tot hem trecken moghen,
 Daer om slaen si al van oghen.
 Ic hebt van sommighe wel ghehoert.

A. Fol. 450 Tis jammer, datse niet die moert
 CXLI. r. En slaet daer si op deerde gaen.
 Hier mede latic dat bestaen
 Ende spreke van desen bosen wive,
 Die soe wredelic brocht van live

455 Den edelen vromen Agamenoen,
 Die in ridderliken doen
 Thien jair lanck hadde uut gheweest
 Ende was die beste dairmen^{off} leest
 In dat grote Griexe heer.

L. Fol. 460 Sij en sach niet an dat grote deer,
 CC. v. Dat hoir selven kenlic lette:
 Want si wass doch al vol smette
 Ende was van also vulen seden,
 Thadde gheweest veel meerre reden,
 465 Datmen hoir dat hadde ghedaen.
 Doch sij en es oick niet ontgaen.

Vs. 441. A. die den clappen. 442. A. smekinghe. 443. L. A. den ganck van rechten b. 445. A. die rechte. 446. L. al. 448. L. A. slaen zijt al. 449. L. A. sommighen so gh. 451. L. optie airde. 455. A. Die vromen A. 456. L. Die in also schonen doen; A. Die in redelijcken doen. 457. L. A. uut *ontbr.* 464. A. Het hadde; L. Het hadde gh. al meerre r. 465. L. Dat die man hoir. 466. L. oeck niet al.

Horrestis was hoerre beyder soon ,
 Hi was edel, starck ende schoon.
 Doe hi dat vernam allegader,

470 Dat sijn moeder sinen vader

H. Fol.
 LI. r. a.

Hadde ghemoert in sulker wijs
 Mit Egistus, horen amijs,
 Quam hi over mit haesten groot
 Ende sloechse beyde doot.

475 Dus hadde Clytemestra

Loon des daets, als ic versta,
 Ende Egistus, die verrader.

A. Fol.
 CXLII. v.

God bedroefse beyde gader!

L. Fol.
 CCI. r.

Reden voer maect reden na:

480 Tis een lanck strijt neen ende ja;
 Mer wye den anderen reden doet,
 Reden hem gaern weder ghemoet.
 Deen vriendschap brinct dander in:
 Vyantscip vertoernt den sin.

485 Die op onreden staet,
 Die den anderen sijn hant off slaet,
 Die verdient met reden wel,
 Datmen hem doe dat selve spel
 Off een ander des ghelijc.

490 Niet dat ic hier in wijck,

L. Fol.
 CCI. v.

Dat Clytemestra enich recht
 Hebben mocht in hoer ghevecht:
 Want sij en hadde recht noch reden,

Vs. 467. A. hoir. 469. L: A. algader. 474. L. beyde te gader. 476.
 L. A. Loen des doets. 478. L. A. verdroefse. Voor vs. 479, als opschr.
 Van Jason ende van Medea. — II. 480. Het is. 482. Reden dat hem
 gairne moet.

Noch eer, noch duecht in allen leden;
 495 Mer dat Medea dede quaet
 En was niet sonder redens raet,
 Al hadt beter sijn ghelaten,
 Want twas te veel ende overmaten.
 Oick hadsy verdient wel

500 Een quade schennisse op hoir vel:
 Want doe si mit Jason quam
 Ende sy Peleus vernam,
 Die coninc was, Jasons oom,
 Van dier tijt so nam sy goom,

505 Hoe sien best vanden live brocht
 Ende Jason alleen regneren mocht.
 In zwarter const was si gheleert:
 Op een tijt heeft sy gheordoneert
 Ende dede sinen dochteren verstaen,

510 Dat sy den vader souden doot slaen
 Ende dan so woud sy comen rive
 Ende maken weder in jonghen live.
 Die maechden waren des wel vro

H. Fol. Ende dochten: » mocht onse vader so
 LII. r. b.

515 In langhen live leven voert,

L. Fol. Wy souden wel hebben dat ons boort,
 CCLII. r.

Bet dan hi ons ontstorve
 Ende onse neve trijck gheworve.
 Si gheloefden Medeen woerden

520 Ende ghenghen daer toe ende moerden
 Op hope dat hi soude vernuwen.

Vs. 498. het was — tovermaten. 503. Den c. die was J. o. 504.
 V. d. t. voert so n. s. g. 505. van live. 506. allene. 507. consten.
 508. zijt. 509. Ende zijn d. te verstaen. 510. doet souden. 511. En-
 de so woude. 518. verworve. 519. S. gh. mitten woerden.

- Doe most Medea dat hoff schuwen :
 Want alle dat volck vanden lande
 Woudense doden mitten brande.
- 525 Si vloech van danen over tmeer.
 Die maechden waren truerich zeer
 Ende leden van rouwen groten noot,
 Dat sy den vader hadden ghedoot.
 Jason trike alleen bewaert.
- 530 Medea doolde in vreemder aert :
 Nyemant en konde vernemen dat,
 Waer sy was off waer si sat.
 So langhe was Jason alleen,
 Dat sijn lant al ghemeen
- 535 Wouden dat hi hilic dade,
 So dat hi by sijns lants rade
 Nam een wijff, heet Creusa.
 Hoer vader was, als ic versta,
 Die rijcke coninc grote Creoen.
- 540 Hij dede rijckelike bruloft doen,
 Als wael bethaemt sulken heer.
 Die maer ghinc thant wyde ende veer,
 Dat Yason hadde een wijff ghenomen.
 Medea heeftet oick vernomen.
- 545 Si wart onvroet in haren sinne,
 Om dat Jason alrede hoir minne
 Hadde vergheten ende ghewandelt :
 Hoer docht, si qualic was ghehandelt
 Ende meynde, sy woude oick voert an

L. Fol.
 ccii. v.

Vs. 522. den hof. 529. allene. 535. Woude. 537. hiet. 539. die grote Geroen. 540. rijclijck. 541. betaemde. 542. Die mare te hant ghincg. 547. verwandelt. 548. dat zij.

550 Tquaetste doen dat si can.
 Twee kinder hadsi ghecreghen
 Van Yason, den vromen deghe:
 Die sloech si doot beyde gader
 In schennisse vanden vader:

555 Sij at ende dranck der kinder bloet

H. Fol.
LII. v. 2.

Ende wort rasende ende verwoet.
 Doch maecte sy na horen sinne
 Een hemde, dat si der coninghinne
 Zende, ende doe sijt aendede

560 Verbrande si te hant opter stede.

Dus heeft Medea him gheloont,
 Dat hi hoer dus hadde ghehoont
 Ende ghedaen alsulken hinder.
 Daer om verloes hi wijff ende kinder,

565 Ende Medea, dat verstaet,

Wort oic gheloont van hoirre daet,
 Dat sy dede die maechden slaen

L. Fol.
CCIII. r.

Horen vader doot op goeden waen.
 Mer Creusa die quam qualick toe

570 In desen saken, ic seg u hoe,

Want si en wiste cleyn noch groot
 Dat Jason hadde een beddenoet;
 Mer trouwen, salment te rechte meten,
 So was si dat sculdich te weten,

575 Also hier voer ghescreven staet

Int eerste boeck, daermen verslaet,
 Hoe men naerstelic sal versoucken

Vs. 551. hadde si. 553. Die. 560. optie. 562. Om dat. 564. Hi
 verloes w. ende k. 566. van *ontbr.* 567. die maechden dede. 568. in
 goeden waen. 569. die *ontbr.* 570. dese. 571. cl. of gr. 572. bed-
 degheuoet. 573. trouwen *ontbr.* 574. dat oic sc. 577. aernstelic.

Des mans ghestant in allen hoecken,
Eermen anden dans sal gaen.

- 580 Heeft sy daer om niet misdaen
Om dat si daer off niet en wist,
Si en heeft ymmer niet ghemist
Si en heeft eens anders wives man
Ghenomen; daer misdede sy an.
585 Die menighe gaet mit sienden oghen
Daer hi ongheval moet doghen.
Wyen wil hi die schulde gheven,
Dan sijns selfs ghecke leven?
Had hi wijslic sijn bedacht,
590 Hi had hem voerden val ghewacht.

L. Fol.
CCIII. v.

- Een man, die is also verdult,
Dat hi een goet wijff sonder schult
Van him yaecht, die him is echt,
Ende haelt een ander int gherecht
595 Daer sijn wijff te sitten plach,
Die heeft gheleeft sijn eren dach.
Als hi so openbaerlic sit
In overspele, al vol [L. vul] besmit,

Vs. 578. Eens mans. 583. Si en hadde. 588. selves. 589. Hadde hi
w. hem b. 590. Hi hadde hem. *Na vs. 590 de volgende acht regels,
die in H. ontbreken:*

Dus brenghet een tander in.
Doe Jason greep alsulcken zin,
Dat hi zijn wijff so varen liet
Ende om een ander omme siet,
Doe en wast wonder noch vreemde,
Dat hoir Medea maecte theemde,
Dair zij qualic mede voer:
Want wrake hoirt tot sulcker voer.

598. In overspul al ombesmit.

Ende weyghert die trouwe sinen wive ,

600 Die hi zwoer by sinen live ,

H. Fol.
LII. v. b.

So is hy ymmer openbaerlic

Gheschent wittelic ende waerlic.

Alle goede eerbaer man

Sullen sijnre ontberen dan ,

605 Van gheenre zaken en salmen prisen ,

Hij en sal mit recht gheen vonnisse wisen

Noch tughen over ghene zake.

Desen man ic bloedelic lake ;

Veel meer een wijff , die horen man

610 Verdrijft ende haelt enen anderen an.

L. Fol.
CCIV. r.

Dat en machmen nerghent toghen.

Doch moetmen veel by wilen doghen :

Wes doch heymelic wert ghesondicht

Ende den luden onghekondicht

615 Ende houdent samelic verholen

Als sy ymmer sullen dolen ,

Daer is doch te lijden mede.

Het is , God betert ! veel een zede ,

Dat die mannen doen bij tijden

620 Dat hoir wiven niet gaerne en lijden :

Doch houden sijt gaerne uutten oghen

Alssy heymelicste moghen.

Trouwen in sulck aenstoken

En wort die echtschap niet ghebroken.

625 Menich man een vrunkijn heeft ,

Daer hy mede in vroecheden leeft ,

Vs. 605. Doir ghene sake. 606. rechte gheen vonnis. 607. enighe sake. 608. Desc. 609. hoir. 610. een ander. 615. seamelijck. 621. houdent. 623. aenstoten.

- Die nochtan sinen wive gont
 Voir alle dat levet inder stont.
 Soe is noch menich eerbair heelt,
 630 Die enen goeden wive beveelt
 Sijn lijff, hert, moet ende sinne
 In reynre doechdentliker minne
 Ende woude niet om die werelt al
 Dat hoir eer creghe misval,
 635 Dan dat hise gaerne siet
 Ende lieflic tot hoir gonsten vlyet.
 L. Fol. CCIV. v. Sinen wive en gont hi niet te min.
 Hadsy soe redeliken sin,
 Dat sy guetlic woude mercken
 640 Ende liet die eerlicke wercken
 Bliven onberucht van monde,
 Daer sy harde grote sonde
 An doen, als (*) sy anders segghen
 H. Fol. LIII. r. a. Dan die waerheit mach belegghen.
 645 Mer menich is so boes van aerde,
 Si en liets niet om dusent paerde
 Si en soude segghen dat hoir ghenoecht,
 Weder het wael off qualiken vuecht.
 Hoir donckt oec in hoers selfs moet,
 650 Dat si daer an niet misdoet,
 Dat si den goeden stelt sijn eer
 Ende nye en creech ter zwacheit gheer.

Vs. 631. S. l. zijn h. sijn m. zijn s. 633. Ende en woude. 634. ere:
 635. dat ontbr. 639. Dat zij dat g. 647. ghenoechde. 648. qualic
 voechde. 649. selves. 650. niet en misdoet. 651 en 652. Die nye en
 creech ter zwacheyt ghere Dat si den goeden steelt sijn ere.

(*) *Het HS. heeft dit woord tweemaal.*

Laet [dat] een man bij wilen doet
Gode te eren in sinen moet

655 Ende denct om ghene ydel dinghen
Dan dat in doechden te volbringhen,
Si sal dat wenden na horen staet
Ende maken daer off een ghecke daet:
Want wes den man ghenoechlic deynct,
660 Daer aff hoir ghenoechte creynct.
Alsoe voer David, die heylighe man,
Dair ic u wat wil segghen van.

L. Fol.
CCV. r.

Het gheviel op enen pas,
Dat die heilighe Gods arke was

665 Tot Aminadaps inden hove,
Diese daer hielt in groten love,
So dat David ende mit hem

L. Fol.
CCV. v.

Alle die van Jherusalem
Om die arke toghen uut,

670 Diese mit sanghe ende ghel uut
Binnen Jherusalem hebben ghebracht.
David dede dair toe sijn macht,
Dat alle die paepschip vander stede
Grote devocie daer toe dede.

675 Hy toech uut sijn overste cleyt
Van ynnentliker oetmoedicheit,
Om die ander exemp el te gheven
Dat sy so oick soud en leven,
Alsoe hi daer een coninc was.

680 Deen die sanck ende dander las

Vs. 653. Ja dat een man. 655. Ende en denct o. gh. ydele d. 656. vroechden. 659. die man ghenuechelic. Voor vs. 663, als opschr. Van David ende Micol. — III. 670. ende mit ghel uut. 678. oeck so. 680. Die een d. s. die ander las.

- Gode te love ende te eren,
 Dat hi die arke dede keren.
 Barsbiens ghinc die coninc groot
 Ende in linnen clederen bloot
 H. Fol. 685 Speelde hi voer dat heylichdoem
 LIII. r. b. Mitter harpe ende andere zom.
 Als die arcke die stat ghehaect,
 Sach sijn wijff, dat hi so naect
 Ende vrolick voerder casse ghinc.
- 690 Hoir vader die was Saul, die coninc,
 Ende sy was Nycol gheheten.
 Daer sy in een veynster was gheseten,
 L. Fol. Scimpte si van verren dair mede
 CCVI. r. Om dat hi die devocie dede
- 695 Ende meynde slechts dat hi so speelde
 Van ghecker minnentliker weelde.
 Doe die arcke was gheset
 Inden tempel, nader wet,
 Ende David quam ten pallais in,
- 700 Sprac si uut enen wreden sin:
 »Hoe gloriose ende hoe fijn
 Heeft die coninc huden ghesijn,
 Doe hi al naect ghinc spelen
 Baersbiens ende bloter kelen,
- 705 Dat him die maechden mochten sien
 Ende tot sijnre liefsten vlyen!
 Hoe ghenoechlic maecte hi hem
 Den vrouwen van Jherusalem!”

Vs. 681. loven. 683. Berbiens. 684. cleder. 686. ander. 689. Ende
 so vr. 690. H. vader was. 693. Scimpede. 700. Si sprac. 701. glo-
 rious. 704. Bervoet.

Ay hoert die valsche, nydighe woerde,
 710 Die David daer van Nycol hoerde.
 Hoer vader had in sinen gheest
 Davids vyant altoes gheweest:
 Des droech sy hem altoes enen stillen nijt.
 David sprac mit ernstest vlijt:

715 » Du hebs uut dinen bosen moede
 Mi ghestraft om tslechte goede
 Ende hoe du dunckes in sinen sin,
 So sprecstu loghen meer noch min;

L. Fol.
 CCVI. v.

Mer die maechden, die ic huden
 720 Ghefestieert hebbe voerden luden,
 Die sal ic noch veel hogher eren
 Ende du suls mijnre feest ontbereren,
 Du suls sonder vruchte sterven
 Ende Gode ghene kinder erven.”

H. Fol.
 LIII. v. a.

725 Wat heeft hoir nu gheholpen dat,
 Dat sy dat quade tonghenblat
 Onredelic roerde opten man?
 Seker si sijn daer qualic an
 Ende doncken my gheckelic beraden,
 730 Die hem selven soe beschaden
 Ende allen vrede van hem trecken,
 Als sy den man in toerne verwecken,
 Dien sy sculdich sijn te wijcken,
 Willen sy ymmer hem gheliken.

735 Dat doet ymmer die bose gheest,

Vs. 711. hadde. 713. altoes *ontbr.* een stille. 714. aernste. 715. hebste — monde. 716. M. gh. uut quaden gronde. 717. deneste. 720. Ghefestieert h. voir die l. 721. noch wel h. 722. selste. 723. Du selste s. vrucht oec st. 724. gheen. 727. op hoir man. 729. sijn beraden. 731. Ende alle vr. hem ontrecken. 732. Die horen man in toirn v.

Diese daer in starcket meest,
Om dat si Gode verstoern sullen.

Wat sijn beter brieff of bullen,
Dan dat die Overste selve sprack

740 Doe Yve sijn ghebode brack?

Hij sprac: » Du selte altoes sijn
Onder den man in diensteliken schijn.

Du selte him oetmoedelic eren:

Want hi sal dijn lijff beheren.”

L. Fol. 745 Elck mercke dese hoghe saken,
CCVII. r.

Off sy God niet lueghenaer maken

Soe wanneer sy hier boven gaen.

Ende die dat doet, wat hoerter aen?

Verbuert hi niet, dat hout my vreemde.

750 So comen sy sommighe sonder scheemde

Ende roepen lude dan:

» En verboert hi niet, die man

Die sinen gueden wive misdoet? ”

Misdoen dat hevet menighen moet.

755 Tskeysers rechten segghen stijff:

» Dat een man sloeghe sijn wijff

Doot off dat hise verleemde,

So waert rechte ende beteemde,

Datmen tlijff mitten live betale;

760 Mer die leemte machmen wale

Betalen mit alsulken lede

Off ghelt daer voir na slants zede.”

Waert oick dat hi van hoer scheyde

Vs. 738. brieve ende b. 742. dienstelic. 744. sijn lijff begheren.
746. en maken. 748. E. wie d. d. wes hoirter aen. 749. dat heeft.
753. wijf. 754. dat *ontbr.* 755. Keysers. 759. lijff m. l. 762. tghelt.

Sonder recht , mit onbescheyde

765 Ende een ander openbaerlic

By hem sette , ic seg u waerlic ,

Dat hy ewelic is gheschant ,

Waer hi keert in enich lant

Ende men machen mit rechte wael

H. Fol. 770 Dwinghen dat hise weder hael.
LIII. v. b.

L. Fol. Wil hi him ghetroesten der schande ,
CCVII. v.

Hi machse slaen over alle hande ,

Sonder bruecke teghen den heer ;

Mer hi verliest der werlt eer

775 Ende wye dat doet , ic segghe u dat mede ,

Dat is een boef in alle sijn lede

Ende alle guede eerbaer man

Souden hem billijcx scuwen dan.

Anders en can des mannes lijff

780 Niet bruekich worden teghen twijff.

Wes hi doet moet hoer ghenoeghen.

Willen sijt ymmer anders vueghen

Dant God selver heeft gheset ,

Soe moeten sy bij wilen let

785 Ende grote onghevueghe lijden ,

Als gheviel in ouden tijden ,

L. Fol. Doe Asswerus , die grote heer ,
CCVIII. r.

Den hoff hilt mit rijcker eer

Buten Nynyve , die grote stat.

790 Hi was coninc , verstaet dat ,

Over hondert ende twintich lande.

Vs. 765. Ende dan een. 766. settet. 771. Mer wil hi hem troesten die sc. 773. broken. 774. den werlt. 775. u dat *ontbr.* 778. billicx. 784. So moeten dan b. w. l. 785. groet onghevoech. *Voor vs. 787, als opschr.* Van Assuerus ende van Hester. — IIII. 788. mit groter eer.

L. Fol.
CCVIII. v.

Sijn have was groot ende menigherhande.
 Enen wijngaert had hi maken doen
 Van goude , gheamelgeert groen ,
 795 Ende van costeliken dinghen
 Dede hi tvelt al omme ringhen.
 Gulden laken , van rijcker cost ,
 Hinghen daer in schoonre lost
 Op dat velt , dat zeer was groot ,
 800 Also die coninc dat gheboot.
 Dit hoff gheduyrde hondert daghe ,
 Ende wort rijcker alle slaghe.
 Int leste vielt op enen dach ,
 Datmen den coninc vrolic sach
 805 Ende hadde redelic wael ghedroncken ,
 Soe dat alle oetmoet was ghesoncken
 Ende gheerde die vrouwen te besien.
 Daer wort om ghesent mittien
 Aldaer die coninghinne was
 810 Mit horen vrouwen op enen pas ,
 Dat sy quamen rechtevoirt
 Mit den vrouwe van hogher boert
 Bijden coninc in sijn hoff
 Om him te doen der vroecheden loff ,

H. Fol.
LIV. r. a.

815 Want hi dat gheerde in sinen sin.
 Vasti heete die coninghinne
 Ende was hoveerdich van moede.

L. Fol.
CCIX. r.

Si sprac : » Tvergae te goede
 Ofte quade , hoe dat sij ,

Vs. 796. Dede hi tfolc al omme bringhen. 801. Dien hof. 802. E.
 w. scoenre a. sl. 804. die c. 806. alle *ontbr.* onmoet. 807. te sien.
 809. Daer. 810. op een pas. 811. quame. 812. Mitten vrouwen v. h.
 gheboert. 814. Mit hem. 816. hiet. 818. het verga.

- 820 Ic en comer niet," sprac Vasti.
 » Die coninc doe mit sinen mannen,
 Wy vrouwen willen tsamen spannen,
 Ic en heb aldair te schaffen niet."
 Die bode aldus van dane schiet
- 825 Ende seyde den coninc dese antwoirde.
 Doe dat die coninc hoerde,
 Dat Vasti sijn ghebot versmade,
 Riep hi alle sijn vorsten te rade
 Ende gaf him te kennen dit,
- 830 Dat sijn wijff sijn ghebot versit,
 Wes daer een rechte off soude wesen?
 Si ghingen alle te rade mit desen
 Ende overdroeghen mit gheraem,
 Datmen haer die crone naem
- 835 Ende maecte een ander coninghinne,
 Want sy, na hoer alre sinne,
 Des conincx bedde hadde verboert,
 Om dat syen hadde verstoert
 Ende sijn ghebot versmaet.
- 840 Die coninc volchde horen raet.
 Vasti most die crone begheven
 Ende wort der goeder Hester ghegheven.
- ^{L. Fol.}
^{cCix.v.} Dus most sy onghelden das,
 Dat sy overhorich was.
- 845 Dit was een die meeste vrouwe,
 Die leefde inder werlt schouwe.
 Dat die coninc woude voeghen,

Vs. 821. Tot sconincx hove m. s. m. 823. hebbe. 824. D. b. doe van danen sch. 826. D. d. die grote heer verhoerde. 828. sijn vorsten al. 831. recht. 834. Datmen Vasti. 836. hoirre. 840. Desen raet. 841. croen. 842. die goede. 847. Hoe dattet d. c. w. ghevoeghen.

Daer liet haer Hester mede ghenoeghen.
 Dus bleef sy hoechlic gheeert
 850 Ende in groten love ghemeert,
 So dat die heylighe scrifture
 Van hoir scrivet schone figure.
 Die ander in ellenden bleeff,
 Om dat sy mit onwaerde keeff
 855 Ende horen heer wort verbolghen,
 Dien sy schuldich was te volghen.

Goede wive, die schaemte draghen,
 Sullen horen mannen behaghen
 In allen zaken die hi bouwet.
 860 Ist dat sy him ontruwet
H. Fol.
LIV. r. b. Dat hi zondicht off misdoet,
 Selve hi dat beteren moet
 Mitten live off mitter ziele;
 Mer dat sy veel stiet hoer hiele
 865 Off haer hersen daer om ghinc breken,
 Daer en kan sijs niet bi wreken.
 Hi en is hoer gheen beteringhe
 Sculdich van alsulke dinghen;
L. Fol.
CCX. r. Mer voer Gode, gheloift my des,
 870 Sijn sonde so veel meerre es,
 Als hi min heeft vander schande
 Hier neder inden eertschen lande;
 Mer doet si anders yet dan wael,
 Des moetsi voer him staen te tael.

Vs. 849. Daer om bl. 852. scrift die schoen f. 853. starff. 854.
 onwaarden warff. 855. Dat hoir heer. 858. man. 860. ombetrouwet.
 866. niet mede wr. 868. alsulken dinghe. 873. anders niet d. w.

- 875 Laet u dit gheen wonder dencken :
 Ic soude so node vrouwen crencken
 In horen recht, als anders yemant,
 Want ic weet wel, ten is nyemant
 In mijnre aert op enighen hoff,
- 880 Die die vrouwen so groot loff
 Heeft ghesproken, als ic doe;
 Mer ic ga der reden toe
 Ende spreke rechtveerdighe woert,
 Wiese gaerne off node hoert.
- 885 Oick so en wert hier niet ghehindert
 Der vrouwen staet, noch eer ghemindert,
 Al leert men hem den rechten ganck,
 Hoe si in hoirs mannes dwanck
 Wael ende eerlic sullen leven
- 890 Ende alle wederstant begheven,
 Daer sien mede vertoernen mochten,
 So si hem sculdich sijn te vruchten.
 Thobias, die heilighe oude,
 Die sijn dochter uut gheven soude,
- L. Fol. 895 Doe sy te varen was bereyt
 cccx.v. Mit horen man, in dat ghescheyt
 Sprac hi hoer toe in goeder leeren:
 » Du zulte dinen zwaghers eren,
 Dinen man salstu in liefsten sien
- 900 Ende oetmoedelic ontsien,
 Tghesinde zulstu guetelic
 Regieren en[de] naernstelick

Vs. 876. die vrouwen. 880. Die den. 883. woirde. 884. hoirde.
 886. of eer gh. 887. mit g. l. 893. dijn. 900. Ende hem o. o.
 901. Tghesine.

- Sulstu huus ende hof bewaren,
 Ende di selven alle dijn jaren
 905 Sulstu so eerlick bewisen,
^{H. Fol.} ^{LIV. v. a.} Datti nyemant en mach misprisen.”
 Dit is tleven der gueder wiven,
 Die him ter eren laten scriven:
 Doch ic en twivels niet een stro,
 910 Die goede wiven en doen also,
 Die sijn van goeder edelre aert
 Ende ringhen nader eren gaert;
 Mar dese quade helle teven,
 Die om gheenre schande en gheven
 915 (Mit oirlove allen gueden wiven
 Dat ic hier aff aldus scrive)
 Ende d[i]e huusbacken tubben,
 Die taertssche goet te samen scrubben
 Ende altoes hebben die handen vet,
 920 Dese houdent voir hoir wet,
^{L. Fol.} ^{CCXI. r.} Dat si altoes den schamelen man
 Mit quaden woerden legghen an,
 Off ander wiven van quaden name,
 Die verloren hebben die schame
 925 Vallen altijd op hoir schelden,
 Ende dat sy selve souden ontghelden
 Dat tijden sy den armen ezel.
 Hi zwijcht, hi duuct als een wezel
 Ende soude gaerne in vreden curen;
 930 Mer ten mach him niet ghebueren.

Vs. 905. Selstu oic di eerlic b. 907. Dat ist l. 908. eer. 910. en
ontbr. 915. alre goeder. 916. aldus hier of. 917. E. dese. 918. tsa-
 men grobben. 920. voer een wet. 923. Of andere wive mit quade n.
 928. hi dunct.

- Wandert hi mit goeden ghesellen,
 Altoes sullen sy hem quellen:
 Gaen die mannen ter taveerne,
 So volghen sy bij wijlen gaerne
 935 Ende meynen, dat hi ymmer sal
 Hoirre beyder guet verteren al.
 Bij wilen doen si daer een spronck,
 Om te hebben een gueden dronck,
 So segghen si: » God houde u, heren! »
 940 Sitten sy dan wat lang ende teren,
 Soe en willen sy van dane niet scheiden,
 Die mannen en moetense thuiswart leyden.
 Is dan die man bij wijlen verbuyst,
 Soe neemt Ermegaert haer vuyst
 945 Ende leytse hem in beyde sijn oghen.
 So seit Claes: » Dit moet ic doghen,
 Dit wijff en schaemt haer niet [e]en twinck. »
 Is dit niet wail een eerlic dinck?
 Ghi, eerbaer vrouwen, nu besiet,
 950 Ten hoirt tot uwer oerden niet.
 Wildi oick volghen sulken wiven,
 So laet u uuter schaemte scriven;
 Mer des moet ymmer God voerhoeden!
 Pijnt u altoes mitten goeden
 955 Goede wercken te bestaen
 Ende uwer niste niet af te gaen
 Ende wilt uwen sinnen emmer keren

L. Fol.
CCXI. v.

H. Fol.
LIV. v. b.

Vs. 932. Altijt. 933. in die t. 934. si hem. 935. E. m. ymmer dat hi al. 936. Alle zijn goet verteren sal. 938. enen. 940. si te langhe. 941. daen. 942. Die man die moetse. 945. leyten. 948. dat — eerbaer. 949. Gh. e. v. l t b. 951. sulke. 952. u van scaemte. 956. uwer suster. 957. u sinnen.

Tot schaemt, tot doechden ende tot eren
 Ende vuecht u tot uwes mannes wille.

960 Is hi vertoernt op enighen til,
 So suldi hem sachtmoedich maken
 Mit gueden ende soeten saken,
 Als Hester mit Asswerus dede
 Ende Barsabee mit David mede.

965 Dese leefden also wael,
 Dat waer te scriven wonders tael,
 Soe conden sy die mannen eren.
 Nochtan hadde elck van desen heren
 Hundert off twee hondert wive,

970 Altoes bereyt te haren live.
 Die heylighe Jacob hadde wiven twee
 Ende twe ander, dat was mee
 Ende waren in enen huze al:
 Sij leefden vredelic sonder gheschal.

L. Fol.
 CCXII. r.

975 Die goede Rebecca, die was out,
 Heeft hairs selfs maghet versout,
 Dat sy bij Ysac wan een kint,
 Doe hi van ouderdoem was blint.
 Die vrouwen en hebbens ghene scande,

980 Dat sy hoer mannen goederhande
 Ende onderdanich hebben gheweest.
 Si deden so, datmenre off leest
 Ende noch doen sal also langhe
 Als die planeten gaen hoer ghanghe.

985 Ic hebse dicke horen prisen,

Vs. 958. T. scaemte t. doechde. 959. u mannes. 960. enighe. 962.
 Mit goeden woirden mit goeden saken. 966. wonder. 967. den m.
 972. andere. 983. sel so langhe.

Die horen mannen ere bewisen
 Ende him ontsien in redelicheit ;
 Mar die horen mannen toern en[de] leyt
 Hebben ghedaen mit weder sribben
 990 Ende over him lieghen ende dribben ,
 Daer off en hoirdic nye, in twaren ,
 Datmense prijsde van enen hare.
 Dit willen wy legghen onder die voet.

H. Fol.
 LV. r. a.

Goede wiven sijn altoes guet

995 Ende bewisen gaerne hoir doechden
 In goeden wercken ende in vroecheden ,
 Alsser vele hebben ghedaen.
 Van sommighe sal ic u hier verslaen.

L. Fol.
 CCXII. v.

L. Fol.
 CCXIII. r.

Hier voermaels waren .ii. ghebroeder
 1000 Van enen vader ende ene moeder.
 Danaus die outste heyt
 Ende, also die geeste seit ,
 Soe had hi vijftich dochteren die.
 Die jonxste had, als ic besie ,
 1005 Vijftich sonen, groot ghenoech.
 Egistus hi den name droech (*).
 Dese twee waren malcanderen hadt
 Ende hadden langhe crijch ghehadt.
 Om langhe vielt, dat si te samen
 1010 Vriendelic elc bij anderen quamen ,

Vs. 986. Ende haren man eer b. 995. doechde. 996. wercke —
 vroechede. 997. veel. 998. sommighen. Voor vs. 999, als opschr.
 Van Dadamus ende Egistus. — V. 1000. eenre — eenre. 1001. Dada-
 mus. 1007. malcander. 1009. Om lanc so vielt.

(*) *Lezing van L. In H. staat* : Egistus die name droech.

- Om van soenliken saken
 Broederlike woerden te maken.
 Dit was in Danaus hoff,
 Dat sire woerden maecten off.
- 1015 Si overdroeghen int gheraem,
 Dat elke neve sijn nichte naem
 Ende mit sulken hilic
 Maecten sy alle dinghen ghelijc.
 Men reyde daer ter bruloft voert,
 1020 Alst tot sulker feeste behoert.
- L. Fol.
CCXIII. v. Nu hoert wat Danaus beval
 Sinen vijftich dochteren al
 Op haer lijff, dat elc soude
 Horen man mit herten boude
- 1025 Dootslaen totter eerster nacht,
 Als hi in slape waer ghelacht.
 Elker heeft hi enen bile ghegheven,
 Daer sy hem mede sullen nemen tleven,
 Ende wye des vaders opset brake,
- 1030 Daer over soude gaen die wrake,
 Want hi woudse selve doden,
 Wairt dat si braken sijn ghebode.
 Des nachts, als sy te bedde quamen
 Ende sy ghevrolict hadden tsamen,
- 1035 So dat den mannen slapens lust,
 Volbrochten si hoirs vaders kust
 Ende elke dochter sloech ter doot
 Horen ooms zoon ende beddeghenoot,
- H. Fol.
LV. r. b.
- Vs. 1015. mit gh. 1018. dinc. 1020. Als — feest. 1025. D. ter e.
 n. 1027. een bijl. 1028. sal. 1031. woudese. 1032. gheboden.
 1035. S. d. hem sl. l. 1036. des vaders lust. 1037. sloech daer doet.
 1038. Hoirs — beddenoet.

- Sonder alleen die waerde, goede
 1040 Ypermestra van edelen moede,
 Die horen man al heeft gheseit
 Hoirs vaders wille ende heymelicheit:
 Want sy waechde liever tlijff,
 Dan sy altoes een boes wijff
 1045 Heten soude hoir leven lanck.
 L. Fol. CCXIV. r. Dus verdiende sy den danck
 Ende waernde horen man te voren,
 Dat sijn lijff bleeff onverloren
 Ende hoir lijff in sdodes pande
 1050 Onder hoirs vaders vrienden hande.
 Hynus, Ypermestren man,
 Mit grote yle hi dane ran
 Ende toech in een vreemde rijck,
 Daer bleeff hi wonen ewelick.
 1055 Sijn wijff had hi gaerne ghehadt;
 Mer si en mocht niet uuter stadt:
 Want omtrent der midder nacht
 So heeft Danaus daer op ghewacht
 Ende ghinc tot allen dochteren aen
 1060 Off sy alle hoer dinck hadden ghedaen.
 Doe vant hijt al omme bewaert;
 Mer Ypermestra, van goeder aert,
 Heeft hoirs vaders bot ghebroken.
 Die vader heeft tot haer ghesproken:
 1065 » Hebstu liever dijns mannes lijff
 Dan dijns selves, onsalich wijff,

Vs. 1039. allene. 1042. wil. 1043. waghede. 1047. warende. 1049.
 E. h. l. settede in dodes p. 1050. O. h. v. wrede hande. 1051. Yper-
 mestra en man. 1052. M. groten ylen van danen ran. 1055. hadde.
 1060. Of s. h. d. al h. gh. 1063. ghebot.

- Om enen nacht van corter feest ,
 Die du by hem hebste gheweest ?”
 Si sprac: » Lieve vader mijn ,
 1070 Doe mijn lijff was worden sijn
 L. Fol. CCXIV. v. Ende ghi my hem hadt ghegheven ,
 Doe most ic sijnre liefde pleghen :
 Wanttet doe al ghelike was.
 Hy is daer henen sijnre gas.
 1075 Ic heb him sijn lijff ghebaet.
 Had ict ghelaten, dat waer quaet.
 Eer ic him noch hadde ghedoot ,
 So bin ic noch liever inder noot.
 Wes ghi wilt , dat doet mit my ,
 1080 Ic bin my liever doot dan hi.
 Niet meer en weet ic u te segghen.”
 H. Fol. LV. v. s. Hi lietse in enen kercker legghen ,
 Hi deedse quellen totter doot ,
 Om dat sy liet dat hi gheboot.
 1085 Dat was een edel salighe vrouwe ,
 Die hoer man alsulke trouwe
 Bewijsde ende wiste wel te voren ,
 Dat hoir lijff most sijn verloren.
 Ic hope seker datmen nu
 1090 Wel vinden soudent sulke tru
 Onder die goede eerbair wiven ,
 Die him gaerne lieten ontliuen
 Om die liefde van horen man.
 Daer en steect gheen twifel an.

Vs. 1067. eenre. 1072. sijnre liefden leven. 1077. had. 1078. noch
 ontbr. in deser noet. 1079. mit ontbr. 1083. Ende deedse. 1085.
 edele. 1086. haren. 1087. wist. 1090. soude. 1094 staet.

L. Fol. 1095 In Achayen was wijlneer
 CCXV.
 Een ridder machtich , een edel heer ,
 Die sinnich was ende wel ghedaen
 Ende was gheheten Orphaen.
 Sijn lant was wijt ende groot

L. Fol. 1100 Ende hi en hadde gheen beddenoot ,
 CCXV.
 Die him sijn dinghen halp besorghen.
 Sijn rade quamen alle morghen
 Ende rieden him tallen tijden ,
 Dat hi uut soude doen rijden

1105 Al omme soecken om een wijff,
 Die nutte waer voer sheren lijff.
 Nu plach die vorste tallen daghen ,
 Als hi inden velde reet jaghen ,
 Te riden voer eens mannes duer.

1110 Daer sach hi altoes sitten vuer
 Een schone maghet van goeder zede ,
 Die alle hoirs vaders dinghen dede.
 Hij was van sinen wive verloost
 Ende die dochter was alle sijn troost.

1115 Arlamoen was svaders name.
 Die dochter was hem zeer bequame ,
 Si was simpel ende saftmoedich ,
 So rechte dueghent ende oetmoedich ,
 Dat alle die stat van horen zaken

1120 Goede woerden plach te maken.
 Sy was ghcheten Lympiose.

Voor vs. 1095, als opschr. Van Orphaen ende die guede Lympiose. —
 VI. Vs. 1095. In Athene w. wylen eer. 1096. Een rijck machtich
 edel h. 1097. Sinnich wijs ende w. gh. 1103. talle. 1105. besoecken.
 1106. ware. 1110. Daer plach altoes te s. v. 1112. al. 1113. verlost. 1114.
 al. 1117. so simpel. 1118. So goedertieren ende o. 1120. woirde plaghen.

Sy bloeyde in doechden als een rose.
 Had si niet guet gheweest van zeden,
 Si en haddet nymmermeer gheleden,

L. Fol. 1125 Dat sij leet, als ghi sult horen.
 CCXVI. r.

Dese vorste hoech gheboren

H. Fol.
 LV. v. b.

Dochte dick in sinen moet,

Dat sulken wijff him waer goet,
 Die wijs waer ende goederhande,

1130 Want dat ghinghe voer sinen lande.

Hij prijsde duecht voer die gheboorte
 Ende soeticheit voer hoghe woerde.

Hi leyde horen vader an,
 Die was een schamel eerbair man,

1135 Van cleynen guede ende wail ghemint.

Hi sprac: » Vrient, du hebste een kint,
 Lympiose, die guede maecht,
 Die minen sinnen soe behaecht,
 Dat icse wil by minen live

1140 Hebben tot enen echten wive.”

Arlamoen sprac: » Lieve heer,
 Nu misdoedi alte zeer,
 Dat ghi schimpens dus bestaet
 Mit uwen armen ondersaet.”

1145 Orphaen sprack: » Zwijch, Arlamoen!

Dat ic segghe dat wil ic doen,
 Het es my ernst ende gheen schimp.”
 Die vader sprack in goeder ghelimp:
 » Heer, wat ghi wilt dat sy.

Vs. 1122. ghelijc een rose. 1124. hadde. 1130. sine. 1134. eerbair
 scamel. 1135. mer w. gh. 1138. D. m. s. wel behaecht. 1140. gheech-
 ten. 1142. misdoedi mi. 1143. sch. des b. 1145. O. spr. tot A.
 1146. Swijcht, dat ic. 1147. my ontbr.

L. Fol. 1150 Tghenuecht mijn dochter ende my.
CCXVI.
v.

Wy sijn onder u gheseten :
Ghi moecht ghebieden ende heten.”
Die heer deedse bij him comen
Ende heeftse tenen wive ghenomen.

1155 Hi besliepse naden zede

Mit hogher bruloft inder stede.
Schone cleder ende dier ghelijck
Dede hij hoer maken costelijck.
Hi creech daer schone kinder by ;

1160 Mar rechte voert soe dede hi

Die kinder vander moeder bringhen ,
Om dat si niet soude singhen
Noch vreuchde mitten kinder driven.
Si mosten oick al van hoir bliven

1165 So verre, dat si niet en konde

Hoer kinder sien in enighen stonde.
Dit was die eerste vremdicheit.
Daer na heeft hij tot haer gheseit :

» Lympiose , lieve wijff ,

1170 Ghi weet wel dat u selves lijff

En is niet weerdich dese eer:
Laet die costelicheit voert meer :

H. Fol.
LVI r. a.

Ghi moet u simpeliken cleden
Ende helpen alle dinck bereden

1175 So wes hier inden hove valt.”

L. Fol.
CCXVII. r.

Die goede vrou was soe ghestalt

Vs. 1150. mijnre. 1153. here. 1154. E. heeftse te w. gh. 1155. Hi behieltse nader zede. 1156. Ende hielt br. 1160. so *ontbr.* 1162. niet en soude. 1163. kinderen. 1164. al *ontbr.* 1166. ghesien tot enigher st. 1170. selfs. 1172. Die c. die laet v. m. 1176. Die vrouwe die was ghestalt.

Ende so oetmoedich end[e] soe vol doechde,
Dattet hoir wail ghenuechde

Wes hair hoir heer ghebieden woude.

1180 Si quam altoes alst wesen soude,
Wast int brouwen oft in tbacken,
Si maectet deech, sy nayde sacken,
Inder koken sorchde sy mede
Datmen alle dinck wael dede.

1185 Dair na sprack hoir die heer toe
Ende seyde hoer selve, hoe
Dat sy niet langher en mochte sijn
Vrouwe in alsulken schijn.

Sijn rade haddent also bewaert,
1190 Dat hij een wijff van hogher aert
Tot sinen hove halen soude,
Die sijn beddenoot wesen soude,
Des sijn lant mocht hebben eer.
Lympiose seyde: » Wel lieve heer,

1195 Ic hope dat ic so hebbe ghedaen,
Dat ic danck hebbe begaen
Aen allen uwen onderzaten,
Sijn si groot off cleyn ghehaeten;
Mer dat weet ic wail daer by,

1200 Dat ics waerdich niet en sy
Te wesen u gheechte wijff:

L. Fol.
CCXVII. v.

Want u vorstelike lijff
Is waerdich veel hogher zaken,
Ende hoe dat ghijt wilt mit mi maken,

Vs. 1177. E. s. o. van doechde. 1178. Dattet hoir altemael gh. 1179. hoir *ontbr.* 1181. W. in br. wast in backen. 1182. maecte. 1185. he-re. 1189. hadden. 1191. woude. 1194. L. sprac. 1196. dancke. 1198. Sijn sij cleyn of groet ghehaten. 1204. mit mi wilt.

1205 Dat ghenuecht my lude ende stille.”

Die heer sprac: »Tis mijn wille,
Dat ghi die cameren op reydet
Ende alle dinghen wael beleydet
Teghen dat mijn wijff sal comen

1210 Ende sy heeft u aenghenomen,
Dat ghi bij hoir sult moghen sijn
Een dienstster in joncfrouwen schijn.
Diendi wael ende sydi tru,
So sal si wael lonen u.”

1215 Si sprac: »Heer,” in soeter tael,
»Trouwen, dat ghenoecht my wael.
Wyen ghi wilt dat ic dien,
Tis recht dat ic my daer toe lien.

H. Fol.
LVI. r. b.

Ic wil dat sonder twifel, heer,

1220 Gaerne doen mit goeder gheer.
Op dat ic bij u bliven mach,
Willic hoer doen, nacht ende dach,
Alle dat mijn vrou begaert,
Want si is seker des wel waert.”

1225 Limpiose ghinc van dan
Ende dede groeve cleder an.
Si ghinc sonder groot gheschal

L. Fol.
CCXVIII. r.

Ende bereyde die cameren al
Teghen die coomste vander bruyt.

1230 Van vroecheden was daer groot gheluyt.
Men reyde disch, laken ende dwalen.
Si reden om die bruyt te halen,
Die chierlic binnen wart ghebracht.

Vs. 1206. het is. 1208. dincg. 1212. Ende dienstster inder j. sch.
1217. Wie. 1220. mit groten gheer. 1223. vrouwe. 1224. dat wel waert.

- Die heer sloecher op groten acht
 1235 Ende ruynde een luttel mit haer.
 Doe Lympiose quam aldair
 Ende woude der vrouwen eeren,
 Sprack die vrouwe voer alden heren:
 » Moeder, ghi sult sitten hier
 1240 Ende ic sal u dienen schier.”
 Doe wort die guede Limpyose
 Root van schaemten als een rose
 Ende die heer sprac hoer toe:
 » Limpyose, nu weet ic hoe
 1245 Ghi sijt ghesint ende bin des vroet,
 Dat ghi sijt schamel, wijs ende (*) goet.
 Ic hebbe gheproeft u wijfflic schijn.
 Dit is u dochter ende die mijn.
 Doe weder u cleder ane:
 1250 Alle dit lant sal u sijn onderdane.
 Ghi sijt doeghendich ende rechtveerdich,
 Ghi sijt alre eren waerdich.
 En gheer nymmermeer gheen ander
L. Fol. CCXVIII. v. Wijff, waer dat ic hene wander.”
 1255 Dit wan Lympiose, die goede,
 Mit verdrach ende mit simpelē moede
 Ende mit onderdanigher doecht,
 Dat si hoechlijc bleeff verhoecht.

Vs. 1237. E. w. sconincs vrouwe eren. 1238. Doe sprac die vrou.
 1247. hebbe. 1248. Dat. 1249. Doet. 1250. sal an u staen. 1251.
 doghende. 1253. Ic en gheer. 1254. wander. 1255. Dat. 1256. mit
ontbr.

(*) *Tusschen ende en goet staat nog het woord vroet, dat de afschrij-
 ver daar verkeerd heeft geplaatst en vergeten door te halen.*

- Had si ghetoicht onwaerdicheit ,
 1260 Boesheit ende onwillicheit
 Ende hadde willen wederstaen
 Die bode die hi hadde ghedaen ,
 So had hise te mael begheven
 Ende hadse slechts te mael verdreven.
 1265 Mit duechden machmen bet verwinnen ,
 Dan mit quade woerden te spinnen.

H. Fol.
LVI. v. a.

- Wat schaet goede woerden ghegheven ,
 Die doen in gueden rusten leven
 Ende groet ghewin in bringhen
 1270 In allen wereltliken dinghen ?
 Si en costen doch niet veel te soeken
 Ende maken vrede in allen hoeken.
 Ende wat baet een haestelic woert ,
 Dat een yghelic mensche node hoirt
 1275 Ende daermen ghene dinghen en mach
 Mede beteren op enighen dach ,
 Mer alle man worter bij ontsint ,
 Vertoernt ende van redene blint
 Ende doet dinghen die nu staen ,
 1280 Des hi niet en hadde ghedaen
 En waren gheweest die quade woerde ,
 Die hi mit onghenoechten hoerde.
 Mit goeden lijdzamighen sinnen
 Machmen alte veel verwinnen ,
 1285 Datmen niet en mach begaen

L. Fol.
CCXIX. r.

Vs. 1260. B. of o. 1261. Ende had si. 1262. Die ghebode. 1263. hadde. 1264. slechts van hem v. 1266. woerden ende sinnen. 1267. scadet. 1268. in groten rusten. 1270. werltlijcken. 1274. Dat elc mensche so n. h. 1275. gheen. 1276. op enen dach. 1278. reden.

- Mit overmoedighen wederstaen.
 Waer onderdanicheit behoirt,
 Daer salmense altoes setten voert.
 So doen die vrouwen van hogher coomst,
 1290 Die van doechden sijn die vroomst.
 Men machet mercken int ghevaerde,
 Dat edele vrouwen van hogher aerde
 Doen horen mannen veel meer
 Onderdanicheit ende eer,
 1295 Dan tghemeyn volc doet.
 Die dit mercken si sijn vroet.
 Tsweert moet ymmer, na minen waen,
 Boven den spinrocken staen.
 Wil die duve den valke niet wiken,
 1300 So moet si sonder vederen striken.
 Een eerloes wijff, in onsen tael,
 Ghelijct den veerlosen voghel wael.
 Wie sijn overhoeft wil verheren,
 Sijn saken dicke ten quaetste keren,
 1305 Als den menighen dicke gheschiet,
 Die sijn overhoeft niet en ontsiet.
 L. Fol. CCXIX. v. Merct hoet Lots wive verghinck.
 Hoir man beval hoir een dinck,
 Woudsi leven wel hoer daghe
 H. Fol. LVI. v. b. 1310 Dat sy ymmer niet omme en saghe:
 Dat was doe si hem volchde na
 Uuten lande van Zodoma.
 Si en woude niet sijn onderdanich

Vs. 1292. edel. 1295. D. tghemeen popel d. 1296. Die dit wel denct die is vr. 1297. Dat zwaert. 1298. gaen. 1299. valc. 1301. onser. 1302. G. een veerloesden v. w. 1304. dinghen. 1305. is gheschiet. 1306. Daer oec an smoert dat quade ghediet. 1307. wijff. 1309. Woude si.

- Ende om dat si was wederspanich
 1315 Blijf si gheschent int openbair
 Ende wort een steen: noch staet si daer.
 Tvalt wael ende is dicke gheschiet,
 Alsmen den vrouwen wat verbiet,
 Alte gaerne doen si dat;
 1320 Doch si en sijn niet ghelike nat,
 Die men mit enen water beghiet:
 Die een bedrupet ende dander niet.
 Men vint ghebreck in elken lande:
 Die een soect eer, die ander schande.
 1325 Ic hope datter meer is ghevonden
 In doechden, dan in quaden zonden.

- Al [L. Van] eerbaer, goede, salighe vrouwen,
 Die hoer mannen in heiligher trouwen
 Goet ende ghehorich hebben gheweest,
 1330 Soe ist redene datmen leest:
 Wantmenre billicx off sal ghewaghen
 In eren, totten ewighen daghen.
 Daer mede wort hoir loff ghemeert
 Ende worden naden doot gheeert
 1335 In historien ende in geesten,
 Die die poeten van hem leesten,
 Daer sy mede worden verheven
 Als of sy noch waren int leven:
 Wantmen noch hoer leven kent

L. Fol.
CCXX. r.

Vs. 1316. hi. 1317. Het valt ende tis d. gh. 1318. die. 1322. Die een en bedruypt die ander niet. 1323. in allen lande. 1325. hoep. 1327. Van goeden eerbaren vrouwen. 1328. man in goeder trouwen. 1330. reden datmen daer of leest. 1331. sel of. 1332. tot. 1334. nader. 1336. vesten. 1338. waren noch.

1340 Bijden scriften al omtrent.

Daer om so waert schade groot,
Datse verswelghen soude die doot,
So datmen van hem niet en screve
Ende hoer doecht vergheten bleve.

1345 Dat en woud hi niet ghedoghen,
Die dit boecxkijn bracht voer oghen,
Ende heeft sijn sin daer toe besneden,
Om deser vrouwen loff te brenden.

Ametus was der coninghen (*) een

1350 Van Thessalijen. Na dat scheen,
So seyden him die Goden te voren,
Dat sijn lijff ware verloren
Ende dat [hi] him reyde te sterven;
Mer waert, dat hi (†) conde verwerven

H. Fol. 1355 Enen, die voer hem sterven woude,
LVIJ. Sijn lijff hi dan behouden soude.
r. 2. Hij had een doechdentlijcke wijff,
Alst wel scheen: want si hoer lijff
Overgaff om tsijn te houden

1360 Ende voer daer heen in sdodes wouden.

L. Fol. 1355. Atestes so was si ghenant,
ccxx. v. Die edel vrouwe, wail becant.

Protheselaus, die edel vorst,
Die eerst opt lant voer Troyen dorst

Vs. 1340. ghescriften. 1341. so *ontbr.* 1345. woude. 1347. ghesneden.
1348. Om alder vr. 1352. waer. 1353. hi. 1355. Een. 1357.
doechdentlijck. 1358. Als. 1360. in Goeds ghewouden.

(*) *Lezing van L. In H. leest men*: coninghinnen.

(†) *Het H.S. heeft*: Men waert dat hi enen conde verwerven.

- 1365 Heerlic uutē schepe springhen,
 Dair die vyanden voer him ghinghen,
 Wort verslegghen op dat sant.
 Hi hadde een groot rijke lant:
 Want hi was coninc van Philasse.
- 1370 Doe hi van daen voer sijnre gasse,
 Soe liet hi sijnre liever vrouwen,
 Die him minde mit ganser trouwen,
 Een wassen beeld, him recht ghelijck.
 Dat begheerde si hertelijck.
- 1375 Si was rechtveerdich ende goet
 Ende droech enen zedighen moet.
 Si was trou, van rijcker schaem.
 Ladomya was hoer naem.
 Doe si die mare vernam al bloot,
- 1380 Dat hoir guede man was doot,
 Besloot sy hoer al heymelic
 Bij den beelde sijn ghelijc
 Ende nam dat vriendeliken inden armen.
 Menichwerven riep si: wacharmen!
- 1385 So datsi bijden beelde bleeff
 Ghestorven, als Ovidius screeff.

L. Fol.
 CCXXI. r.

- Capaneus was een Griecx coninc.
 Hoert hier wonderlike dinck.
 Doemen voer Troyen soude varen,
 1390 Voer hi mede mit sijnre scharen.

Vs. 1367. Wort hi v. op een sant. 1368. rijk. 1370. dane. 1371. vrouwe. 1372. in ganser trouwe. 1373. beelde. 1376. Goedertieren ende oetmoet. 1377. Ende in allen dinghen bequaem. 1378. Leodomia. 1379. vernam die mare. 1380. Dat haer heer was bleven doet. 1383. vriendelic in haer armen. 1388. hier *ontbr.* 1390. sinen.

Onder weghe quam hi aen
 Inder stede van Thebaen.
 Daer ghinc hi opter vesten spetsieren.
 Tweder dochte hem qualiken tieren

1395 Om te vorderen hoer ghevaerde,
 Soe dat hi toornlick daer om baerde.
 Den Goden en heeft hi niet gheroect
 Ende heeft Jupiter ghevloect.

H. Fol.
 LVII. r. b.

Jupiter hadde des groten toern
 1400 Ende heeft Capaneus doot ghezwoeren.
 Te hant dede hi enen blixem comen:
 Die heeft Capaneus tlijff benomen.
 Hi hadde een eerbaer salighe vrouwe,
 Die him was guetlic en[de] ghetrouwe:

1405 Enalue so was sy gheheten.
 Het wort hoir ghedaen te weten.
 Si voer dairwaert hoirre vairde,
 Om him te hilpen ter aerde.
 Sij quam daer bij na zedelicheit,

1410 Ende als dat vuer was bereyt,
 Daermen sijn lichaem in soude
 Branden, spranc si also houde
 In dat vier ende liet haer daer

L. Fol.
 CCXXI. v.

Mede verbranden, dat was waer:
 1415 Want doe Capaneus was ghebleven,
 En woude Enalue niet langher leven.
 Sulken trou heeft si bewijst,
 Datmense ewelic daer om prijst.

Vs. 1392. In die stat. 1393. optie. 1394. docht hem qualic. 1401.
 een. 1402. Dat heeft C. tl. ghenomen. 1404. goet ende. 1408. Om te
 helpen doen t. a. 1410. hi na was. 1412. si ontbr. 1416. E. w. die
 vrou n. l. l. 1417. Sulcke trouwe.

L. Fol.
CCXXII. r.

Tis grote reden, dat ic noch scrive

1420 Van enen eerbaren, salighen wive,
Die haren man was so ghetru,
Dat hoir sijn schim was altoes nu.
Hoe verre off langhe hi van hoir was,
Nie en woude sy gheloven das,

1425 Wesmen van sijn ontrouwe seyde,
Noch nie sy oick ghelove en leyde,
Alsmen seyde dat hi was doot.
Nochtan hadsy tvervolch soe groot
Van groten vryers van hoirre conde,

1430 Dat sijse nauwelic weren en konde.
Dit was die goede Penelopee.
Hoir man was mede over zee,
Voer Troeyen inder Turcken lant.
Ulixes so was hy ghenamt.

1435 Hi was die subtijlste van rade
Ende die die Troysschen deed meerre schade,
Dan yemant die daer mede was,
Soe ic in Darius boecken las.
Thien jair laghen si voer die stat,

1440 Eer sise conden maken mat
Ende doe si keerden te Griecken waert,

L. Fol.
CCXXII. v.

Soe doelde Ulixes op die vaert
Mit sinen schepen, vier off vive.

H. Fol.
LVII. v. a.

Die ander verloren veel haer live

1445 In enen storm op eenre nacht,
Dat een verrader al toebrecht.

Voor vs. 1419, als opschr. Van Ulixes ende Penelopee. — VII. Vs. 1421. also trou. 1422. schijn. 1425. sinen ontrou. 1426. gheloef. 1429. haren. 1430. nauwe of weren. 1433. Van Tr. 1436. Ende de den Tr. m. sch. 1437. mede ontbr. 1445. In ene st.

- Noch den tijt van thien jaren
 Heeft Ulixes altoes ghevaren
 Ende ghedooft in menighen lande,
 1450 Die [hi] versocht ende menigherhande.
 Bij wilen ruste hy een jaer off twee,
 Eer hi weder begreep die zee.
 Wes hem daer binnen wedervoer,
 Des waer te scriven een vreemde voer.
 1455 Dus langhe wachte dit salighe wijff:
 Altoes hoepte sij op sijn lijff
 Ende nye en wiste sy waer hi bleeff.
 Nochtan sy menighen brieff screeff
 In menighe lande, ver ende voert,
 1460 Off menre erghent off hadde ghehoirt.
 Die ghene, die hoer vyanden waren,
 En woudens langher niet ghesparen.
 Sij reden in hoer lant mit cracht
 Ende hebben veel quaets ghewracht,
 1465 Om dat sise wouden versmaden:
 Want sy was also beraden,
 Dat sy liever sterven woude
 L. Fol. ccxxiii. r. Wedue, dan sy hiliken zoude
 Eer si twaer hadde vernomen
 1470 Van des horen man waer becomen.
 Horen zoon hadsi in een ander lant
 Bijden coninc Menelaus ghesant
 Ende wort een jonghe van .xx. jaren

Vs. 1448. altijt. 1450. Die hi v. 1453. daer of w. v. 1454. Dat
 waer t. scr. vr. voer. 1458. menighe. 1459. In menich lant verre e. v.
 1460. Ofmen daer erghent yet of hoert. 1461. die haer vriers w. 1462.
 wouden. 1463. Si en reden i. h. lande. 1465. woude. 1468. hilio
 doen s. 1470. Van dat h. m. w. ghecomen. 1473. Ende was een jonc.

Doe hij te heyme quam ghevaren.

1475 Hi was starc ende vroom ter hant.

Thelematus was hi ghenant.

Lehartes, heer Ulixes vader,

Dat was Penolopen berader.

Hij hadse gaerne gheset te vreden.

1480 Om dat sij grote schade deden,

Die hoghe mannen, die na hoir stonden,

So had hi gaerne den raet gevonden,

Dat sij hijlic had aenghegaen,

Want die hope waer ghedaen

1485 Van sinen soon: die guede oude

En meende niet, dat hi soude

Wederkeren ymmermeer.

Hij dedet int beste, die goede heer,

Dat hij hoer te hiliken riet,

1490 Om dat den jonghen gheen verdriet

En worde ghedaen an sinen lande.

H. Fol.
LVII. v. b.

Penolopen was goederhande

Ende bat den vader, dat hi noch zweghe:

L. Fol.
CCXXIII. v.

Sij hadde gevonden sulken weghe,

1495 Dat zij hoepte sonder strijt

Wael te bliven langhe tijt.

Hoer vryers dede si bidden stille,

Dat sy een dinc om horen wille

Deden, so woud si voerwaer

1500 Doen, dat wel ghedaen waer.

Sij hadde een webbe ghescheert:

Vs. 1477. Laberitus hiet U. v. 1478. Dese was Penelopees b. 1488. deedt. 1489. hilic. 1491. in s. l. 1492. Penelopee. 1493. Ende *ontbr.* 1499. dan woude. 1500. Doen dat haer wille waer. 1501. *webbekijn.*

- Nu so was dit hoir begheert ,
 Dat sise lieten onbecracht
 Des dat webbe waer volbracht :
- 1505 Dat werck en waer niet so groot,
 Men soud wel sonder wederstoot
 Binnen ses weken hebben ghedaen.
 Die heren namen die voirwaird an :
 Si soude in vreden leven socht ,
- 1510 Thent dattet webbe waer volwrocht ,
 Mit voirwairden , dat sy daghelijck
 Wercken soude redelijck.
 Dus wrochtsi naerstelijck alle daghe ,
 Off yeman waer , die daer na saghe ,
- 1515 Datmense niet begripen en mochte ;
 Mer snachts, alsmenre minst om dochte ,
 Ondeed sy weder alle das ,
 Dat des daghes ghemaect was.
 Dus quamt , dattet webbe langhe duynde .
- L. Fol. CCXXIV. r. 1520 Hier en binnen sy vaste kuyrde ;
 Mer tverdroot den luden zeer.
 Doch ten lesten, doe sy niet meer
 En mochte verhuden int bescheyde ,
 Doe ghenct weder uuten gheleyde.
- 1525 Ses weken wercs hadde voirwair
 Langher gheduyrt dan drie jair.
 Si reden weder in hoer lant
 Ende hebbent zoer [*l.* zeer] gheschant.

Vs. 1502. dat. 1504. Tot dat w. w. v. 1505. Dat webbe en was.
 1506. soude. 1508. voirwairde. 1509. Si souden i. v. sitten s. 1510.
 Tot dat dat w. w. volbrocht. 1512. W. s. al ghelije. 1513. aernstelic.
 1515. Op dat mense. 1516. minste op d. 1517. sijt. 1518. ghemaket.
 1519. webbe *ontbr.* 1521. het verdroet. 1523. mit b. 1528. seer.

- Noch en woude sijre niet an ,
 1530 Sij en wiste twaer van horen man.
 Doe ghevielt dat quam Ulixes
 Heymelic to Sybotes,
 Die sijn vye te hoeden plach.
 Sijn soon quam opten selven dach
 1535 Ende es tot Sybotes huse gheraect.
 Daer wort kennisse ghemaect
 Mit groter vroechede, als reden was.
 Si ghinghen tsamen op enen pas ,
 Daer sijns wijffs vrijers saten
 1540 Ende van sinen guede aten
 Ende sloghense alle doot.
 Dus quam Penolope uuter noot.
 Sij ghinghen tsamen te heyme waert ,
 Daer grote blijschap wart verbaert ,
 1545 Alsmen dat wael dencken mach:
 Wanttet en valt niet alle den dach ,
 Datmen soe langhe wacht den man
 Als hi den huse is verre van.
 Die eerste bode , die daer quame ,
 1550 Dairmen sijn doot bij vername ,
 Al wistmen half dat lueghen waer ,
 Men sout al houden over wair.
 Doch die gueden doen hoir doecht
 Ende die jonghen doir hoir yoecht ,
 1555 Die een doet veel , die ander min :
 So menich mensche , so menich sin.

H. Fol.
LVIII. r. 2.

L. Fol.
CCXXIV. v.

Vs. 1529. si niet daer an. 1531. quam *ontbr.* 1532. tot. 1535. huys. 1536
 kennis. 1537. vroecheden. 1538. een. 1546. Het en. 1548. huys.
 1550. mede vername. 1553. goede. 1554. doen heir. 1556. mensch.

Een goet wijff is veel eeren waert,
 Die wislic leeft ende schanden spaert.
 Eer is een duerbair schat.

1560 Houtse vast, ic rade u dat.

O waerde vrouwen, weest ghetru.

Laet u altoes wesen nu,
 Datmen den ghenen hoghe prijst,
 Die haer in sulker eer bewijst,

1565 Dat menre off scrijft in boecken.

Die schone, witte, suvere doecken,
 Die ghi draghet int ghemeen,
 Laet die bliven sonder scheem.

Hout tru, daer ghise mit wille

1570 Hebt ghegheven, lude off stille.

Herimones, die schone waerde,
 Was van also ghetruwer aerde,

L. Fol.
CCXXV. r. Dat sy al bleeff dair sy eerst was,
 Daer sy namaels mede ghenas.

1575 Hoir oudevader hadde hoir ghegheven

Enen man van jonghen leven,

Arestis, Agamennons zoen,

Die goeder daden was ghewoen.

Die oudevader was machtich des

1580 Ende tghenoechde Herymones

Ende gheloeffde him hoir trouwe.

Hoir vader was in vreemder ouwe,

Menelaus, die edel man,

Vs. 1558. wijfic. 1562. Laet u dat altoes. 1563. die ghene dus h. pr.
 1566. suver witte. 1567. draecht. 1568. Laet die in eren bliven reyn.
 1569. trouwe. 1570. l. ende st. 1580. het ghenuechde. 1582. in goe-
 der ouwe.

Ende en wist alhier niet van.

N. Fol.
LVIII. r. b. 1585 Den jonghen Pyrrus, Achilles zoon,
Heeft hi gheven sijn dochter schoon,
Ende loefde voer die maecht,
Dat sy sal doen wes him behaecht.
Die vader haeldeze mit cracht

1590 Ende heeftse Pirrus thuis ghebracht.
Daer was sy eenen jaer off twee
In groot ghedruc ende hertelic wee.
Haer herte en scheyde nye daer aff,
Daer sij den eersten truwe gaff.

1595 Alle hair vrunden en condense nye
Daer toe ghebringhen, dat sy ye
Pirrus woude vruntschap doen.
Arestis (*), die vorste choen,

L. Fol.
CCXXV. v. Creechse daer na, des sijt ghewes,

1600 Bij wisen rade van Pallades.
Doe sij was daer sij wesen soude,
Doe leefde sij vrolic totter oude.
Dus salmen trouwe houden vast
Ende laten dat om ghenen last,

1605 Die den mensche mach overvallen.
Ghi en sult gheen vreemde paerden stallen
Ende jaghen die uwe uut:
Want coemter off een ghelut,
Dat ghij tonrecht anevaet,

Vs. 1584. Ende *ontbr.* 1586. ghegheven. 1589. haeldese daer m. cr.
1591. een. 1592. In groten druc in h. w. 1593. niet. 1594. Vander trouwe
die si eerstgaff. 1595. Al. 1596. brenghen. 1598. Arrestes. 1599. dat
si gh. 1602. totten. 1604. ghene. 1605. mensch. 1607. den uwen.

(*) *Lezing van L. In H. staat*: Herimones.

- 1610 Soe crijchdi twoert der misdaet.
 Mar ist mit eren dat ghi doet
 Ende stille, na edelre minnen gloet,
 Ende alle dinck reynlick wart gh[e]coect,
 So dat gheen vuyl daer uut en smooct,
 1615 So ist te beter te verdraghen,
 Want dair uut en comt gheen mishaghen
 Onder eerbair goede menschen.
 Daer om so woud ic gaerne wenschen,
 Dat guede liefde bleve verholen,
 1620 Die in zueticheit wert ghestolen
 Sonder dorpelike daet,
 Ende datsy in reynen moede staet:
 Want des en machmen niet ontberen,
 Sullen die wapen staen in eeren.

L. Fol. 1625 Saken vindmen alrehande,
 CCXXVI. r. Die dicke vrienden te vyande
 Hebben ghemaect int aertsche dal,
 Ende men sonderlinghe schuwen sal,
 Dair guede luden in echtschap sitten.

H. Fol. 1630 Si bringhen toern ende hitten,
 LVIII. v. 2. Onrust ende wedermoet,
 Soe datmen bij wilen doet,
 Dat nutter after waer ghelaten:
 Sij doen deen den anderen haten.

1635 Daer om salmense ymmer schuwen.
 Dat eerste is, lichtelic te betruwen,

Vs. 1610. vander. 1613. reyn wert ghecoect. 1615. So ist beter.
 1616. Want dat en brent gh. m. 1618. woude. 1622. datsy *ontbr.*
 reyne. 1629. Goede lude die in. 1630. Ende bringhen. 1633. nutte.
 1634. die een.

- Dat vrouwen draghen inden sin.
 Coemter yemant tot hem in,
 Die heymelic brinct enighe mare,
 1640 Sijn sij loghen ofte ware,
 Dat die man erghent heeft gheweest,
 Also hem die clapper leest,
 Dat ghelooft sy wael te gronde,
 Als oft in die ewangelie stonde.
 1645 Daer heeft menighe vrouwe mede
 Ghenuecht verloren ende vrede.
 Nochtan en willen sijs laten niet.
 Hem donct recht, dat hem goet gheschiet,
 Ende wetens hem groten danck,
 1650 Die hem singhen desen zanck.
 Men vintse, diese daer toe winnen,
 So mit miede, so mit minnen,
 Off sy enighe dinghen saghen
 Van hoirre mannen in enighen laghen,
 1655 Dat sy dan vluchts tot hem comen:
 Als sy wat nuwes hebben vernomen,
 Men salt wel teghen hoir verdienen.
 Dit is groot wonder wat si menen,
 Dat sy soe gaerne horen spreken,
 1660 Dair sy hoir ruste mede breken.
 Men vintse veel der quader snoeren,
 Die hem gheneren mit sulker voeren
 Ende houden man ende wijff
 Dicwijl leven in een kijff,

L. Fol.
CCXXVI. v.

Vs. 1638. tot hoir in. 1639. brenghet. 1640. Het si loghen. 1642.
 Tonstede also die cl. l. 1644. int ev. 1647. N. so en w. 1650. Dat
 si singhen sulcken s. 1654. Van haren man. 1655. Dat si thant tot
 h. c. 1661. Men vint so veel q. sn. 1663. E. h. goede man.

- 1665 Die wael mit rusten soudē sijn,
 [En] dede der clapper valsche venijn,
 Die al roeren dat quade blat
 Ende die vrouwen gheloven dat.
 Och, hoe qualic sijn sij beraden,
 1670 Die hem selven soe beschaden!
 Het waer veel beter, dattet woert
 Nimmermeer en worde ghehoirt:
 Want daer en can niet guets off comen,
 Alsmen dūcke heeft vernomen,
 1675 Dan onvrienschap ende onminne
 Ende toernichliken sinne,
 Die des menschen hert so knaghen,
 Dat hi beter waer verslaghen
 Off scoenre doot in een graff,
 1680 Dan te leven in sulken gheschaff.

L. Fol.
 CCXXVII. r. h.
 Fol. LVIII. v. b.

- Want sulck gheloven lichtelick
 Is duck ende menichfoudelic
 Groet jammer ende schade gheschiet.
 Daer omme dat lichte gheloven vlyet!
 1685 Men seit menichwarff ende dich:
 Wye balde ghelovet, die ghecket sich.
 Dat heeft enen goeden wive ghewerrēt,
 Die mit ghelove wart ghearret,
 Dair off ic scrive, suldi horen.
 1690 Een machtich man alhier te voren
 Was gheseten in Griecken lant:

Vs. 1666. En dede die valsche clappers v. 1667. Die altoes roeren.
 1676. torentlijcke. 1680. sulc. 1681. Van sulc. 1683. Wilen eer jam-
 mer. 1684. D. om dat licht gh. vl. 1686. gheloest. 1687. een goet
 wijff vererret. 1689. D. ic of scr. dat suldi h.

- Tholomanes was hi ghenant.
 Daer bij so woende een vrouwe dan,
 Die hadde enen gheraden man,
 1695 Die oick veel lants hadde beseten
 Ende was Paschalis gheheten.
 Voer Troyen lach die goede heer,
 Daer hi ontfinck loff ende eer.
 Boecie hiet die eerbare vrouwe.
- L. Fol. CCXXVII. v. 1700 Malcanderen waren sij ghetrouwe.
 Tholomanes was thuis ghebleven
 Ende heeft groot vervolch ghedreven
 Aen Boecia, die schone,
 Om van haer te werven lone
- 1705 Van minnen, die hi tot hoer droech,
 Ende Boecia al van handen sloech.
 Die woerden, die hi van minnen sprac,
 Suverlijck sij altoes brack
 Ende bracht ander woerden int spel,
- 1710 Des hem en ghenoechde nauwelic wel.
 Hoirre vrienſcap gheerde hi zeder:
 Goede woerden gafsy him weder.
 Dat stont also een langhe tijt.
 Hij hoepete, waer sij hoirs mans quijt,
- 1715 Alle dinck dan waer te pas.
 Daer na, als Troyen ghewonnen was
 Ende die ghemeen lnden vernamen,
 Dat die Gryecken thuſwert quamen,
 So quam Tholomanes alte hant

Vs. 1698. Daer hi beghincg groet l. e. e. 1699. die goede vrouwe.
 1706. Ende *ontbr.* handen. 1708. si die. 1711. Hoir vr. begheerde hi
 seer. 1713. een. 1715. A. d. quaem dan wel t. p.

- 1720 Daer hi die goede Boecia vant ,
 Ende sprac: » Vrouwe, ghi moech[t]wael sijn
 H. Fol. Vrolic ende in blijden schijn :
 LIX. r. a. Want Paschalis mit hem bringhet
 Een schone maghet, onbevlinghet ,
- 1725 Van conincliken bloede gheboren ,
 L. Fol. Dien hi tru heeft ghezwoeren.”
 CCXXVIII. r. Boecia vraechde den droghenaer,
 Oft oick te gheloven waer?
 » Jaet,” sprack hi, » bij onsen Goede ,
- 1730 Ic soud u lieghen harde node.
 Het hebben my die ghene gheseit,
 Die daer aff weten guet bescheit
 Ende ghister mit hem aten.
 Hi heeftse noch after ghelaten
- 1735 Niet ver van heen, int ander lant ,
 Ende hi sal hier wesen alte hant
 En sal u thyen, vrouwe mijn,
 Dat ghi hem ontru hebt ghesijn:
 Daer mede sal hi u verdriven
- 1740 Ende dander sal die vrouwe bliven.”
 Boecia sprack mit goeden stade:
 » Wat rady my in rechten rade?
 Hoe sal ic dit an hem wreken,
 Datmen my niet en mach bespreken?”
- 1745 Hi sprac: » Teerst dat hy comet in ,
 Ontfancten mit enen blijden sin
 Ende gheeft hem drincken starck venijn ,

Vs. 1724. Ene sch. m. onbelenghet. 1726. Die hi trouwe. 1728. Of
 het. 1729. Hi seyde jaet. 1730. soude. 1732. Dier of weten. 1733.
 mit haer. 1735. verde. 1736. wesen hier te hant. 1737. Hi sal. 1741.
 staden. 1742. mi dan in r. raden. 1745. comt. 1746. een blide.

Wail ghemenghet mit gueden wijn,
Ende scheynckt hem enen vriendelic groet,

L. Fol.
CCXXVIII. v.

1750 Dat hi willecoem wesen moet.”

Die vrouwe sprac: » Na dien dat hi
Die valscheit heeft ghedocht an my,
So saghic hem veel liever doot
Dan levendich in sulker noot.”

1755 Paschalis, die edele man,
Die sine[n] wive alles goedes gan,
Ende nye en docht sulken dinck,
Als tgherucht over hem ghinck,
Dat Tholomanes hadde gheloghen.

1760 Die mare quam te richt ghevloghen,
Dat Paschalis was opt lant.
Die vrouwe ghinc hem teghen te hant
Ende ontfincken vriendelick.
Hi was blide, mer droeflick

1765 Ghelyet hi, om dat hi te voren
Sijn lieve vrienden hadde verloren,
Die inder zee verdroncken waren.

H. Fol.
LIX. r. b.

Doe die vrouwe sach dat ghebaren,
Doe twivelde hoir ende meynde dat,

1770 Dat hi hoir waer gheworden mat.
Si gaff hem drincken vanden wijn,
Daer him off nakede sdodes pijn.
Des anderen daghes was hi doct.
Sijn vrienden haddens rouwe groet.

1775 Sij dede scicken int ander lant,

Vs. 1748. W. ghemencgt in g. w. 1749. enen *outbr.* vriendelijcke.
1753. S. saghe icken liever d. 1755. edel. 1757. om sulcke. 1759.
Dattie verrader hadde ghedaen. 1760. ghegaen. 1761. Dat haer heer
waer o. l. 1767. in die. 1770. hat. 1772. naecte. 1773. ander. 1775. deden.

- L. Fol.
CCXXIX. r. Om te vernemen alte hant,
 Off daer die vrouwe ghecomen waer.
 Si vernamen wel aldair,
 Dattet al droch ende lueghen was,
 1780 Dat ghesproken hadde die dwaes.
 Als dat Boecia hadde ghehoirt,
 Sprack si: » Och! ic hebbe vermoert
 Minen gueden man Paschail!
 Och! ich gheloefde him te wael,
 1785 Die mi die loghene heeft gheseit!
 Minen man, die inder aerden leyt,
 Willic volghen onder tzant.”
 Een zwaert soe nam si inder hant
 Ende heeft hoir wijflicheit doerboert.
 1790 Was dat niet een valsche moert,
 Die Tholomanes hadde bedreven?
 Doch ten wort hem niet vergheven.
 Daer was een Porijas,
 Die Boecien broeder was.
 1795 Hij hadde den rou int herte groot
 Om sijnre liever suster doot
 Ende oick sijns zwaghers Paschael.
 Hi vernam die zaken wael,
 Dat Tholomanes hadde ghebrouwen.
 1800 Hi zwoer bij sijnre trouwen,
 Dat hi die ondaet hadde gheweven,

Vs. 1781. heeft. 1782. Och, hoe heb ic v. 1783. Mijn goede. 1785.
 Die loghen die hi heeft gh. 1786. Van m. m. die in daerde l. 1787.
 Die wil ic. 1788. soe *ontbr.* in die. 1789. hoirs selves hert. 1790.
 niet wael. 1791. Dat Th. heeft b. 1793. Daer wasser een hiet P.
 1795. Hi hadde rouwe. 1796. susters. 1799. attet Th. h. ghedaen.
 1800. Dat soude hem an sijn leven gaen.

Dat soude hem entelic costen tleven.

L. Fol.
CCXXIX. v.

Porias heefden eens verwacht,

Dat hi soud rijden opter jacht

1805 Ende sloechen so mit sinen zwaerde,

Dat hi doet viel opter aerden.

Besiet, hoe heeft een licht gheloven

Dese drie vanden live doen (*) roven.

Creusa gheloifde lichtelic,

1810 Dat Jason, die vorste rijck,

Gheen wijff en hadde; mer sij wist na,

Dat noch levende was Medea.

Had sijt gheweten wel te voren,

H. Fol.
LIX. v. a.

Si hadde des hilix al ontboren.

1815 Mer licht ghelove brachtse in sneven:

Wanttet costede haer haer leven,

Mit enen hemde, dat hoir sende

Medea, daer si in verbrende.

Wacht u hier voer, goede wijff!

1820 Behout u vrede ende u lijff.

Licht ghelove en is niet te prisen,

Het doet menich leyt op rijssen,

Ende sonderlinghe ter heren hove

Soe ist een duvel, tlicht ghelove.

1825 Theeft so menich quaet getymmert.

Wye sijn herte is so belimmert,

Dat hi lichtelic ghelooft,

Vs. 1803. heeft eens. 1804. Dat hi uut reet. 1806. optie. 1812. leefde. 1814. des h. wel ontboren. 1815. gheloven brochtse int sn. 1816. Want het coste haer dat l. 1818. daer si of v. 1820. Soect vrede behout u l. 1821. gheloven. 1824. licht. 1825. het heeft. 1826. hart also b.

(*) *Het woord doen in het IIS. tweemaal.*

Dick worden sijn saken seer verdooft.

L. Fol.
CCXXX. r.

Wye dat dat ghebrec heeft in ,

1830 Vrijlic , hi heeft enen wisschelen sin ,

Ende is op him te vermoeden ,

Dat hi lichtelic vanden goeden

Totten quaden soude gaen

Ende doen dat qualic waer ghedaen ,

1835 Als dese eerbair vrouwe dede ,

Die horen man ende hoir selven mede

Scendelic vanden live rovede ,

Om dat sij lichtelic ghelovede.

Een dinck pleghen noch die wive

1840 (Van vrouwen ic dat niet en scrive ,

Want wye dat doen en sijn niet waert

Datmense heit van vrouwen aert) ,

Dats , als die mannen gaen anderswair ,

So volghen si van verren nair

1845 Bij wijlen heymelic inder nacht ,

Om des mannes ganghes wacht.

Die dat doet uut sulken gheer ,

Dier is also veel om hoir eer ,

Als der gheenre , die hoir man

1850 Sijn cleder mit stocken duwet an.

Die doch is uuter eren boeck.

Een man heeft enen zwaren vloeck ,

Die anden duvel is gheraect :

Tghescrifte ons doch kondich maect ,

Vs. 1828. Die wort in saken veel verdroeft. 1829. hevet. 1830. een
1832. haestelic. 1838. rokeloes gh. 1844. verre. 1846. ganghe.
1849. A. die ghene die haren m. 1850. doet an. 1854. ons oec ken-
lic m.

- 1855 Dat een recht quaet bois wijff
L. Fol. CCXXX. v. Is quader dan des duvels lijff.
 God die moetet hem versetten,
 Die daer sijn lijff moet teghen wetten.
- H. Fol. LIX. v. b. Doch ic hope int herte mijn,
 1860 Datter niet meer quaet en sijn,
 Dan een die inder werlt leeft,
 Ende elck man meent dat hise heeft.
 Hoese heet en wet ic niet;
 Mer hem is wail leyde gheschiet,
- 1865 Die dat enighe juweel
 Heeft ghecreghen tsinen deel.
 Die mine danck ic altemael,
 Als sy blijde is ende spreket wael.
 He[ef]t anders yemant ghebrec hier in (*),
- 1870 Die zwighe al stil ende dwing sijn sin.
 Doet hem die quade een misval,
 Die goede salt verbeteren al,
 Daer alle doecht is off ghecomen;
 Die is guet te hulpe ghenomen.
- 1875 Ende ghedoechsame te sijn
 Radic alle die vrienden mijn:
 Want salich is hi, die can mijden.
 Heeft een eerbaer wijff oick lijden

Vs. 1855. quaet *ontbr.* 1858. letten. 1860. quade wive en zijn. 1863. dat en weet ic n. 1866. tot sinen. 1867. Der mijnre. 1869. Heeft yemant anders. 1870. stille ende dwinghe. 1874. Die is u goet te hulp gh. 1875. ghedoechsæm. 1876. Rade ic.

(*) Vs. 1867—1869 *stonden in H. vroeger aldus:*
 Der minnen danck ick alte mael
 Als hi blijde is ende spreket wael
 Heeft anders yemant ghebrec hier in.

- Mit enen quaden, zwacken man,
 1880 Die isser zeker qualicken an.
 En weet hoir oick niet bet te raden,
 Dan sijt claghe der Goeds ghenaden
 L. Fol. CCXXXI. r. Ende lijde des ont beter wort:
 Want dat sij dael [z. daer] veel teghen hort
 1885 Ende mit wreden woirden kijft,
 Soet eerst was, soet altoes blijft.
 Si en kans mit quaetheit niet wel keren
 Hij en sal leysten sijn begheren;
 Ten baet gheen wachten noch oic hoeden
 1890 Noch gheen schelden noch verwoeden.
 Goede, eerbair, salighe vrouwen,
 Laet uwe doecht in eren schouwen:
 Leeft oetmoedelijc ende sacht.
 Ende off u die rude verwacht,
 1895 So en wilt niet weder dair om gremmen.
 Een zedich wijff sal hoir doch temmen
 Ende menghen wijfflicheit mit schaemt,
 Soe blijft die ere onverlaemt.
 Is een man van bosser yuecht,
 H. Fol. LX. r. a. 1900 Ghemoet hem altoes mitter doecht:
 Ghi sulten daer mede bet verwinnen
 Ende God sal u te hogher minnen.
 Duechde tymmert die husen weder,
 Die die quaetheit werpt ter neder;
 1905 Machmen mit doechden verwinnen yet,

Vs. 1880. D. is seker daer qualic. 1881. Ic en. 1882. Dan dat
 s. cl. G. gh. 1883. des het b. w. 1884. si er veel. 1887. niet ghe-
 keren. 1889. gheen — oic *ontbreken*. 1890. Noch te sch. noch te woeden.
 1891. Ayy. salighe eerbaer vr. 1894. verbaft. 1895. daer om
 niet weder gr. 1901. Ghi sulten veel te bet v. 1903. huysse.

Die quaetheit en helpet niet.
 Het heeft die sulke inder nacht
 Ghelopen ende horen man verwacht,
 Daer sy luttel eren haelde:

L. Fol. 1910 Wantmen die tollen daer betaelde,
 CCXXXI. v. Diemen onderweghen vint.

Bij nacht sijn alle luden blint.
 Ontschamelheit wandert mede.
 Vintsi dan schamelheit tsulker stede,

1915 Daer haer niet te sijn en behoirt,
 So wort si dan te hant versmoort:
 Wantsi en dar gheen woirde maken
 Noch claghen hoirs ghevallen zaken.
 Het schiede te Ghent enen goeden wive,

1920 Die rackelic was van horen live,
 Ende van rouwen daer na starff
 Om die schande, die si verwerff:
 Want si was tsulker ste gheraect,
 Daer hoir tclaghen was ontmaect.

1925 Sij hadde veel bet hoir eer ghewacht,
 Dan hoir man op sulker yacht.
 Vrouwen sullen mit malcanderen
 Gaen, aldaer sy eerlic wanderen
 Ende daermen veylighe straten vint,

1930 Op dat sy niet en worden gheschint
 Noch van hoirre eren beroeft.

Vs. 1906. Quaetheit en baet seker niet. 1908. ghewacht. 1909. ere.
 1911. onder weghe. 1913. Onscamelheit die w. m. 1914. Vint dan on-
 schamelheit ts. st. 1915. Daer si n. t. s. en hoert. 1916. So wort si
 thant aldaer v. 1918. hoir. 1919. gheschiede. 1923. stede. 1926. D.
 haren m. in s. jacht. 1927. mitten anderen. 1928. al *ontbr.* 1930.
 Ende dat. 1931. eer.

Ic segghe u twaer, des ghelooft.

- Men sal die mannen niet na gaen.
 Daer moecht die sulke bistaen ,
 1935 Hoerde hi daer off een queyncken,
 Hi soude om sijn voerdeel dencken
 L. Fol. Ende soude oic rijden uut om roven.
 CCXXXII. r. Ic seg u twaer, wildijs gheloven :
 U en behoert niet wel te staen
 1940 Daer die mannen bij wilen gaen.
 Het gaet die menighe sulken ganc
 Ende versmaet hoirs mannes dwanck :
 Sy wacht horen man quanshuys;
 H. Fol. Twaer hoir eerliker, bleefsy thuus.
 LX. r. b. 1945 Elc goet wijff proeve dit
 In horen sin, off dat wel sit,
 Als sij sulke dinghen plynen,
 Dat sij sullen gaen besien,
 Daer si selve in vresen staen ,
 1950 Zwacke dinghen an te gaen.
 Sal een guet wijff die wegghen leren ,
 Die een man nauwelic gaet mit eren ?
 Vertyet uwe dwase opset
 Ende wacht u selven voer die smette.
 1955 Hout u ghemac: ghi sijts te wiser.
 Legghet uwen man gheen voetyser ,

Vs. 1933. den. 1934. Want daer mach. 1935. enighe ghequencken.
 1938. waer. 1939. Den vrouwen en behoirt niet te st. 1941. den me-
 nighen. 1942. des mannes. 1944. Het waer hoir beter bleve. 1945.
 proeve selver dit. 1946. of si wael sit. 1947 en 1948. Dat si sullen
 gaen besien Waer die mannen heymelic vlien. 1953. Vertijt doch u dw. o.
 1954. voir besmet. 1955. sijt. 1956. Ende en leegt.

Op dat ghi die niet en vergheet
 Ende selve dair inne treet,
 Dat u voet daer in so vest,

1960 Dat hijs nymmermeer en ghenest.

Die menich wil den anderen doren,
 Het comt hem selven te groten toren.
 Wye dat schiet mit enen boghe

^{L. Fol.}
^{ccxxxii. v.} Ende raect hem selven in sijn oghe,

1965 Die hadde schietens bet ontboren.

Ic hebbe dicke segghen horen:
 Wye den anderen jaghen sal
 Die en mach selve niet rusten al,
 Ende die den anderen oick verlaecht

1970 Wort selve duck int net gheyaecht.

^{L. Fol.}
^{ccxxxiii. r.} Wat tSchyedam eens geschiede,

Dat weten noch wel sommighe lyede,
 Hoe dair voir [L. voer] een erbair wijff.
 Die manne vryede die maghet stijff,

1975 Soemen van Roseboem plach te singhen.

Die maghet en achte niet sijn dinghen
 Ende seyde hoer vrouwe dat.
 Die vrouwe en was oic niet lat
 Ende maecte voerwaerde mitter deerne.

1980 Si seyde, sy soudet doen gheerne,

Ende bescheyde hem ene stonde,
 Dat hise inden bedde vonde.

Vs. 1958. daer niet in en tr. 1959. so *ontbr.* 1960. D. ghijs n. en neest. 1961. D. menighe wil een ander d. 1962. selve tot. 1965. tschieten. 1968. selver. 1970. selver dicke. *Voor vs. 1971, als opschr.* Van Roseboem ende zjn maeghet. — VIII. 1973. voer. 1974. Hoer man die vriede. 1976. maecht. 1977. hoirre. 1978. nietste lat. 1980. Si soude segghen si dedet gh. 1981. E. bescheyden h. een st. 1982. Dat hise dan int b. v.

Die maghet heeft also ghedaen:

Die vrouwe is te bedde ghegaen

1985 Beneden, upter maghet stat,

Ende als die weert vermoede, dat

Alleman te bedde waer,

So ghinc hi listelic aldaer,

H. Fol. LX. v. a. Ende meynt dat hi die maghet heeft,

1990 Daer hi vrolic mede leeft.

Hi ghinc weder in sijn ghelach.

Sinen heymelicken vrient hi aldair sach

Ende seyde, hoe hi in sulken schijn

Bij sijnre maghet hadde ghesijn.

L. Fol. CCXXXIII. v. 1995 Hi seide: » Gaet ghi mede aldair

Ende veinst u recht off icket waer:

Ghi vint die duere noch open staen.”

Die ander is dair toe ghegaen.

Luttel woerden soe maecte hi,

2000 Ende was oick der vrouwen bi.

Si meende, twaer hair man gheweest,

So dat hoir lief was totter feest.

Dit werck begonde hem te openbaren.

Nu merct, hoe si nu heeft ghevaren.

2005 Eerlois is sy nu gheworden.

Si hadde gheslapen bet op horden

Ende hadde der maecht hair bedde ghelaten.

Die wissel stont op ghecker maten:

Si waende verschalken horen man;

Vs. 1987. Dat alle man. 1988. lichtelic. 1992. hi daer sach. 1993. E. s. hem. 1995. Hi sprac g. gh. mede oec aldaer. 1998. is oic daer. 1999. L. woirde m. h. 2001. Si waende. 2002. Daer si me dreeff die goede f. 2003. hem *ontbr.* 2004. Nu *ontbr.* hoe heeft si nu. 2005. nu *ontbr.* 2007. die maghet.

2010 Mer si bleef selve in die pan
 Ende wort gheschent in horen daghen,
 Dat seker billicx is te beclaghen.
 Die man was wel [e]en schennes waert,
 Doe hem wat heyls was verbaert,

2015 Dat hi dat enen anderen gonde.
 Het was boeflic ende sonde,
 Al hadt gheweest op ander maet:
 Want hi dubbelde die misdaet.
 Nu overdeynct wel dese dinck,

2020 Hoe der vrouwen dat verghinck,
 Dat sy horen man verdulde.

L. Fol.
CCXXXIV. r. Sij betaelde daer die schulde,
 Die sij der schanden schuldich was,
 Daer sy nie aff en ghenas.

2025 Hadsi in haer bedde ghebleven,
 Dese ondaet en waer niet bedreven.
 Dit is in corten jaren gheschiet.
 Ghelovets my, en lieghe u niet.
 Waren die luden niet bekent,

2030 Ic sette horen name int perkement;
 Mer tis beter aff ghebleven.
 Elck wachte him voer sulck sneven.

L. Fol.
CCXXXIV. v. In sulken droefliken stuck
 Sijn si wael ghevanghen duck,

2035 Die hoir mannen wouden verlaghen.

Vs. 2010. an die pan. 2012. claghen. 2013. wel zijne schennes.
 2016. boesheit. 2025. Hadde zij. 2026. Die ondaet. 2027. corte. 2028.
 Gheloeftes mi ic en l. u niet. 2030. die name. 2031. after ghebleven.
 2032. wacht. *Voor vs. 2033, als opschr.* Van Cephalus ende Pocris, —
 IX. 2033. droeflijcke stucke. 2034. w. ghevonden ducke.

- Het gheviel in ouden daghen,
 Datter was een coninc van Athenen
 Ende was gheheten, als wij menen,
 Ericheus ende hadde voirt
- 2040 Ene schone dochter, van hogher boort,
 Die daer Pocris was ghenant.
 Een machtich burgher, wail bekant,
 Van edelen arde ende gheslachte,
 Was hoir man in rechter achte.
- 2045 Chephalus was sijn rechte naem.
 Den dieren leyde hi menighen raem:
 Jachte ende weyden speel
 Hantierde hi dicke ende veel.
 So hi gaerne te jaghen plach,
- 2050 Ene Godynne hi gaerne sach,
 Die Aurora was gheheten.
 Bij wilen heeft hi hoer verweten,
 Dat sijn wijff hoer schoenre was.
 Seer vertoernde Aurora das
- 2055 Ende hiet hem tsinen wive gaen.
 Chephalus heeft also ghedaen
 Ende als hi der stadt begonde te naken,
 Soe dacht hi alrehande zaken,
 Ende zonderling, want hi bekende
- 2060 Dat hi sondelic in miswende
 Hadde gheleeft, so meynde hi,
 Off sijn wijff mocht wesen vry
 Van sulker zwackeliker daet.
 Hi volchde sijnre sinnen raet

H. Fol.
LX. v. b.

L. Fol.
ccxxxv. r.

L. Fol.
ccxxxv. v.

Vs. 2037. Dat was. 2040. Een schoon d. van groter gheboert. 2041. Die was P. gh. 2047. In jacht ende oic in weyde spele. 2059. sonderlinghe.

- 2065 Ende wil versoeken Pocris,
 Off si oick te gheloven is.
 Hi dede vreemde cleder aen.
 Aurora heeft[er t]hoir oic toeghedaen
 Ende wandelde sijn aengesicht,
 2070 Datmens conde bekennen nicht.
 Hi quam des avonts heymelijck
 Ende sprac haer an wael smeykelick:
 Van liefde hi hoer leyde voren;
 Mer si en wouder niet off horen.
 2075 Hij boet haer goet ende groten schat;
 Hi en kondse niet maken mat.
 Doe boet hi haer des goets so veel,
 Dattet al ghinc uuten speel.
 Si bedacht haer lang ende wael
 2080 Ende en gaff hem woert noch tael,
 Dat [l. Dan] si hoir woude beraden
 Ende antwoerden hem met goeden staden.
 Om dat sy nam dus haer beraet
 So wort sijn ghedachte quaet
 H. Fol. 2085 Ende sprac: » Nu sie ic wael te voren,
 L. XI. r. 2
 Men soude u wel mit ghelde becoren.
 Ic bin Chephalus, besiet my nu,
 Ende hebbe beproevet u.”
 Pocris schaemde hoer utermaten
 2090 Ende heeft huus ende hoff ghelaten

Vs. 2065. Ende besochte sijns selves wijff. 2066. Of hoir oic te gheloven is stijff. 2068. heefter thoir. 2070. Datmens en mochte b. n. 2072. suverlijke. 2073. Van lieften leyde hi hoir te v. 2075. grote. 2081. Dan datsi haer. 2082. Ende was mitter saec beladen. 2083. Daer si stont in dit beraet. 2087. Ic bin u man ende hebbe u. 2088. Wael beproeft besiet mi nu. Na Fol. CCXXXV ontbreekt in L. een blad, bevattende vs. 2090—2141.

- Ende streeck in eenre woesteny,
 Daer si was alre mannen vrye,
 So dat Dyana, die Godinne,
 Namse tot ene ghesellinne.
- 2095 Dyana gaff hoir enen hont,
 Dien gheen wilt voer en stont:
 Hi verliep allen honden,
 Die ter yacht lopen conden.
 Voert heeft si hoer een schut ghegheven.
- 2100 Daer heeft si wonder mede bedreven.
 Wat wilt dat si woude raken,
 Dat plach si daer mede te ghenaken,
 Niet dan sijt dairwairts boot.
 Rechtevoirt dat wilt sy schoot,
- 2105 Waer dat hoir die sinne toe stont:
 Al sach sijs niet, het wort ghewont.
 Daer na Pocris weder quam
 Bij horen man, als ic vernam,
 Ende werden verliket weder.
- 2110 Pocris gaff hem vruntlic zeder
 Hoer gheschut ende haren hont,
 Dat Chephalus dochte een goeden vont.
 Het viel, dat Themis, die Godinne,
 Mit enen toernighen fellen sinne
- 2115 Sende inder Theben (*) lant
 Een vyantlic dier ende onbecant,
 Dat verdarff wijn ende coern,
 Soedat dat jaerschaer bleef verloren.
 Die heeft hem die Godinne beraden
- 2120 Om des, dat hem die Theben versmaden.

(*) *Het HS. heeft Thelen.*

Hier worden ghebeden totter jacht
 Veel hogher mannen van groter macht,
 Om dat felle dier te jaghen,
 Dat den luden plach te plaghen.

2125 Chephalus quam mede ter stonde
 Mit sinen gheschutte ende honde.
 Si yaechden dat dier mit groten hopen;
 Gheen honden en conde[n]t onderlopen.
 Ende doe baden si Chep[h]alus, dat hi

H. Fol. L.XI. r. 2130 Sinen honden [z. hond] liet los ende vry.
 b.

Hi dede also ende lieten schier.
 Hi onderliep te hant dat dier,
 Dat scheen dat hire neffen was.
 Als Cephalus vernemet das,

2135 Haeste hi hem dairwairts zeer
 Ende hadde te schieten groten gheer.
 Doe sach hi, dat elc stille stont,
 Beyde, dier ende hont,
 Ende waren elc in enen steen

2140 Verwandelt, als daer kenlic scheen.
 Chephalus plach hier na veel

L. Fol. CCXXXVI. r. Omme te gaen mit weyde speel.
 Sijn schutte hadde hi zeer vercoren,
 Want hi sinen hont hadde verloren.

2145 Jaghen plach hi alle daghe.
 Nu hadde hi enen lusteliken haghe
 In eenre wildernissen uutghelesen,
 Daer hi in rusten plach te wesen.
 Twas daer groen ende vol van wonne:

Vs. 2143. scut. 2145. Jaghens. 2146. ene lustelike. 2148. ruste.
 2149. Het was.

2150 Daer en mochte comen gheen zonne.
 Daer plach hi tweder te roepen aen ,
 Dat him die hetten mocht vergaen.
 Op enen tijt , als hi daer lach
 Ende verwachte den koelen dach ,

2155 Soe quam een snelle daer ghegaen
 Ende hoirde hem tweder roepen aen.
 Die snelle woude wesen goet kint ,
 Alsmenre huden vele vint.
 Hi liep haestelic tot Pocris huse

2160 Ende maecte tgoede coern te gruse.
 Hij dede Pocris te verstaen ,
 Dat hi daer vuere waer ghegaen ,
 Daer Chephalus veel vrechden dreeff
 Mit sinen boel , die bij hem bleeff.

2165 Pocris ghinc der vrouwen ganc
 Ende gheloefde al des hoeven sanck
 Ende dachte , si souden wachten soe ,
 Dat hi des werden soude onvro.

L. Fol. ccxxxvi. v. Op een tijt hij te woude liep.

2170 Pocris ene joncfrouwe riep
 Ende volchden Chephalus beyde.
 Doe sij quamen ander heyde ,
 Liet sij der joffrouwen after
 Ende si wort des mannes wachter.

H. Fol. lxi. v. 2175 Allene ghinc sy heymelic voort
 Inden bosch , dat nyemant en hoort ,

Vs. 2150. mocht comen ghene. 2152. most ontgaen. 2153. een. 2157. woude zijn. 2159. tsinen huse. 2160. coren. 2161. Hi dede der vrouwen te v. 2162. hadde ghegaen. 2163. Daer haer man. 2165. Dat wijff ghinc. 2167. soude. 2170. Dat wijff een joncfrou tot hoir r. 2171. Ende si v. haren man b. 2173. joncfrou bliven achter. 2176. bosche.

Ende meynt den man te vanghen daer ,
 Die luttel dacht om sulck ghebaer ,
 Als syen dair wail meynde vinden.

2180 Onder hagen ende onder linden
 Ende onder doorne menigherhande.
 Croop si over voet ende over hande ,
 Om den man te begripen aldair.
 Cephalus worts te hant ghewair

2185 Ende meynde , doe hi hoerde dat ristelen ,
 Dat een dier daer woude nistelen.
 Sijn gheschut hi dairwairts schoot
 Ende heeft sijns selfs wijff ghedoot.
 Och , der doorheit vanden wive ,

2190 Die soe berooft wort vanden live !
 Hadsi int wachten niet ghesneeft ,
 Si hadde langhe mit vrucheden gheleeft.
 Tis eene ghemeenlike zake ,
 Dat dat den vrouwen dunct een wrake ,

2195 Als si den man begripen moghen ,
 Daer sij mede bezwaren haer doghen ,
 Groten toerne hem beraden
 Ende hoir herte met drucke laden.
 Twaer seker wel een ghecke sake

2200 Te spreken daermen wijsheit sprake ,
 Dat een wijff so is ghesint ,
 Dat sy den toern voer vrede mint

L. Fol.
 CCXXXVII. r.

Vs. 2178. D. l. d. dat si was so naer. 2179. Als si hem meynde daer
 te v. 2180. hage. 2181. doernen. 2182. ende hande. 2183. daer.
 2184. Die man wort te h. gh. 2185. hoerde vistelen. 2188. selves.
 2192. Si had mit vr. langhe gh. 2193. Het is een. 2194. Dat den vr.
 dunct zijn wr. 2196. bezwaren mede. 2197. Of groten. 2199. Het
 waer wel een gh. s. 2201. is so. 2202. den *ontbr.*

Ende doet haer leyt ende onverdrach,
 Des si wael vuerganck hebben mach
 2205 Ende draghen rust ende vrede
 Ende ghenuecht telker stede.
 Ic love bet vreuchde ende ghemack,
 Dan toirn, leyd ende nijds ghewrack.
 Hij donct my dwaeslic sijn ghesint,
 2210 Die onvrede voer vrede mint.

Ghi, goede wive, verwaert u huus,
 Loopt niet int wilde, maect gheen confuus,
 Weset ende levet wijslic, denct om eer
 Ende weest oetmoedich onsen [L. uwen] heer,
 2215 Also u God gheboden heeft.
 Ist dat u man ontruwelic leeft,
 Als u deynct in uwen sinne,
 Bewiset hem dair om ghene onminne.
 Verwint mit goetheit, off ghi moecht:
 2220 Mit quaetheit blijfdi onghehuecht.
 Is hi der sondelicheit ghewoen,
 Hi moet selve betering doen,
 Ende ghij en sult daer niet om deyncken,
 U selven vander eer te creyncken.
 2225 Blijft hem altoes guetelic bi:
 Ghi en moecht niet doen als hi.
 Veel te reysen eert den man;

H. Fol.
 LXI. v. b.

L. Fol.
 CCXXXVII. v.

Vs. 2203. hoer selven toern ende o. 2204. verdrach hebben m. 2205. Ende hebben r. 2206. talre st. 2207. Ic ghelove. 2208. wrack. 2211. bewaert. 2212. L. niet opt velt m. gh. c. 2213. Leeft wiselic ende d. o. e. 2214. Ende *ontbr.* uwen heer. 2217. dunct. 2218. Bewijst — gheen. 2220. onverhoecht. 2222. Hi moetet beteren harde doen. 2223. Ende *ontbr.* om niet. 2225. guetlic.

- Daer crighen die vrouwen schanden van.
 Daer hi ghenuechte mede meert,
 2230 Daer wordi alinghe mede onteert.
 Dat en suldi niet gheliken,
 Off ghi moet der eer bezwijcken.
 Het heeft inder ouder ee
 Veel gheweest, ende huden mee
 2235 Wort ghehouden, ende al mit eren,
 Dat heydensche vorsten ende heren
 Ende oick ander mannen wael
 Wiven hebben bij ghetael,
 .xx., .xxx., .xl., hondert.
 2240 Dat is waer, hoet u verwondert (*).
 In kersten ewe is menich man (†),
 Daer twee off drie wiven sijn an,
 Ende elc in smans huse teert.
 Dit es dicke ghedispenseert
 2245 Mit mannen, die dat hebben ghedaen;
 Mer nye en heb ic verstaen,
 Noch horen spreken in enighen hoecken,
 L. Fol. CCXXXVIII. r. Noch horen lesen in enighen boecken,
 Dat men ye dispenseerde,
 2250 Dat een wijff twee mannen eerde.
 Daer om so volghet minen raet
 Ende die ghelikenisse laet:

Vs. 2228. scaemde. 2229. mede *ontbr.* 2232. eren. 2233. Het heeft oec. 2235. ende *ontbr.* 2239. Tien, twintich, veertich, h. 2242. sien an. 2248. Noch ghelesen oec in b. 2249. ghedispenseerde. 2251. so *ontbr.*

(*) Volgens L. In H: Dat es waerheyt u verwondert.

(†) Het woord man met eene latere hand er bij geschreven.

Want dat is recht also ghelijc,
 Als out arm ende jonc rijck,
 2255 Ende schelen, gheliken dach ende nacht,
 Des mannes ende der wive cracht.
 Hier mede latic dese woert.
 Die wijs sijn hebbent wael ghehoort
 Ende die in duechden hem belegghen.
 2260 Den quaden en machmen doch niet segghen.

Ghy, eerbair wiven, doetet best,
 Dat was mijn eerst, dat blijft mijn lest,
 Dat ghi u selven hout in vreden,
 In eren ende in ghesonden leden
 2265 Ende weest uwen man ghetru.

Ende quijt hi hem qualic teghen u,
 H. Fol. LXII. r. a. Daer om en suldi u niet verdieden (*).
 B. Fol. LXII. v. a.

Quamen enighe die u dat rieden,
 Die suldi schuwen talre tijt,
 2270 Want si u maken svroechdens quijt.
 Ghedencket om uwes selves eer
 Ende om des oversten meesters leer.
 Denct om den hoghen waerden prijs,

L. Fol. Die men in (†) soe menigherwijs
 CCXXXVIII. v.

Vs. 2254. Als out jonc arm ende rijck. 2255. ghelijc. 2256. Des mans ende des wifes macht. 2261. vrouwen. 2262. Dit is m. e. dit is m. l. 2265. mannen. 2266. Ende *ontbr.* 2267. L. verdieden. 2268. L. Quamer. 2270. B. maken u vrouchden q.; L. makene u uw vroechde quyt. 2271. B. Denct om u selfs eer; L. Denct. 2272. L. overste. 2274. B. L. in so.

(*) *Wat op Fol. 62 gevonden wordt, vindt men nog eens op de keerszijde van hetzelfde blad. De verschillende lezingen daar voorkomende heb ik met B. geteekend.*

(†) H. heeft: Die men u s. m.

- 2275 Legghet in u, salighe wiven,
 Daer die poeten soe veel aff scriven,
 Dat alle goeder wiven loff
 Hoghe floreert in elken hoff.
 Die goet van aerde sijn ende zedich,
- 2280 Ghetru, ghehoirsaem ende stedich,
 Die wijsflich sijn ende oic oetmoedich
 Ende van woerden honichvloedich,
 Simpel ende erenghier,
 Vredelic, wijs ende goedertier,
- 2285 Die en machmen niet so hoghe prisen
 Als hoer weldaden lustelic rijzen.
 Mit starcken ende wisen wiven
 Mach een huus wel staende bliven;
 Mar mitten ghecken scomperinnen
- 2290 Vervalt dat huus van buten ende binnen.
 Verstaet dit wel ende werckt hier na
 Ende volghet die overgoede Pompeya,
 Die mit Seneca, horen man,
 Sterven woude in een ghespan.
- 2295 Doet als die guede Sybelye dede,
 Die Aetsert hielt in goeden vrede.
 Gaet der edelre Hesters ganck
 Ende levet in uwes mans bedwanck,
 Daer ic een luttel voer aff scrive.

Vs. 2275. B. Leyt in goeden salighen w.; L. Leyt an goeden salighen w. 2276. L. soe *ontbr.* 2277. B. aller; L. alder. 2280. *ontbr. in* B; L. Ende alre zwacheit scande sijn ledich. 2281. B. oic *ontbr.*; L. ende recht o. 2285. L. so hoech niet. 2286. L. A. h. weldaden wael r. 2289. B. L. mit. 2290. B. Vervallet buten e. b.; L. Vervaltet b. e. b. 2291. B. L. daer na. 2292. B. L. Ende volcht die goede. 2296. L. in groter vrede. 2298. L. leeft.

- L. Fol.
 CCXXXIX. r. 2300 Volghet der Menyaden wive ,
 Die bij horen wijsheit groot
 Hoer mannen losseden uuter doot.
 Doet na Judith, die edele vrouwe.
 Steect doet die boesheit ende onghetrouwe ,
 2305 Dat sy nieste wyde en vloeyen.
 Laet wijfflike staet in eren bloeyen,
 Datmen u mit rechte love
 Onder vorsten ende inder heren hove.
 Laet boesheit ganghen om haer broot.
 2310 Bedect die boosheit in u schoot.
 Vlyet den valschen aenbringher boes,
 B. Fol.
 LXII. v. b. Die nye doecht noch waerheit en koes.
 Volghet der heyligher karitate
 H. Fol.
 LXII. r. b. Ende set u dinghen op goede mate.
 2315 Die dat in reynicheit volhaert
 Es alre eren ende prisen waert.
 Recht als die grenate bloeyt,
 Can sy gheven lust ende moet ;
 Pijn ende smert cansi verdriven ;
 2320 Onmoet en laet si nerghent clyven ;
 Trouwe brinct si int gherecht
 Te mannes dienst, in eren slecht.

Vs. 2300. B. L. volcht. 2301. L. hoirre. 2302. B. vander doot ;
 L. Hoir manne lossende vander doet. 2303. L. edel. 2304. B. L.
 ontrouwe. 2305. B. bloeyen ; L. wijt en groyen. 2306. B. L. wijfflic.
 2307. B. rechten. 2308. L. In vorsten ende in eren hove. 2309. L. Laet
 b. scriven o. h. br. 2310. B. Bedect die doecht in uwen schoot ;
 L. Bedect die wijsheit in uwen scoet. 2311. B. L. valschen *ontbr.*
 2312. B. Die nye waerheit en koes ; L. Die nye waerheit en vercoes.
 2313. B L. Volcht. 2314. L. dincg. 2316. B. Is — prise ; L. Is alre
 prijs ende ere waert. 2318. L. moeyt. 2319. L. smarte. 2320. L.
 bliven.

Eer ende loff hebbe wijflic schijn!
Rooff der sorghen, dit is dijn.

Explicit, expliciat.

Dexteramque meam Deus benedicat.

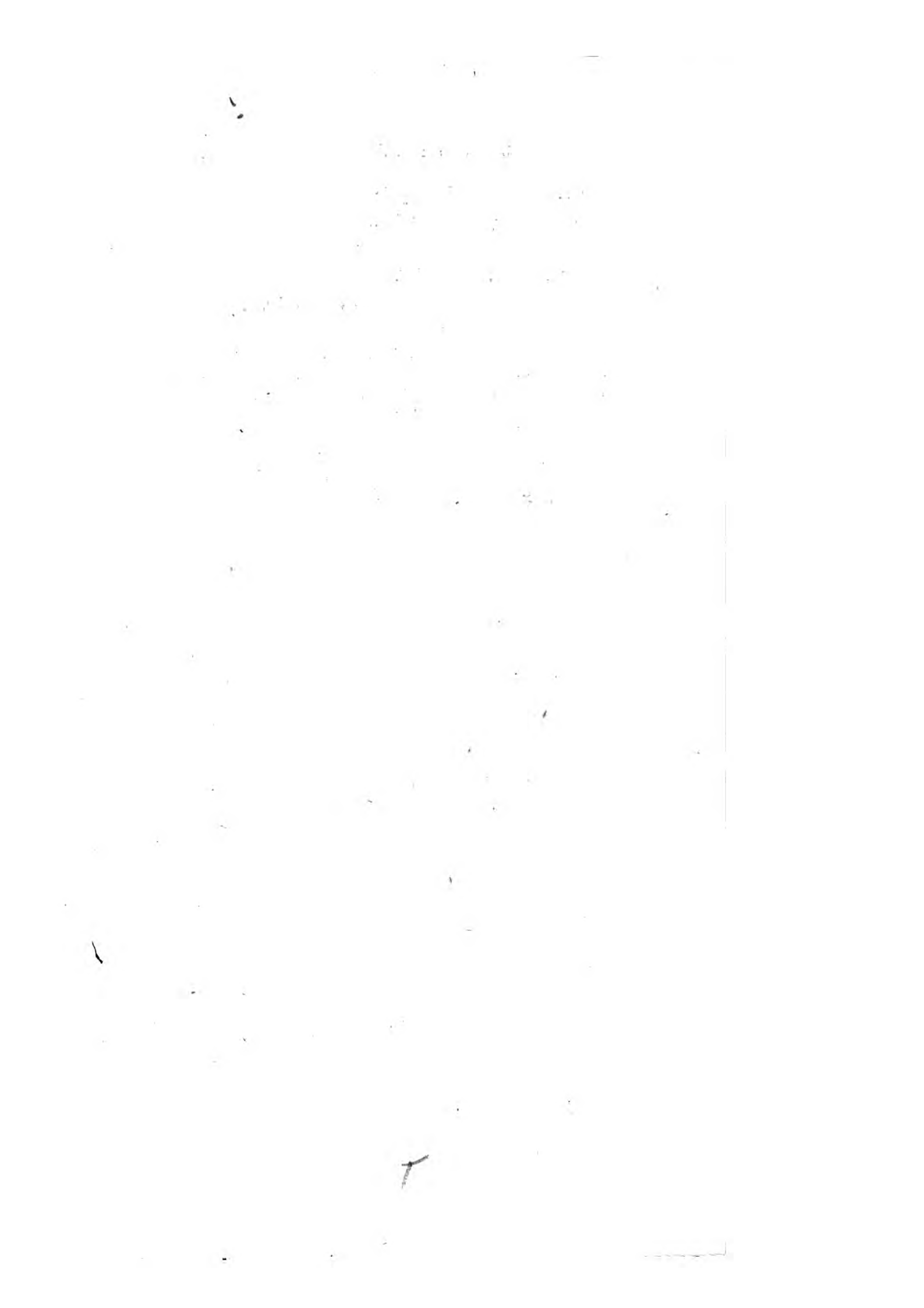
Vs. 2323. L. heb. 2324. dat. *Aan het einde B. Explicit expliciat etc. — L. heeft achter den laatsten regel Deo gratias, en daaronder I. N. D. T. A. Op de keerzijde van het blad:*

Daer reyne liefde plach te zijn

Daer blijft noch gaern een wortelkijn.

Hier eyndet dat vierde boeck der Minnen Loeps bi mi Claes Willemsz.
Int jaer ons Heren MCCCCLXXXVI op sinte Maertijns avont.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

